

Samhällsekonomi och finansförvaltning

2

Förslag till statens budget för 2012

Samhällsekonomi och finansförvaltning

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	11
2	Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	13
2.1	Omfattning.....	13
2.2	Utgiftsutveckling	14
2.3	Mål	16
2.3	Resultatredovisning	16
2.3.1	Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen.....	16
2.3.2	Den finansiella krisens konsekvenser för finansiella systemet	16
2.3.3	Övriga resultat.....	17
2.4	Politikens inriktning	17
2.4.1	Regeringens ambitioner inom finansmarknadsområdet.....	18
3	Statlig förvaltningspolitik	23
3.1	Omfattning.....	23
3.2	Mål	23
3.3	Resultatredovisning	23
3.3.1	Förvaltningens utveckling	23
3.3.2	Redovisning av vissa förvaltningspolitiska åtgärder	25
3.3.3	Resultat avseende vissa myndigheter inom utgiftsområdet	27
3.4	Analys och slutsatser	28
3.5	Politikens inriktning	28
3.6	Budgetförslag	31
3.6.1	1:1 Statskontoret.....	31
3.6.2	1:2 Kammarkollegiet.....	32
3.6.3	1:3 Verksamhetsstöd för den statliga budgetprocessen	33
3.6.4	1:8 Ekonomistyrningsverket	34
4	Effektiv offentlig upphandling	37
4.1	Omfattning.....	37
4.2	Mål	37
4.3	Resultatredovisning	37
4.3.1	Resultat.....	37
4.3.2	Analys och slutsatser	43
4.4	Politikens inriktning	43

5	Statliga arbetsgivarfrågor	47
5.1	Omfattning	47
5.2	Mål	47
5.3	Resultatredovisning	47
5.3.1	Indikatorer	47
5.3.2	Resultat.....	48
5.3.3	Analys och slutsatser	60
5.4	Politikens inriktning.....	61
5.5	Budgetförslag	62
5.5.1	1:4 Arbetsgivarpolitiska frågor	62
5.5.2	1:5 Statliga tjänstepensioner m.m.	62
6	Statistik.....	65
6.1	Omfattning	65
6.2	Mål och villkor	65
6.3	Resultatredovisning	65
6.3.1	Resultat.....	65
6.3.2	Analys och slutsatser	69
6.4	Politikens inriktning.....	70
6.5	Budgetförslag	71
6.5.1	1:9 Statistiska centralbyrån	71
7	Prognos- och uppföljningsverksamhet	73
7.1	Omfattning	73
7.2	Mål.....	73
7.3	Resultatredovisning	73
7.3.1	Resultat.....	73
7.3.2	Analys och slutsatser.....	76
7.4	Politikens inriktning.....	76
7.5	Budgetförslag	77
7.5.1	1:6 Finanspolitiska rådet	77
7.5.2	1:7 Konjunkturinstitutet	78
8	Fastighetsförvaltning	79
8.1	Omfattning	79
8.2	Mål.....	79
8.3	Resultatredovisning	79
8.3.1	Indikatorer	79
8.3.2	Resultat.....	80
8.3.3	Analys och slutsatser.....	80
8.4	Politikens inriktning.....	81
8.5	Budgetförslag	83
8.5.1	Statens fastighetsverk	83
8.5.2	1:10 Bidragsfastigheter	85
8.5.3	Fortifikationsverket.....	86
9	Finansinspektionen och finansmarknadsforskning	89
9.1	Omfattning	89
9.2	Mål.....	89
9.3	Finansinspektionen	89
9.3.1	Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen	89
9.3.2	Resultatredovisning	89

9.3.3	Analys och slutsatser	97
9.3.4	Politikens inriktning	98
9.4	Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter	99
9.5	Finansmarknadsforskning	100
9.5.1	Resultatredovisning	100
9.5.2	Analys och slutsatser	100
9.6	Budgetförslag	101
9.6.1	1:11 Finansinspektionen.....	101
9.6.2	1:17 Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter	102
9.6.3	1:16 Finansmarknadsforskning	102
10	Riksgäldskontoret	103
10.1	Omfattning.....	103
10.2	Resultatredovisning	103
10.2.1	Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen.....	103
10.2.2	Resultat.....	103
10.2.3	Analys och slutsatser	113
10.3	Politikens inriktning	114
10.4	Budgetförslag	115
10.4.1	1:12 Riksgäldskontoret.....	115
11	Sjunde AP-fonden	119
11.1	Omfattning.....	119
11.2	Mål	119
11.3	Resultatredovisning	119
11.3.1	Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen.....	119
11.3.2	Resultat.....	120
11.3.3	Analys och slutsatser	120
11.4	Politikens inriktning	121
11.5	Budgetförslag	121
12	Kapitalhöjningar i vissa internationella finansiella institutioner	123
12.1	Omfattning.....	123
12.2	Mål	123
12.3	Resultatredovisning	123
12.3.1	Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen.....	123
12.3.2	Resultat.....	123
12.3.3	Analys och slutsatser	124
12.4	Politikens inriktning	124
12.5	Budgetförslag	125
12.5.1	Kapitalhöjning i Europarådets utvecklingsbank (CEB)	125
12.5.2	1:14 Vissa garanti- och medlemsavgifter	126
13	Kredit till annan stat.....	129
13.1	Omfattning.....	129
13.2	Mål	129
13.3	Resultatredovisning	129
13.3.1	Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen.....	129
13.1.1	Resultat.....	129
13.3.2	Analys och slutsatser	131
13.4	Politikens inriktning	132

14	God redovisningssed för företag och organisationer	135
14.1	Omfattning	135
14.2	Mål	135
14.3	Indikatorer och resultatredovisning	135
14.3.1	Analys och slutsatser	136
14.4	Politikens inriktning	136
14.5	Budgetförslag	136
15	Riksrevisionen	137
15.1	Riksrevisionen	137
15.2	Mål för Riksrevisionen	137
15.2.1	Uppgifter	137
15.2.2	Verksamhetsmål	137
15.3	Resultatredovisning	138
15.3.1	Resultat	138
15.3.2	Analys och slutsatser	139
15.4	Revisionens iakttagelser	139
15.5	Budgetförslag	139
15.5.1	1:15 Riksrevisionen	139

Bilaga Statsförvaltningens utveckling

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	12
2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning.....	14
2.2 Härledning av ramnivån 2012–2015. Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning.....	15
3.1 Kostnader för statens egen verksamhet.....	24
3.2 Anslagsutveckling för 1:1 Statskontoret.....	31
3.3 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:1 Statskontoret.....	31
3.4 Anslagsutveckling för 1:2 Kammarkollegiet.....	32
3.5 Offentligrättslig verksamhet.....	32
3.6 Uppdragsverksamhet.....	32
3.7 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:2 Kammarkollegiet.....	32
3.8 Anslagsutveckling för 1:3 Verksamhetsstöd för den statliga budgetprocessen....	33
3.9 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:3 Verksamhetsstöd för den statliga budgetprocessen.....	33
3.10 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	34
3.11 Anslagsutveckling för 1:8 Ekonomistyrningsverket.....	34
3.12 Uppdragsverksamhet.....	34
3.13 Offentligrättslig verksamhet.....	34
3.14 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:8 Ekonomistyrningsverket.....	35
5.1 Fördelningen den 8 september 2011 av kvinnor och män bland myndighetschefer som regeringen anställt.....	54
5.2 Andelen anställda med utländsk bakgrund inom staten samt för befolkningen i arbetsför ålder 2009 och 2010.....	56
5.3 Anställda som har beviljats tillfällig sjukpension respektive sjukpension 2009 och 2010.....	57
5.4 Personalansvarsärenden, typ av ärende och utfall 2010.....	58
5.5 Antal behörigen inledda anmälningsärenden hos Statens ansvarsnämnd 2008–2010.....	58
5.6 Genomsnittsålder för respektive kompetenskategori och för samtliga anställda 2010.....	59
5.7 Antal anställda 67 år eller äldre fördelade efter kompetenskategori och kön.....	59
5.8 Anslagsutveckling.....	62
5.9 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:4 Arbetsgivarpolitiska frågor.....	62
5.10 Anslagsutveckling för 1:5 Statliga tjänstepensioner m.m.....	62
5.11 Uppdragsverksamhet.....	63
5.12 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:5 Statliga tjänstepensioner m.m.....	63
6.1 Nyckeltal för SCB:s verksamhet.....	66
6.2 Anslagsutveckling för 1:9 Statistiska centralbyrån.....	71
6.3 Uppdragsverksamhet.....	71
6.4 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:9 Statistiska centralbyrån.....	71

7.1 Anslagsutveckling för 1:6 Finanspolitiska rådet	77
7.2 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:6 Finanspolitiska rådet.....	77
7.3 Anslagsutveckling för 1:7 Konjunkturinstitutet	78
7.4 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:7 Konjunkturinstitutet	78
8.1 Statens byggnader, mark och annan fast egendom.....	80
8.2 Fastighetsförvaltningens omfattning	80
8.3 Uppgifter om det ekonomiska läget för Statens fastighetsverk.....	80
8.4 Uppgifter om det ekonomiska läget för FortV	80
8.5 Investeringsplan för Statens Fastighetsverk 2012–2014	84
8.6 Statens Fastighetsverks pågående och planerade investeringar över 20 miljoner kronor för 2012–2014.....	84
8.7 Uppgifter om den utnyttjade låneramen för Statens fastighetsverk.....	85
8.8 Anslagsutveckling för 1:10 Bidragsfastigheter	85
8.9 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:10 Bidragsfastigheter	85
8.10 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden.....	86
8.11 Investeringsplan för Fortifikationsverket 2012–2014.....	86
8.12 Fortifikationsverkets pågående och planerade investeringar över 20 miljoner kronor för 2012–2014.....	87
8.13 Uppgifter om den utnyttjade låneramen för Fortifikationsverket.....	88
9.1 Procentuell fördelning av Finansinspektionens kostnader på olika verksamheter	90
9.2 Verksamheterna tillsyn, regelgivning och tillstånd 2008-2010	90
9.3 Aktiviteter inom tillsyn 2008–2010.....	91
9.4 Antalet anmälda ärenden till Ekobrottsmyndigheten 2006–2010.....	94
9.5 Antal beslutade sanktioner	94
9.6 Aktiviteter inom regelgivning 2008–2010.....	95
9.7 Aktiviteter inom tillståndsgivning 2007–2010	95
9.8 Anslagsutveckling för 1:11 Finansinspektionen.....	101
9.9 Offentlighetsrättslig verksamhet	101
9.10 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:11 Finansinspektionen.....	101
9.11 Anslagsutveckling för 1:17 Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter	102
9.12 Anslagsutveckling för 1:16 Finansmarknadsforskning.....	102
9.13 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:16 Finansmarknadsforskning	102
10.1 Antalet betalningar samt kostnader för betalningar i statens betalsystem	104
10.2 Resultat av aktiv förvaltning, miljoner kronor	108
10.3 Kostnadsbesparing privatmarknadsupplåning.....	108
10.4 Riksgäldskontorets garantiverksamhet	110
10.5 Lån med kreditrisk hos Riksgäldskontoret.....	110
10.6 Översikt, stabilitetsfonden den 30 juni 2011.....	113
10.7 Anslagsutveckling för 1:12 Riksgäldskontoret.....	115
10.8 Riksgäldskontorets garanti- och kreditverksamhet	116
10.9 In- och utlåningsverksamheten i Statens internbank.....	116
10.10 Insättningsgaranti och investerarskydd	116
10.11 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:12 Riksgäldskontoret.....	117
12.1 Anslagsutveckling för 1:14 Vissa garanti- och medlemsavgifter	126
12.2 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:14 Vissa garanti- och medlemsavgifter	127
13.1 Island. Ekonomiska nyckeldata 2010–2013	130
13.2 Lettland. Ekonomiska nyckeldata 2010–2013	131
14.1 Anslagsutveckling för 1:13 Bokföringsnämnden	136

14.2 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:13 Bokföringsnämnden.....	136
15.1 Kostnadernas fördelning mellan verksamhetsgrenarna (2010).....	139
15.2 Anslagsutveckling för 1:15 Riksrevisionen.....	139
15.3 Offentligrättslig verksamhet Avgifter för årlig revision, inkomstitel 2558.....	139
15.4 Uppdragsverksamhet Avgiftsfinansierade internationella uppdrag.....	140
15.5 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:15 Riksrevisionen	140

Diagramförteckning

1.1 Antal myndigheter under regeringen.....	24
5.1 Utvecklingen av genomsnittliga löner i olika sektorer på arbetsmarknaden 1994–2010.....	53
5.2 Fördelning av kvinnor och män med uppgift att planera och leda myndighetens verksamhet på olika nivåer 2000–2010. Visar även exkl. Försvarmakten (FM).....	54
5.3 Löneskillnader mellan kvinnor och män i staten uppdelat på förklaringsfaktorer 2001–2010.....	55
5.4 Sjukfrånvaro som andel av tillgänglig arbetstid, totalt och uppdelat på kön och ålder 2009-2010.....	57
5.5 Antal personalansvarsärenden och antal ärenden som lett till åtgärd, 2001– 2010.....	58
5.6 Andelen anställda inom olika åldersgrupper i staten 2005 och 2010.....	59
10.1 Statsskulden.....	106
10.2 Kostnadsmässiga statsskuldräntor.....	106
10.3 Omfattning av åtagandet inom garantiprogrammet.....	112

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. bemyndigar regeringen att för 2012 besluta om en kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 355 000 000 kronor för att tillgodose Kammarkollegiets behov av likviditet i samband med inrättande av nya myndigheter (avsnitt 3.6.2),
2. bemyndigar regeringen att under 2012 för ramanslaget 1:3 *Verksamhetsstöd för den statliga budgetprocessen* ingå avtal för utveckling och underhåll av informationssystemet Hermes som medför behov av framtida anslag på högst 45 000 000 kronor 2013–2017 (avsnitt 3.6.3),
3. bemyndigar regeringen att för 2012 besluta om en kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 100 000 000 kronor för att tillgodose Statens tjänstepensionsverks behov av likviditet i pensionshanteringen (avsnitt 5.5.2),
4. godkänner förslaget till investeringsplan för Statens fastighetsverk för 2012–2014 (avsnitt 8.5.1),
5. bemyndigar regeringen att för 2012 besluta att Statens fastighetsverk får ta upp lån i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 12 300 000 000 kronor för investeringar i fastigheter m.m. (avsnitt 8.5.1),
6. bemyndigar regeringen att under 2012 för ramanslaget 1:10 *Bidragfastigheter* ingå avtal om underhåll av bidragfastigheter som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kronor 2013 (avsnitt 8.5.2),
7. godkänner förslaget till investeringsplan för Fortifikationsverket för 2012–2014 (avsnitt 8.5.3),
8. bemyndigar regeringen att för 2012 besluta att Fortifikationsverket får ta upp lån i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 10 200 000 000 kronor för investeringar i mark, anläggningar och lokaler (avsnitt 8.5.3),
9. bemyndigar regeringen att för 2012 avseende Sjunde AP-fondens verksamhet dels besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten intill ett belopp av 5 000 000 kronor, dels besluta om kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 185 000 000 kronor (avsnitt 11.5),
10. godkänner att Sverige under 2012 medverkar i kapitalhöjningen i Europarådets utvecklingsbank (CEB) och bemyndigar regeringen att ikläda staten betalningsansvar i form av statliga garantier till CEB intill ett belopp av 123 724 000 euro (avsnitt 12.5.1),
11. för budgetåret 2012 anvisar anslagen under utgiftsområde 2 *Samhällsekonomi och finansförvaltning*, vad gäller anslag som står till regeringens disposition, enligt följande uppställning:

Riksrevisionen föreslår att riksdagen

12. bemyndigar Riksrevisionen att för 2012 ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten intill ett belopp av 15 000 000 kronor (avsnitt 15.5.1),
13. för budgetåret 2012 anvisar ett anslag under utgiftsområde 2 *Sambällsekonomi och finansförvaltning* för Riksrevisionen enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
1:1 Statskontoret	Ramanslag	89 279
1:2 Kammarkollegiet	Ramanslag	64 495
1:3 Verksamhetsstöd för den statliga budgetprocessen	Ramanslag	44 933
1:4 Arbetsgivarpolitiska frågor	Ramanslag	2 443
1:5 Statliga tjänstepensioner m.m.	Ramanslag	11 133 000
1:6 Finanspolitiska rådet	Ramanslag	8 931
1:7 Konjunkturinstitutet	Ramanslag	55 435
1:8 Ekonomistyrningsverket	Ramanslag	104 684
1:9 Statistiska centralbyrån	Ramanslag	540 797
1:10 Bidragsfastigheter	Ramanslag	344 500
1:11 Finansinspektionen	Ramanslag	306 919
1:12 Riksgäldskontoret	Ramanslag	311 567
1:13 Bokföringsnämnden	Ramanslag	11 349
1:14 Vissa garanti- och medlemsavgifter	Ramanslag	2 370
1:15 Riksrevisionen	Ramanslag	300 685
1:16 Finansmarknadsforskning	Ramanslag	30 005
1:17 Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter	Ramanslag	7 150
Summa		13 358 542

2 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

2.1 Omfattning

I utgiftsområdet ingår i likhet med tidigare år följande områden (avsnitt):

- statlig förvaltningspolitik (avsnitt 3),
- offentlig upphandling (avsnitt 4),
- statliga arbetsgivarfrågor (avsnitt 5),
- statistik (avsnitt 6),
- prognos- och uppföljningsverksamhet (avsnitt 7),
- fastighetsförvaltning (avsnitt 8),
- Finansinspektionen och finansmarknadsforskning (avsnitt 9),
- Riksgäldskontoret (avsnitt 10),
- Sjunde AP-fonden (avsnitt 11),
- kapitalhöjningar i vissa finansiella institutioner (avsnitt 12),
- kredit till annan stat (avsnitt 13),
- normgivning i redovisningsfrågor (avsnitt 14), samt
- Riksrevisionen (avsnitt 15).

I en bilaga redovisas statsförvaltningens utveckling.

Några mindre förändringar av utgiftsområdets innehåll har skett till följd av riksdagens beslut om ändring av de ändamål och verksamheter som ska innefattas i utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning (prop. 2010/11:100, bet. 2010/11:KU32, rskr. 2010/11:294).

Till utgiftsområde 22 Kommunikationer förs gemensamma e-förvaltningsprojekt av strategisk betydelse.

Från utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet tillkommer utvecklad jämställdhetsstatistik som finansierats från anslaget 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder*.

Andra förändringar är att Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter föreslås få ett eget anslag i enlighet med riksdagens önskemål. Vidare har medel för Kompetensutveckling i staten flyttats från anslaget 1:2 *Kammarkollegiet* till anslaget 1:1 *Statskontoret*.

Utgiftsområdet omfattar ett femtontal förvaltningsmyndigheter under regeringen, ett tiotal nämnder m.m. och Riksrevisionen under riksdagen. Majoriteten av dessa 15 myndigheter räknas till och svarar för knappt en sjättedel av området Allmän förvaltning enligt den internationella COFOG-indelningen (Classification of Functions of Government). Finansinspektionen och Fortifikationsverket räknas till områdena Näringsliv respektive Försvar.

2.2 Utgiftsutveckling

Tabell 2.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning
Miljoner kronor

	Utfall 2010	Budget 2011 ¹	Prognos 2011	Förslag 2012	Beräknat 2013	Beräknat 2014	Beräknat 2015
1:1 Statskontoret	81	85	84	89	88	90	92
1:2 Kammarkollegiet	56	79	77	64	66	67	69
1:3 Verksamhetsstöd för den statliga budgetprocessen		44	40	45	46	47	48
1:4 Arbetsgivarpolitiska frågor	17	2	3	2	2	2	2
1:5 Statliga tjänstepensioner m.m.	10 101	10 785	10 749	11 133	11 348	11 629	12 076
1:6 Finanspolitiska rådet	8	7	7	9	9	9	10
1:7 Konjunkturinstitutet	52	53	52	55	58	60	61
1:8 Ekonomistyrningsverket	116	109	111	105	107	109	112
1:9 Statistiska centralbyrån	493	532	523	541	549	554	562
1:10 Bidragsfastigheter	283	340	333	345	185	185	185
1:11 Finansinspektionen	263	286	296	307	347	385	395
1:12 Riksgäldskontoret	283	307	290	312	318	325	333
1:13 Bokföringsnämnden	9	11	11	11	12	10	10
1:14 Vissa garanti- och medlemsavgifter	2	2	2	2	2	2	2
1:15 Riksrevisionen	298	299	296	301	307	313	322
1:16 Finansmarknadsforskning	30	30	29	30	31	31	32
1:17 Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter	–	–	–	7	7	7	7
<i>Äldreanslag</i>							
2011 1:17 Gemensamma e-förvaltningsprojekt av strategisk betydelse ²	4	27	26	–	–	–	–
2010 1:3 Avveckling av Verket för förvaltningsutveckling	11	0	0	–	–	–	–
2003 01:06 Folk- och bostadsstatistik	37	0	34	–	–	–	–
Totalt för UO 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	12 144	13 000	12 964	13 359	13 481	13 826	14 317

¹ Inklusive ändringsbudget till statens budget 2011 (prop. 2010/11:99, bet. 2010/11:FiU21) och förslag till ändringsbudget i samband med denna proposition.

² Från 2012 det under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda anslaget 2:6 Gemensamma e-förvaltningsprojekt av strategisk betydelse.

Utgifterna inom utgiftsområdet 2010 blev 12 144 miljoner kronor och var därmed 91 miljoner kronor (knappt 1 procent) lägre än vad som anvisades i budgeten inklusive ändringsbudgetar. Utfallet 2010 var 138 miljoner kronor (1,1 procent) högre än 2009, vilket är en relativ begränsad förändring mellan åren jämfört med förändringarna de fem närmast föregående budgetåren.

Ökningen av utfallet mellan 2009 och 2010 beror främst på ökade kostnader för statliga tjänstepensioner (109 miljoner kronor), ökade kostnader för Riksgäldskontoret, Finansinspektionen och finansmarknadsforskning (23–30 miljoner kronor vardera) samt ökade kostnader för det s.k. etos-projektet, Kammarkollegiet och Riksrevisionen (4–11 miljoner kronor vardera).

Mellan 2009 och 2010 minskade samtidigt kostnaderna för avvecklingen av Verket för för-

valtningsutveckling, bidragsfastigheter samt för lägenhetsregistret (folk- och bostadsstatistik) med 20–27 miljoner kronor vardera. Övriga anslag hade relativt små kostnadsförändringar mellan 2009 och 2010.

Halvårsutfallet 2011 motsvarar 49 procent av anvisade medel och för hela 2011 beräknas utgifterna bli 12 964 miljoner kronor, vilket är nära anvisade medel för 2011.

**Tabell 2.2 Härledning av ramnivån 2012–2015.
Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning**

Miljoner kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	12 998	12 998	12 998	12 998
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	18	57	96	146
Beslut	19	-110	-86	-91
Övriga makro- ekonomiska förutsätt- ningar	267	390	575	857
Volym	139	235	343	510
Överföring till/från andra utgifts- områden	-25	-25	-25	-25
Övrigt ³	-57	-62	-75	-77
Ny ramnivå	13 359	13 481	13 826	14 317

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

³ Tekniska justeringar av statliga tjänstepensioner. Övergångseffekter till följd av kostnadsmässig avräkning av vissa myndigheters förvaltningsutgifter 2012–13. Utgiftsområdet minskas (fr.o.m.2014) även till följd av beräknade samordningsvinster i samband med ett förvaltningsprojekt i statsförvaltningen.

Utgifterna för utgiftsområdet föreslås öka med ca 3 procent eller 359 miljoner kronor jämfört med 2011. Det kan jämföras med bedömningen i budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1, utg.omr. 2), där utgiftsområdets ram i stället beräknades minska med 83 miljoner kronor mellan 2011 och 2012.

Skillnaden förklaras främst av högre beräknade kostnader för statliga tjänstepensioner och att tre tidigare större tidsbegränsade tillskott förlängts respektive permanentats.

Kostnaderna för tjänstepensioner föreslås öka med 348 miljoner kronor, vilket är mer än dubbelt så mycket jämfört med den ökning om 106 miljoner kronor som beräknades för 2012 i budgetpropositionen för 2011. Anledningen är förändrade makrofaktorer och volymer.

Utgifterna för underhåll av bidragsfastigheter föreslås öka med 160 miljoner kronor 2012 och den planliga minskningen skjuts fram ännu ett år fram i tiden. Vidare bör anslaget öka med 4,5 miljoner kronor per år för Statens fastighetsverks utökade ansvar för underhåll av ytterligare en bidragsfastighet i Stockholm.

Finansinspektionens föreslås tillföras 38 miljoner kronor 2012 och ytterligare 34 respektive 31 miljoner kronor per år 2013 och 2014. Av

dessa är 20 miljoner kronor 2011 års tillfälliga tillskott som permanentats. Utöver detta föreslås Finansinspektionen fr.o.m. 2012 tillföras 7,15 miljoner kronor på ett särskilt anslag för Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter, dessa avgifter belastar i dagsläget myndighetens förvaltningsanslag. Det innebär således ett samlat tillskott för 2012 på 45 miljoner kronor till Finansinspektionen i förhållande till 2011 års permanenta nivå.

Utgiftsområdet minskar med 25 miljoner kronor när de ändamål och verksamheter som finansierats från äldreanslaget 1:17 *Gemensamma e-förvaltningsprojekt av strategisk betydelse* flyttas till utgiftsområde 22 Kommunikationer.

Anslaget 1:1 *Statskontoret* minskas med 2 miljoner kronor 2012 och ytterligare 3 miljoner kronor fr.o.m. 2013.

För arbetet med att säkerställa kvaliteten i statistikproduktionen tillförs Statistiska centralbyrån (SCB) ytterligare 7 miljoner kronor per år 2012–2014. SCB tillförs vidare 5 miljoner kronor per år 2012–2015 för ett uppdrag att utveckla indikatorer för innovation. SCB föreslås samtidigt tillföras totalt 4 miljoner kronor för att publicera uppgifter över alternativa utförare (t.ex. privata företag eller ideella organisationer) av tjänster som finansieras av kommuner och landsting och publicera personalstatistik, producera en utvecklad jämställdhetsstatistik samt genomföra en förstudie. SCB:s anslag minskas även till följd av att tidigare års tidsbegränsade tillskott upphör och av att ansvaret för äktenskapsregistret flyttats från SCB.

Den pris- och löneomräkning som görs årligen av anslagen för förvaltningsändamål, uppgår till 18 miljoner kronor, vilket är marginellt mer (1 miljon kronor) än vad som beräknades i budgetpropositionen för 2011.

Konjunkturinstitutet föreslås tillföras 2,1 miljoner 2012 som ökas till 4 miljoner kronor fr.o.m. 2013 för nya uppgifter främst inom det miljöekonomiska området. Finanspolitiska rådet föreslås samtidigt tillföras 1,5 miljon kronor fr.o.m. 2012 för nya uppgifter och för att anställa en kanslichef.

Till följd av 2011 års engångstillskott för Ekonomistyrningsverkets myndighetsövergripande arbete mot felaktiga utbetalningar från välfärdsystemen, sker en planlig minskning av anslaget med 5 miljoner kronor.

Budgetförslaget innebär att utgiftsområdets anslagsfinansierade verksamhet har en i jäm-

förelse med tidigare år oförändrad sammansättning i realekonomiska termer, där 84 procent utgörs av transfereringar och 16 procent av verksamhetskostnader. Utgifterna för investeringar utgör mindre än 1 procent av utgiftsområdet.

2.3 Mål

Målet för förvaltningspolitiken är en innovativ och samverkande statsförvaltning som är rätts-säker och effektiv, har väl utvecklad kvalitet, service och tillgänglighet och som därigenom bidrar till Sveriges utveckling och ett effektivt EU-arbete (prop. 2009/10:175, bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:315).

Målet för det finansiella systemet (prop. 2008/09:1, utg.omr. 2, bet. 2008/09:FiU2, rskr. 2008/09:147), är att:

- systemet ska vara effektivt och tillgodose såväl samhällets krav på stabilitet som konsumenternas intresse av ett gott skydd,
- reglering och tillsyn ska bidra till förtroendet för den finansiella sektorn,
- tillsynen ska bedrivas effektivt,
- statens finansförvaltning ska bedrivas effektivt, och att
- kostnaderna för statsskulden långsiktigt ska minimeras samtidigt som risken i förvaltningen beaktas.

2.3 Resultatredovisning

2.3.1 Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Indikatorer för förvaltningspolitiken redovisas i avsnitt 3.3 och i utgiftsområdets bilaga om statsförvaltningens utveckling.

När det gäller målen för det finansiella systemet har såväl Riksbanken och Finansinspektionen i uppgift att löpande redovisa indikatorer inom området. Redovisningarna från myndigheterna styrker att den finansiella stabiliteten är god.

De senaste årens budgetpropositioner och ekonomiska vårpropositioner har behandlat frågan hur finansiell instabilitet kan påverka såväl

den reala ekonomin som de offentliga finanserna i Sverige och i omvärlden. Det handlar bl.a. om makroekonomisk utveckling och offentliga finanser i enskilda länder, hushållens konsumtion och skuldsättning, tillgångs- och råvarupriser inklusive utvecklingen på bostadsmarknaden. Vidare handlar det om hur det finansiella systemet ska kunna upprätthålla sina funktioner såsom betalningsförmedling, kapitalförsörjning och riskhantering. Stabiliteten på finansmarknaderna behandlas i olika delar av finansplanen.

I avsnitt 9 och 10 är utgångspunkten för indikatorerna de övergripande målen för Finansinspektionen och Riksgäldskontoret, bl.a. en väl fungerande reglering, och tillsyn samt ett gott konsumentskydd m.m.

2.3.2 Den finansiella krisens konsekvenser för finansiella systemet

Som en följd av den finansiella krisen 2008 har en rad initiativ tagits under senare år som syftar till att öka bankers och andra finansiella instituts motståndskraft mot nya kriser och dämpa skadeverkningarna när en kris inträffar.

Vissa av de särskilda åtgärder som vidtogs under den mest akuta fasen av krisen hösten 2008 har kunnat avvecklas till följd av återhämtningen i den svenska ekonomin och i bankerna. Det gäller t.ex. garantiprogrammet för medelfristig upplåning och kapitaltillskottsprogrammet för solventa banker m.fl. som löpte ut den 30 juni 2011. Även Riksbanken har avvecklat de särskilda faciliteter som infördes under krisen. Vid en eventuell ny finansiell oro av sådan art att oron sprider sig till den svenska marknaden finns dock möjlighet att snabbt vidta nödvändiga åtgärder med stöd av lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut.

För att förbättra samordningen av det praktiska internationella krisarbetet har Sverige undertecknat en överenskommelse med de nordiska och baltiska länderna om att inrätta en internationell krishanteringsgrupp. Ett nordiskt-baltiskt samarbetsavtal har ingåtts och därmed har en första regional stabilitetsgrupp bildats i Europa. Gruppen bör kunna bidra till ett ökat samarbete mellan myndigheterna i de för Sverige ur stabilitetssynpunkt viktigaste länderna. I arbetsgruppen finns representanter för reger-

ingar, centralbanker och tillsynsmyndigheter från de medverkande länderna.

Under 2011 har också insättningsgarantin förbättrats ytterligare genom bl.a. en höjning av det garanterade täckningsbeloppet till motsvarande 100 000 euro och en förkortning av tiden för utbetalning av ersättningar vid ett ersättningsfall.

2.3.3 Övriga resultat

Majoriteten av myndigheterna inom utgiftsområdet bedöms ha bedrivit sin verksamhet på ett tillfredsställande sätt, genomfört sina uppgifter inom befintliga ramar och i huvudsak nått upp till ställda mål.

Den löpande verksamheten i myndigheterna har i hög grad bedrivits planenligt, även om det i enstaka fall varit en tidvis ansträngd arbets-situation eller vissa problem med kompetensförsörjningen. Samtidigt har betydande resurser lagts ner på olika former av utvecklingsverksamhet. Utvecklingen av kvalitet, informations-säkerhet och it har dock uppvisat vissa enstaka brister.

Myndigheternas ekonomiska resultat och brukarnas omdömen om myndigheterna är ofta goda. Flertalet myndigheter har en ekonomi i balans, även om det i några enstaka fall krävts särskilda åtgärder i fråga om bl.a. organisation, lokaler m.m.

Den ekonomiska situationen inom utgiftsområdet bedöms ha varit god 2010. Under 2010 ökade det sammanlagda anslagssparandet med 18 miljoner kronor till totalt 140 miljoner kronor och anslagskrediten har endast utnyttjats i två fall. Regeringen föreslog för övrigt inga stora förändringar av budgeten för utgiftsområdet i vårändringsbudgeten 2011 och inga i höständringsbudgeten 2011.

Stora delar, 90 procent, av förvaltningskostnaderna för utgiftsområdets myndigheter (7,7 miljarder kronor) finansieras av avgifter och andra ersättningar som myndigheterna själva disponerar till 95 procent. Utgiftsområdets avgiftsintäkter uppgick 2010 till 7 160 miljoner kronor, varav nästan 80 procent var inomstatliga och drygt 90 procent från uppdragsverksamhet. Jämfört med 2009 var detta en minskning med 320 miljoner kronor, i huvudsak genom minskade utomstatliga avgiftsintäkter.

Förvaltningskostnaderna, som ökade med 1 procent mellan 2009 och 2010, utgörs till knappt två tredjedelar av övriga driftskostnader, främst för att fastighetsförvaltningens kostnader väger tungt. Personalkostnaderna utgör 33 procent och lokalkostnaderna 3 procent av förvaltningskostnaderna inom utgiftsområdet.

Utgiftsområdets personalstyrka uppgick 2010 till 3 770 årsarbetskrafter. Antalet har minskat den senaste femårsperioden och främst på grund av avvecklingen av olika myndigheter inom utgiftsområdet. Jämfört med 2009 har andelen kvinnor ökat och medelåldern sjunkit. I övrigt har endast små förändringar skett. Nära hälften av personalen finns liksom föregående år i Stockholmsområdet, personalen har en något högre genomsnittlig lön och fler är tillsvidare- och heltidsanställda än i staten som helhet. Personalomsättningen var högre, men sjukfrånvaron lägre än genomsnittet för staten. Skillnaderna mellan enskilda myndigheter inom utgiftsområdet är fortsatt stora.

Sedan avvecklingen av Verket för förvaltningsutveckling och inrättande av Kompetensrådet för utveckling i staten (Krus), har inga större strukturförändringar skett inom utgiftsområdet. Flera områden har nyligen varit eller är för närvarande föremål för översyner.

Över en femårsperiod har myndigheterna inom utgiftsområdet haft förhållandevis goda omdömen i Ekonomistyrningsverkets ekonomi-administrativa värdering. Elva av de tolv myndigheter inom utgiftsområdet som omfattades av EA-värderingen 2010 erhöll det bästa värdet, vilket är något bättre än under den senaste femårsperioden.

Samtliga myndigheter inom utgiftsområdet fick revisionsberättelser utan invändningar av Riksrevisionen, vilket också är bättre än under den senaste femårsperioden då tre myndigheter fick invändningar eller särskilda upplysningar. Två av utgiftsområdets femton myndigheter har i årsredovisningarna för 2010 också uppmärksammat vissa brister i den interna styrningen och kontrollen.

2.4 Politikens inriktning

Politikens inriktning för olika delområden redovisas i avsnitt 3–14. Nedan redovisas regeringens ambitioner inom finansmarknadsområdet.

2.4.1 Regeringens ambitioner inom finansmarknadsområdet

Regeringen anser att en effektivare tillsyn och skärpta regler krävs för att skydda det svenska finansiella systemet. Sverige har, tack vara den goda ordningen i de offentliga finanserna, kunnat genomföra kraftfulla åtgärder för att minska finanskrisens effekter. För att upprätthålla stabiliteten i det finansiella systemet behövs dock ytterligare insatser. Ökade resurser behövs för att Finansinspektionen ska kunna öka omfattningen och förbättra tillsynen av finansmarknaden. Skärpta kapitaltäckningsregler och en förbättrad insättningsgaranti är ytterligare exempel på aktiva insatser. Inom värdepappers- och försäkringsmarknaderna planeras också reformer.

Finansinspektionen stärks

Regeringens ambitioner när det gäller omfattningen av och kvaliteten i den finansiella tillsynen är höga. Regeringen bedömer att den finansiella tillsynen behöver utvecklas samt öka i både kvalitet och omfattning. Arbetet med att stärka regelverken och tillsynen av de finansiella företagen och marknaderna ska därmed intensifieras ytterligare. Detta gäller också det viktiga arbete som bedrivs på internationell nivå, inklusive inom EU i syfte att minska risken för allvarliga finansiella kriser. Ökade insatser behövs också avseende finansmarknadsstatistiken. Sammantaget har kraven på Finansinspektionen ökat.

Regeringen bedömer därför att resurserna till Finansinspektionen behöver ökas successivt under 2012 till 2014. Resursförstärkningen fr.o.m. 2014 bör uppgå till 103 miljoner kronor per år vilket innebär en ökning av myndighetens förvaltningsanslag med drygt 30 procent i förhållande till 2011 års nivå. Därutöver ska Finansinspektionen även kunna betala avgifter till tillsynsmyndigheterna inom EU¹.

Initiativ för att minska risken för nya finansiella kriser

Stärkta regelverk. För att stärka motståndskraften inom de enskilda bankerna pågår det en process som syftar till att skapa högre kapital-

krav och strängare likviditetsregler. Baselkommittén har lagt fram det s.k. Basel III-paketet som innehåller skärpta kapital- och likviditetskrav för banker. EU-kommissionen har föreslagit att detta regelverk ska införas inom EU genom en EU-förordning och ett EU-direktiv (CRD² IV). Regeringen lägger stor vikt vid detta arbete. Sverige har i förhållande till ekonomins storlek, en stor finansiell sektor med betydande verksamhet i andra länder. Finansiell instabilitet kan därför få stora konsekvenser för den svenska ekonomin. Regeringen arbetar därför för att högre kapitalkrav än de som anges som miniminivåer i Basel III ska kunna införas på nationell nivå. Vidare anser regeringen att det måste finnas möjlighet för ett land att införa det kommande CRD IV-regelverket på kortare tid än vad de långa övergångstiderna i Basel III föreskriver.

Förbättrad tillsynsstruktur. En ny tillsynsstruktur för den finansiella sektorn har skapats inom EU. Tre tillsynsmyndigheter har inrättats för vardera bank-, försäkrings- och värdepappersområdena och ett särskilt råd för systemrisk³. Beslut om reformen fattades under det svenska ordförandeskapet i EU hösten 2009. Syftet med den nya ordningen är att väsentligt förbättra möjligheterna att följa och analysera utvecklingen och att vidta relevanta åtgärder för att främja den finansiella stabiliteten i Europa.

Effektivt krishanteringssystem. Även regelverket för hantering av finansiella kriser och möjligheterna för myndigheterna att ingripa i tid vid en hotande kris håller på att ses över. Regeringen har tillsatt en kommitté (Finanskriskommittén, dir. 2011:6) med uppdrag att se över dessa och närliggande frågor. Utredningen ska redovisa sina förslag senast den 15 augusti 2012. Regeringen avser också att lämna ett uppdrag åt en särskild utredare att se över vissa frågor kring Riksbankens kapital och valutareserv.

Även inom EU pågår ett omfattande arbete med att se över reglerna för krishantering av banker och vissa värdepappersföretag. Kommissionen planerar att lägga fram förslag till reglering innehållande krav på att det i varje medlemsstat ska finnas vissa grundläggande möjligheter att ingripa och hantera ett kreditinstitut som hamnar i kris. Regeringen välkom-

¹ Europeiska bankmyndigheten (EBA), Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten (EIOPA) och Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten (ESMA).

² Capital Requirements Directive.

³ Europeiska systemrisknämnden (ESRB).

nar arbetet som bör leda till större möjligheter för myndigheterna att effektivt samarbeta vid en kris som drabbar flera medlemsstater.

Förstärkt insättningsgaranti. Konsumenter med insättningar måste skyddas vid en kris. Regeringen anser att instituten ska stå för finansieringen av krisåtgärder så att skattebetalarna kan hållas skadeslösa. Inom EU pågår förhandlingar om ytterligare förbättringar av reglerna om insättningsgarantin.

Värdepappersområdet

En fortgående ambition att utveckla och förbättra den inre marknadens funktion, tillförsäkra finansiell stabilitet i kombination med nödvändigheten att tillvarata erfarenheter från den finansiella krisen 2008, har motiverat ett stort antal förslag till lagstiftningsåtgärder som förhandlas eller kommer att förhandlas i EU inom den närmaste framtiden. Dessa ska därefter genomföras i svensk rätt. Förslagen syftar bl.a. till att öka genomlysningen av marknaderna, förbättra tillsynen, mildra systemrisker och stärka investerarskyddet.

I EU förhandlas för närvarande bl.a. ett förslag till förordning om handel med finansiella derivat, ett förslag till förordning om försäljning av värdepapper som säljaren inte äger (s.k. blankning) och ett förslag till ändring av direktivet om system för ersättning till investerare.

Under det närmaste halvåret förväntas EU-kommissionen lägga fram ytterligare förslag till lagstiftning avseende bl.a. kontoförda värdepapper, system för avveckling av förpliktelser på finansmarknaden, slutavräkning av finansiella transaktioner, marknadsmissbruk, kreditvärderingsinstitut, förvaringsinstitut för värdepappersfonder och marknader för finansiella instrument.

Vad gäller genomförande i svensk lagstiftning pågår sådant arbete bl.a. avseende ett nytt direktiv om förvaltare av alternativa investeringsfonder, såsom hedgefonder, riskkapitalfonder och fastighetsfonder. Direktivet innebär att sådana förvaltare ska stå under tillsyn och innehåller bl.a. regler om auktorisation, organisation och hantering av risker och intressekonflikter.

Regeringen välkomnar arbetet med att skapa en harmoniserad och konkurrenskraftig värdepappersmarknad i Europa, med regler som upprätthåller ett högt konsumentskydd för investerare och bidrar till att reducera finansiella systemrisker.

Försäkringsområdet

Regeringens ambition är att Sverige ska ha en finansiellt stabil, effektiv, konkurrenskraftig och konsumentvänlig försäkringsmarknad.

När det gäller försäkringsområdet fortsätter reformeringen av regelverken. Det är viktigt att försäkringsbolag har tillräckligt med tillgångar och likviditet för att uppfylla åtagandena gentemot de försäkrade. Sverige deltar aktivt i arbetet inom EU med framtagande av nya solvensregler för försäkringsföretag. Överenskommelse har nåtts inom EU om det övergripande principerna för det nya regelverket, medan förhandlingar pågår om reglerna i detalj.

Regeringen har tillsatt en utredning som ska ge förslag på hur de nya solvensreglerna ska genomföras i svensk rätt (dir. 2010:14). En viktig fråga som utredningen ska överväga särskilt är vilka solvensregler som bör gälla för försäkringsföretag som bedriver tjänstepensionsverksamhet. Utredningen ska redovisa uppdraget senast den 1 november 2011.

För att stärka försäkringstagarnas intressen har regeringen redan tidigare tillsatt en utredning med uppdrag att bl.a. lämna förslag till lagstiftning om flytträtt för befintligt försäkrings-sparande (dir 2010:43). Därutöver ska utredningen titta på vissa andra frågor med syfte att stärka försäkringstagarnas intressen i livförsäkringsföretagen. Regeringen beslutade i april i år att förlänga utredningstiden till sista mars 2012.

Stärkt konsumentskydd på det finansiella området

Regeringen arbetar målmedvetet med att stärka konsumentskyddet på finansmarknaden. Den grundläggande utmaningen i det avseendet är att skapa en god balans mellan näringsidkare och konsumenter på en marknad där den genomsnittlige konsumenten befinner sig i ett påtagligt informationsunderläge i förhållande till den som tillhandahåller den finansiella tjänsten i fråga.

Under 2012 avser regeringen att särskilt fokusera på förbättrad jämförbarhet vad gäller bl.a. kostnader för investeringsprodukter av olika slag. Frågan berörs exempelvis inom de kommande förhandlingarna avseende ett EU-direktiv om s.k. paketerade investeringsprodukter (PRIPIs). Andra prioriterade frågor är skärpt gränsdragning mellan rådgivning respektive försäljning av finansiella tjänster samt ökad transparens avseende intressekonflikter i förhållande till kunden i fråga. Dessa frågor berörs bl.a. i arbetet

med ett EU-direktiv om bostadslåneavtal samt kommande ändringar i ett försäkringsförmedlingsdirektiv (IMD2) och ett direktiv på värdepappersmarknadsområdet (MiFID).

Finansmarknadens dynamik och globalisering innebär att nya tjänster kontinuerligt tillkommer. För konsumenten kan emellertid många produkter vara komplexa. Såväl kostnader av olika slag som villkor i övrigt kan vara svårbedömda ur konsumentens synvinkel. Många konsumenter kan t.ex. ha svårt att ta ställning till vilka risker som är förknippade med en finansiell investering. För den enskilde konsumenten är det inte alltid klart om hon eller han har att göra med en försäljare som marknadsför en finansiell tjänst eller om det rör sig om en rådgivare, som ska lämna individuella rekommendationer och agera i konsumentens intresse. Regeringen avser alltså att verka för ett stärkt konsumentskydd i dessa avseenden.

I dag erbjuds konsumenterna ett brett utbud av finansiella tjänster, samtidigt som det för konsumentens ekonomiska trygghet är väsentligt att fatta genomtänkta beslut om t.ex. olika former av pensionssparande, försäkringar eller bostadslån. För att fullt ut kunna utnyttja valmöjligheterna krävs bl.a. att konsumenterna har tillräckliga kunskaper om olika produkters kostnader, risker och förväntade avkastning, men också tillgång till stöd och vägledning. I syfte att stärka konsumentens tillgång till stöd och vägledning har regeringen nyligen tillsatt en utredning (Framtidens konsumenter, dir. 2011:38).

Även konsumentens grundläggande kunskaper i privatekonomi är avgörande för möjligheten att göra ett väl genomtänkta val. För att stärka konsumenternas ställning på finansmarknaden har bl.a. Finansinspektionen i uppgift att bedriva folkbildning inom området. Regeringen avser att fortsatt prioritera denna verksamhet. Satsningen möjliggör för Finansinspektionen att fortsätta arbetet med privatekonomisk folkbildning genom informations- och utbildningsinsatser.

Aktiv dialog genom Finansmarknadskommittén

För att stärka utvecklingen och stabiliteten inom det finansiella området bedrivs ett arbete med att utveckla samverkan mellan finansmarknadsbranschen, myndigheterna och regeringen. Arbetet bedrivs inom ramen för Finansmarknadskommittén (dir. 2009:22) och kommittén ska arbeta t.o.m. 2012. Kommittén utgör ett forum för

dialog och samråd kring den finansiella sektorns villkor för att främja stabilitet, förtroende, effektivitet och utvecklingsmöjligheter. Kommittén arrangerar regelbundet möten mellan företrädare för regeringen, myndigheterna och finansmarknadsbranschen genom s.k. rundabordssamtal. Vidare arrangeras konferenser och seminarier där aktuella frågeställningar behandlas.

Kommittén har under året behandlat frågor om aktuella internationella regelförslag och effekter av dessa på den svenska finansmarknadens struktur och konkurrenskraft. Frågor om den nya europeiska tillsynsstrukturen, kreditvärderingsinstitut samt bolagsstyrning av finansiella företag har också varit i fokus. Vidare har flera rapporter publicerats, bl.a. om försäkringsgarantisystem, kapital- och likviditetskrav samt clearing av s.k. OTC-derivat.

Bekämpning av penningtvätt och terrorismfinansiering

Regeringen kommer under 2012 fortsätta att aktivt delta i det internationella samarbetet kring att sätta höga globala standarder i syfte att motverka att det finansiella systemen utnyttjas för penningtvätt eller finansiering av terrorism, bl.a. i Financial Action Task Force (FATF). FATF är standardsättare inom ovan nämnda områden och har även i uppdrag att följa hur medlemsländerna följer FATF:s rekommendationer och föreslå förbättringsåtgärder.

Sverige har under senare år förbättrat det nationella ramverket för bekämpning av penningtvätt och finansiering av terrorism och har därför kunnat lämna den särskilda uppföljningsprocess som blev resultatet av FATF:s senaste utvärderingen av Sverige. FATF är nu i slutskedet av en revidering av vissa av standarderna och därefter kommer en ny utvärderingsrunda av FATF:s medlemmar att ske.

Insatser för stärkt krisberedskap i betalningssystem

Det centrala betalningssystemet. Det är viktigt att det finns en effektiv reglering av hur allvarliga kriser i det centrala betalningssystemet ska förebyggas och hanteras.

Under 2010 bedrevs ett särskilt utredningsarbete inom Regeringskansliet om hur statens förmåga att hantera allvarliga tekniska störningar och avbrott i betalningssystemet kan stärkas. Förslagen presenteras i rapporten En samlad reglering för stärkt krisberedskap mot allvarliga tekniska fel och störningar i det centrala betal-

ningssystemet (dnr Fi2010/1619). Till grund för arbetet inom Regeringskansliet låg bl.a. Riksrevisionens rapport Krisberedskap i betalningssystemet (2007:28). I rapporten anförts bl.a. att statens förmåga att hantera en allvarlig kris inom området är bristfällig.

I Regeringskansliets rapport lämnas förslag om hur bristerna kan åtgärdas, bl.a. genom att grundläggande säkerhetsnivåer fastställs och att ansvarsförhållandena klargöras. Rapporten har remissbehandlats och flertalet remissinstanser lämnade sitt stöd till förslagen (Fi2010/5860).

Regeringen har därefter beslutat om direktiv till en kompletterande utredning (dir. 2011:58). En särskild utredare ska med utgångspunkt i nämnda rapport inom Regeringskansliet vidareutveckla och ytterligare konkretisera de förslag som lämnas i rapporten avseende grundläggande säkerhetsnivåer och om ansvarsförhållandena. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2011.

Den statliga betalningsmodellen. Arbetet med att ytterligare öka säkerheten i statens betalningar har fortsatt under 2010. Nya ramavtal om betaltjänster har träffats som innehåller lösningar som gör det möjligt för myndigheterna att öka säkerheten. I syfte att ytterligare förtydliga myndigheternas ansvar i betalningsprocessen har ändringar beslutats i förordningen (2006:1097) om statliga myndigheters betalningar och medelförvaltning. Riksgäldskontoret har även beslutat nya föreskrifter och allmänna råd som kompletterar förordningen.

Regeringen har för avsikt att utforma en årlig process för att erhålla en tydligare bild av de samlade riskerna i statens betalningsprocesser. Under det första kvartalet 2012 kommer regeringen i en särskild skrivelse till riksdagen att redovisa vilka åtgärder som vidtagits på området de senaste åren.

Riksgäldskontorets centrala roll

I rollen som statens centrala finansförvaltning tillhandahåller Riksgäldskontoret system och lösningar så att de statliga myndigheterna kan använda de medel som riksdag och regering tilldelat. Under det senaste året har flera åtgärder vidtagits för att ytterligare öka säkerheten och effektiviteten i de statliga betalningarna.

Riksgäldskontoret ansvarar också för statens upplåning och statsskuldens förvaltning. Regeringen fastställer varje höst riktlinjer för hur statskulden ska förvaltas kommande år. Styrningen

utformas utifrån målet att kostnaden för skulden ska minimeras samtidigt som risken i förvaltningen beaktas. Förändrade förutsättningar gör att styrsystemet ständigt utvecklas. För närvarande pågår ett arbete om hur skuldslagens andelar och löptid bör hanteras i en situation med betydligt högre respektive lägre statsskuld.

Inom verksamheten garantier och krediter bedömer Riksgäldskontoret kreditrisken i aktuella projekt och en riskavspeglande avgift tas ut. På lång sikt ska avgifterna täcka kostnaderna för verksamheten. Ett arbete pågår för att förbättra den samlade informationen om riskerna i statens garanti- och kreditportfölj.

Volymererna i det statliga garantiprogrammet för bankers och bostadsinstituts upplåning uppgick vid halvårsskiftet 2011 till 136 miljarder kronor. De sista obligationerna inom garantiprogrammet löper ut under 2015. Programmet löpte ut den 30 juni 2011. Syfte med garantiprogrammet var att underlätta bankernas och bostadsinstitutens upplåning under och efter finanskrisen hösten 2008. Insättningsgarantin och investerarskyddet kommer att stärkas i enlighet med harmoniseringsarbetet som bedrivs inom EU.

Satsning på finansmarknadsforskning

Regeringen anser att det är angeläget att utveckla finansmarknadsforskningen. Verket för innovationssystem (Vinnova) har sedan 2010 i uppdrag att, efter samråd med Vetenskapsrådet, genomföra en långsiktig satsning på finansmarknadsforskning. Satsningen ska stödja utvecklingen av forskning som är både internationellt konkurrenskraftig och har en hög relevans för den finansiella sektorns aktörer i såväl privat som offentlig verksamhet. En förutsättning för forskningen är att finansmarknadsbranschen bidrar, med målet att på sikt komma upp till motsvarande nivå som staten som helhet satsar.

Vinnova har efter en öppen utlysning beslutat att bevilja medel för att etablera ett nationellt centrum för finansmarknadsforskning vid Handelshögskolan i Stockholm. Lunds universitet och Göteborgs universitet har tilldelats medel för att etablera varsitt kompetenscentrum. Hela programmet samfinansieras av Vinnova, finansmarknadsbranschen och de medelsmottagande lärosätena.

Vinnova har även beslutat om en satsning avseende Näringslivsdoktorander inom området finansmarknadsforskning. I denna satsning har

fyra projekt beviljats medel som var för sig samfinansieras med externa aktörer.

Översyn av AP-fondernas verksamhet

Pensionsgruppen (Arbetsgrupp för vårdande av pensionsöverenskommelsen S 2007:F) med representanter från regeringspartierna och Socialdemokraterna, har kommit överens om att AP-fondernas regelverk bör ses över. Förändringarna på de finansiella marknaderna och tio års erfarenhet av nuvarande regelverk motiverar en översyn. Syftet är att skapa så goda förutsättningar som möjligt för en god förräntning av fondkapitalet efter kostnader. Översynen ska omfatta Första–Fjärde AP-fondernas uppdrag och placeringsregler, överväga möjliga effektiviseringar av förvaltningen av buffertkapitalet och även inkludera Sjätte AP-fondens uppdrag, mål och placeringsregler.

3 Statlig förvaltningspolitik

3.1 Omfattning

Den statliga förvaltningspolitiken omfattar styrning, ledning, organisation och utveckling av de statliga myndigheterna. Inom några av dessa områden berörs även den kommunala förvaltningen. Området omfattar även vissa övergripande frågor som berör relationen mellan stat och kommun, samt regional ansvarsfördelning.

I detta avsnitt ingår myndigheterna Ekonomistyrningsverket (ESV), Kammarkollegiet och Statskontoret. I avsnittet ingår även ett anslag för verksamhetsstöd för den statliga budgetprocessen. I avsnittet redovisas också den övergripande politiken för elektronisk förvaltning. Elektronisk förvaltning behandlas även inom utgiftsområde 22 Kommunikationer, avsnitt 4.

I bilagan Statsförvaltningens utveckling redovisas organisationsförändringar i statsförvaltningen samt frågor om kompetensförsörjning i staten.

Offentlig upphandling redovisas i avsnitt 4, statliga arbetsgivarfrågor i avsnitt 5 och statlig lokalförsörjning i avsnitt 8. Utvecklingen i den kommunala sektorn beskrivs under utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

3.2 Mål

Målet för den statliga förvaltningspolitiken är en innovativ och samverkande statsförvaltning som är rättssäker och effektiv, har väl utvecklad kvalitet, service och tillgänglighet och som därigenom bidrar till Sveriges utveckling och ett effektivt EU-arbete (prop. 2009/10:175, bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:315).

3.3 Resultatredovisning

Resultatredovisningen görs dels avseende vissa aspekter av förvaltningens utveckling som helhet, inklusive en redovisning av ett antal förvaltningspolitiska åtgärder som vidtagits av regeringen, dels genom en redovisning av verksamheten hos vissa myndigheter inom området.

Underlag för att bedöma förvaltningens utveckling finns bl.a. i ESV:s och Statskontorets rapporter, Riksrevisionens årliga revision och effektivitetsrevisioner, rapporter från särskilda analys- och utvärderingsmyndigheter samt myndigheternas årsredovisningar och övriga rapporter. Det finns också brukarundersökningar av myndigheternas verksamhet och studier av allmänhetens förtroende för olika samhällsinstitutioner. Vidare finns det internationella studier som utförs av bl.a. OECD.

3.3.1 Förvaltningens utveckling

För att åstadkomma en förstärkt uppföljning av den offentliga sektorns utveckling har regeringen gett Statskontoret flera uppdrag på området. I rapporten Den offentliga sektorns utveckling presenterar Statskontoret en samlad bild av utvecklingen av den offentliga sektorn i Sverige, med internationella utblickar (dnr S2011/183/SFÖ). De internationella utblickarna baseras i stor utsträckning på OECD:s rapport Government at a Glance 2011 (Gaag). I OECD:s rapport jämförs OECD-ländernas statsförvaltning utifrån ett sextiototal indikatorer. Indikatorerna jämför de politiska och institutionella ramverken samt staternas intäkter,

kostnader, antalet anställda och ersättnings-system med mera.

I Statskontorets rapport belyses den offentliga sektorns utveckling i Sverige, avseende bl.a. ekonomi, sysselsättning och öppenhet samt utvecklingen inom olika samhällsområden. Av rapporten framgår bl.a. att den offentliga sektorns inkomster som andel av BNP minskade från 58,7 procent 2000 till 53,9 procent 2009. Vidare framgår att andelen av arbetskraften som är sysselsatt inom den offentliga sektorn minskade från 27,7 procent 2000 till 26,2 procent 2008. Av de offentligt sysselsatta återfinns endast 18 procent inom staten, vilket är en låg siffra i internationell jämförelse. Av rapporten framgår vidare att transparensen på den statliga nivån generellt sett är relativt hög i Sverige jämfört med andra OECD-länder, men att många andra länder i vissa fall har en större öppenhet, exempelvis genom att de sammanställer och offentliggör information bl.a. om offentliganställdas löner och om offentliga upphandlingar.

Av Statskontorets rapport framgår också att antalet myndigheter minskade med nästan 40 procent mellan åren 2000 och 2010.

Den statliga förvaltningens kostnader och organisation

Kostnaderna för statens egen verksamhet uppgick 2010 till 222,8 miljarder kronor, vilket utgör 21 procent av statens totala kostnader. Fördelningen av kostnaderna för statens egen verksamhet och jämförelser med 2009 redovisas i tabell 3.1.

Tabell 3.1 Kostnader för statens egen verksamhet

Miljoner kronor

	2010	2009
Personal ¹	95 565	104 410
Lokaler	16 778	16 334
Övrig drift ²	88 096	74 170
Av- och nedskrivningar	22 339	22 464
Totalt	222 778	217 378

Källa: ESV.

¹ Exkl. arbetsgivaravgifter.

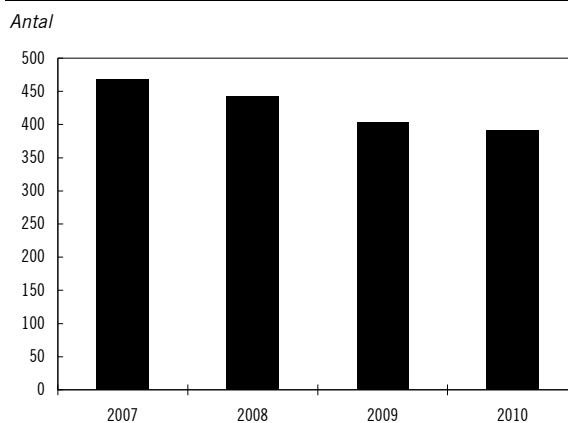
² Inkl. vissa garanti- och kreditkostnader.

Kostnaderna har stigit med 5,4 miljarder kronor jämfört med 2009, vilket motsvarar en ökning om 2,5 procent. Huvuddelen av de ökade kostnaderna hänförs till ökade kostnader för övrig drift som utgörs av myndigheternas köp av tjänster, varor, reparationer och diverse andra driftskostnader. Merparten av ökningen utgörs av ökade driftskostnader hos Trafikverket och

Försvarmakten. Trafikverkets ökade driftskostnader beror till största del på en ökning av entreprenadtjänster i och med bolagisering av tidigare produktionsenheter. Försvarmaktens ökade driftskostnader avser främst ökade kostnader för varor samt för materialkonsulter och övriga externa tjänster. Minskningen av kostnaderna för personal beror främst på att de försäkringstekniska avsättningarna för statliga tjänstepensionsförmåner har minskat. En närmare redovisning av förvaltningens kostnader finns i regeringens skrivelse Årsredovisning för staten (skr. 2010/11:101).

Antalet myndigheter har under 2010 minskat något. Under åren 2007 till 2010 minskade antalet myndigheter med 16 procent, medan antalet anställda minskade med 3 procent, vilket innebär att myndigheterna totalt sett blivit färre men större.

Diagram 1.1 Antal myndigheter under regeringen

Källa: Statskontoret

År 2010 var ca 235 000 personer anställda i den statliga sektorn, vilket är en ökning med knappt 400 personer sedan 2009. År 2006 var antalet anställda 241 900.

En redovisning av organisationsförändringar i statsförvaltningen och kompetensförsörjningen i staten finns i bilagan Statsförvaltningens utveckling.

Riksrevisionens rapporter

Riksrevisionen har granskat myndigheternas årsredovisningar för 2010. Årsredovisningarna är enligt Riksrevisionen av god kvalitet och ger i allt väsentligt en rättvisande bild av verksamheten. För endast två myndigheter bedöms årsredovisningen inte ge en rättvisande bild av verksamheten och de får därför en revisionsberättelse med en reservation. Detta innebär enligt Riks-

revisionen en klar förbättring jämfört med föregående år.

Myndigheternas ekonomiadministration

ESV har, inom sitt uppdrag att bistå regeringen med att säkerställa att statsförvaltningens interna styrning och kontroll är betryggande, rapporterat ekonomiadministrativa värden (EA-värden) för 200 myndigheter. ESV bedömer att dessa myndigheter uppfyller kraven i de ekonomiadministrativa bestämmelserna väl, men att det är få myndigheter som följer alla bestämmelser. ESV konstaterar vidare att förändringarna över tiden är små.

Allmänhetens och företagens uppfattning om myndigheter

Statskontoret har i samarbete med SOM-institutet vid Göteborgs universitet och Statistiska centralbyrån låtit allmänheten och företagen utvärdera och bedöma statliga myndigheter och olika typer av offentligt finansierad verksamhet (dnr S2011/184/SFÖ).

Undersökningarna visar att allmänhetens förtroende är högst för rättsväsendets myndigheter samt för universitetet och högskolor. Allmänheten är också nöjd med Polisen och Skatteverket, medan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan får sämre resultat i undersökningen.

Företagen är mest nöjda med Skatteverket och Bolagsverket. Företagen menar också att tillgången till infrastruktur som bredband och mobilnät fungerar bra, men uttrycker ett visst missnöje med hur kollektivtrafik och järnväg fungerar.

Studien visar vidare att de som har varit i kontakt med offentlig verksamhet är betydligt mer nöjda än de som inte har varit i kontakt med verksamheten. Vidare är både allmänheten och företagen mer nöjda med myndigheter och verksamheter som arbetar med generella åtgärder än med verksamheter som riktar sig till särskilda grupper eller som är behovsprövad. Ett tydligt exempel på det är skillnaden i uppfattningarna om Skatteverket respektive Försäkringskassan.

Utvecklingen av elektronisk förvaltning

Enligt studier av Europeiska kommissionen är Sverige ett av de ledande länderna inom elektronisk förvaltning. Sverige rankas som nummer två inom EU. I det index som mäter tillgängligheten av 20 tjänster över Internet avancerade Sverige från femte till en första plats bland de 32 stater som ingår i mätningarna. I indexet som mäter

graden av utvecklingsnivån hos tjänsterna får Sverige 99 procent i sofistikeringsgrad och hamnar bakom fyra nationer som når 100 procent. I dag använder 68 procent av befolkningen och 90 procent av företagen offentliga e-tjänster. (Europeiska kommissionen, 9th eGovernment Benchmark Measurement: Smarter, Faster and Better eGovernment). I The Economist bredare index, i vilket e-förvaltning är en delkomponent, hamnar Sverige på första plats (The Economist Intelligence Unit e-readiness rankings and scores 2010).

Utvecklingen av e-förvaltning i Europa

Som ett resultat av den ministerdeklaration om e-förvaltning som antogs i Malmö under det svenska ordförandeskapet, beslutade EU-kommissionen i december 2010 om en kommunikation i form av en handlingsplan som syftar till att underlätta genomförandet av Malmödeklarationen (The European eGovernment Action Plan 2011–2015, Harnessing ICT to promote smart, sustainable and innovative Government, COM(2010) 743).

Ett antal möten har hållits inom ramen för Nordiska ministerrådets it-forum i syfte att etablera ett närmare samarbete mellan de nordiska länderna i generella frågor om e-förvaltning.

3.3.2 Redovisning av vissa förvaltningspolitiska åtgärder

Regeringen redovisade i propositionen Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt (prop. 2009/10:175, bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:135), förkortad till 2010 års förvaltningspolitiska proposition, ett antal åtgärder som förväntas bidra till det förvaltningspolitiska målet. Nedan redovisas vissa åtgärder som regeringen har vidtagit.

Utveckling av myndighetsorganisationen

Utvecklingen av statsförvaltningens organisation har fortsatt med inriktningen att åstadkomma en tydlig ansvarsfördelning och en överskådlig struktur för att förenkla för medborgare och företag. En närmare beskrivning av utvecklingen av förvaltningens organisation ges i bilagan.

Ett nationellt råd för innovation och kvalitet

Regeringen beslutade den 5 maj 2011 att inrätta ett nationellt råd för innovation och kvalitet i offentlig sektor (dir. 2011:42). Rådets uppgift är

att stödja och stimulera innovations- och förändringsarbetet i offentlig verksamhet. Rådets arbete ska genomsyras av frågor om dels hur kvalitet och effektivitet kan höjas med befintliga resurser, dels hur rådande kvalitet och effektivitet kan nås med lägre kostnader.

Effektivisering av administrativ stödverksamhet

Regeringen gav den 4 november 2010 en särskild utredare i uppdrag att förbereda inrättandet av ett myndighetsgemensamt servicecenter med uppdrag att erbjuda tjänster inom i första hand ekonomi- och personaladministration till statliga myndigheter (dir. 2010:117). Syftet är att genom ökad koncentration av administrativ stödverksamhet öka effektiviteten och sänka administrationskostnaderna i staten. Utredaren överlämnade den 15 april 2011 betänkandet Ett myndighetsgemensamt servicecenter (SOU 2011:38) med förslag till hur ett servicecenter för tjänster inom administrativt stöd bör utformas.

I betänkandet föreslås att servicecentret inrättas som en egen myndighet och finansieras med avgiftsintäkter med krav på full kostnadsäckring. Vidare föreslås att servicecentrets tjänsteutbud initialt ska omfatta ekonomi- och personaladministration samt stöd för e-beställningar och att ekonomienheten inom Skatteverkets verksamhetsstöd samt lämpliga delar av Försäkringskassans verksamhetsstöd ska utgöra grund för servicecentret. Utredningen uppskattar besparingspotentialen till 55 miljoner kronor per år vid en anslutningsgrad om 26 myndigheter, motsvarande 25 procent av de statligt anställda. Det skulle motsvara en produktivitetökningsgrad med 33 procent. Utredningens förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Ekonomistyrningsverket (ESV) fick regeringens uppdrag att bistå med stöd åt utredningen (dnr Fi2010/5047). I uppdraget ingick bl.a. att föreslå en uppsättning administrativa nyckeltal och en modell för nytto- och kostnadsbedömning som ska kunna utgöra ett enhetligt beslutsunderlag för att bedöma effektiviseringspotentialen vid en anslutning till servicecentret. ESV redovisade resultatet av regeringsuppdraget i rapporten Metodstöd för enhetlig bedömning av stödverksamheten (ESV 2011:3).

Myndigheternas lokala service

Regeringen gjorde i 2010 års förvaltningspolitiska proposition bedömningen att den samverkan som inletts mellan myndigheter med

behov av lokal närvaro bör utvidgas och fördjupas. Vidare gjorde regeringen i propositionen bedömningen att utvecklingen av myndigheternas service bör följas upp på ett samlat sätt så att regeringen kan göra en helhetsbedömning och vid behov ställa tydligare service- och tillgänglighetskrav på berörda myndigheter. Regeringen beslutade den 31 mars 2011 att ge Statskontoret i uppdrag att beskriva vilka behov som medborgare och företag har av myndigheternas service och hur det behovet uppfylls i dag (dnr S2011/3603/SFÖ). Syftet med uppdraget är att ge regeringen en god bedömningsgrund för vilka krav som bör ställas på myndigheternas service. Regeringen beslutade vidare den 12 maj 2011 att ge Försäkringskassan i uppdrag att genomföra en djupgående analys om hur myndighetens olika kundgruppers och medborgares servicebehov av Försäkringskassans tjänster kan tillgodoses ändamålsenligt och långsiktigt (dnr S2011/4202/SF). Försäkringskassan ska i sin analys beakta slutsatser från Statskontorets uppdrag.

Statlig inköpssamordning

Regeringen uppdrog i maj 2010 åt Kammarkollegiet att inordna all upphandlingsverksamhet som sker genom ramavtal i Kammarkollegiet. Den nya organisationen gäller fr.o.m. den 1 januari 2011. Syftet med reformen är att uppnå en mer effektiv och ändamålsenlig organisation inom inköpsområdet i statsförvaltningen. De främsta skälen är att få en förbättrad styrning, uppföljning och kontroll samt ökad tydlighet gentemot myndigheter och företag.

Vidareutnyttjande av offentlig information

Lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen trädde i kraft den 1 juli 2010. För att främja och samordna myndigheternas arbete med att förbättra förutsättningarna för vidareutnyttjande av offentlig information beslutade regeringen den 25 mars 2010 att ge e-delegationen ett utökat uppdrag (dir. 2010:32).

E-förvaltning

Regeringen har sedan beslutet om handlingsplanen för e-förvaltning 2008 (dir. 2009:19) prioriterat arbetet inom e-förvaltning. Insatserna görs främst inom handlingsplanens fyra områden: Regelverk för myndighetsövergripande samverkan och informationshantering, Tekniska

förutsättningar och it-standardisering, Gemensamma verksamhetsstöd, kompetensförsörjning och samlad uppföljning samt Förvaltningens kontakter med medborgare och företagare.

E-delegationen har sedan 2009 i uppdrag att genomföra regeringens handlingsplan för e-förvaltning. E-delegationens arbete beskrivs närmare under utgiftsområde 22 Kommunikationer, avsnitt 4.

I syfte att stärka koordineringen av e-förvaltningsarbetet inom olika samhällssektorer utsåg regeringen den 3 mars 2011 Skatteverket, Bolagsverket, Lantmäteriet och Transportstyrelsen till utvecklingsansvariga myndigheter (dnr N2011/1368/ITP). Inom ramen för detta har de fyra myndigheterna fått ett utökat ansvar för att planera arbetet med e-förvaltning inom sina respektive områden.

Förutsättningar för myndighetsövergripande samverkan och informationshantering

Regeringen har under året förbättrat de finansiella förutsättningarna för strategiska e-förvaltningsprojekt. Riksdagen beslutade på regeringens förslag i budgetpropositionen för 2011 om ett nytt anslag 1:17 *Gemensamma e-förvaltningsprojekt av strategisk betydelse*. Riksdagen har därefter på regeringens förslag beslutat att flytta anslaget till utgiftsområde 22 Kommunikationer (prop. 2010/11:100, bet. 2010/11:KU32, rskr. 2010/11:294). Anslaget ska användas för att finansiera projekt som av olika anledningar inte kan finansieras över myndigheternas låneramar.

Förbättrade tekniska förutsättningar och it-standardisering

För att företag och medborgare ska kunna använda samma e-legitimation för alla förvaltningens tjänster har regeringen inrättat E-legitimationsnämnden. Nämnden ska samordna statens och kommuners och landstings hantering av elektronisk identifiering. Myndigheten är en nämndmyndighet och påbörjade sin verksamhet den 1 januari 2011 med Skatteverket som världmyndighet. E-legitimation och it-standardisering i övrigt beskrivs närmare under utgiftsområde 22 Kommunikationer, avsnitt 4.

Fortsatt utveckling av gemensamma verksamhetsstöd och samlad uppföljning

Arbetet inom detta insatsområde innebär att ett antal administrativa stödprocesser samordnas för att dra nytta av skalfördelar skapade av it.

ESV har under 2010 arbetat vidare med projektet E-beställningar med målet att alla myndigheter fr.o.m. 2013 ska kunna beställa varor elektroniskt.

Som redovisats ovan fattade regeringen i november 2010 beslut om att en särskild utredare ska förbereda bildandet av ett myndighetsgemensamt servicecenter.

Utvecklingen inom området elektronisk förvaltning beskrivs också under utgiftsområde 22 Kommunikationer, avsnitt 4.

3.3.3 Resultat avseende vissa myndigheter inom utgiftsområdet

Statskontoret

Statskontorets uppgift är att på uppdrag av regeringen bistå med utredningar, utvärderingar och uppföljningar av statlig och statligt finansierad verksamhet samt övergripande frågor om den offentliga förvaltningens funktions sätt. I uppgiften ingår att ur ett effektivitetsperspektiv analysera verksamheter och myndigheter, redovisa effekter av statliga åtgärder och ge underlag för omprövning och effektivisering. Under 2010 har Statskontoret avrapporterat 42 uppdrag, vilket är en ökning med åtta uppdrag jämfört med 2009. Ökningen är delvis en följd av den förstärkning av medel som Statskontoret tilldelades för 2010. Av uppdragen utgjordes sex stycken av myndighetsanalyser utifrån en särskilt utarbetad analysmodell. Myndigheten gav vidare ut åtta skrifter inom sitt generella uppdrag att följa och beskriva den offentliga sektors utveckling. Statskontoret arbetade under 2010 på uppdrag av merparten av Regeringskansliets departement.

Den samlade återkopplingen från Regeringskansliet på Statskontorets arbete är positiv och samstämmig. Underlag och analyser bedöms motsvara eller överträffa förväntad kvalitet. Statskontorets rapporter refererades i 36 propositioner och regeringsskrivelser och i 25 utskottsbetänkanden. Vidare återfanns myndighetens remissvar i 30 propositioner och regeringsskrivelser. Antalet rapporter som refereras har ökat kraftigt jämfört med föregående år, medan det motsatta gäller för remissvaren.

Ekonomistyrningsverket

Ekonomistyrningsverket (ESV) har bistått regeringen med underlag i syfte att öka effektiviteten samt förbättra den interna styrningen och kontrollen i statsförvaltningen. ESV har även samordnat den statliga internrevisionen. Myndigheten har vidare utvecklat och förvaltat regelverk och metoder för en ändamålsenlig ekonomisk styrning i staten. Utvecklingen av den ekonomiska styrningen, myndigheternas interna styrning och kontroll, samt arbetet för att motverka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen beskrivs utförligare i Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 12.2.3.

Regeringen har gett ESV i uppdrag att fungera som nationellt revisionsorgan för de EU-medel som hanteras i Sverige. ESV ska granska de EU-program och fonder där ansvaret för en sund ekonomisk förvaltning och genomförandet av effektiva kontroller är delat mellan svenska myndigheter och Europeiska kommissionen. ESV ska för varje program eller fond lämna en årlig revisionsrapport och i anslutning till denna även ett revisionsutlåtande. ESV har i enlighet med EU-regelverket utfört system- och projektgranskningar för ett antal EU-fonder. I takt med att programgenomförandet har kommit i gång har även ESV:s granskning av programmen utvidgats under 2010.

ESV:s prognosverksamhet beskrivs närmare i avsnitt 7.

Kammarkollegiet

Kammarkollegiet har till uppgift att tillhandahålla service inom det statliga området, främst avseende ekonomi, juridik, kapitalförvaltning, riskhantering och administration. Därutöver har Kammarkollegiet uppgifter inom en rad olika verksamheter som bl.a. rör stiftelser, avveckling av dödsbon, indelningsfrågor och miljö rätt.

Under 2010 inordnades Arvfondsdelegationens kansli i Kammarkollegiet. Regeringen beslutade även att koncentrera merparten av upphandlingsverksamheten till kollegiet med start den 1 januari 2011.

3.4 Analys och slutsatser

Regeringen har under 2010 och första halvåret 2011 vidtagit ett antal förvaltningspolitiska åtgärder inom områdena styrning, organisation och förvaltningsutveckling. Åtgärderna syftar till att bidra till att det förvaltningspolitiska målet uppfylls.

Förvaltningens utveckling måste bedömas på lång sikt, och formerna för uppföljningen måste kontinuerligt utvecklas. Regeringen har därför tagit initiativ för att stärka uppföljningen av statsförvaltningens utveckling för att bättre kunna bedöma hur statsförvaltningen lever upp till målet på lång sikt. Förvaltningens utveckling och uppfyllelsen av det förvaltningspolitiska målet är, utöver de åtgärder som redovisas i detta avsnitt, också beroende av insatser som vidtas inom merparten av de utgiftsområden som behandlas i denna proposition.

Statskontoret, ESV och Kammarkollegiet har viktiga roller i arbetet för att upprätthålla och utveckla en effektiv och rättssäker statsförvaltning.

Elektronisk förvaltning

E-delegationen har bedrivit sin verksamhet i drygt två år och engagerar i dag nästan 200 personer från hela den offentliga sektorn i olika arbetsgrupper och utskott. Delegationen har lyckats skapa en stor förändringskraft på kort tid och resultaten syns i form av strategiska utvecklingsprojekt, vägledningar och riktlinjer.

Regeringen bedömer att E-delegationens strategi för myndigheternas arbete med e-förvaltning (SOU 2009:86) som specificerar regeringens handlingsplan för e-förvaltning utgör en god grund för fortsatt gemensamt arbete.

3.5 Politikens inriktning

Den offentliga förvaltningen har en central roll i utvecklingen av Sverige. En rättssäker och effektiv förvaltning stärker demokratin. En väl fungerande förvaltning är grundläggande för att uppnå en hållbar tillväxt och är en viktig del i regeringens politik för ett starkt och välmående Sverige. Hur den offentliga förvaltningen styrs, organiseras och utvecklas har därmed stor betydelse.

En grundläggande utgångspunkt för statsförvaltningens verksamhet är att produktion av välfärdstjänster i enskild regi, t.ex. av kooperativ

ideella organisationer och företag, ska ges lika villkor som tjänster producerade i offentlig regi. Myndigheter ska därför som regel inte sälja varor eller tjänster på marknaden och det bör vidare inte vara en uppgift för en myndighet att bedriva opinionsbildning eller företräda särintressen inom sitt verksamhetsområde.

Regeringen genomför successivt ett antal åtgärder utifrån den inriktning som fastslogs i 2010 års förvaltningspolitiska proposition. Under avsnitt 3.3.2 redovisas ett antal åtgärder som regeringen redan har vidtagit.

Styrning och ledning

Genom en strategisk och verksamhetsanpassad styrning som tar hänsyn till de specifika förutsättningar som gäller för olika statliga myndigheter läggs grunden för en väl fungerande förvaltning. Resultat och verksamhetsanpassning är ledord för inriktningen av det fortsatta arbetet med att utveckla styrningen av statsförvaltningen.

Organisation

Statsförvaltningen ska vara organiserad på ett sådant sätt att det klart och tydligt framgår vilket organ som är ansvarigt för vad. En överskådlig förvaltningsstruktur eftersträvas i syfte att för enkla för medborgare och företag.

Staten på regional nivå

För att säkerställa att medborgarnas, kommunernas och företagens kontakter med statliga myndigheter präglas av enkelhet och tydlighet finns det ett behov av ett samlat statligt agerande på central, regional och lokal nivå. Utredningen om den statliga regionala förvaltningen (Fi 2009:07) har i uppdrag att genomföra en översyn av den statliga regionala förvaltningen och lämna förslag på hur denna kan bli tydligare, mer samordnad och ändamålsenlig. Utredningen ska lämna sitt slutbetänkande december 2012.

De reformer som har genomförts av den statliga regionala förvaltningen har inneburit effektiviseringar och ökad rättssäkerhet. Förändringarna har också lett till att myndigheternas geografiska indelningar uppvisar stor variation vad gäller såväl antal som gränsdragningar. Denna utveckling påverkar förutsättningarna för myndigheterna att samverka med varandra.

Regeringen anser således att det finns ett behov av att få en helhetssyn av staten på regional nivå. Med hänsyn till att det pågår samtal runtom i landet om att ändra landstingens indel-

ning bör förändringar av staten på regional nivå även beakta eventuella initiativ i denna fråga. När det gäller frågan om landstingens eventuella önskan om landstingssammanslagningar har regeringen också betonat att dessa ska växa fram underifrån. Regeringen avvisar en process som innebär att centralt dirigera fram en ny regionindelning.

Regeringens inriktning för länsstyrelsernas verksamhet redovisas under utgiftsområde 1 Rikets styrelse, avsnitt 8.

Förvaltningsutveckling

En kontinuerlig utveckling och förnyelse av statsförvaltningen är en förutsättning för att regeringens politik ska få genomslag inom alla områden. Genom statsförvaltningens förnyelsearbete med elektronisk förvaltning och fler innovativa lösningar i offentlig tjänsteproduktion bör ytterligare effektivitetsvinster kunna göras. Det finns en stor effektiviseringspotential att ta till vara med hjälp av ny teknik. Tekniken kan också bidra till att förstärka förvaltningens öppenhet.

En central förvaltningspolitisk princip är att all offentlig verksamhet ytterst syftar till att tjäna medborgare och företag och att dessa därför i hög grad bör involveras i utvecklingen av myndigheternas verksamhet.

Regeringen gjorde i 2010 års förvaltningspolitiska proposition bedömningen att det finns möjligheter till effektivisering inom det ekonomi- och personaladministrativa området i statsförvaltningen. Vidare gjorde regeringen bedömningen att det finns vinster, både när det gäller kostnadseffektivitet och kvalitet, med att koncentrera stödverksamhet. Frågan om kostnadseffektivitet och kvalitetshöjning av administrativ stödverksamhet inom statliga myndigheter är viktig. Servicecenterutredningens förslag om bildandet av ett myndighetsgemensamt servicecenter bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Myndigheternas kontinuerliga arbete med att utveckla verksamheten utifrån medborgarnas och företagens behov är avgörande för att uppnå ökad kvalitet och produktivitet i statsförvaltningen. Många myndigheter arbetar systematiskt med att utveckla sin verksamhet. Det är bra och är något som behöver omfatta ännu fler myndigheter. Det är samtidigt inte tillräckligt utifrån medborgarnas och företagens perspektiv att respektive myndighet utvecklar kvalitet bara

inom ramen för den egna verksamheten. För att hitta nya sätt att organisera produktionen av offentliga tjänster behövs samverkan med andra.

Myndigheternas service till medborgare och företag
Regeringen har i 2010 års förvaltningspolitiska proposition angivit att utgångspunkten för myndigheternas service ska vara en så långt som möjligt likvärdig tillgång till service för alla. Detta kan uppnås bl.a. genom ökad samverkan och bättre uppföljning samt genom en ökad användning av ny teknik.

Ett övergripande mål är att myndigheternas kontakter med medborgare och företag ska ske via de kanaler som, med beaktande av rättssäkerhet och kvalitet, mest effektivt tillgodoser medborgares och företags behov. Varje myndighet ansvarar för att medborgarkontakter och service inom myndighetens område uppfyller behoven hos medborgare och företag i hela landet.

Utvecklingen av lokala servicekontor och annan kontorsnärvaro bör präglas av balans mellan möjligheter till samordning, lokala förutsättningar, samt möjligheter till och utveckling av service genom andra kanaler. De statliga och kommunala myndigheternas kontakter med medborgare och företag ska organiseras ändamålsenligt och effektivt och, när det är påkallat, i samverkan.

Regeringen behöver ytterligare underlag för att styra och följa upp utvecklingen av service i samverkan. En samlad bild behövs av medborgares och företags behov av service i samverkan och hur myndigheternas service i samverkan motsvarar behoven. Detta behöver omfatta både samverkan mellan statliga myndigheter och samverkan mellan statliga och kommunala myndigheter.

Statskontoret ska inom ramen för ett regeringsuppdrag (dnr S2011/3603) ta fram ett sådant underlag. Därefter avser regeringen att ta ställning till om det ges rättsliga, kompetensmässiga, ekonomiska eller andra förutsättningar för service i samverkan och om åtgärder behöver vidtas för att skapa sådana förutsättningar. Regeringen avser sedan att ta ställning till om det finns behov av tydligare service- och tillgänglighetskrav på berörda myndigheter.

Fastighetsförvaltning och lokalförsörjning

De av riksdagen 1991 beslutade lokalförsörjnings- och fastighetsreformerna som låg till grund för omorganisationen av statens fastighetsförvaltning 1993 ligger i huvudsak fast.

Detta innebär bl.a. att fastighetsförvaltningen bör vara skilt från brukandet av lokaler och mark, att statens fastighetsförvaltning bör bedrivas med ett så långt som möjligt marknadsmissigt avkastningskrav samt att de fastigheter som av historiska eller andra skäl är olämpliga att föra över till bolag bör läggas i en samordnad förvaltning i myndighetsform. Inriktningen för regeringens fortsatta arbete inom området fastighetsförvaltning redovisas i avsnitt 8.

I betänkandet Staten som fastighetsägare och hyresgäst (SOU 2011:31) pekar utredaren på att det finns brister vad gäller kostnadseffektiviteten i statens lokalförsörjning. Regeringen har för avsikt att se över möjligheterna till en effektivisering av statens lokalförsörjning.

Elektronisk förvaltning

Arbetet med att förstärka utvecklingen av e-förvaltning för statsförvaltningen som helhet fortsätter. Genom att tillhandhålla myndigheters e-tjänster i standardiserade format, bör företag och ideella organisationer på ett enkelt sätt kunna använda tjänsterna för utveckling av egna tjänster till medborgare och företag. Dessa tjänster kan komplettera förvaltningens utbud av tjänster och tillgodose de olika behov som finns i samhället.

Regeringen fortsätter att finansiera e-förvaltningsprojekt av strategisk betydelse som ska förenkla vardagen för medborgare och företagare samtidigt som de leder till besparingar för staten som helhet, se även utgiftsområde 22 Kommunikationer, avsnitt 4.

Vidareutnyttjande av offentlig information

Förutsättningarna för vidareutnyttjande av information från myndigheter för kommersiella och ideella ändamål behöver förbättras. Myndigheternas information kan, på samma sätt som deras tjänster, ligga till grund för tjänster som utvecklas av kommersiella och ideella aktörer. Det är viktigt att effektivitet och service alltid vägs mot skyddet för den enskildes integritet vid utvecklingen av nya e-tjänster. Detta är särskilt viktigt när myndigheters register och annan information tillhandahålls för användning och bearbetning av andra myndigheter eller företag.

Regeringen följer hur myndigheterna efterlever lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen och hur de förbättrar förutsättningarna för vidareutnyttjande. En fråga som särskilt kommer att

uppmärksammas i regeringens fortsatta arbete är om någon myndighet bör ges i uppgift att övervaka efterlevnaden av lagen och att stödja myndigheterna i deras arbete med att tillhandahålla information för vidareutnyttjande. Exempel på sådana uppgifter som skulle kunna läggas på en myndighet är att ge myndigheterna vägledning i rättsliga frågor och frågor om avgifter för information, att ta fram och förvalta standardvillkor samt att samordna den information som myndigheterna ska lämna och villkor, avgifter och om data för vidareutnyttjande. En viktig fråga för regeringen att beakta är vilket stöd och vilken samordning som behövs för att myndigheterna på ett effektivt sätt ska kunna beakta vidareutnyttjarnas behov.

Översyn av registerlagstiftningen

Regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1, bet. 2010/11:FiU2, rskr. 2010/11:139) att den delar Riksrevisionens bedömning att en översyn av registerlagstiftningen bör genomföras. Regeringen avser därför att tillsätta en utredning som ska se över vissa grundläggande frågor av generell karaktär, i syfte att skapa förutsättningar för en tydligare och mer lättillämpad registerreglering, vilken tillgodoser såväl intresset av en effektiv e-förvaltning som den enskildes rätt till personlig integritet och allmänhetens berättigade anspråk på insyn i den offentliga verksamheten.

3.6 Budgetförslag

3.6.1 1:1 Statskontoret

Tabell 3.2 Anslagsutveckling för 1:1 Statskontoret

Tusental kronor

År	Utfall	Anslags-sparande	Utgifts-prognos
2010	80 892	4 981	
2011	84 975		84 295
2012	Förslag	89 279	
2013	Beräknat	88 099 ¹	
2014	Beräknat	89 898 ²	
2015	Beräknat	92 231 ³	

¹ Motsvarar 86 369 tkr i 2012 års prisnivå.

² Motsvarar 86 346 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 86 348 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslaget används för Statskontorets förvaltningskostnader och för regeringens behov av vissa förvaltningspolitiska insatser. Från och

med 2012 används även anslaget för förvaltningskostnader för kompetensutveckling i staten. Statskontoret har också möjlighet att ta ut avgifter om det finns betydande extraordinära kostnader kopplade till projekten.

Regeringens överväganden

Tabell 3.3 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:1 Statskontoret

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011 ¹	84 975	84 975	84 975	84 975
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	877	2597	4408	6727
Beslut	-2523	-5534	-5648	-5794
Överföring till/från andra anslag	5749	5856	5977	6132
Övrigt ³	201	205	185	190
Förslag/beräknat anslag	89 279	88 099	89 898	92 231

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

Anslaget ökas varaktigt med 5 743 000 kronor som flyttas från anslaget 1:2 *Kammarkollegiet*. Medlen ska användas för förvaltningskostnader för kompetensutveckling i staten. Med anledning av att regeringen förlänger tidigare satsning om offentligt etos tillförs anslaget 8 000 000 kronor för 2012. Anslaget minskas med 523 000 kronor till följd av en tidigare tillfällig satsning då regeringen gav Statskontoret i uppdrag att följa upp landstingens redovisning av folktandvårdens olika verksamheter.

Regeringen prioriterar i denna proposition bl.a. åtgärder för att möta den ekonomiska inbromsningen, åtgärder för varaktigt högre tillväxt och sysselsättning samt åtgärder för att välfärden ska komma alla till del. För att bidra till detta föreslås att vissa anslag minskas. Detta gäller bl.a. anslag 1:1 *Statskontoret* som minskas varaktigt med 5 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att anslaget för 2012 uppgår till 89 279 000 kronor, för 2013 beräknas anslaget till 88 099 000 kronor, för 2014 till 89 898 000 kronor och för 2015 till 92 231 000 kronor.

3.6.2 1:2 Kammarkollegiet

Tabell 3.4 Anslagsutveckling för 1:2 Kammarkollegiet

Tusental kronor				
2010	Utfall	55 832	Anslags-sparande	6 151
2011	Anslag	79 406	Utgifts-prognos	77 287
2012	Förslag	64 495		
2013	Beräknat	65 830 ¹		
2014	Beräknat	67 079 ²		
2015	Beräknat	68 793 ²		

¹ Motsvarar 64 503 tkr i 2012 års prisnivå.

² Motsvarar 64 405 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslaget används för Kammarkollegiets förvaltningskostnader och inkluderar kollegiets kostnader för att bevaka statens rätt och andra allmänna intressen samt vissa mindre skadestånd enligt 4 § förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk.

Utöver förvaltningsanslaget disponerar Kammarkollegiet anslagsposter under ett åttioal anslag inom 21 utgiftsområden för olika ändamål. Kammarkollegiets verksamhet finansieras dock till större delen av avgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.5 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor				
Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2010	3 697		11 285	-7 588
Prognos 2011	3 800		11 300	-7 500
Budget 2012	3 800		11 300	-7 500

Den avgiftsbelagda offentligrättsliga verksamheten avser auktorisation av tolkar m.m. och stiftelserätt. Verksamheten är anslagsfinansierad. I samband med ansökan tas en avgift ut enligt avgiftsförordningen (1992:191). Kammarkollegiet disponerar inte ansökningsavgifterna.

Tabell 3.6 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor				
Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)	
Utfall 2010	305 568	288 774	16 794	
Prognos 2011	362 735	362 230	505	
Budget 2012	364 550	371 000	-1 450	

Uppdragsverksamheten avser administrativ service, kapitalförvaltning, försäkringsverksamhet, ramavtalsupphandling inom området informationsteknik, fordringsbevakning och registrering av trossamfund. Från och med den 1 januari 2011 ingår även ramavtalsupphandling av varor och tjänster som tidigare hanterades av nio andra statliga myndigheter. Intäkternas och resultatets storlek inom uppdragsverksamheten beror i huvudsak på försäkringsverksamheten. Kostnaderna inom försäkringsverksamheten består till största delen av försäkringsersättningar.

Avgiften för ramavtalsupphandlingen ska sättas så att full kostnadstäckning uppnås. Över- och underskott bör balanseras över flera verksamhetsår eftersom kostnaderna uppstår i inledningen av upphandlingen, medan intäkterna kommer först när avtalen är tecknade. Intäkterna, som är baserade på leverantörernas omsättning på ramavtalen, faktureras kvartalsvis i efterskott.

Regeringens överväganden

Tabell 3.7 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:2 Kammarkollegiet

Tusental kronor				
	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	79 406	79 406	79 406	79 406
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	838	2 489	4 170	6 305
Beslut				
Överföring till/från andra anslag	-15 749	-16 065	-16 395	-16 814
Övrigt			-102	-105
Förslag/beräknat anslag	64 495	65 830	67 079	68 793

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

Anslaget minskas varaktigt med 15 749 000 kronor från och med 2012. Av detta är 5 743 000 kronor medel för förvaltningskostnader för kompetensutveckling i staten, som flyttas till anslaget 1:1 *Statskontoret*. Resterande 10 006 000 kronor avser Krus medel för ett projekt om offentligt etos.

Regeringen föreslår att anslaget för 2012 uppgår till 64 495 000 kronor. För 2013 beräknas anslaget till 65 830 000 kronor, för 2014 till 67 079 000 kronor och för 2015 till 68 793 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2012 besluta om en kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 355 000 000 kronor för att tillgodose Kammarkollegiets behov av likviditet i samband med inrättande av nya myndigheter.

Skälen för regeringens förslag: I avvaktan på ett riksdagsbeslut om anslag för ändamålet anser regeringen att tillgångar och övriga utgifter för nya myndigheters räkning vid anskaffningstillfället tillfälligt bör finansieras från en kredit hos Kammarkollegiet. När en myndighet har bildats bör anskaffningen av tillgångar eller övriga utgifter inklusive ränta regleras genom betalning av krediten.

Krediten har som mest utnyttjats med cirka 87 miljoner kronor, vilket var i början av 2010. Tre myndigheter, Pensionsmyndigheten, Trafikverket och Forsvarsexportmyndigheten utnyttjade krediten under 2010. Under 2011 har Myndigheten för kulturanalys samt Havs- och vattenmyndigheten utnyttjat krediten med cirka 6 miljoner kronor.

För vilka nya myndigheter som krediten behöver utnyttjas under 2012 och i vilket utsträckning, är för närvarande mycket svårt att bedöma. Givet svårigheterna att bedöma storleken på kommande investeringsbehov för inrättande av nya myndigheter bör krediten dimensioneras med marginal.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att riksdagen bemyndigar regeringen att för 2012 låta Kammarkollegiet disponera en kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret på högst 355 000 000 kronor för att tillgodose behovet av likviditet i samband med inrättandet av nya myndigheter.

3.6.3 1:3 Verksamhetsstöd för den statliga budgetprocessen

Tabell 3.8 Anslagsutveckling för 1:3 Verksamhetsstöd för den statliga budgetprocessen

Tusental kronor

2010	Utfall		Anslags- sparande	
2011	Anslag	44 485	Utgifts- prognos	40 030
2012	Förslag	44 933		
2013	Beräknat	45 809 ¹		
2014	Beräknat	46 706 ²		
2015	Beräknat	47 938 ³		

¹ Motsvarar 44 933 tkr i 2012 års prisnivå.

² Motsvarar 44 871 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 44 869 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslagets ändamål är att finansiera kostnader för utveckling och förvaltning av statens informationssystem för budgetering och uppföljning (Hermes). I detta ingår kostnader för utveckling och förvaltning av verksamhetsstöden för budgetering och hantering av dokument inom den statliga budgetprocessen (RK statsbudgetstöd).

Regeringens överväganden

Tabell 3.9 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:3 Verksamhetsstöd för den statliga budgetprocessen

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011 ¹	44 485	44 485	44 485	44 485
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	448	1 324	2 286	3 520
Beslut				
Överföring till/från andra anslag			-65	-67
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	44 933	45 809	46 706	47 938

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

Regeringen föreslår att anslaget för 2012 uppgår till 44 933 000 kronor. För 2013 beräknas anslaget till 45 809 000 kronor, för 2014 till 46 706 000 kronor och för 2015 till 47 938 000 kronor.

Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2012 för ramanslaget 1:3 *Verksamhetsstöd för den statliga budgetprocessen* ingå avtal om utveckling och underhåll av informationssystemet Hermes som medför behov av framtida anslag på högst 45 000 000 kronor 2013–2017.

Skälen för regeringens förslag: Det finns ett stort behov av att renovera, modernisera och anpassa verksamhetsstödet för budgetprocessen. Anpassningar behöver bl.a. göras till Regeringskansliets it-miljö. Insatserna kräver bl.a. fortsatt arbete med förstudier, detaljerade kravspecifikationer och prototyper för olika applikationer.

Beslut om utvecklingsinsatser av ovannämnda slag förutsätter fleråriga ekonomiska åtaganden. För att kunna planera utvecklingsinsatserna på ett rationellt sätt bör regeringen bemyndigas att under 2012 för ramanslaget 1:3 *Verksamhetsstöd för den statliga budgetprocessen* ingå avtal om utveckling och underhåll av informationssystemet Hermes som medför behov av framtida anslag på högst 45 000 000 kronor under 2013–2017.

Tabell 3.10 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Förslag 2012	Förslag 2012	Beräknat 2013	Beräknat 2014-17
Ingående åtaganden	0	45 000	36 000	27 000
Nya åtaganden	45 000			
Infriade åtaganden	0	-9 000	-9 000	-27 000
Utestående åtaganden	45 000	36 000	27 000	0
Erhållet/föreslaget bemyndigande	45 000	36 000	27 000	0

3.6.4 1:8 Ekonomistyrningsverket

Tabell 3.11 Anslagsutveckling för 1:8 Ekonomistyrningsverket

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	År	Slagslag	Belopp
2010	Utfall	116 451	2010	Anslags-sparande	8 763
2011	Anslag	108 614	2011	Utgifts-prognos	110 552
2012	Förslag	104 684			
2013	Beräknat	106 941 ¹			
2014	Beräknat	109 226 ²			
2015	Beräknat	112 033 ²			

¹ Motsvarar 104 684 tkr i 2012 års prisnivå.

² Motsvarar 104 756 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslaget används för ESV:s förvaltningskostnader. Anslaget får även användas för myndighetsövergripande samverkansuppdrag i arbetet mot felaktiga utbetalningar.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 3.12 Uppdragsverksamhet

Tusentals kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt-kostnad)
Utfall 2010 (varav tjänsteexport)	66 929 3 410	66 849 3 411	80 -1
Prognos 2011 (varav tjänsteexport)	24 240 350	25 410 571	-1 170 -221
Budget 2012 (varav tjänsteexport)	19 720 1 000	18 771 1 000	949 1 000

Uppdragsverksamheten avser områdena Ekonomisk styrning, Administrativa system och Information om statlig ekonomi.

Tabell 3.13 Offentlighetsrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentlighetsrättslig verksamhet	Intäkter till inkomstittel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2010	2 167	0	0	
Prognos 2011	2 188	0	0	
Budget 2012	2 188	0	0	

Den offentlighetsrättsliga verksamheten avser hyresintäkter från avtal med landsting.

Regeringens överväganden

Tabell 3.14 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:8 Ekonomistyrningsverket

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	108 614	108 614	108 614	108 614
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	1 122	3 488	5 805	8 745
Beslut	-5 052	-5 161	-5 268	-5 403
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt			75	77
Förslag/ beräknat anslag	104 684	106 941	109 226	112 033

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

Till följd av det engångsvisa tillskottet 2011 för ESV:s arbete att främja myndighetsövergripande samverkan mot felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen minskar anslaget planenligt med 5 000 000 kronor.

Regeringen föreslår att anslaget för 2012 uppgår till 104 684 000 kronor. För 2013 beräknas anslaget till 106 941 000 kronor, för 2014 till 109 226 000 kronor och för 2015 till 112 033 000 kronor.

4 Effektiv offentlig upphandling

4.1 Omfattning

Området Effektiv offentlig upphandling omfattar upphandlingslagstiftningen, information om lagstiftningen och annat upphandlingsstöd, elektronisk upphandling, tillsyn och rättsmedel m.m.

Kammarkollegiet ansvarar sedan den 1 januari 2009 för ett nationellt upphandlingsstöd och för att utveckla e-upphandling.

Konkurrensverket är ansvarig tillsynsmyndighet för frågor om offentlig upphandling och för frågor som omfattas av lagen (2008:962) om valfrihetssystem, förkortad LOV.

Tillväxtverket, Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Kommerskollegium, Socialstyrelsen och Verket för innovationssystem är andra myndigheter som arbetar med och informerar om offentlig upphandling och valfrihetssystem. Även AB Svenska Miljöstyrningsrådet arbetar med och informerar om offentlig upphandling.

4.2 Mål

Den offentliga upphandlingen ska vara effektiv och rättssäker och har till syfte att tillvarata konkurrensen på marknaden så att skattemedlen används på bästa sätt till nytta för medborgarna, den offentliga sektorn och näringslivet.

4.3 Resultatredovisning

4.3.1 Resultat

Det nationella upphandlingsstödet

Kammarkollegiet presenterade i början av 2010 webbportalen upphandlingsstöd.se där leverantörer och inköpare hittar information om offentlig upphandling. Webbportalen riktar sig framför allt till de inköpare och leverantörer som har begränsad erfarenhet av offentlig upphandling och syftar till att bidra till en mer effektiv, kvalitetsmedveten och rättssäker offentlig upphandling.

Kammarkollegiet har under 2010 publicerat 12 vägledningar på upphandlingsstöd.se. De har i sitt arbete med upphandlingsstödet särskilt beaktat de behov som finns vid offentliga upphandlingar i byggsektorn, Upphandling inom byggsektorn, Kammarkollegiet 2010:5, 2010:6, 2010:7 och 2010:8.

I Kammarkollegiets uppdrag ligger även att driva och utveckla en nationell databas för annonsering av valfrihetssystem, den s.k. valfrihetswebben. I syfte att identifiera hur målgrupperna anser att valfrihetswebben bör utvecklas har Kammarkollegiet genomfört en enkätundersökning. Denna resulterade i ett antal förbättringspunkter som har genomförts under 2011.

Elektronisk upphandling

Kammarkollegiet ska bidra till en elektronisk upphandlingsprocess och delta i standardiseringsarbetet på området. De har inom ramen för detta arbete bl.a. genomfört en kartläggning av marknaden för elektroniska upphandlingssystem och kommersiella informationsdatabaser (dnr 95–2962–10). Syftet med kartläggningen var att ge en övergripande bild av vilka systemleverantörer och upphandlingssystem som finns på marknaden samt vilka delar av upphandlingsprocessen systemen stödjer. Rapporten ger vägledning och stöd till upphandlande myndigheter som står i begrepp att anskaffa upphandlingssystem. Rapporten utgjorde även underlag till Kammarkollegiets förstudie Framtida arkitektur för e-upphandling som presenterades i april 2011 (dnr 24.2–1811–11). Studien syftar till att ta fram ett underlag för överväganden om alternativa arkitekturer för att bygga upp framtidens elektroniska upphandlingsstöd. Studien innehåller även förslag om hur en eventuell statlig annonsdatabas i framtiden kan organiseras.

Kammarkollegiets slutsats är att dagens lösning, där de upphandlade myndigheterna själva anskaffar upphandlingssystem på den privata marknaden, fungerar väl. Det finns därmed inte någon anledning att inrätta en nationell upphandlingsplattform. När det gäller annonsdatabaser finns ett fåtal aktörer på den privata marknaden som bedriver delvis överlappande databaser av varierande och okänd storlek men där inte någon av dem täcker in samtliga annonser. Kammarkollegiets slutsats är att en nationell annonsdatabas i statlig regi bör inrättas och att det ska vara obligatoriskt för upphandlande myndigheter att publicera samtliga upphandlingsannonser i denna.

Konkurrensverket skriver i rapporten Bättre statistik om offentliga upphandlingar att den upphandlingsstatistik som tas fram i dag inte är tillräcklig för att följa upp i vilken utsträckning upphandlingar leder till konkurrens eller vilka effekter de har (Rapport 2011:5, maj 2011). Statistiken ger inte heller besked om hur mycket som upphandlas i Sverige under ett år. Konkurrensverket föreslår med anledning av detta att upphandlingslagstiftningen bör ändras så att upphandlingar ska annonseras i en godkänd databas. Endast annonsdatabaser som har rutiner för att kontrollera att annonserna

innehåller den information som krävs bör godkännas.

Frågan om annonsdatabaser bereds i Regeringskansliet. När det gäller frågan om statistikinhämtning omhändertas den av Upphandlingsutredningen (S Fi 2010:06).

Centraliserad inköpssamordning

Syftet med den statliga inköpssamordningen är att åstadkomma besparingar för staten genom att reducera myndigheternas administrativa kostnader för upphandling och skapa ekonomiskt mer förmånliga inköpsvillkor. Den statliga inköpssamordningen var tidigare fördelad på elva ramavtalsansvariga myndigheter. Myndigheterna upphandlade och förvaltade ramavtal inom ett antal olika områden. Ekonomistyrningsverket (ESV) hade i uppgift att samordna de ramavtalsansvariga myndigheternas upphandlingsverksamhet.

I propositionen Offentlig förvaltning för demokrati, delaktighet och tillväxt gör regeringen bedömningen att det finns ett fortsatt behov av en centraliserad inköpssamordning och att den statliga inköpssamordningen kan effektiviseras (prop. 2009/10:175 s. 92, bet. 2009/10:FiU38, rskr. 2009/10:315). Kammarkollegiet ansvarar därför, sedan den 1 januari 2011, enligt förordning (2007:824) med instruktion för Kammarkollegiet, för den statliga inköpssamordningen och ska ingå ramavtal om varor och tjänster som är avsedda för andra statliga myndigheter. Den ramavtalsverksamhet som bedrivs vid Riksgälden och ESV:s ramavtalsupphandlingsverksamhet avseende bl.a. administrativa system har dock inte inordnats i Kammarkollegiet.

Upphandlingsstödande verksamheter i statlig regi

Den 6 maj 2010 gav regeringen Statskontoret i uppdrag att se över den statliga myndighetsstrukturen på upphandlingsområdet (dnr S2011/91/RU). Syftet med översynen var att utreda hur upphandlingsstödande verksamheter i statlig regi kan samordnas. Uppdraget redovisades den 4 november 2010 i rapporten En ny upphandlingsmyndighet. Vidare skulle, enligt samma uppdrag, förslag lämnas om hur

Regeringskansliets behov av stabsstöd bör utvecklas. Dessa delar av uppdraget redovisades den 10 januari 2011 i promemorian Ett utvecklat upphandlingsstöd. Statskontorets slutsats är att den nuvarande organisationen inte är optimal och att den till viss del hindrar den upphandlingsstödjande verksamheten att utvecklas ytterligare. Vidare konstaterade Statskontoret att stabsstödet till Regeringskansliet och regeringen behöver förstärkas. Frågan om ett samordnat och effektivare upphandlingsstöd bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Upphandlingsskadeavgift

Nya regler infördes i lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, förkortad LOU, och lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster, förkortad LUF, den 15 juli 2010 avseende upphandlingsskadeavgift vid bl.a. otillåten direktupphandling (17 kap. LOU respektive LUF). Enligt dessa bestämmelser ska Konkurrensverket som tillsynsmyndighet ansöka hos allmän förvaltningsdomstol om att en upphandlande myndighet eller enhet i vissa i lagarna angivna fall ska betala upphandlingsskadeavgift.

Konkurrensverket ska till Socialdepartementet i enlighet med regleringsbrevet för budgetåret 2011, inom tillsynsverksamheten, särskilt redovisa ärenden från den 15 juli 2010 i vilka frågan om upphandlingsskadeavgift varit föremål för domstolsprövning och hos verket avslutade ärenden som rör upphandlingsskadeavgift.

Av Konkurrensverkets rapport den 30 juni 2011 framgår att inte något ärende avseende upphandlingsskadeavgift ännu har blivit avgjort i domstol (dnr S2011/6371/RU). Verket har sedan lagarna trädde i kraft observerat åtta domstolsavgöranden som enligt bestämmelserna ska föranleda en ansökan om upphandlingsskadeavgift, i huvudsak ärenden rörande överträdelse av avtalsspärr. Under samma period har Konkurrensverket ansökt om upphandlingsskadeavgift i två ärenden som rör otillåtna direktupphandlingar.

Eftersom lagändringen är relativt ny är det ännu inte möjligt att fullt ut bedöma konsekvenserna av denna. Regeringen avser emellertid att aktivt följa utvecklingen när det

gäller effekterna av bestämmelserna om upphandlingsskadeavgift.

Upphandling från statliga och kommunala företag

Tillfälliga bestämmelser har införts i LOU som innebär att statliga och kommunala myndigheter inte behöver tillämpa lagen när de anskaffar varor eller tjänster m.m. från sina egna företag under förutsättning att vissa villkor är uppfyllda. Villkoren motsvarar de s.k. Teckal-kriterierna som har slagits fast i EU-domstolens praxis. Villkoren innebär att den upphandlande myndigheten ska utöva en kontroll över företaget som motsvarar den som den utövar över sin egen förvaltning. Vidare får verksamhet som företaget utför tillsammans med någon annan än den upphandlande myndigheten endast vara av marginell karaktär.

För att ta ställning till om undantaget borde införas permanent behövdes en mer ingående analys av behovet och omfattningen av en sådan eventuell reglering. En särskild utredare fick därför i uppdrag att analysera om det finns ett behov av ett permanent undantag (dir. 2009:81).

Genom tilläggsdirektiv (dir. 2010:115) som beslutades av regeringen den 28 oktober 2010 gavs utredningen även i uppdrag att bl.a. analysera om det finns behov av bestämmelser som gör det kommunalrättsligt möjligt att delegera rätten att fatta upphandlingsbeslut till någon annan.

Utredningen, som antog namnet Utredningen om offentliga företag – upphandling, kontroll, insyn (Fi 2009:08), redovisade sitt betänkande Offentlig upphandling från eget företag?! – och vissa andra frågor den 30 april 2011 (SOU 2011:43).

Utredningen föreslår att permanenta bestämmelser ska införas i LOU om undantag från upphandlingsskyldighet i enlighet med domstolens praxis om de s.k. Teckal-kriterierna. Utredningen föreslår att tillämpningsområdet bör utvidgas i förhållande till den temporära bestämmelsen som införts i LOU och undantag bör gälla för upphandlande myndigheter av alla slag. Det föreslagna undantaget gäller också anskaffning i omvänd riktning, dvs. anskaffning som görs av den juridiska personen eller den gemensamma nämnden från den upphandlande myndigheten. Däremot omfattar undantaget inte anskaffning som görs inom ramen för en

koncern eller koncernliknande organisation i andra fall än då anskaffningen görs i rakt nedåt- eller uppåtstigande led. Ett permanent undantag föreslås införas endast i LOU. Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2013. Dessa ska tillämpas även i fall då avtal har slutits före ikraftträdandet.

Utredningen föreslår vidare att kommuner och landsting ska ges möjlighet att delegera beslutanderätt i upphandlingar vid anlitan- de av s.k. inköpscentraler såsom ombud.

Betänkandet har remitterats och bereds i Regeringskansliet.

Upphandlingsutredningen

Regeringen beslutade den 9 september 2010 att ge en särskild utredare i uppdrag att utvärdera upphandlingsregelverket ur ett ekonomiskt och samhällspolitiskt perspektiv samt se över systemet för upphandlingsstatistik (dir. 2010:86). Syftet är att utreda om upphandlings- reglerna i tillräcklig utsträckning möjliggör för upphandlande myndigheter och enheter att göra goda ekonomiska affärer genom att tillvarata konkurrensen på marknaden och samtidigt använda sin köpkraft till att förbättra miljön, ta sociala och etiska hänsyn samt verka för små och medelstora företag. Vidare ska utredaren se över systemet för insamling av upphandlingsstatistik. Syftet med statistikuppdraget är framför allt att förbättra möjligheterna att prognostisera effekterna av reformer samt att följa upp och utvärdera den upphandlingspolitik som förs i EU och Sverige. Utredningen som antagit namnet Upphandlingsutredningen (S Fi 2010:06), ska genomföra uppdraget på ett utåtriktat sätt i kontakt med berörda aktörer. Uppdraget ska redovisas senast den 28 juni 2012.

Innovationsupphandling

En särskild utredare, som fått i uppdrag att utreda förutsättningarna för en ökad tillämpning av innovationsupphandling i Sverige (dir. 2009:104) lämnade den 31 augusti 2010 sitt betänkande Innovationsupphandling (SOU 2010:56).

Utredningen konstaterade bl.a. att nuvarande lagstiftning inte utgör något hinder för möjligheten att upphandla innovationer, men att

innovationsvänlig upphandling i högre grad borde uppmuntras. All offentlig upphandling kan och bör, enligt utredningen, bli innovationsvänlig. Med innovationsvänlig menas att upphandlingar genomförs så att nya innovativa lösningar inte utestängs eller missgynnas. Utredningen föreslår därför att ändringar görs i LOU och LUF som innebär att en upphandlande myndighet eller enhet bör ta innovationshänsyn i sina upphandlingar om upphandlingens art motiverar detta.

Vad gäller innovationsupphandling, dvs. upphandling av i förväg okända lösningar på ett definierat problem eller behov för vilka det ibland ännu inte har etablerats någon marknad, har utredningen konstaterat att detta sker i mycket begränsad omfattning.

Utredningen föreslår vidare att Sverige bör införa förkommersiell upphandling av forsknings- och utvecklingstjänster. Förkommersiell upphandling är en relativt ny upphandlingsform som ligger utanför EU-direktiven 2004/17/EG och 2004/18/EG. Syftet med upphandlingsformen är att ge myndigheten ett instrument att finansiera ett specifikt forsknings- och utvecklingsprojekt som fyller myndighetens behov. Betänkandet har remitterats och beredning inom Regeringskansliet pågår.

Nytt förslag om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet

Den 12 maj 2011 beslutade regeringen propositionen Upphandling på försvars- och säkerhetsområdet (prop. 2010/11:150). I propositionen föreslås en ny lag – lagen om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet. Bestämmelserna genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/81/EG av den 13 juli 2009 om samordning av förfarandena vid tilldelning av vissa kontrakt för byggtreprenader, varor och tjänster av upphandlande myndigheter och enheter på försvars- och säkerhetsområdet och om ändring av direktiven 2004/17/EG och 2004/18/EG.

Syftet med direktivet och den nya lagen är framför allt att skapa bättre förutsättningar för upphandlingar på försvars- och säkerhetsområdet av sådant materiel och sådana tjänster som är av mer känslig natur. Nyheter i förhållande till de befintliga upphandlingslagarna är främst bestämmelser om informations-

säkerhet, försörjningstrygghet och underentreprenad. Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 november 2011.

Pågående arbete inom Europeiska unionen

Offentlig upphandling spelar en nyckelroll i Europeiska kommissionens meddelande Europa 2020 En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla (KOM(2010) 2020 slutlig) som en av de marknadsbaserade instrument som bör användas för att uppnå målen i strategin.

Europeiska kommissionens meddelande, inre marknadsakten, innehåller tolv åtgärder för att stimulera tillväxten och stärka förtroendet för inre marknaden (KOM(2011) 206 slutlig). Meddelandet som presenterades den 13 april 2011 utgör en omarbetning och uppdatering av lagstiftningen. Offentlig upphandling utgör en av tolv nyckelåtgärder.

Mot bakgrund av bl.a. dessa meddelanden arbetar Europeiska kommissionen med ett flertal åtgärder för att modernisera och förenkla regelverket för offentlig upphandling.

Europeiska kommissionens utvärdering av upphandlingsdirektiven

Kommissionen har genomfört en utvärdering av förfarandedirektiven och genomslaget av EU:s upphandlingspolitik. Utvärderingen har samlat in marknadsbaserade belägg för hur den nuvarande upphandlingslagstiftningen fungerar i syfte att få empiriska fakta om de områden som behöver förbättras och hur kostnadseffektiv upphandlingspolitiken har varit.

Resultaten, som presenterades i maj 2011, utgör en del av underlaget till kommissionens pågående arbete om en modernisering av EU:s upphandlingspolitik.

Europeiska kommissionens grönbok om en modernisering av EU:s politik för offentlig upphandling med sikte på en effektivare europeisk upphandlingsmarknad

Kommissionen presenterade den 27 januari 2011 grönboken om en modernisering av EU:s upphandlingspolitik (KOM (2011) 15 slutlig). Grönboken utgör, tillsammans med den empiriska utvärderingen av regelverket, ett diskussionsunderlag inför kommande ändringar i upphandlingsdirektiven 2004/17/EG och 2004/18/EG och följdes av ett öppet samråd. I

grönboken diskuteras bl.a. på vilka sätt som upphandlingsregelverket bättre kan bidra till att öka effektiviteten i de offentliga utgifterna och hur upphandlingsreglerna kan eller bör användas som verktyg för olika politiska målsättningar mot bakgrund av Europa 2020-strategin. Regeringen ingav den 20 april 2011 sitt yttrande på grönboken till kommissionen. Regeringen välkomnar översynen av regelverket och slår fast att översynen bör ske utifrån att huvudmålet för den offentliga upphandlingen ska vara den ”goda affären”, dvs. att tillgodose de offentliga verksamheternas behov till lägsta möjliga totalkostnad. Regeringen anser att offentlig upphandling också bör främja politiska målsättningar såsom innovation och miljöhänsyn och kan främja social utveckling, om upphandlingens art motiverar detta. Vidare att offentlig upphandling är ett potentiellt effektivt styrmedel för att styra utvecklingen i en mer hållbar riktning. Regeringen har i detta sammanhang påpekat att det är viktigt att de krav som övervägs har god träffsäkerhet och inte leder till suboptimering. Regeringen har ansett att regelverket redan i dag ger goda möjligheter för upphandlande myndigheter att beakta såväl miljöfaktorer som andra faktorer när de köper varor och tjänster och att specifika särregler i detta syfte därför inte ska införas. Regeringen har angett en förenkling av regelverket som en prioriterad fråga, bl.a. avser detta en ändring av bestämmelserna om viktning av tilldelningskriterierna. Regeringen har också ansett att det förhandlande förfarandet med föregående annonsering ska kunna användas i samma utsträckning som öppet och selektivt förfarande. Regeringen har vidare till kommissionen föreslagit att det inom ramen för det klassiska direktivet ska införas ett valfrihetsförfarande som ska kunna tillämpas för bl.a. sociala tjänster. Regeringen har uppmärksammat den problematik som kan uppstå när upphandlande myndigheter ställer krav som går utöver harmoniserad EU-lagstiftning eller minimistandarder och har begärt vägledning från kommissionen om hur sådana krav kan ställas. Regeringen har också begärt ett förtydligande av hur livscykelanalyser och livscykelkostnader kan beaktas i offentlig upphandling. Resultaten av samrådet och utvärderingen av regelverket har diskuteras vid en högnivåkonferens den 30 juni 2011 om reformering av offentlig upphandling.

Kommissionens avsikt är att lägga fram ett lagstiftningsförslag i slutet av 2011.

Tjänstekoncessioner

Europeiska kommissionen har meddelat att de under hösten 2011 har för avsikt att presentera ett förslag till direktiv som rör tjänstekoncessioner.

Europeiska kommissionens grönbok om e-upphandling

Kommissionen tog under 2010 fram en grönbok om ökad användning av e-upphandling i EU. Grönboken innehåller en genomgång av de problemområden som enligt kommissionen utgör de huvudsakliga hindren för en framgångsrik övergång till e-upphandling och ett ökat gränsöverskridande deltagande i upphandlingsförfarandena, samt ett antal förslag på prioriterade områden för åtgärder på EU-nivå.

I sitt svar på grönboken, lyfte regeringen fram det positiva med att driva på frågan från EU-nivå. En ökad användning av e-upphandling är centralt för att öka tillgänglighet och öppenhet inom offentlig upphandling, effektivisera administration och processer för både upphandlande myndigheter och leverantörer samt möjliggöra gränsöverskridande upphandling på den interna marknaden.

Pan European Public Procurement On Line (PEPPOL)

Regeringens deltagande i Pan European Public Procurement On Line (PEPPOL) (dnr Fi2009/1897) som syftar till att stimulera utvecklingen av den gränsöverskridande handeln och att förenkla upphandlingsprocessen genom elektroniska förfaranden har varit framgångsrikt. ESV blev först med att i mars 2011 ta emot e-faktura från Danmark i PEPPOL-projektet.

Den 26 och 27 maj 2011 anordnade Sverige en tvådagars PEPPOL konferens i Stockholm. Ungefär 180 företrädare för företag, myndigheter och departement deltog. Vid konferensen behandlades bl.a. de resultat som uppnåtts och framtida planer för PEPPOL arbetet. Vidare lämnades information om pågående pilotprojekt.

PEPPOL-projektet kommer att slutredovisas den 31 december 2011.

Offentlig upphandling i avtal med länder utanför EU

Omförhandlingarna av WTO:s avtal om offentlig upphandling, Government Procurement

Agreement (GPA), har fortsatt under 2010, och EU presenterade ett nytt reviderat bud i december 2010. Regeringen har varit pådrivande för att EU ska ta ledningen och lägga ett ambitiöst bud för att förhandlingarna ska kunna avslutas skyndsamt. Förhandlingar om offentlig upphandling ingår även i samtliga av EU:s förhandlingar om bilaterala handelsavtal. Under 2010 slöt EU ett frihandelsavtal med Sydkorea som även täcker offentlig upphandling. Avtalet förväntas träda i kraft under 2011 och förbättra europeiska företags tillträde till den Sydkoreanska upphandlingsmarknaden.

Europeiska kommissionen har i flera olika sammanhang, bl.a. i inre marknadsakten och i Europeiska kommissionens grönbok om modernisering av EU:s upphandlingspolitik, framfört att EU:s upphandlingsmarknad är öppnare gentemot tredje land än vad våra internationella partners upphandlingsmarknader är. Företagen i EU har därför begränsat tillträde till upphandlingsmarknaderna i tredje land. Den egna öppenheten ger dessutom, enligt kommissionen, EU en sämre förhandlingsposition vid internationella förhandlingar om ökat tillträde till marknaderna. Europeiska kommissionen har därför meddelat att de avser att ta fram ett lagförslag som skulle göra det möjligt att stänga EU:s upphandlingsmarknad mot länder som inte erbjuder motsvarande marknadsöppningar. Vad avser förhållandet till tredje land har regeringen i sitt svar på Europeiska kommissionens grönbok ansett att EU:s upphandlingsmarknad måste förbli öppen, icke-diskriminerande och konkurrenskraftig. Regeringen har motsatt sig införandet av regler som innebär att den europeiska upphandlingsmarknaden begränsas gentemot leverantörer från tredje land.

United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL)

FN-kommissionen United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) har bl.a. till uppgift att arbeta fram modellagar inom området internationell handel. En modellag innehåller lagtext som stater rekommenderas föra in i sina nationella lagstiftningar i syfte att framförallt uppnå ökad harmonisering. En av dessa modellagar innehåller bestämmelser om offentlig upphandling (1994 års modellag om upphandling av varor, tjänster och byggtreprenader).

En arbetsgrupp inom UNCITRAL har arbetat fram ett förslag till modernisering och ändringar av 1994 års modellag. Förslaget har underställt Europeiska kommissionen vid dess sammanträde i juni 2011 i Wien.

Public Procurement Network (PPN)

Public Procurement Network (PPN) är ett europeiskt samarbete inom offentlig upphandling. Sverige har tagit över ordförandeskapet fr.o.m. den 1 juli 2011 och leder arbetet inom PPN till och med utgången av 2012. Konkurrensverket, som ansvarar för det svenska ordförandeskapet, kommer bl.a. att ta upp och diskutera Europeiska kommissionens grönbok om modernisering av EU:s upphandlingspolitik. Verket kommer att hålla ett plenarmöte under våren 2012 till vilket samtliga medlemmar och Europeiska kommissionen kommer att bjudas in.

4.3.2 Analyser och slutsatser

Upphandlingsområdet är under stark utveckling.

Inom Europeiska kommissionen pågår ett flertal initiativ. Regeringen följer noga och deltar i det arbete som pågår i Europeiska kommissionen. Regeringen är positiv till förslagen som moderniserar och förenklar upphandlingsregelverket, men det är viktigt att bevaka att de förändringar som görs ligger i linje med de svenska prioriteringarna. Upphandlingsutredningen är ett viktigt stöd för regeringen i detta arbete. De stora förändringarna på upphandlingsområdet kommer även att kräva fortsatta satsningar på ett effektivt upphandlingsstöd.

Regeringen har aktivt deltagit i det internationella arbetet. Deltagandet i PEPPOL har varit framgångsrikt. Arbetet med ordförandeskapet i PPN innebär att Sverige sätter dagordningen och formatet för plenarmötet. Det finns flera viktiga frågor som kommer att behöva diskuteras i det informella nätverket under det svenska ordförandeskapet för att utbyta erfarenheter och goda exempel. Det svenska deltagandet i UNCITRAL har spelat en viktig roll för att få fram ett förslag till modellag.

Viktiga utredningar har under året presenterats och tillsatts och utgör ett led i regeringens arbete med att effektivisera upphandlingsregelverket.

4.4 Politikens inriktning

Myndighetsstrukturen på upphandlingsområdet

Statskontoret konstaterade i rapporten En ny upphandlingsmyndighet samt promemorian Ett utvecklat upphandlingsstöd att det enligt aktörerna på marknaden finns ett stort behov av stöd inom området offentlig upphandling och att den nuvarande organisationen inte är optimal (dnr S2011/91/RU). Behovet av stöd är fortsatt stort och kommer att öka då upphandlingsfrågorna är under stark utveckling bl.a. genom påverkan från andra politiska områden.

Regeringen beslutade den 8 september 2011 att ge en särskild utredare i uppdrag att (dir. 2011:78) under hösten 2011 se över möjligheterna att stärka upphandlingsområdet och uppnå ökad samordning, kompetens, stöd, tillgänglighet samt synlighet genom att i första hand samordna den stödjande upphandlingsverksamheten i en befintlig myndighet. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2012.

Upphandlingsutredningen

Upphandlingsutredningen ska redovisa sitt arbete senast den 28 juni 2012. Utredningen har dock för avsikt att lämna ett delbetänkande redan under senhösten 2011. Betänkandet ska ge en omvärlds- och problembeskrivning samt ange vilka frågeställningar som utredningen har för avsikt att prioritera i sitt fortsatta arbete. Remissförfarandet kommer att ligga till grund för ytterligare vägledning om rätt frågor har prioriterats. Delbetänkandet kommer också att innehålla ett underlag för regeringens arbete med de förslag som Europeiska kommissionen kommer att lägga fram i slutet av 2011.

Upphandling från statliga och kommunala företag

Kommuner och landsting får organisera sin verksamhet fritt. De får tillsätta de nämnder de behöver för verksamheten. De får även bilda företag för att driva verksamheter. Det är vanligt att kommuner och landsting tillsammans bildar företag för att driva verksamheter som de behöver samverka kring. Rätten att fritt organisera sina verksamheter är ett grundläggande element i den kommunala självstyrelsen och var en del av

reformerna i 1991 års kommunallag. Det främsta motivet för att använda kommunala företag för kommunal verksamhet är ekonomisk effektivitet. Gemensamma företag är också en viktig form för kommunal samverkan.

Även staten bedriver verksamhet i företagsform.

Regeringen har för avsikt att återkomma till riksdagen med anledning av förslagen i betänkandet Offentlig upphandling från eget företag?! – och vissa andra frågor (SOU 2011:43).

EU-domstolen har under senare år kommit med en rad avgöranden avseende upphandling och offentlig samverkan och fler är att vänta.

Regeringen följer denna rättsutveckling. Frågan om offentlig samverkan är viktig för att kunna tillhandahålla allmännyttiga tjänster effektivt. Regeringen har också valt att intervensera i ett mål som avser samverkan mellan stat och kommun i Italien.

Elektronisk upphandling

Den elektroniska upphandlingen är viktig för effektiviseringen av den offentliga upphandlingen och målsättningen är att göra hela inköpsprocessen elektronisk. Kammarkollegiet har i januari 2011 gjort en uppföljning av upphandlande myndigheters användning av e-upphandling. Resultaten i rapporten grundar sig på en enkät som riktat sig till upphandlande myndigheter. Resultatet av uppföljningen visar att 56 procent av kommunerna, 50 procent av landstingen och 28 procent av de statliga myndigheterna använder någon form av verktyg för elektronisk upphandling.

Kammarkollegiets förstudie om en framtida arkitektur för elektronisk upphandling ger vid handen att dagens lösning, där de upphandlande myndigheterna själva anskaffar upphandlingssystem på den privata marknaden fungerar väl. Det finns, enligt Kammarkollegiet, därmed inte någon anledning att inrätta en nationell upphandlingsplattform. Kammarkollegiet fortsätter nu arbetet med att öka förutsättningarna för att göra hela inköpsprocessen elektronisk bl.a. genom att aktivt medverka i det standardiseringsarbete som pågår. Ett arbete har även påbörjats med att ta fram stöd och vägledning till de upphandlande myndigheter och leverantörer som vill gå över till en elektronisk inköpsprocess.

Miljö- och sociala hänsyn samt innovationer

Den offentliga upphandlingen bör främja de politiska målsättningarna såsom innovation och miljöhänsyn och kan även främja sociala hänsyn om upphandlingens art motiverar detta. I Innovationsupphandlingsutredningens betänkande (SOU 2010:56) framgår vidare att innovationsvänlig upphandling och innovationsupphandling kan stärka den offentliga verksamhetens förnyelse, kvalitet och effektivitet. Regeringen anser att offentlig upphandling kan vara en drivkraft för innovation och därmed bland annat bidra till förbättringar av offentliga tjänster. Satsningar på information om möjligheterna att upphandla innovationer behövs.

Korruption

Under 2010 och 2011 har ett antal fall av mutor och korruption i svenska kommuner uppmärksamats i media. Korruption är ett allvarligt samhällsproblem som innebär att skattemedlen inte används på ett korrekt sätt. Regeringen gav därför den 16 juni 2011 Statskontoret i uppdrag att ta fram ett underlag för bedömning av förekomsten av korruption i kommuner och landsting (dnr Fi2011/2882). Syftet med uppdraget är att ta fram ett samlat underlag som ger en bild av rättspraxis, forskning och uppfattningen om förekomsten av korruption i kommuner och landsting samt kommun- och landstingsägda företag. Statskontoret ska vidare undersöka kunskapsnivån om korruption, vilka interna riktlinjer som finns i den kommunala sektorn samt hur den kommunala revisionen arbetar med att förebygga korruption. Statskontoret kommer även att analysera behovet av åtgärder som skulle kunna bidra till att minska förekomsten av korruption och belysa goda exempel på lokala åtgärder mot korruption. Uppdraget ska redovisas senast den 10 juni 2012.

Korruption, i form av mutor och bestickning, kan vara ett medel att otillbörligen inverka på beslutsprocessen vid offentlig upphandling. Sådana beteenden strider mot de grundläggande principerna för all offentlig upphandling och är föremål för effektiva rättsmedel.

Pågående arbete inom Europeiska unionen

Europeiska kommissionens grönbok om en modernisering av EU:s politik för offentlig upphandling med sikte på en effektivare europeisk upphandlingsmarknad

Europeiska kommissionens grönbok om en modernisering av EU:s politik för offentlig upphandling med sikte på en effektivare europeisk upphandlingsmarknad (KOM(2011)-15 slutlig) innehåller en rad förslag om en modernisering av EU:s politik för offentlig upphandling. Regeringen kommer att särskilt följa de frågor som prioriterats i yttrandet över grönboken. De avser i huvudsak förenkling av regelverket, ökade möjligheter till förhandling i det klassiska direktivet, ett förslag om valfrihetsförfarande för bl.a. sociala tjänster samt vägledning om hur krav kan ställas i en upphandling som går utöver harmoniserad EU-lagstiftning eller minimistandarder. Regeringen föreslår, att en bestämmelse införs i direktiven som tillåter myndigheter att under pågående domstolsprövning med förhandlat förfarande utan föregående annonsering, upphandla varor och tjänster som de är skyldiga att tillhandahålla. Slutligen kommer regeringen att verka för en bibehållen öppen och icke-diskriminerande europeisk upphandlingsmarknad i förhållande till tredje land. Regeringen lyfter även, i yttrandet över grönboken, upp vissa andra viktiga och centrala frågor. Regeringen anser att det vid översynen av regelverket är viktigt att anta ett leverantörsperspektiv eftersom det största problemet vid upphandlingar i Sverige är att antalet anbud är för få. Att öka antalet anbudsgivare är sannolikt lösningen på hur offentlig upphandling kan bidra till en konkurrenskraftig europeisk ekonomi med fler och växande företag. Kommissionen uppmanas att tydligt klargöra i vilken utsträckning som offentligt-offentligt samarbete omfattas av upphandlingsdirektiven. Vidare bör det enligt regeringen klargöras hur upphandlande myndigheter kan underlätta för lokala leverantörer att delta i upphandlingsförfarandet utan att ett särskilt undantag från upphandlingsreglerna för lokala och regionala leverantörer införs. För att öka antalet innovationsupphandlingar är det av största vikt att möjligheterna till dialog klaras ut. När det gäller riskerna för favorisering och bestickning i upphandlingsförfaranden framhåller regeringen att den bör bekämpas med

större öppenhet och inte genom reglering i upphandlingsdirektiven.

Tjänstekoncessioner

Kommissionen har meddelat att de har för avsikt att komma med ett utkast till direktiv avseende tjänstekoncessioner under hösten 2011. Frågan om hur en tjänstekoncession ska definieras är av stor vikt för regeringen. Av propositionen Lag om valfrihetssystem (prop. 2008/09:29 bet. 2008/09:SoU5, rskr. 2008/09:61) framgår att regeringen anser att LOV är att bedöma som en form av tjänstekoncession. För regeringen är det viktigt att de förslag som kommissionen avser att lägga fram inte begränsar de upphandlande myndigheternas möjligheter att tillämpa LOV som ett alternativ till LOU. Regeringen är vidare angelägen om att förslagen skapar flexibilitet samtidigt som de är effektiva och gynnar konkurrensen. Regeringen har därför för avsikt att aktivt delta i processen.

Europeiska kommissionens grönbok om e-upphandling

Med anledning av kommissionens grönbok om e-upphandling har regeringen särskilt välkomnat att kommissionen överväger att ompröva tidigare rekommendation kring användning av kvalificerade signaturer inom e-upphandling samt att kommissionen framhåller vikten av ökade insatser på standardiseringsområdet.

Att medlemsstaterna får kräva att elektroniska anbud är försedda med en avancerad elektronisk signatur kan ge upphov till onödiga hinder för möjligheterna att delta i gränsöverskridande e-upphandling då medlemsstaterna kräver olika säkerhetsnivåer. När det gäller den rättsliga ramen för e-upphandling anser regeringen att EU:s gällande regelverk för upphandling i stort är relativt väl anpassat för elektroniska förfaranden. Det är dock viktigt att undanröja de rättsliga hinder som finns för användning av e-upphandling. Det är därför särskilt välkommet att det görs en översyn av direktiv 1999/93/EG angående elektroniska signaturer. Regeringen välkomnar även översynen av fakturadirektivet 2010/45/EU som förhoppningsvis kan bidra till en mer utbredd användning av e-faktura i medlemsstaterna. Vad gäller upphandlingsdirektiven ser regeringen inte något omedelbart behov av ändringar eller uppdateringar.

Regeringen anser även att den viktigaste åtgärden för en ökad användning av e-upphandling är insatser riktade mot att undan-

röja eventuell tvekan hos upphandlande myndigheter och leverantörer att övergå till elektronisk upphandling. Det är också viktigt att e-upphandling ses som en del av det bredare arbetet med e-förvaltning som bedrivs och att kommissionen säkerställer att de åtgärder som genomförs inte utvecklas i stuprörsform. Vidare är målsättningen att åstadkomma en obruten elektronisk inköpsprocess viktig.

Kommissionen fortsätter arbetet med att underlätta medlemsstaternas övergång till e-upphandling och möjliggöra för leverantörer att delta i elektroniska upphandlingar inom den inre marknaden. Ett viktigt arbete för att förbättra e-upphandlingen mellan medlemsstaterna bedrivs inom ramen för PEPPOL. Enligt kommissionen kommer det att vara viktigt att säkerställa att EU:s regelverk stödjer en övergång till e-upphandling. Utöver den fortsatta processen med att genomföra åtgärder i enlighet med grönbokens förslag har kommissionen meddelat att man avser tillsätta en informell expertgrupp som ska utfärda rekommendationer till kommissionen när det gäller utveckling och implementering av e-upphandling. Man avser också att ta fram indikatorer för uppföljning av utvecklingen av e-upphandling i medlemsstaterna.

Såsom framhållits i regeringens yttrande över kommissionens grönbok, anser regeringen att grönboken i många delar är ett utmärkt exempel på hur kommissionen kan och bör fortsätta att utnyttja den drivkraft för utveckling som finns i medlemsstaterna till att leda utvecklingen av e-upphandling framåt inom EU. Regeringen stödjer kommissionens ambitioner på området.

missionen och regeringen kommer även fortsättningsvis att aktivt delta i denna process.

Effektivare upphandlingsförfarande

Regeringen kommer att vara mycket aktiv i det arbete som inletts för en modernisering av EU:s politik för offentlig upphandling. Utvecklingen på området kommer att kräva att arbetet med att förbättra tillämpningen och kunskapen om upphandlingsregelverket fortsätter. En ökad kunskap om innovationsupphandling är viktig i detta sammanhang för att förbättra upphandlingsförfarandet. Arbetet med att göra hela inköpsprocessen elektronisk och att främja e-upphandlingen är viktig för effektiviseringen av upphandlingsförfarandet. En viktig del i denna utveckling är det arbete som bedrivs inom Europiska kom-

5 Statliga arbetsgivarfrågor

5.1 Omfattning

Området Statliga arbetsgivarfrågor omfattar personal- och lönepolitiska frågor, såsom löneutveckling, pensionsvillkor, arbets- och anställningsvillkor i offentlig anställning, statlig arbetsrätt och kompetensförsörjning. I området ingår bl.a. frågor om arbetsmiljö och hälsa, etnisk och kulturell mångfald, värdegrundsarbete samt jämställdhet inom staten. Till området hör Arbetsgivarverket, Kompetensrådet för utveckling i staten (Krus), Statens tjänstepensionsverk (SPV), följande nämnder inom det arbetsgivarpolitiska området, Statens ansvarsnämnd, Statens tjänstepensions- och grupplivnämnd, Offentliga sektorns särskilda nämnd, Skiljenämnden i vissa trygghetsfrågor, Statens överklagandenämnd samt Kollektivavtalsstiftelsen Statshälsan och Trygghetsstiftelsen – en kollektivavtalsstiftelse.

Finansieringen av Krus verksamhet framgår av avsnitt 3 Statlig förvaltningspolitik.

5.2 Mål

Målet för området Statliga arbetsgivarfrågor är en samordnad statlig arbetsgivarpolitik som säkerställer att kompetens finns för att nå verksamhetens mål.

För att uppnå målet måste staten vara en attraktiv och föredömlig arbetsgivare. De statliga myndigheterna ska bedriva ett strategiskt arbete med sin kompetensförsörjning. Att de statsanställda avspeglar befolkningens sammansättning har betydelse för legitimiteten och allmänhetens förtroende för den statliga förvaltningen.

Ett respektfullt och värdigt bemötande av allmänheten har också betydelse för förtroendet.

Följande delmål har satts upp för de statliga arbetsgivarna.

- Den statliga sektorn ska totalt sett inte vara löneledande.
- Andelen kvinnor på ledande befattningar i staten ska öka.
- Löneskillnaderna mellan kvinnor och män i staten ska minska.
- Den etniska och kulturella mångfalden bland anställda i staten ska öka på alla nivåer.
- Arbetsmiljön i staten ska vara god.
- De statsanställda ska ha kunskap om och förståelse för grundläggande värden i statsförvaltningen och rollen som statstjänsteman.

5.3 Resultatredovisning

5.3.1 Indikatorer

För att följa upp utvecklingen inom verksamhetsområdet i förhållande till målen används i huvudsak följande indikatorer:

- myndigheternas arbete med kompetensförsörjningen,
- personalförsörjningsläget i staten,
- utvecklingen av genomsnittliga löner i olika sektorer på arbetsmarknaden,
- andelen kvinnor på ledande befattningar i staten,
- löneskillnaden mellan kvinnor och män i staten,
- andelen anställda med utländsk bakgrund på olika nivåer i staten,

- den genomsnittliga sjukfrånvaron i staten, samt
- utvecklingen av nybeviljade sjukpensioner i staten.

I bilagan Statsförvaltningens utveckling ges en övergripande beskrivning av kompetensförsörjningen i staten.

5.3.2 Resultat

En strategisk kompetensförsörjning i staten

För att regeringen ska kunna följa upp kompetensförsörjningen i staten redovisar myndigheterna varje år sedan 1997 de åtgärder som vidtagits i syfte att säkerställa att kompetens finns för att nå verksamhetens mål. På uppdrag av regeringen har Statskontoret analyserat den strategiska kompetensförsörjningen i statsförvaltningen med särskilt fokus på myndigheternas arbete med karriärutveckling (dnr S2011/4955/ESA). I rapporten Från trappa till spaljé – myndigheters arbete med karriärutveckling redovisas att statliga myndigheter arbetar på olika sätt med karriärutveckling och har kommit olika långt i arbetet med att utveckla och genomföra ett strategiskt arbete med dessa frågor. Statskontorets samlade intryck är att det strategiska arbetet med karriärutveckling till stor del kan utvecklas. Det finns goda exempel på enskilda insatser och verksamheter för att främja karriärutveckling. Många av de tolv studerade myndigheterna saknar emellertid en röd tråd och en strategi som håller ihop olika insatser och kopplar dem till myndighetens uppdrag och till utvecklingen av verksamheten.

I de underlag som togs fram inför myndighetsdialogerna under våren 2011 har de arbetsgivarpolitiska frågorna generellt getts en större uppmärksamhet mot tidigare år.

Frågor om jämställdhet, arbetsmiljö (sjukfrånvaro), generationsväxling och kompetensförsörjningen vid myndigheterna hör till de mest förekommande delarna som tas upp i underlagen. Även frågor om mångfald respektive chefs- och ledarskap tas upp. Värdegrundsfrågor förekommer i mindre omfattning. För några enstaka myndigheter tas frågor om våld och hot upp.

För flertalet myndigheter görs en bedömning av hur myndigheten tar sitt arbetsgivarpolitiska ansvar samt säkerställer en ändamålsenlig kompetensförsörjning utifrån verksamhetens

behov. Många myndigheter bedöms ta sitt arbetsgivarpolitiska ansvar – dock förekommer ibland noteringen att bedömningen görs utifrån de förutsättningar som myndigheten har.

Någon systematisk genomgång av myndigheternas redovisning av kompetensförsörjningen i respektive årsredovisning för 2010 har inte genomförts.

En samordnad statlig arbetsgivarpolitik

Arbetsgivarverket

Den statliga arbetsgivarpolitiken utvecklas genom samverkan mellan Arbetsgivarverkets medlemmar och samordnas av Arbetsgivarverket. Arbetsgivarverket svarar också för information, rådgivning och utbildning i arbetsgivarfrågor. Alla statliga myndigheter som har arbetsgivaransvar är medlemmar i Arbetsgivarverket. Därutöver finns ett antal frivilliga medlemmar med anknytning till det statliga området.

Arbetsgivarverkets förberedelser för nya ramavtal resulterade i att nya Ramavtal om löner m.m. för arbetstagare inom det statliga avtalsområdet slöts med respektive central arbetstagarorganisation på det statliga avtalsområdet. Avtalen med Facket för Service och Kommunikation (SEKO) och med Offentliganställdas Förhandlingsråds förbundsområden inom det statliga förhandlingsområdet sammantagna (OFR/S, P och O) gäller fr.o.m. den 1 oktober 2010 t.o.m. den 30 september 2012⁴. Avtalet med Sveriges akademikers centralorganisation (Saco-S) är inte tidsbegränsat och gäller fr.o.m. den 1 oktober 2010 tills vidare⁵. I och med dessa avtal finns det inte längre några individgarantier för löneökning. Därutöver har Arbetsgivarverket under året bl.a. slutit avtal som möjliggör för Försvarsmakten att, efter att personalförsörjningssystemet förändrades den 1 juli 2010, anställa gruppbefäl, soldater och sjömän tidsbegränsat sammantaget upp till 12 år.

Under 2010 har en ny strategi för den statliga arbetsgivarpolitiken tagits fram i samverkan med medlemmarna. Strategin innehåller 15 gemensamma åtaganden som ska säkerställa att

⁴ RALS 2010-2012.

⁵ RALS 2010-T.

strategin blir ett reellt stöd för medlemmarnas verksamhetsutveckling.

Den årliga servicebarometern till Arbetsgivarverkets medlemmar visar att 92 procent av dessa var nöjda med Arbetsgivarverket som helhet (svarsfrekvens 78 procent). Detta ska jämföras med 2009 då motsvarande resultat var 97 procent (svarsfrekvens 78 procent). Flera av verkets insatser visar på en förbättring, men i några fall också på en försämring.

För fjärde året i rad har Arbetsgivarverket genomfört en chefsbarometer, riktad till medlemmarnas chefer. När det gäller bedömningen av Arbetsgivarverket som helhet var 90 procent, av dessa nöjda att jämföra med 89 procent år 2009. Flertalet av verkets insatser visar på fortsatt goda resultat som i stort sett ligger på samma nivå som 2009. Svarsfrekvensen var 56 procent, att jämföra med 58 procent 2009.

Statens tjänstepensionsverk

Aktualiseringen, dvs. arbetet med att utreda och fastställa en persons historiska tjänstetid, där SPV under många år haft stora ärendebalanser, har under året arbetats av och antalet ärenden ligger nu på en normal nivå och hanteras i det löpande arbetet. Aktualiseringsgraden uppgår 2010 till 90 procent.

En förbättring har skett dels vad gäller informationssäkerhet, dels genom minskande ärendebalanser, ökad automatisering och att ytterligare steg har tagits när det gäller regelstyrda systemförändringar.

Servicen till de försäkrade har varit i fokus, bl.a. har kundservicen effektiviserats och webbplatsen byggts ut. Pensionsbeskeden har utvecklats till form och innehåll och har kunnat skickas ut till fler. Långtgående förberedelser har gjorts för att SPV ska kunna ge en sammanhållen information om hela den statliga tjänstepensionen. Under våren 2011 har ett samordnat pensionsbesked som innehåller både besked om den förmånsbestämda ålderspensionen och information om den kompletterande ålderspensionen (Kåpan) skickats ut.

En överenskommelse har tecknats mellan Arbetsgivarverket och SPV avseende fortsatt

uppdrag för SPV att vara valcentral för den individuella ålderspensionen enligt PA 03.⁶

SPV gör årligen mätningar av hur nöjda kunderna är med de tjänster och den service som verket står för. Den övergripande nöjdheten bland arbetsgivarna uppgick till 76 på en 100-gradig skala, dvs. samma nivå som 2009. Nöjdheten bland de statligt anställda har ökat och uppgår till 61, att jämföra med 2009 då den var 54. Nöjdheten bland pensionärer har ökat från nivån 64 år 2009 till 74. Svarsfrekvensen har dock sjunkit för samtliga grupper.

Samverkan mellan myndigheter i Västernorrlandsregionen har intensifierats och omfattar för närvarande nio myndigheter. Samverkan sker bl.a. för gemensamma utbildningar, administrativ samverkan och utbyte av experter. Samverkan skapar möjligheter att anordna utbildningar mer frekvent eftersom antalet deltagare ökar. Dessutom möjliggörs en lägre kursavgift genom att interna resurser kan användas i högre utsträckning. En samordnad administration sparar tid och pengar m.m. Den är positiv för såväl berörda myndigheter som för statsförvaltningen i sin helhet. Denna myndighetssamverkan liksom samverkan i nätverket för bank-, försäkrings- och pensionsbranschen samt yrkeshögskolans utbildning "Försäkringsrådgivare/Administratör inom Bank-Försäkring-Pension" kommer att vara en tillgång när det gäller kompetensförsörjningen vid SPV.

Verksamheten inom området Pension Staten står för drygt två tredjedelar av SPV:s omsättning. Verksamhetsutfallet för 2010 blev ett överskott på ca 12,5 miljoner kronor, främst på grund av svårigheter att rekrytera it-expert och anlita it-konsulter vilket bidragit till att en del utvecklingsarbete har senarelagts.

I syfte att underlätta de administrativa processer som myndigheterna ska hantera i samband med tjänstepensioneringar kan SPV erbjuda en utökad pensionsadministration för de myndigheter som efterfrågar detta. Denna verksamhet har utvecklats under 2010 till att omfatta 96 arbetsgivare (åtta arbetsgivare 2009), varav 80 i samverkan med Kammarkollegiet. Cirka 26 000 arbetstagare omfattas av denna tjänst vilket är en fördubbling jämfört med 2009. Verksamhetsutfallet för området Inomstatliga pensions-

⁶ Pensionsavtal för arbetstagare hos staten m.fl. (PA 03).

uppdrag blev ett underskott på ca 730 000 kronor. Underskottet är en följd av utvecklingskostnader för att kunna hantera större volymer kommande år. SPV:s prognos pekar på att full kostnadstäckning för områdets balanserade resultat uppnås vid utgången av 2012.

Regeringen fastställde i beslut den 24 mars 2011 (dnr S2011/54/ESA) affärsstrategi avseende verksamhetsområdet Pensionsverksamhet på uppdrag. Beslutet innebär att de principer som SPV föreslagit ska utgöra grunden för SPV:s fortsatta verksamhet inom Pensionsverksamhet på uppdrag.

Ungefär en tredjedel av SPV:s omsättning hänförs sig till denna verksamhet. Målet för verksamheten är att generera ett verksamhetsutfall, exklusive ränteintäkter avseende balanserade vinstmedel, som på fem år motsvarar minst 6 procent av verksamhetens intäkter. Områdets ekonomiska resultat år 2010 bidrar till att det långsiktiga målet på 6 procent nås för första gången på sex år.

Den årliga kontrollen av vissa utbetalda pensionsförmåner mot Skatteverkets inkomstuppgifter har etablerats. Under 2010 har 1 229 förmåner kontrollerats avseende inkomståret 2008 och 9,2 miljoner kronor har återkrävt.

SPV hanterar den statliga försäkringsmodellen. Genom försäkringsmodellen betalar myndigheter och andra berörda arbetsgivare de försäkringsmässiga kostnaderna för statliga tjänstepensionsförmåner m.m., antingen genom att betala premier eller genom att redovisa pensionsutfästelser som en pensionsskuld. Den kollektiva konsolideringsgraden i försäkringsmodellens gren för premiefinansiering, den s.k. försäkringsrörelsen, har ökat till 107,3 procent (103,4 procent 2009 och 107,3 procent 2008).

Kompetensrådet för utveckling i staten

Krus är en stabsmyndighet med uppdrag att bistå regeringen i frågor som rör den strategiska kompetensförsörjningen i statsförvaltningen. Under 2010 har myndigheten lagt ett särskilt fokus på att förstärka, förädla och vidareutveckla den kunskap och kompetens som redan finns i statsförvaltningen. Därutöver har Krus även bedrivit ett omfattande utvecklingsarbete för att ta fram verktyg och hjälp till självhjälp som stöd för myndigheternas egna arbete med verksamhetsutveckling och kompetensförsörjning.

En viktig del av Krus verksamhet består i att bidra till utvecklingen av de statsanställdas

kompetens inom EU-området. Under 2010 har Krus genomfört 1 740 utbildningsdagar för sammanlagt cirka 600 deltagare. Krus erbjuder även stöd vid utbytestjänstgöring inom Norden, EU samt vid UNESCO, Europarådet och OECD. Under 2010 har antalet svenska ansökningar om europeisk utbytestjänstgöring varit lägre än normalt. Fyra svenska tjänstemän har sökt och beviljats utbytestjänstgöring i annat EU-land, medan ingen har sökt sig till utbytesprogrammen för de internationella organisationerna. Programmet National Experts in Professional Training (NEPT), som erbjuds tjänstemän inom de nationella förvaltningarna i EU av den Europeiska Kommissionen, har visat större framgång 2010 jämfört med tidigare år. Under 2010 har Sverige skickat sju tjänstemän på utbildningspraktik om 3–5 månader i Europeiska Kommissionen. Krus har dessutom anordnat utbildningar för de som vill genomgå uttagningsprov, s.k. concours, för att kunna söka arbete i EU:s institutioner. Statistik från EPSO (European Personnel Selection Office) visar att 611 svenskar skrev det inledande datorbaserade testet för handläggare i mars 2010. Av dessa gick 29 vidare till bedömningarna i steg två. Krus har fått kontakt med 21 av dessa 29 personer, och erbjudit dem träning inför de strukturerade intervjuer samt grupp- och presentationsövningar som genomförs under steg två. Krus arrangerade i samarbete med Södertörns högskola ett särskilt seminarium om Vägen till EU:s institutioner, i vilket 167 personer deltog.

Krus har ett särskilt uppdrag att samordna det statliga nätverket mot korruption, mutor och jäv. Nätverket har cirka 110 medlemmar från 85 myndigheter. Under 2010 har Krus informerat statsförvaltningen om nätverkets existens via nyhetsbrev och en mötesplats för erfarenhetsutbyte har upprättats på Krus hemsida.

Krus fick i november 2009 i uppdrag att leda ett projekt om offentligt etos – en god förvaltningskultur under 2009–2011 (dnr Fi2009/3563). Målet med projektet är att stärka en god förvaltningskultur i staten. Inom ramen för projektet behandlas värdegrunds-, etik- och bemötandefrågor. Under 2010 har Krus lagt tonvikt vid kommunikation, rådgivning och dialog med myndigheter och i strategiska nätverk och grupper. Myndigheters efterfrågan på information och kommunikation kring projektet har successivt ökat under året. Krus konstaterade vid årets slut att många myndig-

heter och myndighetsledningar har en beredskap för att arbeta med etik- och värdegrundsfrågor. Krus har även levererat verktyg och aktiviteter, utformat utbildningar, arenor och utvecklingsprogram. En enkät indikerar att majoriteten av myndigheterna har kunskap om hela eller delar av det stöd som Krus erbjuder dem. Dessutom uppger 75 procent av respondenterna att de planerar att utnyttja minst en av Krus tjänster eller utbud under 2011. Deltagarantalet på de chefsutbildningar och seminarier som Krus tillhandahållit under 2010 har varit oväntat lågt. Krus har erbjudit fler utbildningstillfällen än vad som genomförts och har fått ställa in utbildningar på grund av för lågt deltagarantal.

I regleringsbrev för 2010 fick Statskontoret i uppdrag att senast den 1 december 2010 lämna en nulägesbild av offentligt etos i statsförvaltningen. I uppdraget ingick också att lämna förslag till utvärdering av det projekt om offentligt etos som Krus har i uppdrag att bedriva under åren 2010 och 2011 (dnr S2011/61/ESA). Enligt Statskontoret finns det två perspektiv på utvärderingen, och därmed två olika typer av utvärderingar. Antingen läggs fokus på att utvärdera hur Krus genomfört uppdraget eller så läggs fokus på myndigheternas arbete med den gemensamma värdegrunden. Det sistnämnda bedöms ha störst värde för statsförvaltningen som helhet. Myndigheterna bör få åtminstone något eller några år på sig att organisera och påbörja arbetet innan det går att utvärdera effekterna av det. En utvärdering bör därför påbörjas tidigast 2013 eller 2014.

Krus har 2010 slutfört sitt uppdrag att leda och samordna ett program för kvinnors karriärutveckling i staten. Under året har arbetet fokuserats på att dels avsluta den första omgången av Staten leder Jämt för 14 myndigheter, dels utveckla och genomföra en komprimerad version för ytterligare sex myndigheter. Tillsammans omfattar dessa 20 myndigheter cirka 30 procent av de anställda i statsförvaltningen. Under året har även upphandling av fem utvecklingsinsatser för chefer och medarbetare slutförts och erbjudits statsförvaltningen. Regeringen anser att uppdraget och samarbetet med de 20 myndigheterna har genererat ny kunskap och nya uppslag till hur man kan arbeta strategiskt med en jämställd chefs- och expertförsörjning. En kunskap som nu finns tillgänglig för

statsförvaltningen. Enligt regeringen bedöms målen för programmet vara uppfyllda.

Under våren 2010 gav regeringen Krus i uppdrag att genomföra en förstudie om etiska riktlinjer för att förhindra sexköp, porrsurfning m.m. i samband med tjänst (dnr IJ2010/694/JÄM), vilken avrapporterades den 15 augusti 2010. I november 2010 gav regeringen Krus i uppdrag att fr.o.m. 2011 genomföra en treårig kompetenssatsning i statsförvaltningen i syfte att motverka sexköp m.m. (dnr IJ2010/1873/JÄM). Syftet är att stödja myndigheterna i deras arbete med att utveckla rutiner och policys för att hantera frågor som rör köp av sexuella tjänster, konsumtion av pornografi m.m. bland statsanställda i samband med tjänsteutövning.

Krus verksamhet omfattar ett mindre antal löpande uppdrag samt en relativt sett större andel tidsbegränsade regeringsuppdrag. Krus ska därför ha en behovsanpassad och flexibel kompetensförsörjning. Detta gör det naturligt för Krus att samverka med andra myndigheter och externa aktörer samt att i viss mån låna in eller visstidsanställa personal för att tillgodose verksamhetens kompetens- och resursbehov.

En föredömlig och attraktiv arbetsgivare

Det är angeläget att de statliga arbetsgivarna arbetar strategiskt med sin kompetensförsörjning. De bör fortsätta utveckla formerna för att marknadsföra staten som en attraktiv arbetsgivare. Detta kan ske enskilt eller i samverkan, bl.a. genom Arbetsgivarverket (se vidare prop. 2009/10:175 s. 121 f.).

Arbetsgivarverket arrangerade under 2010 tre seminarier om metoder och verktyg för att profilera sig som attraktiv arbetsgivare. Drygt 40 medlemmar deltog i seminarierna. En kortversion av skriften Att arbeta statligt – viktiga arbeten och moderna villkor togs fram i syfte att kunna delas ut i stora volymer på mässor och studiebesök. Målet att minst 80 procent av medlemmarna ska uppfatta att Arbetsgivarverket ger ett bra stöd i profileringsarbetet uppnåddes inte. Utfallet blev 50 procent, dvs. en minskning med 5 procentenheter i förhållande till 2009.

Sökmotorn på Arbetsgivarverkets webbplats (www.arbetsgivarverket.se) över lediga statliga arbeten hade 126 000 unika besökare, att jämföra med 112 000 år 2009. Målsättningen var minst 200 000 unika träffar.

Arbetsgivarverket och Konjunkturinstitutet genomför två gånger per år en konjunkturbarometer för den statliga sektorn i vilken numera samtliga medlemmar hos Arbetsgivarverket ingår. Av medlemmarna svarade 77 procent på Konjunkturbarometern våren 2011, vilket motsvarade ca 88 procent av de anställda hos Arbetsgivarverkets medlemmar. Det är en förbättring av svarsfrekvensen jämfört med undersökningen våren 2010, då 66 procent av myndigheterna svarade, vilket motsvarade 80 procent av samtliga statsanställda.

Barometern visar att sysselsättningen ökat under 2010. Prognosen för 2011 visar att andelen som tror på fler årsarbetare fortfarande är större än den andel som tror på färre. Bristen på lämpliga sökanden ökar och bristen är i särklass störst inom it. En mindre andel än hösten 2010 anser att verksamheten påverkas i stor omfattning av bristen. Andelen medlemmar som sagt upp personal minskar medan andelen som spår övertalighet det kommande året ökar.

Andelen medlemmar med omfattande pensionsavgångar ökar ytterst marginellt. Dock är andelen medlemmar som anser att omfattande pensionsavgångar påverkar kompetensförsörjningen på ett positivt sätt (22 procent) större än andelen som anser att den påverkas negativt (2 procent). Av Konjunkturbarometern framgår också att personalomsättningen och övertidsuttaget väntas bli oförändrade hos en majoritet av medlemmarna.

Trygghetsstiftelsen – en kollektivavtalsstiftelse

När en statsanställd blir uppsagd på grund av arbetsbrist ansvarar Trygghetsstiftelsen – en kollektivavtalsstiftelse för att om möjligt förhindra att han eller hon blir arbetslös. Stiftelsens arbete är individanpassat och har en tydlig arbetslinjeprofil.

Trygghetsstiftelsen har 2010 haft den bästa lösningsgraden för tillsvidareanställda sedan 2006. Innan de uppsagda passerat uppsägningstidens slut hade 81 procent fått nytt arbete, vilket tydligt överstiger målet som var 70 procent. För de som lämnat en tidsbegränsad anställning uppgick lösningsgraden till 74 procent, vilket är en procentenhet under 2010 års målsättning.

Trygghetsstiftelsen har vid ett flertal tillfällen under 2010 bjudit in arbetsgivare och fackliga representanter till seminarier, nätverksträffar och informationstillfällen om Trygghetsavtalet. I

slutet av året var det 93 procent av arbetsgivarrepresentanterna hos Trygghetsstiftelsens anslutna myndigheter som kände till Trygghetsstiftelsen mot tidigare 85 procent. Däremot har kännedomen hos fackliga representanter minskat från 72 procent till 69 procent.

Vid samtliga aktiviteter för arbetsgivare, fackliga representanter och de uppsagda har nöjdheten under 2010 varit 98 procent.

Inflödet till Trygghetsstiftelsen uppgick 2010 till 2 520 personer. Det är sex procent färre än 2009 och det lägsta inflödet sedan 2004. Inflödet av tidsbegränsat anställda från universitet och högskolor har minskat något jämfört med tidigare år. Samtidigt ökade inflödet av tillsvidareanställda i slutet av 2010 när Försvarsmakten sade upp ett större antal personer. Detta innebär att andelen tidsbegränsat anställda minskat och andelen tillsvidareanställda ökat jämfört med föregående år då nästan hälften kom från tidsbegränsade anställningar och hälften från tillsvidareanställningar. Trots att andelen män ökade under slutet av 2010 utgör kvinnorna 53 procent av årets inflöde. Könsfördelningen har sett olika ut från år till år, men sammantaget under de 20 år som Trygghetsstiftelsen funnits har lika många män som kvinnor anmälts.

Aktuella personer är de som ännu inte fått en permanent lösning. Vid utgången av 2010 uppgick det totala antalet personer till 5 876, vilket är en minskning med 4 procent jämfört med 2009.

Under 2010 avslutades 3 287 personer från Trygghetsstiftelsen. Av de som avslutades var 48 procent tidsbegränsat anställda. Nästan 78 procent avskrevs för att de fått en ny tillsvidareanställning eller startat eget företag medan 14,5 procent gick i någon form av pension. Av dem som gick till en ny tillsvidareanställning var det andelsmässigt fler som gick till en ny anställning inom statlig sektor under 2010 jämfört med 2009.

I samband med Trygghetsstiftelsens 20-årsjubileum i november 2010 redovisades, bland annat, att stiftelsen aktivt medverkat till att ge drygt 88 000 personer en ny start i sina yrkesliv genom ny anställning eller eget företagande.

Trygghetsstiftelsen har utsetts till en av Sveriges tio bästa arbetsplatser bland mindre organisationer 2011. Great Place to Work Institute utser varje år landets bästa arbetsplatser baserat på

medarbetarnas relation till sitt arbete, ledningen och varandra.

Kollektivavtalsstiftelsen Statshälsan under avveckling

Kollektivavtalsstiftelsen Statshälsan (stiftelsen) bildades 1980 sedan parterna på det statliga avtalsområdet slutit kollektivavtal 1979 om företagshälsovård. Staten, genom regeringen, är tillsammans med de centrala arbetstagarorganisationerna på det statliga avtalsområdet stiftare. Arbetsgivarverket har de senaste 15 åren varit företrädare för staten i stiftelsens löpande verksamhet. Stiftelsen har finansierats genom att parterna på det statliga avtalsområdet avstått löneutrymme.

Stiftelsens uppdrag var från början att tillhandahålla företagshälsovård till statsanställda. Stiftelseförordnandet ändrades 2003. Användningsområdet breddades då till att inte bara kunna omfatta företagshälsovård utan även arbetsmiljö.

Stiftelsen har varit under avveckling ett antal år. Parterna har samtidigt önskat få använda sig av de återstående medlen för en ny parts-gemensam insats inom hälso- och arbetsmiljöområdet.

Stiftelsens stadgar har nu ändrats bl.a. på så sätt att Partsrådet⁷ ska äga rätt att få överta stiftelsens tillgångar och förpliktelser vid avveckling.

Parterna har även kommit överens om att stiftelsen ska upphöra genom att upphäva stiftelseförordnandet. Överenskommelsen innebär att stiftelsens tillgångar i form av kontanta medel överförs till Partsrådet, vilket ska ske innan slutredovisningen upprättas. När slutredovisningen undertecknats av styrelsen och godkänts av revisorerna lämnas anmälan in till länsstyrelsen om upphörande av stiftelseförordnandet och avregistrering av stiftelsen. Detta planeras att ske under hösten 2011.

Löneutvecklingen i staten

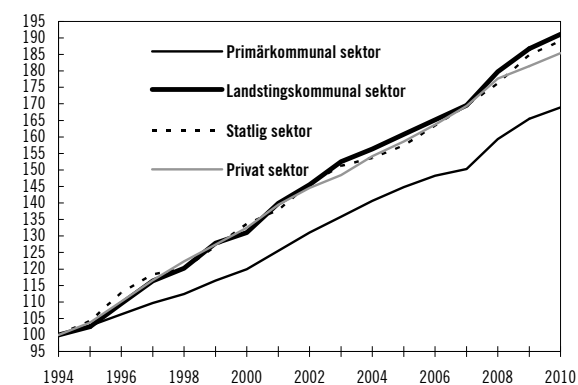
Regeringens mål är att staten totalt sett inte ska vara löneledande. Som underlag för uppfölj-

ningen av detta mål används utvecklingen av genomsnittliga löner i olika sektorer.

Som framgår av diagram 5.1 fortsätter löneutvecklingen i staten att relativt väl följa utvecklingen på arbetsmarknaden i stort.

Diagram 5.1 Utvecklingen av genomsnittliga löner i olika sektorer på arbetsmarknaden 1994–2010

Index 1994=100

Källa: Statistiska centralbyrån.

Anm. Uppgifterna avser nominella löner och är rensade med hänsyn till strukturella förändringar i utbildningsnivå, ålder och kön.

Andelen kvinnor på ledande befattningar

Regeringens mål är att andelen kvinnor på ledande befattningar i staten ska öka. Målet följs i första hand upp genom statistik över andelen kvinnor respektive män med uppgift att planera och leda myndighetens verksamhet (ledningskompetens).

Som framgår av diagram 5.2 har andelen kvinnor på ledande befattningar ökat under perioden 2000–2010, däremot har en minskning skett mellan 2009 och 2010. Totalt finns nu ca 5 190 kvinnliga chefer, vilket motsvarar 36 procent av alla chefer inom staten. För tio år sedan var andelen 22 procent och antalet 2 900.

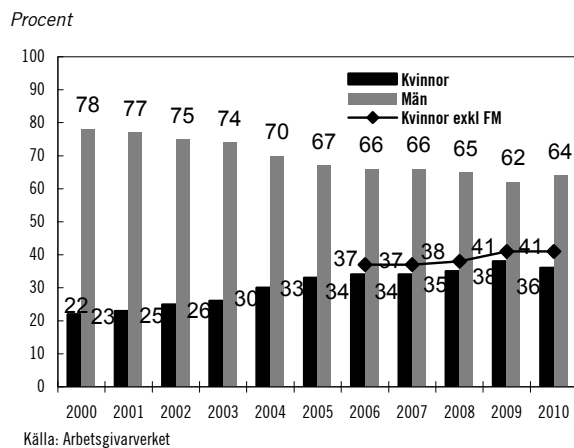
I kompetensnivån ledningskompetens klassas personal med formellt personalansvar som har till uppgift att planera och leda myndighetens verksamhet på olika nivåer, oberoende av om ledningsuppgifterna avser kärn- eller stödverksamhet. En förklaring till att andelen kvinnor på ledande befattningar i staten minskat är ändringar som skett inom Försvarsmakten i och med att personalförsörjningssystemet i fråga om gruppbefäl, soldater och sjömän förändrades den 1 juli 2010. Under 2010 har Försvarsmakten anställt gruppbefäl, soldater och sjömän. Personalansvar har delegerats till befäl i insatsorganisationen. Personer som innehar dessa anställningar är i huvudsak män.

⁷ Rådet för parts-gemensamt stöd inom det statliga avtalsområdet (Partsrådet) är ett organ som är bildat av parterna på det statliga avtalsområdet och som bedriver parts-gemensamt utvecklingsarbete i statsförvaltningen.

Vid en exkludering av anställda tillhörande ledningskompetens inom Försvarsmakten uppgår andelen kvinnor på ledande befattningar i staten 2010 till 41,1 procent, att jämföra med 40,6 procent 2009.

Av diagram 5.2 framgår dels den totala fördelningen av kvinnor och män i staten 2000–2010, dels utvecklingen 2006–2010 exklusive Försvarsmakten.

Diagram 5.2 Fördelning av kvinnor och män med uppgift att planera och leda myndighetens verksamhet på olika nivåer 2000–2010. Visar även exkl. Försvarsmakten (FM)

Staten är den sektor som har jämnast könsfördelning på arbetsmarknaden. Andelen kvinnor har ökat de senaste åren. År 2008 fanns det för första gången fler kvinnor än män bland de statsanställda (50,3 procent). År 2010 var andelen kvinnor 51 procent, dvs. samma nivå som 2009.

I gruppen kärnkompetens är 50 procent kvinnor, vilket är en ökning med en procentenhet sedan föregående år. I gruppen stöd-kompetens har andelen kvinnorna ökat sin dominans med två procentenheter och uppgår till 61 procent.

Regeringen beslutade 2008 att införa ett program för kvinnors karriärutveckling i syfte att öka andelen kvinnor på chefs- och expertfunktioner i staten. Krus leder detta program som pågår t.o.m. den 31 december 2011.

Fördelning av kvinnor och män bland myndighetschefer som regeringen anställt, m.m.

Under 2010 anställde regeringen totalt 31 myndighetschefer, varav 16 var kvinnor. Detta motsvarar 51,6 procent.

Bland myndighetscheferna var andelen kvinnor 44,6 procent i september 2011, vilket

innebär en ökning med 1,5 procentenheter sedan 2010. Som en följd av förändringar i myndighetsstrukturen och att ordförandena i Högsta domstolen och nuvarande Högsta förvaltningsdomstolen (tidigare Regeringsrätten) inte längre ingår i denna krets, har det totala antalet myndighetschefer som regeringen anställer minskat från 205 till 202 mellan 2010 och 2011.

Tabell 5.1 Fördelningen den 8 september 2011 av kvinnor och män bland myndighetschefer som regeringen anställt

Antal

	Kvinnor	Män	Totalt
Generaldirektörer	49	53	102
Landshövdingar	12	9	21
Rektorer ¹	15	19	34
Överintendenter ²	3	7	10
Övriga titlar ³	11	24	35
Myndighetschefer totalt⁴	90	112	202

¹ Regeringen utser rektorer vid statliga universitet och högskolor efter förslag från lärosätets styrelse.

² Här ingår museichefen vid Arkitekturmuseet.

³ Här ingår myndighetschefer med andra eller unika titlar såsom ombudsmän, direktörer, ordföranden samt rikspolischef, riksåklagare etc.

⁴ Inklusivt vikarierande myndighetschefer.

Den 1 april 2010 infördes sekretess i ärenden om anställning av myndighetschefer vid förvaltningsmyndigheter som lyder omedelbart under regeringen (prop. 2009/10:56, bet. 2009/10:KU15). Regeringen ska dock kunna besluta om att vissa anställningsärenden inte ska omfattas av sekretess. Av propositionen framgår bl.a. att regeringen, mot bakgrund av den öppenhet som redan råder vid rekryteringen av rektorer för statliga universitet och högskolor, inte har någon avsikt att ändra den befintliga ordningen.

Den särskilda utredare som har i uppdrag att göra en översyn av de anställningsvillkor som gäller för chefer som leder myndigheter vilka lyder omedelbart under regeringen, har fått sitt uppdrag förlängt till den 30 november 2011 (dir. 2011:27).

En chefspolicy som samlat behandlar frågor om rekrytering, utveckling och avveckling av statliga myndighetschefer har tagits fram och distribuerats i förvaltningen.

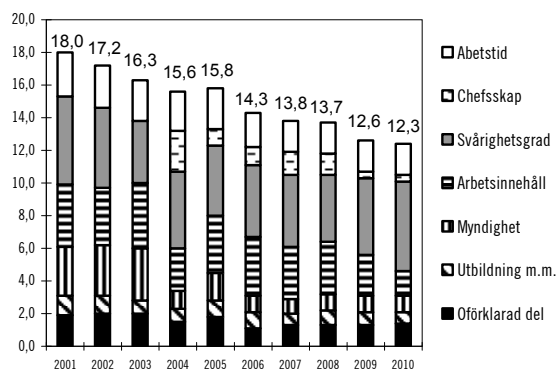
Löneskillnaderna mellan kvinnor och män

Regeringens mål är att löneskillnaderna mellan kvinnor och män i staten ska minska. Som underlag för uppföljningen används partsgemensam statlig förhandlingsstatistik.

I september 2010 var statsanställda kvinnors genomsnittslön totalt sett 12,3 procent lägre än statsanställda mäns genomsnittslön (se diagram 5.3). År 2009 var motsvarande löneskillnad 12,6 procent. Skillnaden har minskat successivt och trenden mot en minskad löneskillnad fortsatt. År 2000 var löneskillnaden 17,7 procent.

Diagram 5.3 Löneskillnader mellan kvinnor och män i staten uppdelat på förklaringsfaktorer 2001–2010

Procent

Källa: Arbetsgivarverket

Den statistiska analys som Arbetsgivarverket har gjort visar att den genomsnittliga löneskillnaden nästan helt kan hänföras till mätbara faktorer. Stora delar av löneskillnaden beror på att fler kvinnor än män arbetar deltid, arbetets svårighetsgrad och innehåll samt att fler män än kvinnor är chefer. Vidare påverkar det att arbetsinnehåll och löner ser olika ut hos olika myndigheter. Det finns också skillnader när det gäller utbildning, erfarenhet och i vilken region den anställda arbetar. Den löneskillnad som slutligen blir kvar, den s.k. oförklarade löneskillnaden som inte kan förklaras av den mätbara information som finns tillgänglig i den parts-gemensamma statistiken, uppgick i september 2010 till ca 1,4 procent. Den oförklarade löneskillnaden uppgick 2007–2009 till ca 1,3 procent. Åren 2002–2003 var den som högst och uppgick då till 2,0 procent.

Som framgår av diagram 5.3 är det två faktorer som tillsammans står för mer än hälften av den totala löneskillnaden mellan kvinnor och män. Dessa två viktigaste förklaringar är att kvinnor jämfört med män oftare innehar befattningar med en lägre svårighetsgrad och att kvinnor arbetar deltid oftare än män. Skillnader i svårighetsgrad är den viktigaste förklaringen. Att förklaringsgraden ökat de senaste två åren från 4,1 till 5,5 procent beror huvudsakligen på strukturförändringar där viss statlig verksamhet

bolagiserats och därmed inte längre ingår i statistiken. År 2010 var det knappt 19 procent av kvinnorna som arbetade deltid medan motsvarande andel för männen var knappt 9 procent. Det bör noteras att 94 procent av de statsanställda har en heltidsanställning. Bland kvinnorna har 93 procent en heltidsanställning att jämföra med 95 procent för männen.

Inom det statliga chefskollektivet hos Arbetsgivarverkets medlemmar har löneskillnaderna minskat kraftigt under den period som verket studerat detta. Mellan 2005 och 2010 ökade snittlönen för kvinnliga chefer från 38 597 till 46 511 kronor per månad, medan snittlönen för manliga chefer ökade från 40 549 till 44 874 kronor. Det innebär att tidigare löneskillnader mellan manliga och kvinnliga chefer, som 2009 uppgick till 0,2 procent eliminerats. År 2010 har vi ett omvänt förhållande där löneskillnaderna mellan kvinnliga och manliga chefer uppgår till 3,5 procent, till kvinnornas fördel. Den nya organisationen inom Försvarsmakten, där personalansvaret delegerats till ca 1 600 i huvudsak manliga befäl i insatsorganisationen, ger härvid genomslag.

Den genomsnittliga löneutvecklingen i årstakt under avtalsperioden för RALS 2007–2010 har varit högre för de kvinnliga cheferna än för de manliga och uppgår till 6,3 procent för kvinnorna och 5,7 procent för männen. Arbetsgivarverkets bedömning är att en orsak till att de kvinnliga cheferna haft en högre löneutveckling än de manliga är att en relativt sett större andel av de kvinnliga cheferna blivit beförtrade till chefer under mätperioden.

Kvar från Partsrådets arbete i det nu avslutade arbetsområdet Jämställda arbetsplatser är att slutföra och implementera det metodstöd som utvecklats i syfte att stödja lokala parters arbete med att säkerställa att det inte föreligger osakliga löneskillnader. Utifrån den nuvarande diskrimineringslagstiftningen och parternas skrivningar i de nu gällande RALS-avtalen är det angeläget att metodstödet implementeras i den lokala lönebildningsprocessen.

Den etniska och kulturella mångfalden

Regeringens mål är att den etniska och kulturella mångfalden bland de anställda i staten ska öka på alla nivåer. Målet följs framför allt upp med hjälp

av statistik avseende hur stor andel av de statsanställda som har utländsk bakgrund⁸.

År 2010 hade totalt 30 400 statsanställda utländsk bakgrund. Andelen anställda med utländsk bakgrund i staten ökar stadigt och uppgick 2010 till 13,3 procent. Det är en ökning med 0,8 procentenheter jämfört med 2009 och den högsta ökningen mellan två år under 2000-talet. Bland de nyanställda i staten har 20,4 procent utländsk bakgrund, vilket är högre än andelen individer med utländsk bakgrund bland förvärvsarbetande på hela den svenska arbetsmarknaden. Ökningen bland nyanställda är 1,4 procentenheter sedan 2009.

I och med den högre andelen individer med utländsk bakgrund bland de nyanställda i staten, jämfört med övriga arbetsmarknaden, ökar andelen anställda med utländsk bakgrund i staten snabbare än bland det totala antalet förvärvsarbetande. Andelen i staten har ökat med 3,7 procentenheter under perioden 2001–2010. Bland de förvärvsarbetande på hela den svenska arbetsmarknaden var ökningen 2,9 procentenheter mellan åren 2001–2009. Den senast tillgängliga uppgiften om förvärvsarbetande är från 2009 och då hade 15,8 procent av de förvärvsarbetande utländsk bakgrund.

Andelen kvinnor i statsförvaltningen med utländsk bakgrund var 13,9 procent och andelen män var 12,7 procent 2010. Att andelen är lägre bland män hänger samman med strukturen i de tre mest mansdominerade verksamhetsinriktningarna Försvar, Näringslivsfrågor m.m. samt Samhällsskydd och rättsskipning. Inom dessa verksamhetsområden har mellan 5 och 9 procent av de anställda utländsk bakgrund. De låga andelarna kan till viss del förklaras av en skev könsfördelning och det krav på svenskt medborgarskap som följer av lag bl.a. lag (1994:260) om offentlig anställning, förkortad (LOA), eller av säkerhetsklassning som gäller för vissa arbetsuppgifter inom dessa verksamhetsinriktningar. Att en betydande andel av verksamheterna bedrivs i regioner med en befolkning med få invånare med utländsk bakgrund kan också ha betydelse.

Medelåldern är lägre bland personer med utländsk bakgrund. Den totala andelen anställda

i åldrarna 25–34 år var 20,0 procent 2010, medan andelen anställda i gruppen med utländsk bakgrund var 28,3 procent. Andelen äldre är generellt lägre bland anställda med utländsk bakgrund. Bland samtliga statligt anställda var 2010 andelen som var 55 år och äldre 27,0 procent, men bland anställda med utländsk bakgrund endast 18,2 procent.

I staten är andelen anställda med utländsk bakgrund högst inom verksamhetsinriktningen Utbildning, där 22,2 procent av de anställda har utländsk bakgrund. Anställda med utländsk bakgrund är något över genomsnittet i kategorin kärnkompetens och under genomsnittet i kategorierna lednings- och stödkompetens.

Andelen med utländsk bakgrund varierar regionalt över Sverige. I stort sett följer fördelningen för statsanställda demografin i befolkningen och arbetsmarknaden i stort. Högst andel med utländsk bakgrund i staten finns i de tre storstadsområdena Stockholm, Göteborg och Malmö, där andelarna är 17,4, 16,5 respektive 16,5 procent.

Tabell 5.2 Andelen anställda med utländsk bakgrund inom staten samt för befolkningen i arbetsför ålder 2009 och 2010

Procent		
	2009	2010
Staten totalt¹	12,5	13,3
Kvinnor	13,2	13,9
Män	11,9	12,7
Ledningskompetens	6,1	6,1
Kvinnor	7,0	7,4
Män	5,6	5,4
Kärnkompetens	13,5	14,8
Kvinnor	14,0	14,9
Män	13,1	14,6
Stödkompetens	10,8	11,2
Kvinnor	11,9	12,4
Män	9,2	9,5
Nyanställda i staten²	19,0	20,4
Förvärvsarbetande 20–64 år³	15,8	i.u.
Befolkningen 20–64 år⁴	21,1	21,8

Källa: Arbetsgivarverket.

¹ Avser personer med månadsavlönad anställning hos obligatoriska och frivilliga medlemmar i Arbetsgivarverket. Tidanställda m.fl. ingår ej.

² Som nyanställda räknas individer som inte var anställda i staten föregående år samt individer som bytt anställningsmyndighet sedan föregående år.

³ Källa: Statistiska centralbyråns (SCB) registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). I RAMS ingår egna företagare och personer vars arbetstidsomfattning är minst en timme per vecka.

⁴ Källa: SCB:s befolkningsstatistik.

⁸ Med utländsk bakgrund avses personer som är födda utomlands, personer med två föräldrar som är födda utomlands och personer med okänt födelseland.

Inkluderande synsätt – en strategi för mångfald i staten, som de statliga arbetsgivarna gemensamt ställde sig bakom och beslutade 2008, är fram-

tagen som ett stöd och ett verktyg för att statliga verksamheter ska präglas av mångfald. Strategin tar sikte på att en blandning av bakgrund och kompetens har betydelse för att arbete, kvalitet och kundorientering ska prägla verksamheten. Strategin har nu funnits i drygt två år och börjat ge avtryck i flera myndigheters arbete med kompetensförsörjningen.

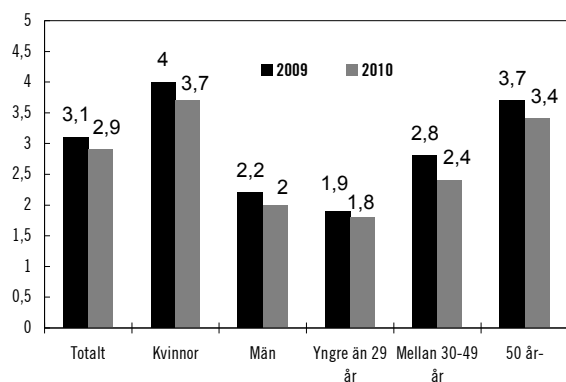
En god arbetsmiljö

Regeringens mål är att arbetsmiljön i staten ska vara god. Målet följs framför allt upp utifrån uppgifter om sjukfrånvaro och sjukpension i staten.

Under de senaste 20 åren har sjukfrånvaron hela tiden varit lägre i staten än i de andra arbetsmarknadssektorerna. Under dessa 20 år har sjukfrånvaron i staten aldrig varit så låg som 2010.

Sjukfrånvaron i de statliga myndigheterna fortsatte att sjunka även under 2010. Jämfört med 2009 var sjukfrånvaron i genomsnitt 0,2 procentenheter lägre, vilket ger en total sjukfrånvaro på 2,9 procent av den tillgängliga arbetstiden. För såväl kvinnor och män som för samtliga åldersgrupper minskade sjukfrånvaron jämfört med föregående år.

Diagram 5.4 Sjukfrånvaro som andel av tillgänglig arbetstid, totalt och uppdelat på kön och ålder 2009 och 2010

Källa: Statskontoret

Kvinnors sjukfrånvaro är fortfarande högre än männens, och minskningstakten har avtagit något jämfört med de senaste åren. Sjukfrånvaron för anställda i åldersgrupperna från 50 år och uppåt respektive 30–49 år har fortsatt att sjunka stadigt, medan sjukfrånvaron i åldersgruppen under 30 år i stort sett har varit oförändrad kring 2 procent de senaste åren.

Av 198 myndigheter var det 118 (60 procent) som hade samma eller lägre sjukfrånvaro, och 80

som hade högre sjukfrånvaro 2010 jämfört med 2009.⁹

Antalet statsanställda med nybeviljad sjukpension, enligt det statliga pensionsavtalet PA 03, har minskat betydligt för såväl kvinnor som män (se tabell 5.3). I jämförelse med 2005 har sjukpension och tillfällig sjukpension minskat med 69 respektive 86 procent. En utveckling att notera är att antalet nybeviljade sjukpensioner för de som är yngre än 50 år har ökat från 34 till 44 personer, dvs. med 29 procent under perioden 2008–2010.

Tabell 5.3 Anställda som har beviljats tillfällig sjukpension respektive sjukpension 2009 och 2010

Antal	2009	2009	2010	2010
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Tillfällig sjukpension < 100 procent	181	67	118	41
Tillfällig sjukpension 100 procent	28	18	18	13
Sjukpension	181	106	119	72

Källa: Statens tjänstepensionsverk.

Anm. I det redovisade antalet individer som beviljats sjukpension ingår även personer som tidigare beviljats tillfällig sjukpension.

Kunskap och förståelse för grundläggande värden i statsförvaltningen

Regeringens mål är att de statligt anställda ska ha kunskap om och förståelse för grundläggande värden i statsförvaltningen och rollen som stats-tjänsteman, dvs. för ett offentligt etos.

Krus bedriver, som tidigare redovisats, sedan september 2009 på uppdrag av regeringen ett projekt om offentligt etos. Projektet bedrivs under perioden 2009–2011 och vänder sig till hela statsförvaltningen, med särskilt fokus på cheferna i förvaltningen.

Utformningen av projektet bygger bl.a. på en kartläggning av hur svenska myndigheter samt statsförvaltningar i övriga Norden och Europa arbetar med offentligt etos. Som en del i förberedelserna av projektet har ett arbete med att sammanställa de författningar som speglar den gemensamma värdegrunden i statsförvaltningen genomförts.

⁹ Myndigheter med färre än 10 anställda har utelämnats i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag. För myndigheter som avvecklats/nybildats saknas redovisning/jämförelsetal.

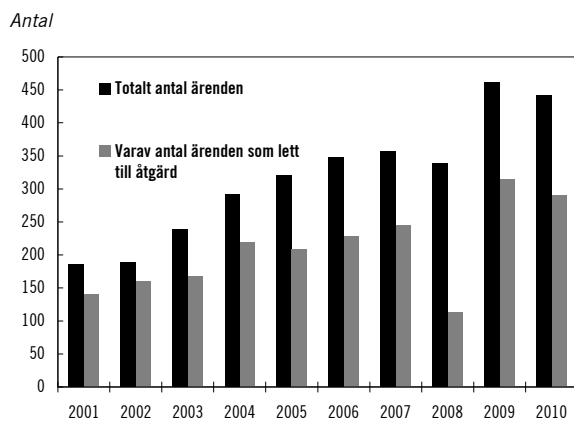
Myndigheternas personalansvarsnämnder och Statens ansvarsnämnd

Myndigheternas personalansvarsnämnder¹⁰ och Statens ansvarsnämnd¹¹ har viktiga funktioner när det gäller att upprätthålla allmänhetens förtroende för statlig förvaltning och tillgodose arbetstagarnas intresse av en korrekt handläggning av de enskilda ärendena.

De statliga myndigheterna hanterade 441 personalansvarsärenden under 2010, vilket är tjugo färre ärenden än 2009. Några myndigheter står för flertalet av personalansvarsärendena. Kriminalvården har haft en ökning med 28 ärenden under 2010 medan Polisväsendet haft 40 ärenden färre än året tidigare. Under 2010 rapporterade Kriminalvården 159 ärenden, Polisväsendet 102, Försvarsmakten 46, Försäkringskassan 23, Statens institutionsstyrelse 16, Migrationsverket 14, Arbetsförmedlingen 11 samt Tullverket 9. Domstolsverket, Kronofogdemyndigheten, Luftfartsverket och Skatteverket rapporterade 4 ärenden vardera.

Av diagram 5.5 framgår utvecklingen av antalet personalansvarsärenden under perioden 2001–2010.

Diagram 5.5 Antal personalansvarsärenden och antal ärenden som lett till åtgärd, 2001–2010

Källa: Ds 2006:19 samt Arbetsgivarverket 2006–2011.

Anm: Uppgifterna 2006–2010 bygger på en enkätundersökning. Svarsfrekvensen uppgick för 2006 till 95 procent, 2007 till 100 procent, 2008 till 97 procent, 2009 till 96 procent och 2010 till 98 procent.

¹⁰ Myndigheternas personalansvarsnämnder handlägger ärenden som rör disciplinansvar, åtalsanmälan, avstängning och skiljande från anställning på grund av personliga förhållanden när det gäller statligt anställda.

¹¹ Statens ansvarsnämnd prövar frågor som disciplinansvar, åtalsanmälan, avstängning, läkarundersökning eller avskedande när det gäller statligt anställda med högre befattningar, t.ex. myndighetschefer, domare, åklagare, polischefer och professorer. Statens ansvarsnämnd tar endast upp ärenden på anmälan av anställningsmyndigheten, riksdagens ombudsmän eller Justitiekanslern. Skrivelser från t.ex. allmänhetens däremot inte upp av ansvarsnämnden.

Tabell 5.4 Personalansvarsärenden, typ av ärende och utfall 2010

Antal		
Typ av ärenden	Ärenden som lett till åtgärd	Ärenden som inte lett till åtgärd
Uppsägning	26	9
Avskedande	19	50
Varning	149	52
Löneavdrag	57	0
Åtalsanmälan	33	6
Avstängning	13	6
Ej specificerad typ	6	31
Totalt	291	154

Källa: Arbetsgivarverket.

Anm: Differensen i förhållande till totalt antal ärenden (4 st.) beror på att myndigheterna i dessa fall ej angett om ärendena är avgjorda eller inte.

Avgjorda ärenden av Statens ansvarsnämnd 2008–2010 redovisas i tabell 5.5.

Tabell 5.5 Antal behörigen inledda anmälningssärenden hos Statens ansvarsnämnd 2008–2010

Antal			
	2008	2009	2010
Pågående ärenden	5	2	4
Inkomna ärenden	4	10	4
Avgjorda ärenden	7	8	6
- varav avsked/avstängning	1	0	0
- varav läkarundersökning	0	0	0
- varav åtalsanmälan	0	1	0
- varav disciplinansvar	2	3	3
- varav avskrivna ärenden	4	4	3
Kvarstående ärenden	2	4	2

Källa: Statens ansvarsnämnd.

Anm: Uppgifter om pågående ärenden för 2008 är anpassad till den redovisningsmetod som tillämpas fr.o.m. 2008.

Under 2008 föregicks två avskrivna ärenden av delbeslut om åtalsanmälan.

I augusti 2007 inrättades det statliga Nätverket mot korruption. Nätverket består av cirka 110 medlemmar från 85 myndigheter, vilka samverkar mot korruption, mutor och jäv. Kruus ansvarar för samordningen av nätverket, vars arbete är inriktat på riskhantering, förebyggande arbete och aktiva åtgärder.

En ändamålsenlig åldersstruktur

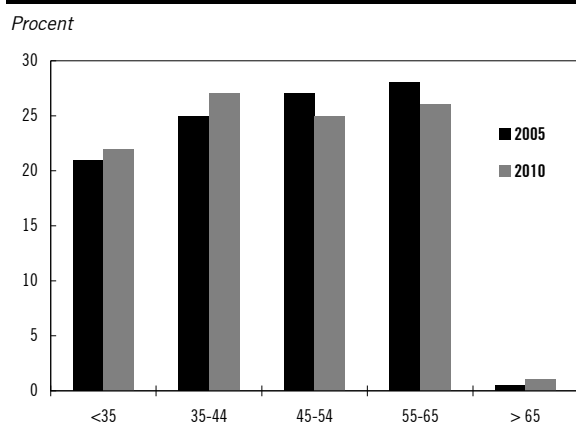
Under 2011–2020 beräknas ca 60 500 personer i statsförvaltningen uppnå pensionsålder¹². En av

¹² Av dessa ingår drygt 3 000 personer som uppnått sin pensionsålder enligt gällande tjänstepensionsavtal före 2011, men som kvarstår i anställning.

de stora utmaningar som statsförvaltningen måste hantera de kommande åren är just generationsväxlingen bland de anställda.

För att följa utvecklingen i detta avseende används uppgifter om åldersstrukturen i staten. Som framgår av diagram 5.6 har enbart en marginell ökning skett av andelen anställda under 35 år vid en jämförelse mellan 2005 och 2010. Det är en jämn könsfördelning i denna grupp.

Diagram 5.6 Andelen anställda inom olika åldersgrupper i staten 2005 och 2010

Genomsnittsåldrarna för kompetenskategorierna lednings-, kärn- och stödkompetens avseende samtliga anställda framgår av tabell 5.6.

Tabell 5.6 Genomsnittsålder för respektive kompetenskategori och för samtliga anställda 2010

	Alla	Kvinnor	Män
Ledningskompetens	49	49	49
Kärnkompetens	45	44	45
Stödkompetens	47	47	47
Samtliga	45	45	45

Källa: Arbetsgivarverket.

Medianåldern för personer som tar ut ålderspension uppgick 2010 till 65 år för både kvinnor och män, dvs. samma förhållande som för 2009. Allt fler statsanställda fortsätter att arbeta efter 65-årsdagen. Antalet statsanställda med månadslön och som är 67 år eller äldre har fortsatt att öka och uppgick 2010 till 974 personer, att jämföra med 808 personer 2009 och drygt 30 personer 2002. Fördelningen efter kompetenskategori och kön framgår av tabell 5.7.

Tabell 5.7 Antal anställda 67 år eller äldre fördelade efter kompetenskategori och kön

Antal

	Män	Kvinnor	Total
Ledningskompetens	27	6	33
Kärnkompetens	475	181	656
Stödkompetens	114	99	213
Oklassad	54	18	72
Summa	670	304	974

Källa: Arbetsgivarverket.

Anställning av personer med funktionsnedsättning på myndigheter

Myndigheten för handikappolitisk samordning (Handisam) har den 16 augusti 2011 inkommit med rapporten Vad gör myndigheter för att anställa personer med funktionsnedsättning – kartläggning och analys? (dnr S2011/7279/FST). I rapporten redovisas uppdraget att i samråd med Arbetsgivarverket göra en kartläggning och analys över vilka åtgärder de statliga myndigheterna har vidtagit för att anställa personer med funktionsnedsättning i syfte att tillvarata de erfarenheter som finns och att sprida goda exempel. Redovisningen bygger främst på en enkät till samtliga myndigheter samt intervjuer med företrädare för 10 myndigheter. De 10 myndigheterna är av såväl olika storlek som skilda verksamheter. De har valts ut därför att de i sina enkätsvar redovisat att man har ett arbete inom området.

Gemensamt för de intervjuade myndigheterna är bl.a. att fokus ligger på rätt kompetens istället för det som hindrar och att chefer och ledning är engagerade i frågorna. Ett stöd från Arbetsförmedlingen och även Försäkringskassan underlättar möjligheterna att anställa personer med funktionsnedsättning i behov av extra stöd. Möjligheten att erbjuda praktik är en nyckelfaktor som återkommer hos flertalet myndigheter. Ett samarbete med Samhall kan också leda till att fler personer med funktionsnedsättning får anställning.

De redovisade exemplen jämte råd för att skapa ökade möjligheter bör vara av värde för de statliga arbetsgivaren när det gäller att skapa ökade möjligheter till arbete för personer med funktionsnedsättning. Olika former av samarbete med andra statliga aktörer, bl.a. Arbetsgivarverket, Arbetsförmedlingen och Samhall, samt konferenser och seminarier föreslås när det gäller spridning av rapporten.

Tjänstepensioner vid vissa statsunderstödda teater-, dans- och musikinstitutioner

En särskild utredare har på regeringens uppdrag genomfört en översyn av regleringen av tjänstepensioneringen för de anställda vid vissa statsunderstödda teater-, dans- och musikinstitutioner. Betänkandet Nytt pensionssystem för den statsunderstödda scenkonsten (SOU 2009:50) har remissbehandlats och beretts i Regeringskansliet.

5.3.3 Analys och slutsatser

Regeringen noterar att utvecklingen är fortsatt positiv för samtliga delmål som har ställts upp för staten som arbetsgivare och där utvecklingen följs upp med angivna indikatorer. Löneskillnaderna mellan kvinnor och män fortsätter att minska liksom sjukfrånvaron i staten och antalet nybeviljade sjukpensioner. Andelen kvinnor på ledande befattningar har ökat om man exkluderar anställningar inom Försvarsmakten. Vidare har andelen anställda med utländsk bakgrund ökat på samtliga nivåer. Löneutvecklingen i staten fortsätter att relativt väl följa utvecklingen på arbetsmarknaden i stort.

I samband med att Arbetsgivarcollegiet fastställde en arbetsgivarpolitisk strategi med start 2011 fastställde kollegiet också ett antal gemensamma åtaganden där medlemmarna, dvs. myndigheterna förbinder sig att, tillsammans med Arbetsgivarverkets kansli, förverkliga och uppfylla strategins intentioner. För att uppfylla strategin har en plan för gemensamma aktiviteter utarbetats av medlemmarna och kansliet. Regeringen kommer att följa detta arbete. Statskontorets rapport Från trappa till spaljé – myndigheters arbete med karriärutveckling innehåller exempel och framgångsfaktorer av värde för de statliga arbetsgivarna.

Det tillgängliga underlaget, som redovisats i avsnitt 5.3.2, visar att kompetensförsörjningen i staten i huvudsak fungerar väl. Fler statsanställda som är 67 år eller äldre väljer att fortsätta sin tjänstgöring. Staten har dock enbart fått en marginell ökning av antalet yngre bland sina anställda. Det är positivt att äldre medarbetare väljer att stanna kvar längre i sin anställning. Samtidigt är det angeläget att de statliga arbetsgivarna fortsätter att arbeta för att attrahera yngre arbetskraft.

Generationsväxlingen ses i många fall som en möjlighet till bl.a. kompetensväxling och kommer att kunna hanteras på ett för verksamheterna positivt sätt. De statliga arbetsgivarna bör dock fortsätta att utveckla formerna för att marknadsföra staten som en attraktiv arbetsgivare.

Det är i första hand Arbetsgivarverkets medlemmar som ska bedöma verkets resultat. Den servicebarometer som Arbetsgivarverket sammanställt visar på en något lägre nöjdhet men med fortsatt goda resultat för verket som helhet med en nivå där över 90 procent är nöjda. Dock bör Arbetsgivarverket eftersträva en ökad svarsfrekvens avseende såväl servicebarometern som chefsbarometern. Arbetsgivarverket har också i uppgift att utföra stabsuppgifter åt regeringen. Regeringen bedömer att dessa har utförts på ett tillfredsställande sätt. Enligt regeringens bedömning tar Arbetsgivarverket sitt arbetsgivarpolitiska ansvar. Verket bedriver ett strategiskt arbete med sin egen kompetensförsörjning.

Regeringens sammanvägning av ett antal indikatorer (driftskostnader, nöjd-kund-index, analys av kostnadsutvecklingen samt säkerheten i form av andelen felaktiga utbetalningar, för mycket utbetald pension och aktualiseringsgrad) tyder på att SPV hanterar den statliga tjänstepensioneringen och statens tjänstegruppplivförsäkring på ett tillfredsställande sätt. Dock bör SPV vidta åtgärder för att få till stånd en högre svarsfrekvens från samtliga grupper i den årliga kundundersökningen.

Regeringen bedömer att SPV tar sitt arbetsgivarpolitiska ansvar. SPV arbetar aktivt med sin strategiska kompetensförsörjning och för att vara en attraktiv arbetsgivare. Regeringen ser mycket positivt på den myndighets-samverkan i Västernorrland som har vidareutvecklats, där SPV är en av aktörerna.

För 2010 var försäkringsrörelsens resultat positivt, vilket främst förklaras av att pensionsförmånerna minskade i värde när prisbasbeloppet, som reglerar värdesäkring av statliga tjänstepensionsförmåner, sänktes mellan 2009 och 2010. Ändringar i de försäkringstekniska antagandena fr.o.m. 2011 gör dock att resultatet för 2011 beräknas bli negativt med följd att den kollektiva konsolideringsgraden markant försämras.

Krus bedöms i huvudsak ha uppnått uppsatta mål och verksamheten fungerar i allt väsentligt

väl. Eftersom Krus är en liten myndighet bedöms sårbarheten i den egna kompetensförsörjningen som stor. Därför har en grundläggande strategi i kompetensförsörjningen varit att säkerställa samarbete mellan medarbetare och dubblering av kompetens och kontaktytor av betydelse för verksamheten.

Vid utgången av 2010 var antalet anställda vid Krus 16, motsvarande 12,83 årsarbetskrafter. Myndighetens verksamhet omfattar dels över tid löpande uppdrag, dels tidsbegränsade utvecklingsprojekt på uppdrag av regeringen. Tio personer var tillsvidareanställda, medan sex personer hade kortare visstidsanställningar inom ramen för tre regeringsuppdrag – Kvinnors karriärutveckling i staten, Offentligt etos och Etiska riktlinjer. I samband med att de tidsbegränsade regeringsuppdragen successivt avslutas är det av vikt att Krus anpassar verksamheten efter tillgängliga resurser.

5.4 Politikens inriktning

Regeringens mål för staten som arbetsgivare är en samordnad statlig arbetsgivarpolitik som säkerställer att kompetens finns för att nå verksamhetens mål. Genom den arbetsgivarpolitiska delegeringen har myndigheterna en betydande frihet att själva utforma sin organisation och kompetensförsörjning.

De av regeringen sedan tidigare angivna delmålen för de statliga arbetsgivarna kvarstår. Regeringen framhåller vidare att en god arbetsmiljö är viktig både för medarbetarnas hälsa och utveckling och för verksamhetens långsiktiga effektivitet.

Inför årets analys av den strategiska kompetensförsörjningen i statsförvaltningen fick Statskontoret i uppdrag att fokusera sin analys på myndigheternas arbete med karriärutveckling. Regeringen överväger ett något bredare uppdrag inför Statskontorets kommande analys av kompetensförsörjningen i staten 2011.

Arbetet med värdegrundsfrågor i statsförvaltningen fortsätter. De statliga myndigheternas arbete med dessa frågor är betydelsefullt för deras förmåga att möta framtidens utmaningar, att upprätthålla och förstärka medborgarnas förtroende samt att kunna uppfattas som en attraktiv arbetsgivare. Ett kontinuerligt och aktivt arbete med värde-

grundsfrågor skapar dels förutsättningar för en mer effektiv och rättssäker statsförvaltning, dels en förvaltning som gentemot medborgarna präglas av ett professionellt, värdigt och respektfullt bemötande, samt en kvalitativt god servicenivå. Regeringen avser att göra en utvärdering av projektet om offentligt etos med fokus på myndigheternas arbete med den gemensamma värdegrunden. Myndigheterna bör dock få något eller några år på sig att organisera och påbörja arbetet med en gemensam värdegrund innan det går att utvärdera effekterna av det. Projektet offentlig etos tillförs därför 8 miljoner kronor för 2012. En utvärdering bör påbörjas tidigast 2013 eller 2014.

Regeringen beslutade den 16 juni 2011 en strategi för genomförande av funktionshindspolitikerna 2011–2016. Av strategin framgår bl.a. att hela den offentliga sektorn behöver ta ett större ansvar för att skapa arbetstillfällen för personer med funktionsnedsättning. Staten bör vara ett föredöme.

Av strategin framgår vidare att regeringen ska pröva möjligheten att utforma ett praktikantprogram för personer med funktionsnedsättning i statliga myndigheter. Regeringen överväger att, som en del av detta praktikantprogram, genomföra ett särskilt program inom statsförvaltningen där erbjudandet om deltagande i programmet i första hand bör riktas till välutbildade personer med funktionsnedsättning. Målet med programmet är att de ska få erfarenhet av arbete inom statliga myndigheter vilket kan förbättra deras möjligheter till ett framtida reguljärt jobb. Programmet kan på detta sätt synliggöra personer med funktionsnedsättning som en viktig arbetskraftsresurs och samtidigt tillföra statsförvaltningen värdefulla kunskaper och erfarenheter (se utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, avsnitt 6.8.2 och utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv avsnitt 3.5.4).

Av Handisams rapport Vad gör myndigheter för att anställa personer med funktionsnedsättning – kartläggning och analys? framgår att möjligheten att erbjuda praktik är en nyckelfaktor för att personer med funktionsnedsättning ska kunna få anställning. Ett samarbete med Samhall bör härvid kunna vara en framgångsfaktor.

Arbetsgivarverkets strategi Inkluderande synsätt – en strategi för mångfald (se avsnitt 5.3.2) bör, förutom Handisams rapport, kunna

vara ett stöd i det fortsatta arbetet. Arbetsgivarverket har härvid en viktig roll att ge råd om vilka möjligheter regelverket ger.

5.5 Budgetförslag

5.5.1 1:4 Arbetsgivarpolitiska frågor

Tabell 5.8 Anslagsutveckling

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
2010	Utfall	17 041	Anslags-sparande	1 844
2011	Anslag	2 443	Utgifts-prognos	2 865
2012	Förslag	2 443		
2013	Beräknat	2 443		
2014	Beräknat	2 443		
2015	Beräknat	2 443		

Anslaget används bl.a. för sådana stabsuppgifter som Arbetsgivarverket utfört åt regeringen eller Regeringskansliet och som inte ingår i Arbetsgivarverkets uppgifter som medlemsorganisation, t.ex. statistikuppgifter för uppföljning av myndigheternas arbetsgivarpolitik och uppgifter i anslutning till utmärkelsen För nit och redlighet i rikets tjänst.

Anslaget används vidare för regeringens behov inom det arbetsgivarpolitiska området, t.ex. för konsult- och utredningsuppdrag.

Anslaget används även för kostnader för vissa nämnder. Dessa avser främst arvoden till ledamöter och ersättare i Statens ansvarsnämnd, Offentliga sektorns särskilda nämnd och Statens tjänstepensions- och grupplivnämnd.

Regeringens överväganden

Tabell 5.9 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:4 Arbetsgivarpolitiska frågor

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	2 443	2 443	2 443	2 443
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	- 10 000	- 10 000	- 10 000	- 10 000
Överföring till/från andra anslag	10 000	10 000	10 000	10 000
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	2 443	2 443	2 443	2 443

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

Regeringen föreslår att anslaget för 2012 uppgår till 2 443 000 kronor. För 2013, 2014 och 2015 beräknas anslaget till 2 443 000 kronor.

5.5.2 1:5 Statliga tjänstepensioner m.m.

Tabell 5.10 Anslagsutveckling för 1:5 Statliga tjänstepensioner m.m.

Tusental kronor

År	Slagslag	Belopp	Slagslag	Belopp
2010	Utfall	10 101 406	Anslags-sparande	-15 038
2011	Anslag	10 785 000	Utgifts-prognos	10 749 000
2012	Förslag	11 133 000		
2013	Beräknat	11 348 000		
2014	Beräknat	11 629 000		
2015	Beräknat	12 076 000		

Anslaget används för statliga tjänstepensionsförmåner, grupplivförmåner, personskadeersättningar m.m., samt för särskild löneskatt respektive särskild premieskatt på dessa förmåner. Förmånerna regleras huvudsakligen i kollektivavtal som sluts mellan Arbetsgivarverket och de centrala arbetstagarorganisationerna på det statliga avtalsområdet.

För de förmåner som slutligt ska belasta anslaget betalar berörda myndigheter och icke-statliga arbetsgivare sedan den 1 januari 1998 (prop. 1996/97:1, bet. 1996/97:FiU1, rskr. 1996/97:53) försäkringsmässigt beräknade premier, som redovisas under inkomstiteln 5211 *Statliga pensionsavgifter*. Premierna utgör en del i den statliga försäkringsmodellen. Inom ramen för försäkringsmodellen finansieras förmånerna

fullt ut. Under ett budgetår motsvaras dock utgifterna på anslaget inte av inkomsterna på inkomstiteln, vilket följer av att premierna avser beräknade pensionskostnader för aktiv personal, medan anslaget belastas med de förmåner som betalas ut till pensionärer och andra förmånstagare.

Medelsbehovet för anslaget styrs främst av antalet förmånstagare och nivån på deras förmåner. Antalet förmånstagare påverkas bl.a. av åldersstrukturen, sjukligheten och eventuella strukturförändringar inom statsförvaltningen. Förmånsnivåerna påverkas bl.a. av individernas pensionsgrundande löner och av hur inflationen och inkomsterna utvecklas.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 5.11 Uppdragsverksamhet

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2010	286 184	265 387	20 797
(varav tjänsteexport)	0	0	0
Prognos 2011	288 451	281 023	7 428
(varav tjänsteexport)	0	0	0
Budget 2012	278 900	277 706	1 194
(varav tjänsteexport)	0	0	0

SPV disponerar för administrationskostnader det belopp från inkomstiteln 5211 *Statliga pensionsavgifter* som anges i verkets regleringsbrev. För 2011 uppgår detta till 189 550 000 kronor. Därutöver fastställer regeringen årligen de administrationsavgifter som de s.k. självförsäkrarna, dvs. de myndigheter m.fl. som skuldför sina pensionsåtaganden i respektive balansräkning, ska betala till SPV. För 2010 uppgick dessa till ca 5,8 miljoner kronor.

Regeringens överväganden

Tabell 5.12 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:5 Statliga tjänstepensioner m.m.

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	10 785 000	10 785 000	10 785 000	10 785 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Övriga makroekonomiska förutsättningar	267 000	390 000	575 000	857 000
Volymer	138 630	234 630	342 630	509 630
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	-57 630	-61 630	-73 630	-75 630
Förslag/beräknat anslag	11 133 000	11 348 000	11 629 000	12 076 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

De förändringar som redovisas under posten Övriga makroekonomiska förutsättningar är främst hänförliga till prisbasbeloppet, vilket beror på att flertalet förmåner som belastar anslaget årligen indexeras med prisbasbeloppets förändring. Nybeviljade förmåner påverkas även av antagandena om hur inkomstbasbeloppet och lönerna kommer att utvecklas.

I posten Volymer avspeglas det pågående generationsskiftet inom statsförvaltningen.

I posten Övrigt ingår en teknisk justering som skriver ned anslaget jämfört med 2011, då medel tillfördes som kompensation för att anslaget under 2009 belastades med oförutsedda utbetalningar enligt förordningen (1976:837) om ersättning för kostnader för vissa pensioner och livräntor. Vidare ingår effekten av att Chalmers medges att per den 1 januari 2012 få betala en engångspremie för att lösa in delar av sina utfästelser för statliga tjänstepensioner (se utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning, avsnitt 8.2.69). Engångspremien redovisas under inkomstiteln 5211 *Statliga pensionsavgifter*, och efter inlösen kommer de berörda förmånerna att belasta anslaget 1:5 *Statliga tjänstepensioner m.m.*

Regeringen föreslår att anslaget för 2012 uppgår till 11 133 000 kronor. För 2013 beräknas anslaget till 11 348 000 000 kronor, för 2014 till 11 629 000 000 kronor och för 2015 till 12 076 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2012 besluta om en kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 100 000 000 kronor för att tillgodose Statens tjänstepensionsverks behov av likviditet i pensionshanteringen.

Skälen för regeringens förslag: SPV får bedriva uppdragsverksamhet när det gäller pensionshanteringen där mycket stora penningflöden hanteras. SPV hanterar även flödet för Individuell ålderspension (IÅP) och Kåpan. Enbart det senare flödet omsätter cirka 350 miljoner kronor varje månad och faktureras med väldigt kort tid för betalning. Skulle t.ex. betalningen för de två största fakturorna utebli en månad motsvarar det ett belopp och en räntekontobelastning på drygt 50 miljoner kronor. Regeringen anser att ett rörelsekapital i form av en övrig kredit i Riksgäldskontoret bör finnas även 2012.

För att minimera risken för övertrassering av likvida medel föreslås att krediten avseende förmedling av avgiftsbestämda förmåner även 2012 uppgår till 75 miljoner kronor, dvs. samma nivå som för 2011. Krediten för att tillgodose likviditetsbehov i samband med pensionsutbetalningar för uppdragsgivares räkning föreslås fortsatt uppgå till 25 miljoner kronor, vilket är samma nivå som gäller för 2011.

Regeringen föreslår att regeringen bemyndigas att för 2012 besluta om en kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 100 miljoner kronor för att tillgodose SPV:s behov av likviditet i samband med pensionshanteringen, dvs. avseende pensionsutbetalningar för uppdragsgivares räkning samt för IÅP och Kåpan.

6 Statistik

6.1 Omfattning

Området Statistik omfattar Statistiska centralbyråns (SCB) verksamhet som är produktion, spridning, utveckling och samordning av statistik. SCB ansvarar för att producera dels officiell statistik inom flera områden, t.ex. arbetsmarknadsstatistik och nationalräkenskaperna (NR), dels annan statlig statistik. På uppdrag producerar myndigheten även statistik åt andra statistikansvariga myndigheter och övriga beställare.

SCB har även till uppgift att samordna Sveriges officiella statistik som för närvarande 26 myndigheter ansvarar för. SCB är den största av de statistikansvariga myndigheterna och ansvarade 2010 för 128 av totalt 353 produkter som avsåg officiell statistik.

Närmare hälften av SCB:s verksamhet finansieras genom avgifter från främst uppdragsfinansierad statistikproduktion. Av dessa intäkter utgör tre fjärdedelar intäkter från myndigheter.

6.2 Mål och villkor

Målet för verksamheten är statistik av god kvalitet som är lättillgänglig för användarna. Ett villkor är att kostnaderna för uppgiftslämnandet ska minska och att statistikproduktionen ska vara effektiv.

6.3 Resultatredovisning

6.3.1 Resultat

Löpande statistikproduktion

SCB har inom ramen för den anslagsfinansierade verksamheten, som uppgår till totalt drygt 500 miljoner kronor, producerat statistik i enlighet med den arbetsplan som myndigheten lämnade till regeringen i början av 2010 (dnr Fi2010/615). Arbetsplanen innehåller bl.a. planerad produktion och planerade större förändringar i statistiken under året.

Den avgiftsfinansierade statistikproduktionen är viktig för att uppfylla regeringens mål om att öka användningen av statistisk information. Totalt omsätter den avgiftsfinansierade verksamheten närmare 500 miljoner kronor per år och omfattar ett stort antal tjänster och produkter, allt från enkla tabeller till komplexa informationssystem och stora undersökningar. SCB gör även ett stort antal bearbetningar av befintlig statistik. Många av uppdragen är små och endast 8 procent genererar intäkter som är större än 50 000 kronor. SCB har under 2010 inom ramen för den avgiftsfinansierade verksamheten producerat statistik i ungefär samma omfattning som föregående år.

Tabell 6.1 Nyckeltal för SCB:s verksamhet

	2008	2009	2010
Totala intäkter (mnkr)	1 028	1 048	1 031
varav			
- anslagsintäkter	503	524	520
- avgiftsintäkter	511	489	478
Andel av avgiftsintäkter från andra statistikansvariga myndigheter	35	32	28
Totala kostnader (mnkr)	1 008	1 059	1 025
Punktlighet i publiceringen (%)	97	96	97
Uppgiftslämnarnas-kostnader (mnkr)	680	628	616
Statistikdatabasen			
- antal uttag (1000-tal)	738	1 253	1 287
- antal tabeller	2 069	2 288	2 440
Webbplatsen	..	3 068 ¹	4 709
- antal besök (1000-tal)			
NöjdKundindex i avgiftsfinansierade verksamheten			
- <i>Leveransenkäten</i> (7-gradig skala)	8,6 ²	5,9	6,0
- <i>NöjdKundIndex</i> ³ (10-gradig skala)	7,7	- ⁴	7,8
Allmänhetens inställning (mycket eller ganska positiv) (%) ⁵	53	- ⁴	50
Antal registerutdrag enligt Personuppgiftslagen (PUL)	263	224	193
Produktivitetsförändring (%)	6,9	0,1	4,6

¹ Ej jämförbart med tidigare år på grund av nya mätmetoder.

² 2008 års webbenkät med skala 1–9, från och med 2009 är skalan 1–7.

³ NöjdKundindex är en webbenkät riktad till ett antal kunder.

⁴ Undersökningarna genomförs inte varje år.

⁵ Riktat sig till allmänheten som får tio frågor i en enkät.

Andelen statistikundersökningar som SCB utför på uppdrag av andra statistikansvariga myndigheter fortsatte att minska under 2010. Dessa uppdrag utgjorde 28 procent av den totala avgiftsfinansierade verksamheten, vilket är en minskning med 4 procent jämfört med föregående år. Statliga myndigheter är liksom tidigare år den i särklass största kundkategorin. SCB utför både produktion av officiell statistik och utrednings- och utvecklingsuppdrag åt andra myndigheter.

De totala kostnaderna för SCB:s verksamhet uppgick 2010 till drygt 1 miljard kronor.

Andelen statistikprodukter som publicerats enligt fastställd tidsplan var under 2010 fortsatt hög och ökade med 1 procentenhet till totalt 97 procent jämfört med 2009. För årspublikationer var andelen 94 procent och för kvartals- och månadspublikationerna 97 respektive 99 procent.

SCB arbetar aktivt med att minska kostnaderna för uppgiftslämnarna. För 2010 beräknades den totala kostnaden uppgå till 616 miljoner kronor, varav kostnaden för företag och organisationer uppgick till 580 miljoner kronor. Den totala kostnaden minskade med 2 procent jämfört med föregående år.

Enligt krav i SCB:s regleringsbrev ska den statistiska informationen göras mer tillgänglig. I SCB:s statistikdatabas på myndighetens webbplats erbjuds avgiftsfritt ett mångsidigt utbud av statistiska uppgifter i tabellformat. Merparten av uppgifterna består av statistik som SCB har ansvar för. Statistikdatabasens omfattning ökade med 7 procent 2010 jämfört med föregående år. SCB:s webbplats hade 4,7 miljoner besök under 2010.

Kundnöjdheten i den avgiftsfinansierade verksamheten uppgår enligt SCB:s s.k. leveransenkät till 6,0 på en sjugradig skala, vilket är ungefär detsamma som föregående år. Enkäten vänder sig till uppdragskunder som köper statistik för mer än 10 000 kronor. En annan kundundersökning är NöjdKundIndex, som bygger på en webbenkät till drygt 800 kunder. Resultatet 7,8 för 2010 på en tiogradig skala är i nivå med 2008 års resultat. I SCB:s undersökning av allmänhetens förtroende för myndigheten 2010 uppgav 50 procent att de är mycket eller ganska positiva till SCB jämfört med 53 procent 2008.

NöjdKundIndex och mätningen av allmänhetens förtroende genomförs vartannat år. På grund av den låga svarsandelen i denna typ av undersökningar ska resultatet tolkas med stor försiktighet.

Problem med svarsbortfall i undersökningarna

Andelen svarande i enkät- och intervjuundersökningar visar på en fortsatt långsiktig minskning. Bortfallet har ökat i alla SCB:s individ- och hushållsundersökningar. SCB har påbörjat ett projekt för att försöka minska trenden med ett ökande bortfall. Projektet omfattar åtgärder på både kort och lång sikt. Flera experiment har genomförts i SCB:s postenkätundersökningar, som bl.a. tyder på att introduktionsbrev kan ha en positiv effekt på svarsandelen.

Krav på produktivitetsökning

Den genomsnittliga produktivitetsutvecklingen i den anslagsfinansierade statistikproduktionen uppgick under den senaste femårsperioden till 4,4 procent per år och för den senaste tioårs-

perioden till 3,7 procent per år. Produktivitetst utvecklingen 2010 uppgick till 4,6 procent, jämfört med 0,1 procent 2009. Detta innebär att regeringens krav på en genomsnittlig ökning om minst 3 procent per år har uppfyllts.

SCB:s pågående kvalitetsarbete

I SCB:s regleringsbrev för 2010 angavs att arbetet med att utveckla och införa ett kvalitetsledningssystem även fortsättningsvis skulle prioriteras och att arbetet med standardiserade och kvalitetssäkrade processer skulle fortgå. I februari 2010 framförde Riksrevisionen i revisionsrapporten Granskning av it-miljön för statistikproduktion av KPI och NR samt processen för intern styrning och kontroll att det fanns stora brister inom de granskade områdena. Regeringen beslutade i mars 2010 att SCB löpande skulle informera regeringen om myndighetens kvalitetsarbete (dnr Fi2010/1840).

SCB har under året genomfört kvalitetshöjande satsningar på prisstatistiken och NR. På en övergripande nivå har myndigheten arbetat med att säkra och förbättra rutiner vid ändringar i produktionssystemet.

I samband med att ett fel upptäcktes i konsumentprisindex (KPI) 2008 påbörjades ett arbete med att kvalitetssäkra prisstatistiken. KPI-beräkningarna har genomgått en omfattande intern granskning. En ny systemlösning har införts, dokumentationen har förbättrats och roller och ansvar har förtydligats. Därmed bedömer SCB att risken för att fel ska uppstå i prisstatistiken har minskat.

I det nuvarande NR-systemet, som är ett större och mer komplicerat system än prisstatistiken, har ett omfattande kvalitetsprojekt inletts i april 2010. Arbetet är långsiktigt och sker i etapper. Flera delprojekt har under 2010 bedrivits för att säkra befintliga datasystem, säkra eller ersätta delar av beräkningssystemen som finns i Excel samt tydliggöra ansvar och roller inom NR-avdelningen.

Arbetet med att införa ett processororienterat arbetssätt har pågått sedan 2008. Målet är att utveckla och införa gemensamma verktyg och arbetssätt i hela produktionskedjan. Under 2010 har arbetet främst rört momenten insamling och granskning av uppgifter. SCB har uppgett att det nu finns standardverktyg för många väsentliga delar av statistikproduktionsprocessen. Verktygen måste dock anpassas för att

kunna införas på bred front, vilket kräver ytterligare utvecklingsarbete. Det finns en effektiviseringspotential i att öka användningen av standardiserade verktyg. Komplexiteten i de nuvarande produktionssystemen är dock stor, vilket gör förändringsarbetet resurskrävande. Förändringsarbetet mot ett standardiserat arbetssätt med gemensamma verktyg måste enligt SCB göras etappvis och kommer att ta tid att genomföra fullt ut.

Det pågår även ett arbete med att införa it-kontroller, vilket innebär att det för alla it-system ska finnas uppdaterad systemdokumentation och att alla förändringar i it-systemen ska genomgå test innan de sätts i produktion. Av de 12 samhällsviktigaste produkterna som skulle vara kontrollerade i december 2010 är 9 slutkontrollerade. För övriga produkter bedöms arbetet kommit halvvägs.

SCB har löpande hållit regeringen informerad om det pågående arbetet och har utöver detta lämnat skriftliga redovisningar i juni, september och december 2010 (dnr Fi2010/3395).

Statskontorets granskning av kvalitetsarbetet

Statskontoret har på regeringens uppdrag granskat SCB:s kvalitetsarbete (dnr Fi2010/2854 och Fi2010/5790) och slutrapporten Mot en säkrare statistikproduktion – en granskning av SCB:s kvalitetsarbete (Statskontorets rapport 2011:7) lämnades den 15 april 2011. Inom ramen för uppdraget har Statskontoret följt och granskat SCB:s arbete med att åtgärda de brister i it-miljön som Riksrevisionen har identifierat samt det generella kvalitetsarbetet med standardisering och ett processororienterat arbetssätt.

I rapporten konstaterar Statskontoret att det pågår flera aktiviteter på SCB för att säkerställa kvaliteten i statistikproduktionen samt för att skapa bättre styrning och kontroll. Många av SCB:s åtgärder för en säkrare och effektivare statistikproduktion samt för bättre ordning och reda är enligt Statskontoret ännu inte implementerade. Det är därför i flera fall för tidigt att bedöma om de av SCB vidtagna åtgärderna är tillräckliga.

I rapporten redovisas hinder och problem som har iakttagits i samband med granskningen av kvalitetsarbetet och bedömningen är att det finns förutsättningar för SCB att uppnå målen

för sitt förändrings- och kvalitetsarbete om myndigheten kommer till rätta med dessa.

Statskontorets samlade bedömning är att SCB har intensifierat kvalitetsarbetet och försöker hantera externa krav och interna ambitioner samtidigt. Enligt myndigheten har SCB vidtagit relevanta åtgärder i förhållande till Riksrevisionens kritik mot bristerna i it-miljön, men det är för tidigt att bedöma om de är tillräckliga. Vidare anser Statskontoret att SCB har underskattat tidsbehovet och komplexiteten i det samlade kvalitetsarbetet. Statskontoret påpekar även att SCB har en bristande central överblick över hur alla aktiviteter samspelar, vad de kostar och vad som krävs för att genomföra dem i organisationen.

Åtgärder med anledning av ökat svarsbortfall

Utöver de delar i kvalitetsarbetet som Statskontoret granskat finns andra viktiga aspekter som har stor betydelse för statistikens kvalitet. SCB redogör i sin årsredovisning för åtgärder som vidtagits med anledning av det ökande bortfallet i myndighetens enkät- och intervjuundersökningar. Ett stort bortfall i en undersökning kan leda till allvarliga kvalitetsproblem. De allvarligaste effekterna vid bortfall är risken för ett snedvridet resultat som medför systematiska över- eller underskattningar. Ökande bortfall kan även leda till stigande kostnader för datainsamling. Enligt SCB finns det inget entydigt svar till varför bortfallet fortsätter att öka.

Översyn av Statistiska centralbyrån och statistiksystemet

Regeringen beslutade den 31 mars 2011 att en särskild utredare ska se över SCB och systemet för den officiella statistiken (dir. 2011:32). Utredaren ska analysera för- och nackdelar med ett centraliserat respektive decentraliserat statistiksystem. Utredaren ska särskilt granska statistik kvaliteten och tillgängligheten till statistiken. I utredarens uppdrag ingår också att analysera vad det innebär för den samlade statistikproduktionen att statliga myndigheter som regel inte bör sälja varor och tjänster på marknaden. Utredaren ska redovisa uppdraget senast den 10 december 2012.

Översyn av finansmarknadsstatistiken

Regeringen beslutade den 26 maj 2011 att en särskild utredare ska se över finansmarknadsstatistiken och vilket ansvar Riksbanken,

Finansinspektionen och SCB har i detta avseende enligt författningsreglering och avtal (dir. 2011:48). I detta sammanhang ska utredaren analysera hur uppgifterna till statistiken samlas in och hur de överförs mellan myndigheterna. Utredaren ska redovisa uppdraget senast den 1 oktober 2012.

Jämställdhetsstatistik

SCB har på uppdrag av regeringen genomfört en förstudie avseende den statistik som är relevant för att belysa villkoren för kvinnor och män i samhället. Studien visade enligt SCB att merparten av statistiken finns tillgänglig, men att det finns betydande utvecklingsmöjligheter när det gäller att presentera statistiken på ett sådant sätt att jämställdhetsperspektivet synliggörs (dnr IJ2008/2171).

Vidare har regeringen i syfte att förbättra uppföljningen av de jämställdhetspolitiska målen gett SCB i uppdrag att utveckla jämställdhetsstatistiken och indikatorer kopplade till de olika målen. Uppdraget ska slutrapporteras senast den 31 januari 2012 (dnr IJ2010/962).

Förbättringar av den ekonomiska statistiken

Utredningen om översyn av den ekonomiska statistikens slutbetänkande Utveckling och förbättring av den ekonomiska statistiken (SOU 2002:118), som lämnades i januari 2003, ledde bl.a. till att en omfattande åtgärdsplan togs fram för utvecklingen av den ekonomiska statistiken.

En större s.k. generalrevidering, som omfattar perioden fr.o.m. 1993, har genomförts av hela NR-systemet och publicerades i maj 2010. I samband med detta genomfördes stora delar av de förslag som tagits fram i samband med det tidigare bedrivna utvecklingsarbetet avseende den ekonomiska statistiken. Nya undersökningar, förbättrat källmaterial och ändrade metoder har introducerats. Detta har enligt SCB inneburit en högre kvalitet i den ekonomiska statistiken och en förbättrad internationell jämförbarhet.

Inom några områden har under 2010 ytterligare utvecklingsarbete kunnat bedrivas i sådan omfattning att resultaten kan användas i produktionen under 2011. Det gäller rapporter om kapitalstockar, översynen av Företagsdatabasen och NR-registren.

Nya prioriterade åtgärder och förbättringar inom ramen för den ekonomiska statistiken har

tillkommit sedan 2003. SCB prioriterar åtgärder som bl.a. rör införandet av den nya näringsgrensindelningen inom NR för att uppdatera branschstrukturen och förarbete inför anpassningen till förändringar i NR-systemet enligt det nya internationella regelverket SNA 2008. SCB prioriterar även insatser för att minska diskrepanser mellan NR och finansräkenskaperna.

Hushålls- och bostadsstatistik

Lantmäteriet ansvarar enligt lagen (2006:378) om lägenhetsregister för att upprätta lägenhetsregistret som bl.a. innehåller uppgift om lägenhetsnummer. Detta arbete är avslutat och kommunerna ansvarar nu för att löpande registrera ändringar och kompletteringar av uppgifterna i lägenhetsregistret.

Skatteverket ansvarar för folkbokföringen och har under våren 2011 avslutat sitt arbete med att komplettera folkbokföringen med lägenhetsnummer.

Med bl.a. uppgifterna i lägenhetsregistret och uppgifterna i den kompletterade folkbokföringen som underlag kommer SCB att ta fram hushålls- och bostadsstatistik med referensdatum den 31 december 2011. SCB kommer att publicera den första statistiken under 2012.

Det europeiska statistiksystemet

Det europeiska rådgivande organet för statistikstyrning (ESGAB) presenterade 2010 sin andra årsrapport om Eurostats och det europeiska statistiksystemets genomförande av uppförandekoden för europeisk statistik (ESGAB's second annual report 15960/10). Rapporten innehåller generella iakttagelser av det europeiska statistiksystemet; några iakttagelser av förhållandena i enskilda medlemsstater görs däremot inte.

ESGAB har undersökt tre grundprinciper i koden: yrkesmässigt oberoende, tillräckliga resurser och kvalitetssäkring. ESGAB välkomnar det europeiska statistiksystemets insatser för att följa uppförandekodens principer, men anser att arbetet går för långsamt. Årsrapporten innehåller tio rekommenderade förbättringar av uppförandekodens principer. Som exempel på sådana rekommendationer nämns särskilt oberoende institutionella strukturer och ledningens integritet. Statistikmyndigheternas yrkesmässiga oberoende måste enligt ESGAB stärkas, dels genom att den nationella statistiklag-

stiftningen anpassas efter principerna i uppförandekoden och förordningen (EG) nr 223/2009 om europeisk statistik, dels genom större öppenhet.

För svensk del framhåller SCB att det arbete som myndigheten bedrivit sedan 2008 med att anpassa statistikproduktionen till en branschstandard för marknads-, opinions- och samhällsundersökningar ligger i linje med uppförandekoden för europeisk statistik.

Europeiska kommissionen presenterade den 15 april 2011 ett meddelande till Europaparlamentet och rådet, Mot en effektiv kvalitetsledning för den europeiska statistiken (KOM(2011) 211). I meddelandet presenteras en strategi för förbättringar av kvalitetssystemet för europeisk statistik. Två typer av åtgärder kommer att vidtas för att utveckla systemet, dels åtgärder som syftar till att skapa en kraftfullare styrning av det europeiska statistiksystemet, dels förebyggande åtgärder för att kontrollera statistiken över de offentliga finanserna inom ramen för förfarandet vid alltför stora underskott.

Mot bakgrund av de uppmärksammade bristerna i den grekiska statistiken hösten 2009 beslutade rådet sommaren 2010 förordningen (EG) nr 679/2010 om ändring av förordningen (EG) nr 479/2009 med avseende på kvaliteten på statistiken i samband med förfarandet vid alltför stora underskott (EDP-förordningen). Ändringen innebär bl.a. att ansvaret tydliggörs för de institutioner och tjänstemän som rapporterar de faktiska uppgifterna om förväntade och faktiska offentliga underskott och om offentlig skuldsättning till kommissionen (Eurostat). Mot bakgrund av ändringen av EDP-förordningen beslutade regeringen den 16 december 2010 att tydliggöra ansvaret mellan berörda svenska myndigheter för att tillgodose kraven på rapportering till Eurostat (dnr Fi2010/5690).

6.3.2 Analys och slutsatser

SCB har intensifierat sitt förändrings- och kvalitetsarbete. Det är för tidigt att bedöma om de genomförda och planerade åtgärderna är tillräckliga. Regeringen anser det särskilt viktigt att SCB i det fortsatta arbetet åtgärdar de problem och hinder som Statskontoret har identifierat.

I SCB:s regleringsbrev för 2011 angavs att SCB ska öka takten i arbetet med att utveckla standardiserade och kvalitetssäkrade processer samt att det kvalitetsarbete som påbörjats ska fullföljas. SCB tillfördes även extra medel för åtgärder avseende statistikens kvalitet. Regeringen kommer fortsätta att löpande följa kvalitetsarbetet. SCB ska enligt sitt regleringsbrev för 2011 lämna en slutrapport till regeringen senast i juni 2012. Regeringen förväntar sig att SCB uppvisar väsentliga framsteg i arbetet med att införa standardiserade verktyg och metoder samt att kraven på intern styrning och kontroll kommer att uppfyllas.

Inom ramen för sitt ansvarsområde har SCB planerligt producerat, spridit, utvecklat och samordnat statistik, som i stor utsträckning använts som bl.a. underlag för forskning, beslutsfattande och samhällsdebatt.

Regeringen bedömer att SCB i flera avseenden har uppfyllt målen för verksamheten. Det är dock mycket viktigt att myndigheten fortsätter att förbättra kvaliteten i statistiken. Det kommer att krävas ett omfattande och intensivt arbete av myndigheten för att fastställa och följa realistiska tidsplaner för arbetets olika delar.

Regeringen ser positivt på SCB:s ökade ansträngningar för att nå berörda grupper samt få en tillräckligt stor svarsandel i sina enkät- och intervjuundersökningar. Det är viktigt att detta arbete fortsätter.

För regeringens fortsatta arbete med jämställdhetsintegrering finns det behov av en statistik som speglar villkoren för kvinnor och män, och som bör tas fram regelbundet.

6.4 Politikens inriktning

Regeringen har tillsatt utredningen Översyn av Statistiska centralbyrån och statistiksystemet som bl.a. ska granska statistik kvaliteten och tillgängligheten till den officiella statistiken samt se över och föreslå nödvändiga ändrade mål, uppgifter, resurser och prioriteringar som ska gälla för SCB.

Regeringen anser att det är viktigt att SCB gör avsevärda ansträngningar för att säkerställa kvaliteten i statistikproduktionen och att kvalitetsarbetet fortsätter i oförminskad takt.

Regeringen anser att produktionen av en utvecklad jämställdhetsstatistik som speglar villkoren för kvinnor och män bör vara en del av SCB:s årliga statistikproduktion.

En inte obetydlig del av de tjänster som finansieras av kommuner och landsting tillhandahålls av andra utförare. Statistiken över dessa är dock bristfällig. Regeringen anser därför att SCB bör få i uppdrag att bl.a. publicera befintliga uppgifter över alternativa utförare (t.ex. privata företag eller ideella organisationer) samt förbättra och löpande publicera övergripande personalstatistik som omfattar all personal sysselsatt i kommunalt finansierad verksamhet.

Det är viktigt att öka förståelsen av förutsättningar och drivkrafter för innovation. Statistiken och de indikatorer som ligger till grund för mycket av innovationspolitiken har dock ett antal luckor. Av den anledningen anser regeringen att SCB bör få i uppdrag att i samverkan med Tillväxtanalys och Vinnova utveckla indikatorerna för innovation.

Riksbanken samt regeringen och dess myndigheter Finansinspektionen och Riksgäldskontoret har ett ansvar för att främja finansiell stabilitet. Finansinspektionen och Riksbanken gör regelbundet analyser och bedömningar av den finansiella stabiliteten i Sverige och lyfter fram risker som skulle kunna utvecklas till hot mot denna. Regeringen beslutar förordningar inom området och Finansinspektionen ansvarar för tillsyn, regelgivning och tillståndsprövning som rör finansiella marknader och finansiella företag i syfte att det finansiella systemet ska fungera väl genom stabila företag och ett gott konsumentskydd inom det finansiella området. I arbetet med att främja finansiell stabilitet finns behov av information om bl.a. hushållens skulder och tillgångar. Med tanke på vikten av information som underlag för bedömning av finansiell stabilitet anser regeringen att SCB bör få i uppdrag att genomföra en förstudie avseende statistik över vissa skuld- och tillgångsuppgifter. Först efter det att resultatet från förstudien redovisas har regeringen för avsikt att ta ställning till om det varaktigt bör produceras en sådan statistik.

6.5 Budgetförslag

6.5.1 1:9 Statistiska centralbyrån

Tabell 6.2 Anslagsutveckling för 1:9 Statistiska centralbyrån

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2010	Utfall	492 578		24 540
2011	Anslag	532 268	Utgifts-prognos	522 826
2012	Förslag	540 797		
2013	Beräknat	548 584 ¹		
2014	Beräknat	554 202 ²		
2015	Beräknat	561 508 ²		

¹ Motsvarar 538 398 tkr i 2012 års prisnivå.

² Motsvarar 532 621 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslaget används för SCB:s förvaltningskostnader för produktion av sektorsövergripande statistik och samordning av Sveriges officiella statistik. Cirka hälften av SCB:s verksamhet finansieras av avgifter.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 6.3 Uppdragsverksamhet

Tusentals kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt-kostnad)
Utfall 2010	501 611	495 687	5 925
(varav tjänsteexport)	67 765	66 600	1 165
Prognos 2011	486 319	490 820	-4 501
(varav tjänsteexport)	66 200	66 200	0
Budget 2012	450 000	450 000	0
(varav tjänsteexport)	65 000	65 000	0

Den avgiftsfinansierade verksamheten avser produktion av officiell statistik åt andra statistikansvariga myndigheter, produktion av annan statistik och tjänsteexport.

Regeringens överväganden

Tabell 6.4 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:9 Statistiska centralbyrån

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011 ¹	532 268	532 268	532 268	532 268
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne-omräkning ²	5 319	15 490	27 101	42 023
Beslut	3 210	826	-4 414	-12 007
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt			-755	-775
Förslag/beräknat anslag	540 797	548 584	554 202	561 508

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

Anslaget ökas varaktigt fr.o.m. 2012 med 1 000 000 kronor för att SCB årligen ska producera en utvecklad jämställdhetsstatistik. Finansiering sker genom att anslaget 3:1 *Särskilda jämställdhetsåtgärder* under utgiftsområde 13 Integration och jämställdhet minskas med motsvarande belopp.

Anslaget ökas engångsvis 2012 med 1 900 000 kronor för att SCB ska framställa statistik över alternativa utförare (t.ex. privata företag eller ideella organisationer) som finansieras av kommuner och landsting samt årligen publicera befintliga företagsuppgifter.

Vidare ökas anslaget varaktigt fr.o.m. 2012 med 600 000 kronor för att SCB ska förbättra och löpande publicera övergripande personalstatistik som omfattar all personal sysselsatt i kommunalt finansierad verksamhet.

Anslaget ökas dessutom med 5 000 000 kronor per år 2012–2015 för ett uppdrag att under fyra år i samverkan med Tillväxtanalys och Vinnova utveckla indikatorer för innovation.

Anslaget ökas även med 7 000 000 kronor per år 2012–2014 för åtgärder avseende statistikkvalitet.

Därutöver ökas anslaget engångsvis 2012 med 500 000 kronor för en förstudie avseende statistik över vissa skuld- och tillgångsuppgifter.

Regeringen föreslår att anslaget för 2012 uppgår till 540 797 000 kronor. För 2013 beräknas anslaget till 548 584 000 kronor, för 2014 till 554 202 000 kronor och för 2015 till 561 508 000 kronor.

7 Prognos- och uppföljningsverksamhet

7.1 Omfattning

Området prognos- och uppföljningsverksamhet omfattar uppföljning och analys av utfall samt utarbetande av kort- och medelfristiga prognoser och analyser avseende den samhällsekonomiska utvecklingen och de offentliga finanserna. Budgetprognoser och prognoser för svensk och internationell makroekonomi är viktiga verksamheter inom området. Därutöver ingår också arbetet med att ta tillvara de resultat från den nationalekonomiska forskningen som är relevanta för regeringen. Verksamheten är i huvudsak anslagsfinansierad och bedrivs inom Konjunkturinstitutet, Ekonomistyrningsverket (ESV), Finanspolitiska rådet och Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO).

7.2 Mål

Målet för området är tillförlitliga och väldokumenterade prognoser, analyser och uppföljningar av den samhällsekonomiska och statsfinansiella utvecklingen.

För att bedöma måluppfyllelsen av prognos- och analysverksamheten används dels kvantitativa mått på prognosprecisionen för de viktigaste prognosvariablerna, dels de omdömen om prognoserna och analyserna som lämnas av användarna.

Målet för Konjunkturinstitutets verksamhet är att myndighetens prognoser och medelfristiga kalkyler för den ekonomiska utvecklingen inom och utom landet ska vara tillförlitliga som beslutsunderlag. De makroekonomiska prognosernas precision redovisas och kommenteras

regelbundet, bl.a. i Konjunkturinstitutets årsredovisning.

För ESV:s prognoser gäller att de ska vara tillförlitliga och ha hög precision. De bakomliggande analyserna ska vara tolkningsbara och tydligt dokumenterade.

Finanspolitiska rådet ska bidra till målet för området genom att följa upp och bedöma måluppfyllelsen i finanspolitiken och i den ekonomiska politik som riksdagen och regeringen beslutat om. Finanspolitiska rådet ska även verka för en ökad offentlig diskussion i samhället om den ekonomiska politiken.

ESO ska bidra till att bredda och fördjupa underlaget för framtida finanspolitiska och samhällsekonomiska avgöranden.

7.3 Resultatredovisning

7.3.1 Resultat

Konjunkturinstitutets prognosverksamhet

Konjunkturinstitutet bedriver regelbunden prognosverksamhet samt utvecklar metoder och modeller för prognoser och makroekonomiska analyser. Institutet publicerar också barometerundersökningar av företag och hushåll samt arbetar med frågor som rör den ekonomiska statistikens kvalitet och utveckling.

Konjunkturinstitutets prognosprecision

Regeringen har de senaste åren redovisat en prognosjämförelse i den ekonomiska vårpropositionen. Regeringen kommer inte längre att utvärdera sina egna prognoser. Konjunkturinstitutet har sedan tidigare regeringens uppdrag

att utvärdera sina egna prognoser och fick i sitt regleringsbrev för 2011 även i uppdrag att utvärdera regeringens prognoser. En jämförelse med andra prognosmakare finns i Konjunkturinstitutets publikation *Konjunkturläget mars 2011*. Jämförelsen visar att precisionen i Konjunkturinstitutets prognoser av BNP under 2010 inte avvek avsevärt från övriga prognosmakares. Prognosfelen ligger något under gruppens genomsnitt. Precisionen i prognoserna av arbetslösheten och inflationen avviker inte heller avsevärt från övriga prognosmakare, men prognosfelen ligger något över gruppens genomsnitt.

Konjunkturinstitutets fördjupade specialstudier

Utöver den regelbundna kvantitativa prognosverksamheten genomför Konjunkturinstitutet fördjupade analyser inom olika specialområden av betydelse för förståelsen av den makroekonomiska utvecklingen. Analyserna ingår i det kontinuerliga utvecklingsarbetet och redovisas bl.a. i form av fördjupningsrutor i publikationen *Konjunkturläget*. Institutet genomför även mer omfattande specialstudier.

Konjunkturinstitutets modellverksamhet

Såväl den regelbundna kvantitativa prognosverksamheten som den fördjupade makroekonomiska analysen förutsätter ett kontinuerligt metodutvecklingsarbete. Det pågår t.ex. ett arbete med makromodellen KIMOD, som i första hand används inom prognosarbetet, som syftar till att förbättra modellens empiriska egenskaper samt att möjliggöra prognoser för enskilda kvartal och inte bara helår. Arbetet med att implementera Internationella valutafondens mer policyinriktade prognosmodell *Global Projection Model*, som ska användas i arbetet med internationella prognoser, har fortsatt.

Konjunkturinstitutets miljöekonomiska arbete

På grund av miljö- och klimatfrågornas ökande angelägenhet har efterfrågan på det arbete som Konjunkturinstitutets miljöekonomiska enhet utför ökat kraftigt. Det visar sig bl.a. genom att institutet allt oftare deltar i referensgrupper och expertgrupper. Resultatet av arbetet och analyserna har sammanställts i många olika publikationer som presenterats för bl.a. Kungliga vetenskapsakademien, Regeringskansliet och OECD.

Under 2010 har en kartläggning gjorts av behovet av modellbaserad analys på miljö- och klimatområdet. Konjunkturinstitutet har också fortsatt att utveckla och underhålla miljöekonomiska modeller som kan användas för konsekvensanalyser.

En av de viktigaste frågorna för den svenska miljöpolitiken är utformningen av klimatpolitiken. Konjunkturinstitutet har under 2010 analyserat hur finanskrisen påverkat möjligheterna att nå klimatmålet t.o.m. 2020. Övriga analyser har behandlat exempelvis energi-effektivisering och investeringsstöd.

Ekonomistyrningsverkets prognosverksamhet

ESV:s uppdrag inom området är att tillgodose statsmakernas och allmänhetens behov av information om den statliga ekonomin och de offentliga finanserna. ESV lämnar varje månad uppföljningar av utfallet för statens budget och redovisar varje kvartal kort- och medelfristiga prognoser över budgeten och de offentliga finanserna samt följer upp de budgetpolitiska målen. Myndigheten gör vidare en årlig uppföljning av prognosprecisionen och tar fram underlag för årsredovisningen för staten. ESV producerar även finansstatistik över den statliga verksamheten som underlag till nationalräkenskaperna.

Ekonomistyrningsverkets prognosprecision

ESV gör årligen en uppföljning av träffsäkerheten i föregående års budgetprognoser. Uppföljningen görs utifrån avvikelser som inte beror på effekter av nya politiska beslut eller ändrade makroekonomiska förutsättningar. Uppföljningen för 2010 baseras på de fem prognoser som gjorts mellan december 2009 och december 2010 och visar att budgetprognoserna hade en god träffsäkerhet. Träffsäkerheten för budgetprognoserna för de takbegränsade utgifterna 2010 var klart bättre än genomsnittet för 1999–2010. Den genomsnittliga prognosavvikelsen var 2,5 miljarder kronor (överskattning av utgifterna) eller 0,25 procent av de takbegränsade utgifterna, vilket kan jämföras med snittet 1999–2010 på 4,4 miljarder kronor eller 0,50 procent av de takbegränsade utgifterna. Inte sedan 2004 har avvikelsen mellan prognos och utfall varit mindre. Enligt ESV:s bedömnings-skala, som baseras på historiska avvikelser, var målet om hög precision helt uppfyllt beträffande utgiftsprognoserna.

Totalt bestod prognosavvikelsen av en underskattning med i genomsnitt 0,4 miljarder kronor för de fem prognoserna. Prognosavvikelsen för utgifterna i form av överskattningar inom kategorierna övrigt och makro på 2,5 respektive 1,1 miljarder kronor balanserades av en underskattning på i snitt 4,1 miljarder kronor till följd av beslut som inte var kända vid respektive prognostillfälle.

Större prognosavvikelser, exklusive effekter av beslut och ändrade makroekonomiska förutsättningar, förekom på tre utgiftsområden: utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap, utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv samt utgiftsområde 22 Kommunikationer. Utgifterna överskattades för arbetsmarknads- och kommunikationsområdet och underskattades för försvarsområdet.

En viktig förklaring till avvikelserna på arbetsmarknadsområdet var att andelen arbetslösa som fick ersättning överskattades vid samtliga prognostillfällen. Utgifterna på kommunikationsområdet överskattades vid samtliga prognostillfällen, främst till följd av senareläggningar i planen för väg- och järnvägsinvesteringar. Underskattningen av utgifterna på utgiftsområde 6 förklaras av att leveranser av materiel tidigarelades från 2012 till 2010 i större utsträckning än väntat.

För inkomsterna var precisionen bättre än genomsnittet för perioden. De fem prognostillfällena under 2010 resulterade i en genomsnittlig avvikelse, rensat för avvikelser som berodde på politiska beslut eller den makroekonomiska utvecklingen, på 6,9 miljarder kronor eller 0,88 procent av utfallet, vilket kan jämföras med genomsnittet 1999–2010 på 10,0 miljarder kronor eller 1,32 procent av utfallet. Enligt ESV:s bedömningsskala, som baseras på historiska avvikelser, uppfylldes målet om hög precision fullt ut för inkomstprognoserna. Totalt sett underskattade dock ESV inkomsterna på statens budget med i snitt 16,2 miljarder kronor, främst till följd av en starkare makroekonomisk utveckling än vad som antogs i budgetprognoserna.

Rensat för ändrade makroekonomiska förutsättningar och beslut överskattade dock ESV budgetens inkomster med i snitt 6,9 miljarder kronor 2010. Överskattningen avsåg bl.a. skatt på kapital och skatteperiodiseringar (skillnaden mellan skatterna redovisade som intäkter respektive inkomster). Mervärdesskatten

underskattades i samtliga prognoser. I prognoserna gjordes även en underskattning av användningen av HUS-avdraget (avdrag för ROT- och RUT-tjänster) vilket bidrog till en överskattning av inkomsterna.¹³

Ekonomistyrningsverkets analyser

ESV:s prognoser byggs upp underifrån genom prognoser på enskilda anslag och inkomsttitlar. ESV arbetar kontinuerligt med att förbättra verktygen för att kunna analysera den helhetsbild som ges av prognoserna för de enskilda delarna.

ESV:s prognoser har under de senaste åren breddats till att omfatta hela den offentliga sektorn genom att prognoser görs för kommuner och landsting samt för ålderspensionssystemet. Prognoserna kan därför bidra till en förbättrad uppföljning av överskottsmålet för de offentliga finanserna.

ESV har under 2010 gjort en fördjupad analys för att bl.a. förbättra beräkningarna och analysen av sjukförsäkringskostnaderna, en ny prognosmetod har utvecklats för inkomstindex och analysen av skuldkvotens förändring har fördjupats.

Finanspolitiska rådet

Finanspolitiska rådet lämnade den 16 maj 2011 sin fjärde rapport i serien Svensk finanspolitik till regeringen (dnr Fi2011/2491). Med rapporten som utgångspunkt anordnade finansutskottet en offentlig utfrågning av rådets ordförande och finansministern. I Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 12 Granskning av finanspolitiken och ekonomisk styrning kommenterar regeringen rådets rapport.

Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi

ESO bedriver i första hand projekt genom att ge uppdrag till forskare och institutioner att genomföra studier. Därutöver utför ESO också egna studier. Projekten mynnar ut i rapporter som publiceras i en särskild skriftserie.

ESO:s arbete påbörjades 2008. Sedan dess har sammanlagt 18 rapporter publicerats, varav 10 under 2010 och 3 under 2011. Rapporterna har i

¹³ Utfallet för flera inkomsttitlar var vid prognosuppföljningen ännu inte fastställt utan prognosavvikelserna är beräknade i förhållande till en prognos för de enskilda posterna från april 2011. Den sammanlagda inkomsten på statens budget är dock fastställd, varför totalavvikelsen är korrekt.

regel presenterats i samband med halvdagsseminarier. Därutöver har 2 fristående heldagsseminarier genomförts. För närvarande pågår ytterligare 14 projekt, varav 9 beräknas publiceras under 2011 och 5 under 2012.

Expertgruppens arbete leds av en styrelse. Expertgruppens kansli medverkar i arbetet med att ge uppdrag till forskare och institutioner att genomföra studier. Kansliet tar också fram förslag till studieområden och medverkar i upprättandet av projektplaner inför styrelsernas beslut.

Till studierna knyts också referensgrupper som består av olika sakkunniga: forskare, andra experter och tjänstemän med relevant sakkunskap från Regeringskansliet.

7.3.2 Analys och slutsatser

Konjunkturinstitutet

När olika konjunkturbedömares prognosprecision ska jämföras är det olämpligt att utgå från resultaten för ett enskilt år eftersom tillfälligheter därigenom kan få stort genomslag. I Konjunkturinstitutets rapport Konjunkturläget mars 2011 redovisas därför också tioåriga medelvärden för de olika institutens prognosfel. Dessa visar att Konjunkturinstitutets precision ligger något bättre än genomsnittet för andra prognosinstitut, framför allt avseende prognoserna för inflationen.

Vid sidan av det kontinuerliga arbetet med att förbättra den kvantitativa prognosprecisionen har Konjunkturinstitutet under de senaste åren utvecklat sina rapporter i riktning mot en mer fördjupad analys. Regeringen bedömer att detta har gjort rapporterna mer användbara som underlag för diskussioner och beslut i ekonomisk-politiska frågor.

Regeringen ser mycket positivt på det omfattande arbete med informationssäkerheten i beräkningsarbetet för de kvantitativa målen som påbörjats. Projektet beräknas slutföras under 2011.

Ekonomistyrningsverket

Regeringen bedömer att ESV har uppnått målet för sin prognosverksamhet för statens budget och de offentliga finanserna. ESV:s verksamhet har resulterat i prognoser och utfallsinformation av god kvalitet. Den breddning av prognoserna som gjorts till att omfatta hela den offentliga sektorn och den metodutveckling som bedrivits

har resulterat i relevanta underlag av god kvalitet. Regeringen bedömer vidare att ESV har uppnått målet för sin verksamhet med information om den statliga ekonomin.

Finanspolitiska rådet

Regeringen bedömer att Finanspolitiska rådet genom publiceringen av rapporten Svensk finanspolitik samt genom att arrangera konferenser och seminarier m.m. har uppnått målen om en ökad öppenhet och tydlighet kring den ekonomiska politikens syften och effektivitet.

Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi

ESO har en viktig funktion genom att gruppen bidrar till arbetet med att ta fram kvalificerade underlag för den ekonomiska politikens utformning.

7.4 Politikens inriktning

Regeringen lägger stor vikt vid att analyser och forskning används som grund för den framtida ekonomiska politikens utformning. Det finns också ett behov av oberoende underlag för prövning av existerande verksamheter. Konjunkturinstitutet ska även fortsättningsvis prioritera förbättringen av sin prognosprecision genom utveckling och fördjupning av den ekonomiska analysen samt genom fortsatt metod- och modellutveckling. Inom det miljöekonomiska området ska institutet fortsätta att prioritera sådan samhällsekonomisk analysverksamhet som förbättrar beslutsunderlaget för svensk miljö-, energi- och klimatpolitik, särskilt vad gäller styrmedel för att uppnå uppsatta miljömål (inklusive intermediära mål).

För ESV gäller att myndighetens budgetprognoser ska vara tillförlitliga och ha en hög precision. Utvecklingsarbetet ska fortgå. ESV:s prognoser omfattar numera inte enbart kalkyler för statens inkomster och utgifter utan även det finansiella sparandet i den offentliga sektorn. Beräkningarna baseras dessutom nu för tiden på myndighetens egna bedömning av den makroekonomiska utvecklingen. Det är angeläget att ESV under 2012 fortsätter sitt arbete med att nå högre träffsäkerhet i prognoserna för statens inkomster och utgifter.

I 2010 års ekonomiska vårproposition aviserade regeringen en översyn av de uppgifter som

tilldelats ESV, Konjunkturinstitutet och Finanspolitiska rådet. Syftet med översynen var att se till så att alla relevanta aspekter av finanspolitiken fick en tydlig belysning och att det fanns en huvudansvarig myndighet för den externa granskningen av alla relevanta delar av finanspolitiken (prop. 2009/10:100 s. 92). Konjunkturinstitutet fick som ett led i översynen i sitt regleringsbrev för 2011 i uppdrag att göra en förstudie för att fr.o.m. 2012 börja publicera den s.k. S2-indikatorn som mäter långsiktig hållbarhet i de offentliga finanserna. Konjunkturinstitutet bedriver ett internt arbete med att säkerställa kvaliteten och säkerhet i prognosberäkningarna, det s.k. FIBER-projektet. Regeringen gör bedömningen att en viss resursförstärkning behövs för arbetet med S2-indikatorn och FIBER-projektet. Översynen resulterade även i en blocköverskridande överenskommelse mellan regeringspartierna och Socialdemokraterna, Miljöpartiet de gröna och Vänsterpartiet. För Finanspolitiska rådets del innebar överenskommelsen bl.a. att myndighetens uppdrag tydliggjordes. Rådet ska i fortsättningen även analysera effekterna av finanspolitiken på välfärdens fördelning på kort och lång sikt. Vidare innebar överenskommelsen vissa ändringar av regleringen kring ordförändrens och övriga ledamöters roll respektive förutsättningar. För Konjunkturinstitutets del innebar överenskommelsen att myndigheten ska utvärdera den ekonomiska politikens lång- och kortsiktiga effekter på riksdagens mål för miljö- och kvalitets och på en i övrigt miljömässigt hållbar utveckling, pröva olika strategier för att nå dessa mål, utarbeta och fr.o.m. 2012 i samråd med Naturvårdsverket publicera en årlig rapport om miljöpolitikens samhällsekonomiska aspekter. Vidare ska ett vetenskapligt råd inrättas vid Konjunkturinstitutet. Rådet ska bistå myndigheten i frågor om metoder och relevanta modeller när det gäller myndighetens miljöekonomiska verksamhet samt den ekonomiska politikens lång- och kortsiktiga effekter på riksdagens mål för miljö- och kvalitets och på en i övrigt miljömässigt hållbar utveckling. Regeringen föreslår att både Finanspolitiska rådet och Konjunkturinstitutet får ökade resurser för de nya arbetsuppgifterna. Regeringen har gjort bedömningen att det inte finns något behov av att ändra ESV:s uppgifter.

7.5 Budgetförslag

7.5.1 1:6 Finanspolitiska rådet

Tabell 7.1 Anslagsutveckling för 1:6 Finanspolitiska rådet

Tusental kronor

År	Utfall		Anslags-sparande	
2010	Utfall	7 569		298
2011	Anslag	7 357	Utgifts-prognos	6 984
2012	Förslag	8 931		
2013	Beräknat	9 116 ¹		
2014	Beräknat	9 295 ²		
2015	Beräknat	9 536 ³		

¹ Motsvarar 8 931 tkr i 2012 års prisnivå.

² Motsvarar 8 921 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 8 920 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslaget används för Finanspolitiska rådets förvaltningskostnader.

Regeringens överväganden

Tabell 7.2 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:6 Finanspolitiska rådet

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	7 357	7 357	7 357	7 357
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	74	228	386	587
Beslut	1 500	1 531	1 563	1 604
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt			-11	-11
Förslag/beräknat anslag	8 931	9 116	9 295	9 536

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

Anslaget ökas med 1 500 000 kronor med anledning av de nya arbetsuppgifter och anställningen av en kanslichef som föranletts av den blocköverskridande överenskommelsen.

Regeringen föreslår att anslaget för 2012 uppgår till 8 931 000 kronor. För 2013 beräknas anslaget till 9 116 000 kronor, för 2014 till 9 295 000 kronor och för 2015 till 9 536 000 kronor.

7.5.2 1:7 Konjunkturinstitutet

59 578 000 kronor och för 2015 till 61 193 000 kronor.

Tabell 7.3 Anslagsutveckling för 1:7 Konjunkturinstitutet

Tusental kronor

2010	Utfall	52 310	Anslags- sparande	1 807
2011	Anslag	52 850	Utgifts- prognos	51 891
2012	Förslag	55 435		
2013	Beräknat	58 398 ¹		
2014	Beräknat	59 578 ²		
2015	Beräknat	61 193 ³		

¹ Motsvarar 57 299 tkr i 2012 års prisnivå.

² Motsvarar 57 224 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 57 225 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslaget används för Konjunkturinstitutets förvaltningskostnader. En mindre del av myndighetens verksamhet finansieras av avgifter.

Regeringens överväganden

Tabell 7.4 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:7 Konjunkturinstitutet

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011 ¹	52 850	52 850	52 850	52 850
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	485	1 508	2 679	4 184
Beslut	2 100	4 040	4 127	4 239
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt			-78	-80
Förslag/ beräknat anslag	55 435	58 398	59 578	61 193

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

Anslaget ökas med 1 000 000 kronor för institutets arbete med S2-indikatorn och FIBER-projektet.

Anslaget ökas med 1 100 000 kronor med anledning av de nya arbetsuppgifterna institutet fått till följd av den blocköverskridande överenskommelsen. Anslaget ökas med ytterligare 1 900 000 kronor fr.o.m. 2013.

Regeringen föreslår att anslaget för 2012 uppgår till 55 435 000 kronor. För 2013 beräknas anslaget till 58 398 000 kronor, för 2014 till

8 Fastighetsförvaltning

8.1 Omfattning

Området fastighetsförvaltning omfattar förvaltning av fastigheter som av försvarspolitiska, kulturhistoriska eller andra skäl har ansetts lämpliga att förvaltas av staten, bl.a. regeringsbyggnader, länsresidens, ambassader, de kungliga slotten, museer, teatrar, monument, försvarsfastigheter, markområden och vissa fastigheter som har donerats till staten.

Kulturarvsfastigheter förvaltas tillsammans med vissa andra fastigheter av Statens fastighetsverk (SFV). Fortifikationsverket (FortV) förvaltar fastigheter som främst används för försvarsändamål. Verksamheterna finansieras framför allt genom avgifter, dvs. hyresintäkter. I området ingår också statens lokalförsörjning.

- Myndigheterna ska uppfattas som kompetenta och serviceinriktade hyresvärdar.
- Hänsynen till miljö- och kulturmiljövärden ska i tillämpliga delar motsvara vad som gäller för andra stora fastighetsförvaltare.

SFV och FortV ska i sin verksamhet uppnå ett resultat som efter finansiella poster motsvarar en viss avkastning på deras genomsnittliga myndighetskapital. Avkastningskravet för 2011 ligger på 5,7 procent för SFV och 5,9 procent för FortV.

Målet för SFV:s så kallade bidragsfastigheter är att deras intäkter på sikt ska öka. Bidragsfastigheterna är de fastigheter som saknar förutsättningar att ge ett långsiktigt ekonomiskt överskott.

8.2 Mål

Målet för området är en kostnadseffektiv statlig fastighetsförvaltning. Förvaltningen ska ske med rimligt risktagande samt med likvärdig avkastning och service i jämförelse med andra alternativ. I korthet innebär detta att de fastighetsförvaltande myndigheterna ska tillämpa följande övergripande målsättningar.

- Fastigheterna ska förvaltas så att godushållning och hög ekonomisk effektivitet uppnås.
- Fastigheternas värden ska bevaras på en för ägaren och brukaren långsiktig lämplig nivå.
- Hyresgästerna ska ges ändamålsenliga och konkurrenskraftiga lokaler, markområden och anläggningar.

8.3 Resultatredovisning

8.3.1 Indikatorer

Resultatredovisningen för Statens fastighetsverk och Fortifikationsverket baseras på Regeringskansliets underlag till den gemensamma myndighetsdialogen som hålls årligen. Grunderna för bedömningarna hämtas från årsredovisningarna och övrig redovisning och statistik.

Ett arbete förbereds för närvarande för att identifiera och fastställa resultatindikatorer med syftet att ytterligare tydliggöra resultaten av myndigheternas verksamhet. Avsikten är att indikatorerna ska användas för att mäta resultat av myndigheternas verksamhet från och med 2012.

8.3.2 Resultat

SFV och FortV är de två största förvaltarna av statens fastigheter. De förvaltar bl.a. olika kulturhistoriskt värdefulla byggnader och ett stort antal försvarsanläggningar med tillhörande byggnader. Fastigheternas värdeförändring sedan 2007 framgår av tabell 8.1.

Tabell 8.1 Statens byggnader, mark och annan fast egendom

Bokfört värde i miljoner kronor

	2007	2008	2009	2010
Staten totalt	41 407	42 182	41 969	33 433
- varav SFV	13 322	13 725	13 521	13 320
- varav FortV	9 065	9 337	9 243	9 064
SFV och FortV:s andel	54,1 %	54,7 %	54,2 %	67,0 %

Källa: Årsredovisningarna för staten 2007–2010.

Uppgifterna i tabellen bör bedömas med viss försiktighet då bl.a. vissa tillgångar med kulturhistoriskt värde inte behöver tas upp i balansräkningen. Andra myndigheter som förvaltar fast egendom är bl.a. Kammarkollegiet, Trafikverket, Sveriges lantbruksuniversitet, Riksantikvarieämbetet, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen och vissa affärsverk.

SFV:s bokförda värde för byggnader, mark och annan fast egendom uppgick den 31 december 2010 till 13,3 miljarder kronor. De senaste åren har införskaffandet av House of Sweden i Washington, investering i fastigheter för Regeringskansliets räkning samt avyttrande av fastigheter som Försäkringskassan tidigare förvaltade genomförts och påverkat det bokförda värdet.

FortV:s bokförda värde för byggnader, mark och annan fast egendom uppgick den 31 december 2010 till 9,1 miljarder kronor. Sett över en längre tidsperiod har det bokförda värdet minskat, främst beroende på avyttringar och nedskrivningar med anledning av försvarsbesluten 1996, 2000 och 2004.

Tabell 8.2 Fastighetsförvaltningens omfattning

Lokalarea (1000m²)

	2007	2008	2009	2010
Statens fastighetsverks bestånd	1 756	1 733	1 731	1 708
varav inrikes hyresfastigheter	1 232	1 217	1 229	1 196
varav utrikes hyresfastigheter	157	157	157	158
varav bidragsfastigheter	367	359	345	354
Försvarsfastigheter ¹	3 050	2 960	2 904	2 848

¹ Försvarsanläggningar redovisas normalt som bruttoarea, omräkningsfaktor till lokalarea är 0,83.

Källa: Statens fastighetsverk och Fortifikationsverket.

Sedan 2007 har inga större förändringar skett av SFV:s totala lokalarea. Uppgifterna om lokalarea för FortV omfattar enbart uthyrningsbar yta i det öppna beståndet. FortV:s lokalarea har minskat under flera år som en konsekvens av försvarsbesluten 1996, 2000 och 2004.

För 2010 uppgick SFV:s resultat före fastighetsförsäljningar till 164 miljoner kronor. Avkastningskravet till staten omfattade 147 miljoner kronor för 2010, vilket motsvarar 5,9 procent av det genomsnittliga myndighetskapitalet.

Tabell 8.3 Uppgifter om det ekonomiska läget för Statens fastighetsverk

Miljoner kronor

	Utfall 2007	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Prognos 2011	Budget 2012
Totala intäkter	2 482	2 619	2 631	2 593	2 740	2 641
Totala kostnader	2 148	2 358	2 365	2 429	2 569	2 473
Resultat	334	261	266	164	171	168

Källa: Statens fastighetsverk.

FortV:s resultat av verksamheten under 2010 uppgick till 293 miljoner kronor före fastighetsförsäljningar. Statens avkastningskrav uppgick till 112 miljoner kronor, vilket motsvarar 5,9 procent av det genomsnittliga myndighetskapitalet.

Tabell 8.4 Uppgifter om det ekonomiska läget för FortV

Miljoner kronor

	Utfall 2007	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Prognos 2011	Budget 2012
Totala intäkter	2 988	3 077	3 277	3 337	3 557	3 455
Totala kostnader	2 766	3 010	3 047	3 044	3 279	3 160
Resultat	222	67	230	293	278	285

Källa: Fortifikationsverket.

8.3.3 Analys och slutsatser

SFV har genomfört sina instruktionsenliga uppgifter, uppfyllt de mål som regeringen ställt upp och genomfört sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt. Mätningar avseende kundernas uppfattning om myndigheten genomförs vart annat år och senast under 2009. Kundnöjdhetsmätningarna visar på mycket goda och förbättrade resultat. Myndighetens avkastningskrav har

uppnåtts med marginal, främst genom det låga ränteläget.

Regeringen bedömer att FortV uppfyllt de mål som regeringen har ställt upp. Erfarenhetsmässigt har det dock visat sig vara svårt att vid en försäljning av sådana fastigheter som verket förvaltar få ersättning för de kostnader som tidigare lagts ned. Detta beror bl.a. på att marknadsvärdet är betydligt lägre än investeringskostnaderna för det aktuella slaget av särskilt anpassade byggnader. Regeringen anser att FortV:s försäljningar har genomförts affärsmässigt och att statens intressen tillvaratagits på ett bra sätt. Myndighetens mätningar gällande kundnöjdhet visar på goda relationer med flertalet av hyresgästerna. Mellan de båda mätningarna 2007 och 2009 har den uppmätta kundnöjdheten förbättrats väsentligt; dock kvarstår arbete med att förbättra nöjdheten hos vissa grupper av hyresgäster.

8.4 Politikens inriktning

De av riksdagen 1991 beslutade lokalförsörjnings- och fastighetsreformerna som låg till grund för omorganisationen av statens fastighetsförvaltning 1993 ligger i huvudsak fast. Detta innebär bl.a. att fastighetsförvaltningen bör vara skild från brukandet av lokaler och mark, att statens fastighetsförvaltning bör bedrivas med ett så långt som möjligt marknadsmissigt avkastningskrav samt att de fastigheter som av historiska eller andra skäl är olämpliga att föra över till bolag bör läggas i en samordnad förvaltning i myndighetsform.

Statens fastighetsförvaltning

Regeringen tillkallade den 13 maj 2009 (dir. 2009:46) en särskild utredare för att utvärdera och analysera de förordningar som styr statens fastighetsförvaltning samt lämna förslag om en samlad, förenklad förordningsreglering. Regeringen tillkallade samma dag en särskild utredare (dir. 2009:45) för att göra en översyn av den statliga fastighetsförvaltningen i syfte att analysera grunderna för och organisationen av den nuvarande fastighetsförvaltningen samt lämna förslag till en mer effektiv struktur på fastighetsförvaltningen inom staten. Regeringen beslutade vidare den 4 november 2010 om tilläggsdirektiv (dir.

2010:119) med uppdrag till utredaren att belysa kostnader förknippade med kulturbyggnader, att se över modellen för hyressättning för huvudbyggnaderna för fem kulturinstitutioner: Kungliga Operan, Kungliga Dramatiska Teatern, Naturhistoriska riksmuseet, Nationalmuseum och Historiska museet samt att se över underhållsnivån för dessa.

I april 2011 överlämnade Utredningen om en översyn av statens fastighetsförvaltning (Fi 2009:04) betänkandet Staten som fastighetsägare och hyresgäst (SOU 2011:31) till regeringen. Utredaren föreslår bl.a. att Fortifikationsverkets öppna bestånd och det statligt ägda fastighetsbolaget Specialfastigheter sammanförs i ett gemensamt bolag. Utredaren föreslår också att ansvaret för försvarsanläggningarna och Försvarmaktens camper utomlands ska föras över till Försvarmakten. Utredningens förslag innebär vidare att Försvarmakten vid ett omläggningstillfälle engångsvis ges en möjlighet att avstå från att fortsatt förhyra fastigheter man inte behöver och att dessa förs över till en annan aktör för konvertering och avveckling. Inom kulturfastighetsområdet föreslår utredaren bl.a. principer för vilka fastigheter staten ska äga samt kriterier för vilka kulturfastigheter som bör bevaras samt att de statliga byggnadsminnena samlas under en förvaltare, Statens fastighetsverk. De fem kulturinstitutioner som har en kostnadsbaserad hyresmodell föreslås teckna nya avtal som baseras på principer som föreslås av utredaren.

Utredningarnas betänkanden har remissbehandlats under våren och sommaren 2011 och remissinstanserna är i huvudsak positiva till förslagen.

Regeringen avser att under 2012 förelägga riksdagen en proposition om den statliga fastighetsförvaltningen. Denna proposition kommer att innehålla förslag till principer för den statliga fastighetsförvaltningen samt förslag om styrningen av den statliga fastighetsförvaltningen och statliga myndigheters lokalförsörjning. Regeringen vill redan nu anmäla, att den har för avsikt att förbereda ett genomförande av utredningens förslag bland annat genom att tillkalla en särskild utredare för att förbereda en omstrukturering av statens bestånd av försvarsfastigheter som idag förvaltas av Fortifikationsverket. Inriktningen är att ansvaret för det slutna beståndet av försvarsrelaterade anläggningar och utlandscamper ska överföras till Försvarmakten

samt att det öppna beståndet av försvarsrelaterade fastigheter som Fortifikationsverket idag förvaltar ska förvaltas av annan statlig huvudman, varvid en möjlighet är bolagisering. Fortifikationsverket förvaltar också ett stort antal statliga byggnadsminnen. Avsikten är att dessa överförs till Statens fastighetsverk. Dessa förändringar innebär att Fortifikationsverket upphör som myndighet. Förändringarna i ansvaret för den mark och de lokaler som Fortifikationsverket förvaltar beräknas genomföras snarast möjligt.

Regeringen avser också att i propositionen behandla frågor om förvaltningen av statens kulturfastigheter. Se vidare under avsnittet Kulturfastigheter

Kulturfastigheter

I samband med genomförandet av den proposition om den statliga fastighetsförvaltningen som regeringen avser att lämna till riksdagen under 2012 kan det finnas behov för regeringen att tillsätta en särskild utredare för att analysera beståndet av kulturfastigheter.

Riksdagen gav 2009 regeringen till känna att vidta vissa åtgärder som rör kulturinstitutionernas lokalkostnader (bet. 2009/10:KrU1, rskr. 2009/10:144). Med anledning av tillkännagivandet beslutade regeringen att ge Utredningen om översyn av statens fastighetsförvaltning (Fi 2009:04) ett tilläggsdirektiv (dir. 2010:119). I direktivet gav regeringen utredningen i uppdrag att:

- belysa de underhållskostnader och antikvariska merkostnader som är förknippade med kulturbyggnader i allmänhet och jämföra dessa med andra typer av byggnader,
- se över den modell och tillämpning av hyressättning (kostnadshyra) som används för Operan, Dramaten, Naturhistoriska riksmuseet, Nationalmuseum och Historiska museet, samt
- se över underhållsnivån för de ovan nämnda kulturbyggnaderna och bedöma hur en rimlig nivå kan upprätthållas.

Bakgrunden till uppdraget är att det finns ett flertal problem kring tillämpningen av nuvarande kostnadshyresmodell. Detta har lett till om-

fattande diskussioner om modellen och dess effekter.

Utredningen har i betänkandet (SOU 2011:31) föreslagit principer och utgångspunkter för nya hyresavtal mellan Statens fastighetsverk och de fem institutionerna med kostnadshyror: Operan, Dramaten, Naturhistoriska riksmuseet, Nationalmuseum och Historiska museet. Hyresavtalen föreslås bl.a. tecknas för lång tid (i normalfallet 10 år), ge förutsägbara hyreskostnader, präglas av en fördelning av risk och ansvar mellan hyresvärd och hyresgäst i linje med fastighetsmarknaden i övrigt och tillåta att underhållsinsatser kan genomföras på en rimlig nivå.

Ett genomförande av de nya principerna i utredningsförslaget bör leda till att kulturinstitutionerna som hyresgäster får en mer förutsägbar hyreskostnad och att de behöver fokusera mindre på hyresfrågor, samtidigt som Statens fastighetsverk ges möjlighet att förvalta fastigheterna långsiktigt.

Om det blir aktuellt med evakuering av en fastighet under en renovering föreslår utredaren att Statens fastighetsverks kostnader för vakan sen får belasta projektet och därmed i likhet med andra kostnader för nyinvesteringen finansieras av kommande hyresintäkter. Därmed undviks dubbla hyreskostnader för institutionen under en evakueringsperiod.

Statens fastighetsverk föreslås införa en ny hyreskategori: Inrikes hyresfastigheter –Kulturinstitutioner, med ett för denna kategori anpassat avkastningskrav.

Utredningen anser vidare att det är svårt att slå fast i vilken utsträckning antikvariska merkostnader påverkar de totala underhållskostnaderna. De jämförelser som utredningen låtit genomföra har inte kunnat påvisa tydliga kostnadseffekter av antikvariska krav. Samtidigt är det uppenbart att antikvariska merkostnader förekommer, särskilt i samband med större periodiska insatser med relativt lång periodicitet medan omfattningen är mer begränsad under löpande förvaltning.

Utredningen har haft samråd med representanter för samtliga fem kulturinstitutioner och med Statens fastighetsverk och gör bedömningen att det finns en samsyn kring utredningens förslag.

Regeringens avsikt är att med utgångspunkt i utredarens förslag förändra principerna för hyressättningen för berörda kulturfastigheter.

Vid ett genomförande av dessa förslag bedömer regeringen, utifrån riksdagens tillkännagivande, att åtgärder har vidtagits för att lösa de problem som rör de berörda fem kulturinstitutionernas lokalkostnader och som riksdagen uppmärksammat regeringen på.

Den proposition som regeringen avser att förelägga riksdagen under 2012 avses innehålla förslag om utgångspunkter för kulturhistoriskt värdefulla statliga byggnader och om att samla förvaltningen av statliga kulturfastigheter hos en myndighet, Statens fastighetsverk.

Regeringen vill redan nu anmäla att den har för avsikt att påbörja arbetet med att klarlägga vilka fastigheter som berörs. Vid behov avser regeringen att tillkalla en särskild utredare för att förbereda en överföring av de statliga kulturfastigheter som är lämpliga att överföra från övriga fastighetsförvaltande myndigheter.

Hyressättningsprinciper

Regeringen har för närvarande inte för avsikt att förändra de grundläggande principerna för hyressättningen för statliga myndigheter. Avsikten är dock att principerna för hyressättningen för berörda kulturfastigheter ska utgå från förslagen i utredningens betänkande.

Statens lokalförsörjning

I betänkandet Staten som fastighetsägare och hyresgäst (SOU 2011:31) pekar utredaren på att det finns brister vad gäller kostnadseffektiviteten i statens lokalförsörjning. Regeringen har för avsikt att se över möjligheterna till en effektivisering av statens lokalförsörjning.

8.5 Budgetförslag

8.5.1 Statens fastighetsverk

SFV:s uppgift är att förvalta det fastighetsbestånd som regeringen bestämmer. Det övergripande målet för myndigheten är att förvaltningen ska ske på ett sätt som innebär god resurshushållning och hög ekonomisk effektivitet, samtidigt som fastigheternas värden i vid mening ska bevaras och utvecklas. Förvaltningen

av fastigheter ska tillgodose primärverksamhetens behov av lokaler och optimera brukarens nytta av de resurser som läggs ner på lokalanvändningen.

SFV:s verksamhet finansieras med hyresintäkter samt med lån hos Riksgäldskontoret för investeringar i fastigheter och anläggningstillgångar. SFV disponerar även anslaget 1:10 *Bidragfastigheter* för underhållkostnader och löpande driftunderskott i sina bidragfastigheter.

Större investeringar i pågående projekt

Under 2012 och åren framöver beräknas stora investeringar behöva ske i den sedan länge planerade renoveringen och ombyggnaden av regeringsbyggnaderna i Stockholm. Renoveringen och ombyggnaden av regeringsbyggnaderna omfattar i detta skede kvarteret Loen som har en beslutad investeringsram om 559 miljoner kronor.

Vasamuseet planeras att bygga om och till för att kunna öka besökskapaciteten. Projektet har en beslutad investeringsram om 103,5 miljoner kronor.

I Kungliga biblioteket och dess annex genomförs en ombyggnad för att förbättra klimatet samt effektivisera lokalanvändningen.

I Botaniska trädgården i Uppsala behöver byggnaden Afrikahuset (f.d. Fysbot) byggas om för att kunna hyras ut som kontor.

I regeringskvarteret Brunkhuvudet i Stockholm behöver klimatsystemet rustas upp.

I kvarteret Krubban i Stockholm kommer Exercishuset och Ridhuset att byggas om till förskoleverksamhet.

Planerade större investeringar som inte är beslutade av regeringen

I regeringskvarteren planeras fortsatta ombyggnader av kvarteren Björnen, Rosenbad, Lejonet och Vinstocken. Slutligen planeras en ombyggnation av del av kvarteret Brunkhalsen. Lokalerna är tänkta att återställas till bostäder.

I Stockholm behöver byggnaden Västertorns installationer moderniseras. Projektet är något osäkert då samordning måste ske med en kommande hyresgäst.

En byggnad för utställning av en ubåt på Stumholmen i anslutning till Marinmuseum i

Karlskrona planeras att uppföras för Statens maritima museer.

Operan behöver successivt renoveras och anpassas med ny teknik.

Regeringen har också uppdragit åt SFV att upprätta bygnadsprogram för ombyggnad och upprustning av Nationalmuseum.

Investeringsplan

Regeringens förslag: Regeringen föreslår att riksdagen godkänner investeringsplan för Statens fastighetsverk enligt tabell 8.5.

Tabell 8.5 Investeringsplan för Statens Fastighetsverk 2012–2014

Miljoner kronor

	Utfall 2010	Prognos 2011	Budget 2012	Beräkn. 2013	Beräkn. 2014
Inrikes	392	663	741	725	768
Utrikes	28	64	65	70	64
Mark	7	31	29	24	25
Summa investeringar	427	759	835	819	856
Summa finansiering via lån	427	759	835	819	856

Tabell 8.6 Statens Fastighetsverks pågående och planerade investeringar över 20 miljoner kronor för 2012–2014

Miljoner kronor

	Utfall t.o.m.- 2010	Prognos 2011	Budget 2012	Beräkn. 2013	Beräkn. 2014
Projekt som är beslutade av regeringen					
Regeringsbyggnader Kv. Loen,	212	207	140	–	–
Utbyggnad Vasamuseet	9	16	45	34	–
Kungliga biblioteket, annex/klimat	4	18	31	13	–
Botaniska trädg, Afrikahuset, Uppsala	–	16	19	–	–
Kv. Brunkhuvudet klimatsystem	5	25	5	–	–
Kv. Krubban, förskola	1	11	21	–	–
Projektet i tabellen listas i ordning efter total investeringskostnad Där ingen ort nämns är orten Stockholm					
Större projekt som planeras men inte är beslutade av regeringen¹					
	Utfall t.o.m.-2010	Prognos 2011	Budget 2012	Beräkn. 2013	Beräkn. 2014
Regeringsbyggnader	6	11	107	265	400
Utrikes fastigheter	–	1	2	23	10
Museer, teatrar och scener	3	7	39	64	27
Övriga fastigheter	1	12	46	78	26
Summa	10	31	194	430	463

¹Summering per fastighetskategori och år för planerade investeringar

Planerade investeringar som understiger 20 miljoner kronor ingår inte i redovisningen enligt tabell 8.6. Omfattningen av dessa projekt beräknas 2012 och 2013 uppgå till mellan 350 och 310 miljoner kronor per år.

Låneram

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2012 besluta att Statens fastighetsverk får ta upp lån i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 12 300 000 000 kronor för investeringar i fastigheter m.m.

Skälen för regeringens förslag: SFV disponerar en låneram i Riksgäldskontoret för 2011 om 12,3 miljarder kronor för investeringar i mark, anläggningar och lokaler. Den redovisade planen för investeringar bygger på de investeringsbehov som har angetts av brukarna. Låneramen bör, med hänsyn till tidigare upplåning och brukarnas behov, fortsatt vara 12,3 miljarder kronor för 2012.

Tabell 8.7 Uppgifter om den utnyttjade låneramen för Statens fastighetsverk

Miljoner kronor

	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Prognos 2011	Budget 2012
Utnyttjad låneram	9 299	10 298	10 618	12 300	12 300
Utnyttjad andel av låneram (%)	78,1	86,5	88,5	100,0	100,0

8.5.2 1:10 Bidragsfastigheter

Tabell 8.8 Anslagsutveckling för 1:10 Bidragsfastigheter

Tusental kronor

2010	Utfall	282 932	Anslags-sparande	3 068
2011	Anslag	340 000	Utgifts-prognos	332 885
2012	Förslag	344 500		
2013	Beräknat	184 500		
2014	Beräknat	184 500		
2014	Beräknat	184 500		

Anslaget används för underhållskostnader och löpande driftunderskott för de bidragsfastigheter som förvaltas av SFV. Med bidragsfastigheter avses de fastigheter som saknar förutsättningar att ge ett långsiktigt ekonomiskt överskott.

SFV förvaltar 92 bidragsfastigheter med ca 1 000 byggnader och anläggningar. I ungefär hälften av bidragsfastigheterna ingår parker och trädgårdar. Vidare ingår bl.a. kungliga slottsmiljöer, ytterligare ett antal slotts- och herrgårds-

miljöer, flera stora slottsparkar, ett antal fästningsmiljöer, ruiner, kloster, bruksmiljöer och Vasaminnena. Två världsarv, Drottningholms slott och delar av Karlskrona örlogsstad, ingår också i bidragsfastigheterna.

Regeringens överväganden

Tabell 8.9 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:10 Bidragsfastigheter

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011	340 000	340 000	340 000	340 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut	4 500	-155 500	-155 500	-155 500
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/ beräknat anslag	344 500	184 500	184 500	184 500

För 2012 höjs anslagsnivån till 344,5 miljoner kronor. Anslagsjusteringen utöver tidigare aviserad nivå om 180 miljoner kronor finansieras huvudsakligen genom att Statens fastighetsverk betalar in en del av sitt balanserade resultat 2011 till staten. I syfte att standardisera organisationen för drift av de kungliga slotten kommer SFV fr.o.m. 2012 bl.a. ta över ansvaret för Kungliga slottet. Förändringarna innebär att SFV påförs en nettokostnad på cirka 4,5 miljoner kronor varför anslaget 1:10 *Bidragsfastigheter* också föreslås öka med motsvarande belopp. I samband med beredningen av betänkandet Staten som fastighetsägare och hyresgäst (SOU 2011:31) avser regeringen att fastställa den långsiktiga nivån för anslaget.

Regeringen föreslår att anslaget för 2012 uppgår till 344 500 000 kronor. För 2013, 2014 och 2015 beräknas anslaget till 184 500 000 kronor.

Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2012 för ramanslaget 1:10 *Bidragfastigheter* ingå avtal om underhåll av bidragfastigheter som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 30 000 000 kronor 2013.

Skälen för regeringens förslag: Den verksamhet som avser att vårda och underhålla de statliga fastigheter som utgör en del av det svenska kulturarvet förutsätter att fleråriga ekonomiska åtaganden kan göras. De ekonomiska bindningar det gäller är större enskilda underhållsprojekt där kostnaden överstiger 10 miljoner kronor. Övriga mindre projekt innebär inte några mer omfattande ekonomiska bindningar och bör betraktas som löpande.

För att ett rationellt och planmässigt underhållsarbete ska kunna bedrivas bör regeringen bemyndigas att under 2012 för ramanslaget 1:10 *Bidragfastigheter* ingå avtal för underhåll på bidragfastigheter som medför behov av framtida anslag på högst 30 miljoner kronor 2013.

Tabell 8.10 Särskilt bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Tusental kronor

	Prognos 2011	Förslag 2012	Beräknat 2013	Beräknat 2014–
Ingående åtaganden		30 000		
Nya åtaganden	30 000	30 000		
Infriade åtaganden	0	-30 000	-30 000	
Utestående åtaganden	30 000	30 000		
Erhållet/föreslaget bemyndigande	30 000	30 000	0	0

8.5.3 Fortifikationsverket

FortV:s huvuduppgift är att förvalta en viss del av statens fasta egendom, främst fastigheter avsedda för försvarsändamål, s.k. försvarsfastigheter. Fastigheterna ska förvaltas så att en god hushållning och en hög ekonomisk effektivitet uppnås, att ändamålsenliga mark-, anläggnings- och lokalresurser kan tillhandahållas på för brukaren konkurrenskraftiga villkor samt så att fastigheternas värden bevaras på en för ägaren och brukaren långsiktigt lämplig nivå. FortV har

också ansvar för att etablera, förvalta och avyttra byggnader, anläggningar m.m. för försvarets behov i samband med internationella fredsbevarande och humanitära insatser. Inom FortV:s uppdrag ryms också att bedriva fortifikatoriskt utvecklingsarbete så att kompetens för det svenska samhällets behov inom skydds- och anläggningsteknik kan utvecklas och säkerställas.

FortV:s verksamhet finansieras främst med hyresintäkter samt med lån hos Riksgäldskontoret för investeringar i fastigheter och anläggningstillgångar.

Investeringsplan

Regeringens förslag: Regeringen föreslår att riksdagen godkänner investeringsplan för Fortifikationsverket enligt tabell 8.11

Tabell 8.11 Investeringsplan för Fortifikationsverket 2012–2014

Miljoner kronor

	Utfall 2010	Prognos 2011	Budget 2012	Beräkn. 2013	Beräkn. 2014
Nybyggnad	356	580	550	850	530
Ombyggnad	472	510	880	780	580
Markanskaffning	68	30	20	20	20
Summa investeringar	896	1 120	1 450	1 650	1 130
Betalplan	118	120	250	250	130
Lån	778	1 000	1 200	1 400	1 000
Förskottshyra	–	–	–	–	–
Summa finansiering	896	1 120	1 450	1 650	1 130

Tabell 8.12 Fortifikationsverkets pågående och planerade investeringar över 20 miljoner kronor för 2012–2014

Miljoner kronor

Typ av projekt	Investeringar total utgift
Nybyggnad	2 700
Ombyggnad	1 000
Ny- och ombyggnad	300
Summa	4 000

Ort	Typ	Projekt
Arvidsjaur	N	utbildningsanordning
Berga, Haninge	N	militärrestaurant
Boden	N	hall för artillerisystem
	O	kasern 3
	N	övningshall
	N	Måleri o blåstringshall (ev annan ort)
Enköping	N	spolhall
Eksjö	N	utbildningsanordning
Göteborg	N	Skjuthall
	O	vågbrytare, Pir
	O	kai tångudden
Halmstad	N	teknikhus FMST
	O	verkstadsbyggnad
	O	ombyggnad utbildningslokal
Karlberg, Stockholm	N	elevförläggning för MHS Idrottshall
Karlsborg	O	utbildningslokaler
	O	taxi- och rullbana för flyg
Karlskrona	O	bro Trossö-Lindholmen
	O	administrativa lokaler
	O	byggnad 223 till utbanläggning
	O	breddning av Skeppsbron
Kiruna, Kalixfors	N	kontor, förråd, övningshall
Kungsängen	N	utbildningshall SWEDINT
	N	tvätthall för fordon
	O	Granhammars herrgård
	N	skärmtak anläggning för strid i bebyggelse
Kvarn, Motala	N	elevförläggning
	N	gymnastikbyggnad
Luleå	O	ny beläggning rullbana
	O	Tvätthall för fordon och flyg
Luleå, Malmen eller Ronneby	N	hangar för HKP
	O	uppställningsplatta, taxibana
Lövön, Ekerö	NO	adm lokaler
Malmen, Linköping	O	tillsynshangar
	N	logistikområde/byggnad
	N	räddningsbyggnad
	O	administrativ byggnad
	N	hangar för HKP
	O	rullbana elförsörjning

Revinge	N	spolhall
	N	Utbildningscentra
Ronneby	N	räddningsbyggnad
	N	hangar för hkp
	N	platta för hkp
	N	teknisk infrastruktur
	N	transport- och incidentplatta
	N	drivmedelsanläggning
	N	flygledartorn
	N	platta för JAS
	N	förråd och kontor
Skredsvik, Uddevalla	N	förråd och kontor
Skövde	N	motorskola
	N	uppställningsplats
	N	skolbyggnad
	N	skärmtak för fordon
Stockholm, KavKas	N	ridhus
	N	gymnastikbyggnad
	N	musikövningshus
Sätenäs	O	rullbana
Tullinge	O	anpassning civ hyresgäst
Umeå	N	inomhusträningsanläggning för CBRN
Uppsala	N	transportplatta
	N	taxibana
Visby	N	förläggningbyggnad
Östersund	NO	kontor, förråd och övningshall m.m.

Förkortningarna för typ av investering står för följande: N (Nybyggnad), O (Ombyggnad), T (Tillbyggnad) NO (Ny- och Ombyggnad).

Planerade investeringar som understiger 20 miljoner kronor ingår inte i redovisningen av investeringsplanen, tabell 8.12. Omfattningen av dessa beräknas under åren 2011 och 2012 uppgå till mellan 518 och 539 miljoner kronor per år. Det sista året i 2004 års försvarspolitiska inriktningsbeslut var 2007. Investeringsverksamheten inom FortV var låg under 2009 i avvaktan på den försvarspolitiska inriktning som riksdagen beslutade om 2009 (prop. 2008/09:140, bet. 2008/09:FöU10, rskr. 2008/09:292). Under 2010 ökade investeringstakten något och under kommande år beräknas investeringarna att öka och ske i enlighet med den nya försvarspolitiska inriktningen.

Låneram

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att för 2012 besluta att Fortifikationsverket får ta upp lån i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 10 200 000 000 kronor för investeringar i mark, anläggningar och lokaler.

Skälen för regeringens förslag: FortV disponerar en låneram i Riksgäldskontoret för 2011 om 9 700 miljoner kronor för investeringar i mark, anläggningar och lokaler. Den redovisade planen för investeringar bygger på de investeringsbehov som har angetts av brukarna. Låneramen bör, med hänsyn till tidigare upplåning och brukarnas behov, vara 10 200 miljoner kronor för 2012.

Tabell 8.13 Uppgifter om den utnyttjade låneramen för Fortifikationsverket

Miljoner kronor

	Utfall 2008	Utfall 2009	Utfall 2010	Prognos 2011	Budget 2012
Utnyttjad låneram	8 064	8 104	8 430	9 070	9 900
Utnyttjad andel av låneram (%)	88,7	89,2	90,0	93,5	97,1

9 Finansinspektionen och finansmarknadsforskning

9.1 Omfattning

Avsnittet avser den verksamhet som bedrivs inom Finansinspektionen och omfattar tillsyn, reglering och tillståndsgivning inom den finansiella sektorn, finansmarknadsforskning och avgifter till tillsynsmyndigheter inom EU.

9.2 Mål

De övergripande målen för Finansinspektionen är att bidra till ett stabilt och väl fungerande finansiellt system och till konsumentskyddet inom det finansiella området. De åtgärder som vidtas i dessa syften ska vägas mot eventuella negativa effekter på det finansiella systemets effektivitet.

Målet med satsningen på finansmarknadsforskning är att stödja utvecklingen av forskning som är både internationellt konkurrenskraftig och har en hög relevans för den finansiella sektorns aktörer i såväl privat som offentlig verksamhet.

9.3 Finansinspektionen

9.3.1 Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Den grundläggande utgångspunkten för regeringens bedömning av verksamheten inom

Finansinspektionen utgår från de övergripande målen för Finansinspektionen. Till dessa kopplas ett antal mått som beskriver verksamhetens faktiska innehåll som redovisas bl.a. i myndighetens årsredovisning. Därutöver redovisar Finansinspektionen löpande utvecklingen av finansmarknaden avseende finansiell stabilitet, risker och konsumentskydd. Kärnverksamheten inom Finansinspektionen utgörs av tillsyn, regelgivning samt tillståndsprövning och utvärderas i förhållande till givna mål, redovisade aktiviteter och prestationer.

9.3.2 Resultatredovisning

Allmänt

Finansinspektionen ansvarar för tillsyn, regelgivning och tillståndsprövning som rör finansiella marknader och finansiella företag. Verksamheten ska bedrivas utifrån ett stabilitets- och konsumentperspektiv. En stor del av verksamheten är kopplad till arbetet inom EU och annan internationell verksamhet. Finansinspektionen har också i uppgift att ansvara för samordningsorganet för tillsyn enligt förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Finansinspektionens kostnader uppgick under 2010 till 317,4 miljoner kronor, vilket är 35 miljoner kronor mer än 2009. Finansinspektionens finansiering sker till stor del via anslag genom statsbudgeten. Myndigheten tar i sin tur ut avgifter från de företag som står under tillsyn. Avgifterna ska motsvara Finansinspektionens

kostnader för den anslagsfinansierade delen, med undantag för samordningen mot penningtvätt m.m., och inkomsterna förs till budgetens inkomstsida.

Finansinspektionen finansieras även genom avgifter för prövning av tillstånds- och anmälningsärenden. Avgifterna disponeras av myndigheten. Både 2009 och 2010 uppvisade dessa intäkter ett underskott. Regeringen har därför under såväl 2010 som 2011 beslutat om justeringar av avgifterna för att målet om full kostnadstäckning ska kunna uppnås.

Kostnaderna för de olika verksamheterna fördelas enligt tabellen nedan. I fördelningen ingår även de myndighetsgemensamma kostnaderna.

Tabell 9.1 Procentuell fördelning av Finansinspektionens kostnader på olika verksamheter

Procent					
Verksamhet	2006	2007	2008	2009	2010
Tillsyn	57	59	63	61	56
Regelgivning	19	16	15	16	21
Tillstånd och anmälningar	19	17	14	14	15
Statistik	5	4	4	4	3
Folkbildning	0	0	1	2	2
Penningtvätts-samordning ¹	0	0	0	1	1
Beredskap ²	0	3	2	1	1
Övrigt	0	1	1	1	1

¹ Verksamheten infördes 2009

² Redovisades tidigare under avsnittet tillsyn
Källa: Finansinspektionens årsredovisning 2010.

När det gäller Finansinspektionens verksamhet inom områdena tillsyn, regelgivning och tillstånd fördelas den nedlagda arbetstiden enligt tabell 9.2. En mindre andel av resurserna och färre timmar användes för tillsyn under 2010 än tidigare. Samtidigt ökade insatserna inom området regelgivning och tillstånd. Orsaken till att tillsynen minskat både till andel och till timmar förklaras dels av att regelgivning och tillståndsprövning prioriterats, dels av att myndighetens rörlighet på personalsidan medfört konsekvenser för tillsynsinsatsernas omfattning.

Tabell 9.2 Verksamheterna tillsyn, regelgivning och tillstånd 2008-2010

antal timmar			
	2008	2009	2010
Tillsyn	160 224	146 043	140 542
Regelgivning	36 997	42 432	57 372
Tillstånd	36 989	36 845	42 269
Totalt	234 210	225 320	240 183

Tillsyn

Tillsynsprocess

Finansinspektionen har i årsredovisningen redovisat de strategier och metoder som används inom den finansiella tillsynen och vilka prioriteringar som görs mellan olika tillsynsområden.

Prioriteringen av tillsynsinsatserna baseras på ett riskanalysarbete. Inom ramen för denna process görs riskbedömningar två gånger om året. Med beaktande av det makroekonomiska läget och utvecklingen på de finansiella marknaderna görs en samlad riskanalys och bedömning vars slutsatser publiceras i Finansinspektionens riskrapport, senast publicerad i oktober 2010. Vid den andra riskbedömningen uppdateras sedan riskbilden. De båda riskbedömningarna utgör grunden för de övergripande prioriteringarna inom den riskbaserade tillsynen.

Uppföljning sker dessutom fortlöpande av viktiga nyckeltal. De nyckeltal som rapporteras in till Finansinspektionen av företagen under tillsyn visar bolagens finansiella styrka och ekonomiska utveckling. En annan viktig informationskälla i prioriteringsarbetet är Finansinspektionens tester av företagens finansiella uthållighet, s.k. stresstester. Stresstesterna utgör även en viktig funktion i Finansinspektionens löpande dialog med företagen. I det fall möjliga problem kan förutses kontaktas berörda företag för en diskussion om situationen och möjliga åtgärder.

Efter prioriterings- och planeringsarbetet inleds de faktiska tillsynsaktiviteterna. I den operativa tillsynen används många metoder och aktiviteter: platsundersökningar, utredningar, enkäter, intervjuer, dialoger, möten, seminarier, rapporter och skrivelser.

Fokus i tillsynen har för alla typer av finansiella företag under 2010 varit intern styrning och kontroll. Finansinspektionen har vidare ägnat mycket tid åt tillsyn av bolånemarknaden,

där resultaten av en tillsynsundersökning ledde fram till reglering av det s.k. bolånetaket. En undersökning gjordes under året av förvaringsinstitutet och sanktioner beslutades mot vissa institut. Nya regler har tagits fram för rapportering av likviditetsrisker hos kreditinstitut.

Samarbetet med de nordiska-baltiska länderna har ökat när det gäller storbankernas likviditet och kapital. På grund av den marknadsoro som orsakades av statsfinansiella problem hos vissa länder i Europa gjordes en fördjupad analys av bankernas och försäkringsbolagens exponeringar mot dessa länder. Ett ökat samarbete om krishantering har påbörjats genom en nordisk-baltisk överenskommelse om finansiell stabilitet.

I tabell 9.3 redogörs för den nedlagda arbetstiden fördelad på olika aktiviteter inom tillsynen. Av redovisningen framgår också att den operativa tillsynen minskat, till förmån för arbetet med bl.a. finansiell analys och internationellt arbete.

Tabell 9.3 Aktiviteter inom tillsyn 2008–2010

	2008	2009	2010
Operativ tillsyn	109 725	96 316	89 722
Finansiell analys	17 246	22 383	23 284
Internationellt arbete	15 506	16 299	17 369
Metodutveckling	12 529	5 405	6 365
Utbildning	5 218	5 640	3 802
Total tillsyn	160 224	146 043	140 542

Banker och värdepappersbolag

Finansinspektionen har i sin tillsyn under 2010 fortsatt att rikta stor uppmärksamhet mot kreditrisker och genomfört en rad kreditriskrelaterade undersökningar. Bankernas finansieringssituation har gradvis förbättrats och flera banker har kunnat förlänga löptiden på sin finansiering. Finansinspektionen har dock fortsatt att föra en dialog med vissa banker för att minska deras beroende av kortfristig finansiering. Syftet har varit dels att begränsa systemriskerna, dels att enskilda företag ska minska riskerna genom att ha en långsiktigt hållbar affärsmodell.

I oktober 2010 beslutade Finansinspektionens styrelse att införa en ny reglering av likviditetshanteringen hos bolagen.

Kreditmarknadsbolagen är en snabbväxande sektor som Finansinspektionen har haft ett ökat fokus på under 2010. Det har funnits ett stort intresse för att söka tillstånd. Tillströmningen av

inlåning från allmänheten har också varit stor. Finansinspektionen har därför genomfört flera undersökningar och platsbesök för att kontrollera att företagen har system och rutiner för att kunna hantera de snabbt växande affärsvolymerna. Finansinspektionen har under året givit tillstånd till två nya banker: Marginalen Bank och SBAB Bank AB.

I sparbankssektorn har Finansinspektionen noga följt sammanslagningen av Sparbanken Finn och Sparbanken Gripen, vilken resulterat i den nya Sparbanken Öresund. Finansinspektionen har under året också följt de fall där mindre sparbanker har förvärvat kontor från Swedbank AB.

Under 2010 genomfördes krishanteringsinsatser i två fall som gällde mindre kreditinstitut.

1. Den danska banken Capinordic Bank A/S försattes i konkurs. Den danska insättningsgarantin täckte merparten av de svenska insättningarna. En viss mellanskillnad betalades dock ut av den svenska insättningsgarantin.

2. Tillståndet för HQ Bank AB återkallades efter att det framkommit brister i bankens redovisning samt interna styrning och kontroll av rörelsens risker. Återkallelsen ledde till att banken försattes i likvidation. Sedan bankens likvidator hållit banken stängd i en vecka, kom Carnegie Bank AB överens med likvidatorn och HQ Banks ägare om en affär som innebar att HQ Bank och HQ Fonder förvärvades av Carnegie Bank. Därmed förlorade insättarna i HQ Bank inga medel.

I båda dessa fall ägnade Finansinspektionen stora resurser åt utredningar och krishantering i syfte att hitta en så bra lösning som möjligt för bankernas kunder. I fallet med HQ Bank har myndigheten även ägnat stor uppmärksamhet åt att övervaka den efterföljande fusionen mellan Carnegie Bank och HQ Bank.

Finansinspektionen genomförde 130 samlade kapitalbedömningar av kreditinstitut, värdepappersbolag och kreditmarknadsbolag under 2010. För storbankerna gjordes dessa i samarbete med andra berörda europeiska tillsynsmyndigheter inom de tillsynskollegier som koordinerar tillsynen av gränsöverskridande bankkoncerner inom EU. De samlade kapitalbedömningarna innebär att ställning tas till företagets interna kapitalplaneringsprocess och kapitalisering. I vissa fall har detta lett till att företag behövt

åtgärda sina metoder för riskmätning och kapitalplanering.

Finansinspektionen deltog i en stresstest-övning som genomfördes 2010 av Europeiska banktillsynskommittén (CEBS). De fyra svenska storbankerna ingick bland de 91 banker i EU som omfattades av övningen. Det bedömdes att de svenska storbankerna har tillräckligt med kapital för att även kunna hantera mer extrema påfrestningar än de som prövades. Under 2011 har motsvarande undersökning genomförts och bedömningen var i stort sett identisk med den från 2010.

I början av 2010 infördes en reglering av ersättningssystem. Regleringen gäller för kreditinstitut, värdepappersbolag, fondbolag, försäkringsföretag, vissa understödsföreningar, börser, clearingorganisationer och institut för utgivning av elektroniska pengar. Regleringen innebär strängare principer för lön och andra ersättningar samt syftar till att stödja hållbara ersättningsordningar och socialt ansvar för företagen. Finansinspektionen har granskat hur väl företagen har anpassat sig till regelverket. Undersökningen omfattade banker, kreditinstitut, värdepappers- och fondbolag. Undersökningen visade att drygt hälften av företagen inte lever upp till reglerna på ett acceptabelt sätt. Bristerna rör sig generellt om felaktiga definitioner av både risktagande och rörlig ersättning, felaktiga utbetalningar och undermåliga riskanalyser. Finansinspektionen har startat särskilda utredningar för vart och ett av de företag som har visat på brister och har därefter beslutat om ingripanden i vissa fall.

Försäkringsbolag

De låga räntenivåerna under 2010 medförde lägre solvenskvoter inom livförsäkringsbolagen. Den genomsnittliga garanterade avkastningen i försäkringsbolagens portföljer är ungefär 3,5 procent, vilket är högt i förhållande till dagens ränteläge. De räntor som garanteras i nya produkter har anpassats till de låga räntorna och ligger i allmänhet mellan 0 och 2,5 procent. I bolagens portföljer finns dock produkter som sålts under 1980- och 1990-talen, när räntenivåerna under långa perioder översteg 10 procent och garantinivåer på 5 procent kunde betraktas som försiktiga. Finansinspektionen har därför följt försäkringsbolagens förutsättningar att bl.a. uppfylla sina utfästelser. Insatserna har också gjorts i syfte att kontrollera att försäk-

ringsföretagen erbjuder kunderna saklig information och acceptabla villkorsförändringar i samband med att försäkringsföretagen initierat åtgärder för att leda över försäkringstagare från garantiprodukter till andra alternativ.

Skadebolagen har generellt sett haft en god ekonomisk utveckling under flera år. Den löpande tillsynen har varit inriktad på intern styrning och kontroll. I flera av de större försäkringsbolagen har undersökningar genomförts av styrelsens beslut, organisationens rapportering till styrelsen och ledningens hantering av sitt operativa uppdrag.

Ett mer omfattande samarbete har skett mellan de nordiska finansinspektionerna i en undersökning av ett större försäkringsföretags it-system. En motsvarande undersökning kommer att göras av ett annat försäkringsföretag under 2011. Finansinspektionen avser att successivt undersöka alla större försäkringsföretag för att säkerställa att de har betryggande it-system.

Ett stort arbete har också lagts ned på att lösa avvecklingsfrågorna kring Aspiv Liv och osorgen om de kvarvarande försäkringstagarna. Detta arbete är avslutat i och med att resterande del av försäkringsportföljen överförts till annat försäkringsföretag.

Undersökningar har genomförts för att kartlägga och åtgärda eventuell olämplig rörlig ersättning till personal med stort inflytande över försäkringsbolagens hantering av risker, dvs. främst ledning, aktuarier samt regelefterlevnad (compliance), internrevision och riskhantering. Sammantaget har Finansinspektionen konstaterat att rörlig ersättning av betydelse sällan förekommer i försäkringsföretag.

Finansinspektionen har under 2010 kartlagt försäkringsföretagens beredskap inför det kommande regelverket Solvens II. Omfattande informationsinsatser har gjorts och en särskild kvantitativ studie (QIS5) har genomförts inom hela Europa för att kartlägga effekterna av det nya regelverket. Deltagandet från svenska försäkringsföretag har varit omfattande, drygt 60 procent av alla bolag som beräknas bli berörda av det nya regelverket deltog i studien. Det motsvarar 90 procent av marknaden för livbolag och 85 procent av marknaden för skadebolag. De flesta bolag som deltog klarade solvenskraven med god marginal.

Under året har flera undersökningar genomförts för att stärka konsumentskyddet. Exem-

pelvis har Finansinspektionen genomfört en undersökning av skaderegleringen i de skadeförsäkringar som säljs inom elektronikhandeln. Denna undersökning utgjorde ett sista steg i en flerårig insats som Finansinspektionen genomfört tillsammans med Konsumentverket på detta område och som inneburit att brister i bl.a. produktinformationen och i avtalsvillkoren identifierats. Efter detta har branschen genomfört en omfattande utbildningsinsats av sin personal i detaljistledet, sänkt skaderegleringstiderna och i viss utsträckning förtydligat produktinformationen.

Försäkringsförmedlare

Finansinspektionen får löpande indikationer på att det finns försäkringsförmedlare som brister i exempelvis rådgivning, dokumentation och information till kunden. Finansinspektionen ökade under 2010 sitt fokus på försäkringsförmedlarna och genomförde under året ett antal platsbesök. Två försäkringsförmedlare fick under året en varning förenad med straffavgift. Under 2011 kommer Finansinspektionen fortsätta med platsbesök för att granska försäkringsförmedlarnas efterlevnad av regelverket. Fokus kommer att ligga på rådgivning, dokumentation och information till kunden.

Finansinspektionen har också granskat de aktörer som tillhandahåller tjänster av diskretionär portföljförvaltning inom ramen för premiepensionssystemet. Undersökningen tyder på att de företag som undersöktes i de flesta fall följer gällande regelverk för konsumentskyddet, men att det i flera fall finns utrymme för förbättringar.

Fondbolag

Finansinspektionen fortsatte under 2010 sin undersökning av de företag som agerar förvaringsinstitut åt svenska fonder. Förvaringsinstituten fyller en viktig funktion som en oberoende part mellan fondbolaget och fondandelsägarna. De har bl.a. i uppgift att kontrollera att fondbolagen agerar i fondandelsägarnas intressen och att tillgångar som ingår i fonden förvaras separerade från fondbolaget. Syftet med undersökningen var att kartlägga hur verksamheten är utformad och organiserad. Undersökningen genomfördes genom platsbesök. Undersökningen visade på brister i hur förvaringsinstituten har utformats och hur kontrollerna genomförts. Det finns även

skillnader i hur bolagen har tolkat rollen som förvaringsinstitut samt det ansvar och de skyldigheter som funktionen innebär.

Den löpande tillsynen av fondbolag har bl.a. inriktats på intern styrning och kontroll. Detta omfattar till exempel funktionen för regel efterlevnad (compliance) och riskhantering samt intern revision.

Handelsplatser och clearingverksamheter

Finansinspektionen har under året följt upp frågor kring riskhantering, driftsäkerhet och marknadsövervakning på handelsplatser och i clearingverksamheter. Handeln med svenska aktier sker till övervägande delen vid de svenska handelsplatserna Nasdaq OMX Stockholm, Nordic Growth Market NGM, Burgundy och Aktietorget. En omfattande handel sker också utanför handelsplatserna (s.k. OTC-handel) och vid utländska handelsplatser. Som en konsekvens av att handeln med svenska aktier blivit mer gränsöverskridande lägger Finansinspektionen allt mer resurser på att samarbeta i tillsyn med europeiska myndigheter.

Finansinspektionen övervakar löpande tillgängligheten i de viktigaste handels- och clearingsystemen. Särskilda tillsynsinsatser har gjorts vid introduktionen av ett nytt system för handel- och clearing av standardiserade derivat hos Nasdaq OMX Stockholm.

Finansinspektionen övervakar även att handeln på värdepappersmarknaden sker i enlighet med lagen (2005:377) om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument. Värdepappersinstitut och börser är skyldiga att rapportera till Finansinspektionen om de upptäcker transaktioner som kan antas ha samband med insiderbrott eller otillbörlig marknadspåverkan.

Finansinspektionen lämnar ärenden om misstänkta brott till åklagare på Ekobrottsmyndigheten (EBM) som kan inleda en förundersökning. Finansinspektionen har under 2010 lämnat över 249 ärenden om misstänkta brott till brottsutredande myndigheter, vilket är en minskning jämfört med 2009. Upptäckta fall av otillbörlig marknadspåverkan har minskat med cirka 20 procent. Fallen av misstänkta insiderbrott har däremot ökat.

Tabell 9.4 Antalet anmälda ärenden till Ekobrottsmyndigheten 2006–2010

Ärenden	2006	2007	2008	2009	2010
Misstänkt insiderbrott	60	129	110	98	118
Misstänkt otillbörlig marknadspåverka	33	60	190	161	129
Misstänkt obehörigt röjande av insiderinformation	2	2	4	1	2
Misstänkt utebliven rapportering av misstänkta transaktioner	4	0	0	2	0
Summa	99	191	304	262	249

Finansinspektionen har under 2010 i flera fall samarbetat med Länskriminalpolisen vid Polismyndigheten i Stockholms län i ärenden som avsett internationella investeringsbedrägerier.

Börsbolag

Tillsynen av börsbolagen sker på flera sätt, t.ex. genom insyns- och flaggningsanmälningar, inrapportering av bolagens informationsgivning samt övervakning av bolagens finansiella rapporter (redovisningstillsyn).

Under 2010 har Finansinspektionen bl.a. bedrivit löpande tillsyn av börsernas redovisningstillsyn för att följa upp de brister som uppmärksammats under tidigare års granskningar. Finansinspektionen har under 2010 även samarbetat med de europeiska redovisningstillsynsmyndigheterna.

Prospekt

Nya granskningsrutiner för prospekt har införts, vilket under 2010 resulterat i en mer samordnad och likriktad granskning och tillsyn av prospekt.

Finansinspektionen ansvarar också för tillsynen över offentliga uppköpserbudanden samt granskar och godkänner erbjudandehandlingar. Under 2010 har Finansinspektionen utvärderat samarbetet med Aktiemarknadsnämnden, som på uppdrag av Finansinspektionen fattar beslut i ett antal frågor enligt lagen (2006:451) om offentliga uppköpserbudanden. Finansinspektionen konstaterat att nämnden hanterar de uppgifter som delegerats väl.

Varning för företag utan tillstånd

Finansinspektionen har under året varnat för 571 oseriösa företag. De varningar som publiceras är en del av ett internationellt samarbete mellan tillsynsmyndigheter världen över. Finansinspek-

tionen har fattat beslut om varning i 46 fall. Övriga varningar har mottagits från utländska myndigheter. Totalt fanns 2 501 varningar på Finansinspektionens varningslista den 31 december 2010.

Sanktioner

Tillsynen kan i vissa fall resultera i sanktioner och är en av flera åtgärder som Finansinspektionen kan besluta om när företag inte har följt regelverken. I valet mellan sanktion eller annan åtgärd överväger Finansinspektionen konsekvenserna av den ena eller andra åtgärden. Antalet sanktioner är därför inte ett mått på marknadsmisslyckanden eller på hur effektiv tillsynen är. Finansinspektionen har därför inte heller något bestämt mål för antalet sanktioner.

Tabell 9.5 Antal beslutade sanktioner

	2006	2007	2008	2009	2010
Sanktioner	387	285	204	239	93

Skälet till att antalet sanktioner minskar är främst att färre beslut fattas avseende anmälningsärenden enligt lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument. Resursprioriteringen inom Finansinspektionen är en förklaring till denna utveckling.

Internationellt arbete inom tillsynen

Finansinspektionen deltar aktivt i ett antal internationella grupper, inom EU, globalt och i Norden.

Inom EU har Finansinspektionen 2010 deltagit i ett flertal arbetsgrupper inom de tre tillsynskommittéerna för banksektorn (CEBS), försäkringar och tjänstepensioner (CEIOPS) samt värdepapper (CESR). En viktig fråga har varit det förberedande arbetet inför kommittéernas omvandling till myndigheter fr.o.m. den 1 januari 2011. I och med detta förväntas Finansinspektionens arbete på EU-nivå intensifieras ytterligare.

I det globala arbetet är Finansinspektionen, tillsammans med Riksbanken, medlem i det standardsättande organet Baselkommittén. Kommitténs arbete har fokuserat på att ta fram det s.k. Basel 3-regelverket.

För att förbättra samordningen av det praktiska gränsöverskridande krishanteringsarbetet har Sverige under 2010 undertecknat en överens-

kommelse med de nordiska och baltiska länderna om att inrätta en internationell krishanteringsgrupp. Finansinspektionen arbetar nu tillsammans med sina nordiska och baltiska motsvarigheter om att implementera samförståndsavtalet.

Regelgivning

Regelgivning är ett centralt verktyg för att uppnå Finansinspektionens övergripande mål. De nya föreskrifter och allmänna råd som myndigheten har beslutat 2010 är till stor del en konsekvens av utvecklingen inom EU. Reglerna ska bidra till att förbättra stabiliteten i och genomlysningen av de enskilda företagen samt till ett förbättrat konsumentskydd.

Finansinspektionens arbete med förändring och förnyelse av regelverket sker genom en analys där behov definieras. I ett senare skede görs en analys av vilka positiva och negativa konsekvenser en föreslagen regel kan tänkas få för samhället, för företagen och för konsumenterna.

Av tabellen nedan framgår den arbetade tiden fördelat på olika insatser inom regelgivningen. Noteras kan att regleringsarbetet totalt sett har ökat i förhållande till tidigare år.

Tabell 9.6 Aktiviteter inom regelgivning 2008–2010

	antal timmar		
	2008	2009	2010
Regelarbete	24 161	30 947	45 246
Internationellt arbete	6 165	7 545	9 223
Metodutveckling	3 766	1 541	1 699
Utbildning	2 905	2 399	1 204
Totalt	36 997	42 432	57 372

Finansinspektionen arbetade 2010 också aktivt med det internationella regelarbetet på finansmarknadsområdet, framför allt genom att delta i de europeiska tillsynskommittéerna för bank-, försäkrings- och värdepappersområdena.

Arbetet med Solvens II-direktivet har varit intensivt under 2010. Inom Europeiska tillsynskommittén för försäkring och tjänstepension (CEIOPS) har Finansinspektionen arbetat aktivt med att ge råd till EU-kommissionen om genomföranderegler och vägledningsarbetet. Syftet har varit att bidra till ett effektivt och ändamålsenligt nytt regelverk samt att särskilt beakta olika förslags konsekvenser för den svenska försäkringsmarknaden. Frågor om

diskonteringsräntan, kapitalbas, interna modeller och säkerhetsreserven har varit prioriterade i detta arbete.

Tillstånd och anmälningar

Handläggningen av verksamheten med tillstånd och registrering ska hålla hög kvalitet samt vara snabb och kostnadseffektiv. Under 2010 inkom 6 063 ärenden avseende ansökningar om tillstånd och registreringar till Finansinspektionen, vilket är en ökning i förhållande till året innan.

Tabell 9.7 Aktiviteter inom tillståndsgivning 2007–2010

	2007	2008	2009	2010
Totalt antal timmar	41 541	36 089	36 845	42 269
Antal inkomna ärenden	6 119	5 695	5 633	6 063
Handläggningstid, dagar	29	29	25	30
Handläggning inom utsatt tid	86	87	86	84

Den totala genomsnittliga handläggningstiden 2010 var längre än tidigare. Skälet till detta var att myndigheten lägger allt större vikt vid att säkerställa att företag som begär nytt eller utökat tillstånd har en verksamhet som kan följa regelverken, är väl kapitaliserade, har en kompetent styrelse och ledning samt har lämpliga ägare. Även brister i de ansökningshandlingar som kommer in gör ärendehantering mer tidskrävande.

Statistik

Finansinspektionen ansvarar för finansmarknadsstatistiken. Statistiken produceras av Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av Finansinspektionen. Området kännetecknas av nya och ökande krav, framför allt från det internationella området.

Regeringen beslutade den 26 maj 2011 att en särskild utredare ska se över finansmarknadsstatistiken. I uppdraget ingår bl.a. att klargöra vilket ansvar Riksbanken, Finansinspektionen och SCB har i detta avseende enligt författningsreglering och avtal (dir. 2011:48). Utredaren ska också analysera hur uppgifterna till statistiken samlas in samt hur de överförs mellan myndigheterna. Utredaren ska redovisa uppdraget senast den 1 oktober 2012.

Folkbildningsinsatser

Finansinspektionen har som mål att stärka konsumenternas ställning på finansmarknaden genom information och genom att initiera privatekonomisk utbildning. För detta ändamål avsattes 5,1 miljoner kronor under 2010, vilket var en ökning med 0,4 miljoner kronor jämfört med 2009.

Privatekonomi i skolan

Lärare och elever är viktiga målgrupper för Finansinspektionens utbildningsinitiativ. Till sammans med Kronofogden och Konsumentverket driver Finansinspektionen sedan flera år kampanjen ”Koll på Cashen” för mer undervisning i privatekonomi i gymnasieskolan. Under 2010 har ett femtiotal gymnasieskolor deltagit.

Finansinspektionen har under 2010 även deltagit i ett pilotprojekt för att utbilda lärarlag i privatekonomi.

Sfi-undervisning

I början av 2010 lanserade Finansinspektionen ett material för invandrarundervisning på enkel svenska som distribuerades under året i 6 000 exemplar till ett åttiotal kommuner. Materialet har fått ett mycket gott mottagande från de lärare som deltog i de seminarier där Finansinspektionen informerade om studiematerialet.

För att möta den ökade efterfrågan på stöd inom sfi-undervisningen har Finansinspektionen lanserat filmen ”Prata pengar”. Filmen tar upp områden som betala, låna, skydda och spara.

Unga arbetslösa

Finansinspektionen deltar i projektet ”Ekonomismart” i samverkan med Folkuniversitetet, Konsumentverket och Allmänna arvsfonden. Målgruppen, unga arbetslösa, inbjuds till en tvådagarskurs i vardagsekonomi och konsumenträtt. Projektet drivs i samarbete med ett antal kommuner i västra Sverige. Utvärderingar efter varje kurstillfälle har givit gott ett betyg från deltagarna.

”GillaDinEkonomi”

Under 2010 bildades nätverket ”GillaDinEkonomi”, med Finansinspektionen som en av initiativtagarna. Tanken är att föra samman privata och offentliga aktörer i gemensamma utbildningssatsningar och projekt, i syfte att

stärka allmänhetens kunskaper och privatekonomiska självförtroende.

Konsumenternas räknerekunskaper och finansiella förmåga

För att närmare belysa hur konsumenterna hanterar privatekonomiska frågor, och för att spåra eventuella hinder och problem hos konsumenterna, har Finansinspektionen vid några tillfällen tidigare år gjort enkätundersökningar. Under 2010 lade Finansinspektionen särskilt fokus på ett antal kunskapsfrågor, bl.a. för att undersöka eventuella samband mellan grundläggande färdigheter i matematik och konsumenternas ekonomiska attityder och förmåga till beslutsfattande.

Tillsyn och samordning av åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism

Finansinspektionen har i uppgift att samordna tillsyn mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Särskilda tillsynsinsatser har genomförts under 2010 med inriktning på tillämpningen av EU:s sanktionsförordningar. Finansinspektionen har genomfört informationsåtgärder, bl.a. med anledning av den nya EU-förordningen om utvidgade sanktioner mot Iran¹⁴.

Verksamhet inom samhällsskydd och beredskap

I enlighet med 9 § förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap ska Finansinspektionen årligen analysera om det finns sårbarhet eller hot och risker inom myndighetens ansvarsområde som synnerligen allvarligt kan försämra förmågan till verksamhet inom området. En sådan redovisning har lämnats till regeringen och innefattar myndighetens planerade åtgärder samt bedömning av behov av ytterligare åtgärder (Fi2010/5063).

Under 2010 erhöll Finansinspektionen 2 949 000 kronor i bidrag från anslaget 2:4 *Krisberedskap* under utgiftsområde 6 Försvar och

¹⁴ Rådets förordning (EU) nr 961/2010 av den 25 oktober 2010 om restriktiva åtgärder mot Iran och om upphävande av förordning (EG) nr 423/2007.

samhällets krisberedskap. Medlen har bl.a. använts av arbetsgrupper inom det privatoffentliga samverkansprojektet för att stärka sektorns krishanteringsförmåga och förmågan att i samhällsviktig verksamhet motstå störningar.

Arbete med effektivitet

Finansinspektionen ska regelbundet redovisa hur de arbetar med att stärka kvaliteten och effektiviteten av sin verksamhet. Finansinspektionen har redovisat att myndigheten genom organisationsutveckling och genom översyn av processer ska kunna effektivisera och öka kvaliteten i arbetet. Tillsyns-, regelgivnings- och sanktionsprocesserna har setts över. Verksamhetsstyrningen har tydliggjorts, informationshanteringen har förbättrats och it-området ses över avseende styrning och teknisk struktur. Vidare har den interna styrningen och kontrollen integrerats mer i den löpande verksamheten.

Utvärdering av Internationella valutafonden

I mars 2011 var företrädare för Internationella valutafonden (IMF) på besök i Sverige och utvärderade den svenska finanssektorn. Utvärderingen resulterade i ett antal rekommendationer och förslag på åtgärder. Bland dessa rekommendationer avsåg några Finansinspektionens resurstilldelning.

IMF bedömer i sin granskningsrapport att Finansinspektionen behöver större finansiella resurser för att kunna genomföra och upprätthålla en effektiv och heltäckande tillsyn. Till grund för bedömningen ligger bl.a. en fristående rapport där en jämförelse av resursläget för andra länders tillsynsmyndigheter redovisas. IMF rekommenderar att åtgärder bör vidtas för att öka täckningsgraden och robustheten i Finansinspektionens övervakning och platsinspektioner.

9.3.3 Analys och slutsatser

Finansinspektionen har vid sin tillsyn, regelgivning och tillståndsprövning agerat i enlighet med de mål som är uppställda för verksamheten, dvs. insatsernas betydelse för systemstabiliteten

och konsumentskyddet, samt att verksamheten ska bidra till ett ökat förtroende för den finansiella sektorn.

Resursinsatserna inom regelgivningen och tillståndsprövningen ökade under året. Däremot minskade insatserna för den planerade tillsynsverksamheten. Utvecklingen avseende tillsynens omfattning under 2010 tyder på att insatserna behöver öka.

Under 2010 har Finansinspektionen aktivt bidragit inom det internationella arbetet, framför allt för att ta fram nya effektivare kapitalkrav för banker. Bildandet av de nya tillsynsmyndigheterna inom EU har också ställt nya och större krav på Finansinspektionen. Vidare har Finansinspektionen genomfört insatser för att skärpa reglerna för bolagens likviditetshandling och regelverken kring bolagens ersättningsystem. Stora resurser har använts för att förbereda de nya riskbaserade kapitaltäckningskraven för försäkringsbolag, Solvens II. Regeringen bedömer att Finansinspektionens insatser inom dessa områden har genomförts väl.

Finansinspektionens arbete med att stärka konsumenternas ställning på finansmarknaden genom information och privatekonomisk utbildning har utvecklats väl.

Kraven på företagen för att erhålla tillstånd har ökat, vilket är en förklaring till att handläggningstiderna för prövningen har ökat i förhållande till tidigare år. De ökade kraven på företagen är en ambitionshöjning och ska bl.a. ses som en konsekvens av erfarenheterna från finanskrisen. Finansinspektionen lägger således nu mer tid på att säkerställa att tillståndssökande företag har en verksamhet som kan följa regelverken, är väl kapitaliserade, har en kompetent styrelse och ledning samt lämpliga ägare. Kostnadstäckningsgraden i tillståndsgivningen var låg 2009 och 2010, eftersom Finansinspektionen lade ner mer tid på de enskilda ärendena än tidigare. Vidare påverkades kostnadstäckningsgraden negativt, eftersom det förekommer att företag lämnar in ansökningar som är ofullständiga. Regeringen anser att ambitionshöjningen är väl motiverad och att full kostnadstäckning ska kunna nås genom det högre avgiftsuttaget.

Finansinspektionen har även under 2010 utvecklat sin organisationen och styrprocesserna inom myndigheten i syfte att förbättra kvaliteten och effektiviteten i verksamheten. Redovisningen av effekterna av de gjorda insatserna

tydliggör att det är svårt att på kort sikt påvisa effektiviseringsvinster. Regeringen bedömer dock att insatserna är angelägna och bör ges fortsatt prioritet.

Den tilltagande osäkerheten om utvecklingen på finansmarknaderna har ändrat planeringsförutsättningarna för Finansinspektionen. Samtidigt har kraven på insatser ökat på flertalet områden inom myndigheten. Med detta i beaktande bedömer regeringen att Finansinspektionen sammantaget har bedrivit sin verksamhet på ett adekvat sätt och i huvudsak nått upp till ställda mål.

9.3.4 Politikens inriktning

Den finansiella systemet och Finansinspektionens roll

Regeringens uttalade mål är att begränsa effekterna av den ökande oron i omvärlden till följd av den senaste tidens osäkerhet kring olika länders förmåga att hantera sina underskott och skulder för den svenska ekonomin. Ett mål i detta arbete är att säkerställa stabilitet i och förtroendet för det svenska finansiella systemet, vilket också bidrar till ett gott konsumentskydd.

Ett väl fungerande finansiellt system fyller flera viktiga samhällsfunktioner. För att kunna bidra till stabilitet, ett gott konsumentskydd och ett högt förtroende har Finansinspektionen en viktig roll inom den finansiella sektorn. Tillsyn, reglering och tillståndsprovning utgör kärnverksamheten inom myndigheten och ska prioriteras.

Regeringens ambitioner när det gäller omfattningen av och kvaliteten i den finansiella tillsynen är höga. Regeringen anser att strategierna för tillsynen behöver utvecklas. Vidare behöver verksamhetens kvalitet och omfattning öka. Finansinspektionens uppdrag att bedriva en effektiv och ändamålsenlig tillsyn utifrån ett stabilitets- och konsumentperspektiv står fast.

Finansinspektionens strategi för tillsynsarbetet ska vara tydlig och mer heltäckande. Tillsynen ska utvecklas till att regelbundet omfatta alla företag under tillsyn genom faktiskt utförd tillsyn, vilket inte är fallet i dag. Strategin för utvecklingen av tillsynen ska därför kännetecknas av en återkommande tillsyn över företagen, där intervallerna mellan insatserna är fastställda på förhand. Beredskap måste även finnas för tillsynsinsatser när oförutsedda problem uppstår. En sådan utveckling av strategin svarar

också upp mot de rekommendationer som IMF ställt upp i sin granskning av den svenska finansiella tillsynen.

En central del av Finansinspektionens verksamhet utgörs av att genomföra nya och ändrade regler i syfte att stärka det finansiella systemet. Insatserna syftar också till att Sverige ska leva upp till bindande krav. Regleringen av finansmarknaden utvecklas för närvarande snabbt. Bland annat förväntas nya regler om kapital för kreditinstitut och värdepappersföretag genom CRD IV (Capital Requirements Directive) och för försäkringsbolag (Solvens II) genomföras under 2013.

Inom värdepappersområdet kommer ett nytt direktiv om förvaltare av alternativa investeringsfonder, såsom hedgefonder, riskkapitalfonder och fastighetsfonder, att genomföras. Därutöver kommer nya regler om handel med finansiella derivat och regler om försäljning av värdepapper som säljaren inte äger (s.k. blankning) att bli direkt tillämpliga då förordningsform valts på EU-nivå.

Finansinspektionens tillståndsprovning ska bidra till målen om stabilitet och ett gott konsumentskydd. Ambitionshöjningarna inom området antas över tiden medföra effektivitetsvinster, eftersom kvalitetshöjningar i tillståndsgivningen bör kunna minska belastningen inom tillsynsverksamheten. Det är vidare viktigt att ansökningarna från företagen är fullständiga för att Finansinspektionen ska kunna bedriva verksamheten effektivt. Finansinspektionen ska därmed inte lägga ner resurser på att komplettera ansökningarna.

I dag erbjuds konsumenterna ett brett utbud av finansiella tjänster, samtidigt som krav ställs på genomtänkta beslut. För att fullt ut kunna utnyttja valmöjligheterna krävs att konsumenterna har tillräckliga kunskaper. Finansinspektionens arbete med att stärka konsumenternas ställning på finansmarknaden genom information och privatekonomisk folkbildning bör därför fortsätta.

Internationella insatser

Regleringen inom finansmarknaden syftar till stor del att öka kraven för de finansiella företagen och göra sektorn mer robust för att minska risken för kriser. Därutöver ska harmoniseringen länderna emellan öka. Finansinspektionen deltar aktivt i detta arbete och ska

genom väl utarbetade ställningstaganden arbeta för att öka möjligheterna till svenskt inflytande.

Tillsynsmyndigheterna inom EU har en viktig roll för utvecklingen inom området. Dessa myndigheter beslutar om bestämmelser som Sverige ska följa. Aktiva insatser från svensk sida ökar därför möjligheten till inflytande. I detta sammanhang har Finansinspektionen en viktig funktion att fylla.

Finansinspektionen ska också aktivt delta i standardsättande arbete på global nivå. Arbete bedrivs inom Baselkommittén där kraven på arbetsinsatserna har ökat. Finansinspektionen ska också delta aktivt i International Association of Insurance Supervisors (IAIS), som är det globala organet inom försäkring, likaså inom International Organization of Securities Commissions (IOSCO), som är det globala standardsättande organet på värdepapperssidan.

På penningtvätts- och terroristfinansieringsområdet ska Finansinspektionen fortsätta med att delta i arbetet inom Financial Action Task Force, FATF.

Finansmarknadsstatistiken ska kännetecknas av hög kvalitet och tillförlitlighet och svara upp mot de krav som ställs internationellt.

Resurser och effektivitet

För att stärka förutsättningarna för ett väl fungerande finansiellt system bör ytterligare resurser till övervakningen av finansmarknaden tillföras.

Kraven på Finansinspektionen avseende tillsyn, regelgivning, internationellt arbete och statistik har ökat. Utvecklingen förutsätter både ökade resurser och en effektivare verksamhet. Kraven på myndighetens kompetens och anpassningsförmåga är därmed stora.

Under 2010 och 2011 ökades anslaget tillfälligt och dessa medel föreslås nu tillföras permanent fr.o.m. 2012. Därutöver föreslås att anslaget för de kommande åren ökas ytterligare. Genom insatsen förbättras Finansinspektionens förutsättningar att svara upp mot de höga ambitioner regeringen har på finansmarknadsområdet samt svara upp mot de krav som ställs från internationella organ.

Regeringen avser även fortsättningsvis att följa upp myndighetens insatser för att säkerställa verksamhetens effektivitet. Finansinspektionen har därför i uppdrag att löpande redovisa hur arbetet med att effektivisera verksamheten bedrivs.

9.4 Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter

I samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2011 uttalade riksdagen att Finansinspektionens avgifter till tillsynsmyndigheterna inom EU borde föras upp på ett eget anslag (bet. 2010/11:FiU2).

En ny tillsynsstruktur

En ny struktur har skapats inom EU för tillsynen av den finansiella sektorn. Syftet är att främja en väsentlig förbättring av möjligheterna att följa och analysera utvecklingen och att vidta relevanta åtgärder för att främja den finansiella stabiliteten i Sverige och i Europa.

Den 1 januari 2011 ersattes därför de s.k. nivå-3 kommittéerna av nya myndigheter inom EU enligt följande: Kommittén för europeiska banktillsynsmyndigheter ersattes av Europeiska bankmyndigheten, Kommittén för europeiska myndigheter med tillsyn över försäkringar och tjänstepensioner ersattes av Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten, Europeiska värdepapperstillsynskommittén ersattes av Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten,

De nya myndigheterna ska bl.a. utveckla bindande tekniska standarder, verka för en enhetlig tillämpning av det EU-gemensamma regelverket på finansmarknadsområdet, kunna fatta bindande medlingsbeslut vid tvister mellan medlemsländernas tillsynsmyndigheter, övervaka att medlemsländernas tillsynsmyndigheter följer antagna EU-regler och vid behov utfärda rekommendationer. Myndigheterna ska samla in data och information, i huvudsak genom de nationella tillsynsmyndigheterna. I krislägen ska det också finnas särskilda, övernationella befogenheter. Myndigheterna ska även ansvara för tillståndsgivning och tillsyn över företag med paneuropeisk verksamhet som exempelvis kreditvärderingsinstitut.

Finansiering av EU:s tillsynsmyndigheter

De nya tillsynsmyndigheterna ska till 60 procent finansieras av de nationella tillsynsmyndigheterna och till 40 procent över EU-budgeten. Den avgift som Finansinspektionen ska betala

för 2011 uppgår till 5,35 miljoner kronor och beräknas öka med 1,8 miljoner kronor 2012. Detta kan jämföras med motsvarande kostnad som för nivå-3 kommittéerna 2010 uppgick till ca 3,4 miljoner kronor. Avgiften för 2011 har belastat anslaget 1:11 *Finansinspektionen* under utgiftsområde 2.

I finansutskottets betänkande med anledning av förslagen i budgetpropositionen 2011 avseende utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning uttalas att avgifterna bör tas upp under ett eget anslag (bet. 2010/11:FiU2). Motiveringen är att en sådan ordning förbättrar kontrollen och genomlysningen av avgifterna och avgiftsutvecklingen. I enlighet med uttalandet förs ett nytt anslag upp inom utgiftsområdet.

9.5 Finansmarknadsforskning

Regeringen har uppdragit åt Verket för innovationssystem (Vinnova) att, efter samråd med Vetenskapsrådet, genomföra en långsiktig satsning på finansmarknadsforskning (dnr Fi2009/7978). Syftet med satsningen är att stödja utvecklingen av forskning som är både internationellt konkurrenskraftig och har en hög relevans för den finansiella sektorns aktörer i såväl privat som offentlig verksamhet.

Regeringen angav i budgetpropositionen för 2011 att stödet till forskningen huvudsakligen skulle utformas så att några starka forskningsmiljöer finansieras i syfte att skapa en bas för kunskaps- och kompetensutveckling för privata och offentliga finansmarknadsaktörer. Ett av kriterierna för forskningssatsningen är att den ska ha en tydlig koppling till utbildning inom området. En förutsättning för det program som ska tas fram är att finansmarknadsbranschen bidrar med en betydande del av satsningen, med målet att på sikt komma upp till motsvarande nivå som staten som helhet satsar (prop. 2010/11:1 utg. omr. 2 avsnitt 9.4.2). Från och med 2010 tillförs forskningen årligen 30 miljoner kronor från statens budget.

9.5.1 Resultatredovisning

Vinnova inledde Finansmarknadsprogrammet under 2010 och två utlysningar av forsknings-

bidrag genomfördes. Efter detta har Vinnova beslutat om följande satsningar.

Inom satsningen Centrum för finansmarknadsforskning har Handelshögskolan i Stockholm beviljats medel för att etablera ett nationellt centrum. Lunds Universitet och Göteborgs Universitet tilldelades medel för att etablera varsitt kompetenscentrum. Hela programmet samfinansieras av Vinnova, finansmarknadsbranschen och de medelsmottagande lärosätena.

Vinnova har även beslutat om en satsning avseende näringslivsdoktorander inom området finansmarknadsforskning. Fyra projekt har beviljats medel som var för sig samfinansieras med externa aktörer. Bidragsmottagarna är följande konstellationer: Kungl. Tekniska högskolan–Swedbank, Handelshögskolan i Stockholm–Sveriges Riksbank, Stockholms universitet–Sveriges Riksbank, och Göteborgs universitet–Nordea.

Besluten föregicks av öppna utlysningar och ansökningarna bedömdes av internationella bedömningspaneler. Inom ramen för centrumutlysningen blev de sökande även intervjuade av en internationell bedömningspanel.

9.5.2 Analys och slutsatser

I den senaste forsknings- och innovationspropositionen var ambitionen att stimulera långsiktiga strategiska satsningar som ger stöd för högkvalitativ forskning och utveckling (prop. 2008/09:50).

Det statliga stödet till finansmarknadsforskningen är viktig för finansmarknadssektorns utveckling. Forskningen bör utvecklas till att bli internationellt konkurrenskraftig och ha en hög relevans för den finansiella sektorns aktörer i såväl privat som offentlig verksamhet.

En viktig förutsättning för satsningen är att finansmarknadsbranschen bidrar med en betydande del av satsningen, med målet att på sikt komma upp till motsvarande nivå som staten som helhet satsar. I detta sammanhang har Vinnova en viktig uppgift att regelbundet följa upp att dessa finansieringsvillkor uppfylls.

9.6 Budgetförslag

9.6.1 1:11 Finansinspektionen

Tabell 9.8 Anslagsutveckling för 1:11 Finansinspektionen

Tusental kronor

År	Slagslag	Utfall	Anslags-sparande	Utfalls-underskott
2010	Utfall	263 301		28 891
2011	Anslag	286 154	Utgifts-prognos	295 680
2012	Förslag	306 919		
2013	Beräknat	347 078 ¹		
2014	Beräknat	384 844 ²		
2015	Beräknat	394 728 ³		

¹ Motsvarar 340 250 tkr i 2012 års prisnivå.

² Motsvarar 369 651 tkr i 2012 års prisnivå.

³ Motsvarar 369 652 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslaget används främst för Finansinspektionens förvaltningskostnader avseende tillsyn och regelgivning inom det finansiella området. Finansinspektionens tillståndsprövning finansieras helt med avgifter från de ansökande företagen.

Finansinspektionen anslagssparande från 2010 är främst ett resultat av svårigheten att rekrytera och behålla kompetensen inom myndigheten.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Tabell 9.9 Offentligrättslig verksamhet

Tusental kronor

Offentligrättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2010	253 000	35 130	317 000	-28 870
Prognos 2011	368 000	60 000	366 000	62 000
Budget 2012	350 000	70 000	377 000	43 000

Avgifterna regleras i förordningen (2001:911) om avgifter för prövning av ärenden hos Finansinspektionen och i förordningen (2007:1135) om årliga avgifter för finansiering av Finansinspektionens verksamhet. Avgifterna bestäms i syfte att uppnå full kostnadstäckning över tid. Finansinspektionen tar ut avgifter för den verksamhet som är anslagsfinansierad, med undantag för verksamheten som avser samordning av tillsyn för penningtvätt. Även kostnaden under anslaget 1:17 *Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter* ingår i de avgiftsgrundande beloppen (se avsnitt 9.4). Detta innebär att en höjning av anslaget är saldoneutralt, eftersom motsvarande belopp tas upp på inkomstsidan.

Under 2010 uppvisade verksamheten prövning av ärenden ett underskott. Regeringen har därför beslutat om justeringar av dessa avgifter fr.o.m. den 1 juli 2011.

I beloppen för intäkter till inkomsttitel ingår även bötesmedel och andra sanktionsavgifter som företagen under tillsyn betalar vid överträdelser. Överskotten förklaras bl.a. av bötesmedel och andra sanktionsavgifter som inbetalats.

Regeringens överväganden

Tabell 9.10 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:11 Finansinspektionen

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011 ¹	286 154	286 154	286 154	286 154
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löneomräkning ²	2 973	8 775	14 856	22 587
Beslut	17 792	52 149	84 224	86 387
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt			-390	-400
Förslag/beräknat anslag	306 919	347 078	384 844	394 728

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

Finansinspektionen behöver tillföras ökade resurser för att stärka arbetet med regelverken, utvidga tillsynen, öka det internationella arbetet och förbättra statistiken.

Av anslaget beräknas 5 000 000 kronor avsättas för satsningar inom konsumentområdet för genomförande av bl.a. privatekonomisk utbildning.

Regeringen föreslår att anslaget för Finansinspektionen under 2012 uppgår till 306 919 000 kronor. Tidigare tillfälliga medel på 20 000 miljoner kronor permanentas fr.o.m. 2012. För 2013 beräknas anslaget till 347 078 000 kronor, för 2014 till 384 844 000 kronor och för 2015 till 394 728 000 kronor. Utöver detta tillförs Finansinspektionen 7 150 000 kronor årligen fr.o.m. 2012 på särskilt anslag för avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter. Dessa avgifter belastar i dagsläget myndighetens förvaltnings-

anslag (se avsnitt 9.4). Detta innebär således ett samlat tillskott, i förhållande till 2011 års permanenta nivå, på 45 150 000 kronor 2012, 79 150 000 kronor 2013 respektive 110 150 000 kronor 2014.

9.6.2 1:17 Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter

Tabell 9.11 Anslagsutveckling för 1:17 Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter

Tusental kronor

2010	Utfall	Anslags-sparande	0
2011	Anslag	0	Utgifts-prognos 0
2012	Förslag	7 150	
2013	Beräknat	7 150	
2014	Beräknat	7 150	
2015	Beräknat	7 150	

Anslaget används för Finansinspektionens avgifter till EU:s tre tillsynsmyndigheter: Europeiska bankmyndigheten, Europeiska försäkrings- och tjänstepensionsmyndigheten samt Europeiska värdepappers- och marknadsmyndigheten.

Regeringens överväganden

I likhet med tidigare redovisade mycket preliminära beräkningar (2009/10:FPM21 och 2009/10:FPM45), förväntas avgifterna fortsätta att öka till 2015, då systemet antas vara fullt utbyggt. Regeringen avser återkomma till riksdagen med beräkningar av avgifterna för kommande år.

Regeringen föreslår att anslaget för Finansinspektionens avgifter till EU:s tillsynsmyndigheter under 2012 uppgår till 7 150 000 kronor. För 2013, 2014 och 2015 beräknas anslaget i brist på underlag till 7 150 000 kronor.

9.6.3 1:16 Finansmarknadsforskning

Tabell 9.12 Anslagsutveckling för 1:16 Finansmarknadsforskning

Tusental kronor

2010	Utfall	29 634	Anslags-sparande	366
2011	Anslag	30 000	Utgifts-prognos	29 372
2012	Förslag	30 005		
2013	Beräknat	30 767 ¹		
2014	Beräknat	31 342 ²		
2015	Beräknat	32 107 ²		

¹ Motsvarar 30 005 tkr i 2012 års prisnivå.

² Motsvarar 29 963 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslaget används av Vinnova för att genomföra en långsiktig satsning på finansmarknadsforskning.

Regeringens överväganden

Tabell 9.13 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:16 Finansmarknadsforskning

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011 ¹	30 000	30 000	30 000	30 000
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne-omräkning ²	5	767	1 386	2 152
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt			-44	-45
Förslag/beräknat anslag	30 005	30 767	31 342	32 107

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

Regeringen föreslår att anslaget för Finansmarknadsforskning under 2012 uppgår till 30 005 000 kronor. För 2013 beräknas anslaget till 30 767 000 kronor, för 2014 till 31 342 000 kronor och för 2015 till 32 107 000 kronor.

10 Riksgäldskontoret

10.1 Omfattning

Riksgäldskontoret är statens centrala finansförvaltning. I rollen som statens internbank tillhandahåller Riksgäldskontoret den betalningsmodell som alla statliga myndigheter använder för att genomföra sina betalningar. Myndigheternas behov av medel för betalningar styr hur mycket Riksgäldskontoret behöver låna eller kan amortera på statsskulden. Om staten betalar ut mer pengar än vad som kommer in i form av skatter och andra intäkter, tar Riksgäldskontoret upp lån för att täcka underskottet på statens budget. I detta fall ökar statsskulden. Kommer det däremot in mer pengar än vad som utbetalas uppstår ett överskott på statens budget. Överskott används till amorteringar, vilket i sin tur leder till att statsskulden minskar. Oavsett om det uppstår under- eller överskott behöver Riksgäldskontoret låna för att finansiera återbetalningen av gamla lån som förfaller.

Riksgäldskontoret ansvarar även för att ställa ut garantier och ge krediter som riksdagen beslutat om. Vid ingåendet av varje åtagande bedöms kreditrisken och vilken avgift som ska tas ut. Modellen innebär att avgifterna på lång sikt förväntas täcka både kreditförluster och administrationskostnader.

Riksgäldskontoret ansvarar även för insättningsgarantin, investerarskyddet och hanteringen av statligt stöd till banker och andra kreditinstitut. Uppgifterna syftar till att främja konsumentskyddet på finansmarknaden och stabiliteten i det finansiella systemet.

10.2 Resultatredovisning

Riksgäldskontoret har under 2010 genomfört sina uppgifter inom befintliga ramar. Driften av Riksgäldskontoret kostade 298,7 miljoner kronor, varav 283,7 miljoner betalades med anslagsmedel. Resterande 15,0 miljoner kronor betalades från stabilitetsfonden och avsåg kostnader för verksamheten avseende stöd till banker och andra kreditinstitut. Utöver nämnda belopp uppgick förvaltningskostnaderna i den avgiftsfinansierade verksamheten till 50 miljoner kronor.

10.2.1 Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Regeringens bedömning av Riksgäldskontorets verksamhet utgår från målen i myndighetens regleringsbrev och instruktion samt från de lagar och förordningar som reglerar Riksgäldskontorets verksamhet. Statsskuldens förvaltning utvärderas även utifrån de årliga riktlinjebesluten.

10.2.2 Resultat

Statens internbank

En av Riksgäldskontorets uppgifter är att vara statens internbank. I denna roll ansvarar Riksgäldskontoret för att ge de statliga myndigheterna förutsättningar att genomföra sina betalningar på ett säkert och effektivt sätt. Intern-

banken hanterat även lån och erbjuder placeringsmöjligheter till myndigheter, affärsverk och vissa statliga bolag.

Målet för den statliga betalningsverksamheten är att betalningarna ska vara kostnadseffektiva, säkra, tillgodose krav på information och valfrihet samt att staten ska ha en konkurrensneutral relation till bankerna.

Den statliga betalningsmodellen

Riksgäldskontoret har i uppgift att förvalta och utveckla den statliga betalningsmodellen. Betalningsmodellen består av system, tjänster, regelverk och avtal som är utformade så att staten ska kunna genomföra sina betalningar på ett effektivt och säkert sätt. Statens betalningsmodell är en kombination av ett centraliserat och decentraliserat ansvar. Ansvaret är centraliserat genom att Riksgäldskontoret har ett övergripande ansvar att föreslå förändringar och meddela föreskrifter och allmänna råd som kompletterar betalningsförordningen (2006:1097). Andra centrala inslag är att Riksgäldskontoret ansvarar för statens centralkonto (f.d. statsverkets checkräkning) och upphandlar ramavtal för betaltjänster. Gentemot myndigheterna har Riksgäldskontoret en konsultativ roll genom att kontoret ger råd och stöd till myndigheterna i betalningsfrågor. Riksgäldskontoret tar även fram och håller utbildningar för myndigheterna i betalningsfrågor.

Det decentraliserade ansvaret utgörs av att myndigheterna själva beordrar och tar emot betalningar. Det är myndighetens ansvar att kontrollera att samtliga utbetalningar sker till rätt mottagare, med rätt belopp och vid rätt tidpunkt. Myndigheterna är dock skyldiga att använda ramavtalen för betaltjänster som Riksgäldskontoret upphandlat, såvida inte Riksgäldskontoret medgivit annat.

Under 2010 upphandlade Riksgäldskontoret nya ramavtal för betaltjänster. Ramavtal slöts med Danske Bank A/S Danmark, Nordea, Skandinaviska Enskilda Banken AB och Swedbank AB. Avtalen gäller i fyra år fr.o.m. 1 april 2011; därefter finns möjlighet till förlängning i ytterligare två år.

Nöjda kunder

Den kundenkät som myndigheterna svarade på 2010, och som skickas ut varje år, visar att myndigheterna är nöjda med internbankens

service och tjänster. Nöjdhetsindex steg från 82 till 84 av maximalt 100.

Kostnader för statens betalningar

Den centrala upphandlingsformen gör det möjligt att ställa enhetliga krav på teknik, säkerhet, likviditetshandling, återrapportering etc. Sammantaget bedöms den administrativa kostnaden vid den senaste upphandlingen ha uppgått till 3 miljoner kronor, vilket är betydligt lägre än om varje statlig myndighet hade gjort sin egen upphandling.

När det gäller kostnaden för utnyttjandet av ramavtalsbankernas betaltjänster betalar varje myndighet själv för de transaktioner och de tjänster som används. På så sätt ges myndigheterna incitament att använda de betalningslösningar som är mest kostnadseffektiva. Under 2010 betalade myndigheterna totalt 118 miljoner kronor för de 142 miljoner betalningar som ramavtalsbankerna förmedlade under året. Den genomsnittliga kostnaden för en statlig betalning under 2010 var 0,83 kronor, vilket är samma kostnad som 2009.

Tabell 10.1 Antalet betalningar samt kostnader för betalningar i statens betalsystem

	2006	2007	2008	2009	2010
Antal betalningar (miljoner)	123	127	132	138	142
Total kostnad (miljoner kr)	152	122	114	114	118
Kostnad/betalning (kr)	1,23	0,95	0,86	0,83	0,83

Antalet internstatliga betalningar har minskat från 2,6 miljoner 2006 till 0,5 miljoner 2010. Samtidigt har genomsnittskostnaden för en internstatlig betalning under samma period minskat från 1,14 till 0,27 kronor. Den stora minskningen inföll 2007 och berodde på att anslagsmedel då började överföras internt i stället för via bank.

Betalningsflödet över statens centralkonto uppgick till 5 244 miljarder kronor under 2010. Av beloppet avsåg 2 624 miljarder kronor inbetalningar och 2 620 miljarder kronor utbetalningar.

In- och utlåning

Statens internbank tar emot inlåning från myndigheter, affärsverk och vissa statliga bolag. Medel för förvaltningsändamål sätts in på

myndigheternas räntekonto i Riksgäldskontoret. Överföringen till räntekontot görs som regel med en tolfedel varje månad av anslaget som tilldelas årsvis. Från räntekontot avräknas dagligen de betalningar myndigheten gör. Till kontot är ett kreditutrymme kopplat.

Medel för myndigheternas investeringar i anläggningstillgångar finansieras med lån hos Riksgäldskontoret. Låneramens storlek fastställs i myndigheternas regleringsbrev och räntevillkoren sätts utifrån Riksgäldskontorets aktuella kostnad för upplåningen. Medel för transfereringar finansieras direkt från statens centralkonto och passerar inte myndigheternas räntekonton.

Vid 2010 års slut uppgick den totala inlåningen till 106 miljarder kronor, vilket var en ökning med 17 miljarder kronor jämfört med 2009. Ökningen kan i huvudsak förklaras av att myndigheterna ökade behållningarna på sina räntekonton och av att Apoteket AB placerade ett överskott om 5,9 miljarder kronor från försäljningen av delar av sin verksamhet.

Den samlade utlåningen från statens internbank till myndigheter, affärsverk och vissa statliga bolag uppgick vid utgången av 2010 till 343 miljarder kronor. Utlåningsvolymen var i stort oförändrad jämfört med föregående år. Centrala studiestödsnämnden (CSN) är den största låntagaren. Under 2010 ökade CSN lånevolymer med ytterligare 5,9 miljarder kronor, och vid årets slut uppgick lånevolymer till 165 miljarder kronor. Affärsverkens och bolagens lån uppgick till 3,9 respektive 25,9 miljarder kronor vid utgången av 2010. De lån i utländsk valuta som Riksgäldskontoret tog upp under 2009 för vidareutlåning till Riksbanken motsvarade 86,0 miljarder kronor vid utgången av 2010 med då gällande valutakurser.

Säkrare betalningar

Arbetet med att ytterligare öka säkerheten i statens betalningar har fortsatt under 2010. Riksgäldskontoret har lämnat förslag till ändringar i förordningen (2006:1097) om statliga myndigheters betalningar och medelsförvaltning (betalningsförordningen). Förordningsändringarna trädde i kraft den 1 maj 2011 och följde i huvudsak Riksgäldskontorets förslag. Riksgäldskontoret har även beslutat nya föreskrifter och allmänna råd som kompletterar förordningen. Ändringarna förtydligar myndigheternas ansvar i betalnings-

processen. Ramavtalen för betaltjänster, som trädde i kraft den 1 april 2011, innehåller lösningar som gör det möjligt för myndigheterna att öka säkerheten.

Förberedelser för auktionering av utsläppsrätter

Riksgäldskontoret deltar i förberedelserna med att etablera det EU-gemensamma systemet för auktionering av utsläppsrätter. Riksgäldskontoret ansvarar för det operativa arbetet, med Sveriges andel, av de utsläppsrätter som ska auktioneras ut (Europeiska kommissionens förordning nr 1031/2010). Se vidare Utgiftsområde 20, avsnitt 3.5.1 Begränsad klimatpåverkan.

Statsskuldsförvaltning

Statsskuldsförvaltningen har som övergripande mål att statens skuld ska förvaltas så att kostnaden för skulden långsiktigt minimeras, samtidigt som risken i förvaltningen beaktas. Förvaltningen ska ske inom ramen för de krav som penningpolitiken ställer, se 5 kap. 5 § budgetlagen (2011:203).

Regeringen fastställer ramar för förvaltningen

Regeringen beslutar årligen om riktlinjer för statsskuldens förvaltning. Riksgäldskontoret lämnar förslag till riktlinjebeslut och förslaget remitteras till Riksbanken för yttrande. Regeringen beslutar om avvägningen mellan kostnad och risk genom att sätta ramarna för statsskuldsförvaltningen. Avvägningen görs i stor utsträckning genom besluten om skuldens sammansättning och löptid. När regeringen har fattat sitt riktlinjebeslut ansvarar Riksgäldskontoret för att strategiska beslut fattas inom de fastställda ramarna och för att dessa omsätts i den operativa förvaltningen av skulden.

Utvärderingsskrivelse till riksdagen vartannat år

Vartannat år lämnar regeringen en skrivelse till riksdagen med en utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning. Den senaste skrivelsen, som avsåg 2005–2009, överlämnades våren 2010 (skr. 2009/10:104). I skrivelsen konstateras att statens upplåning och skuldförvaltning har fungerat väl, även under den turbulenta perioden sedan hösten 2008. De uppsatta målen har nåtts och besluten bedöms i allmänhet ha varit väl motiverade. Den externa

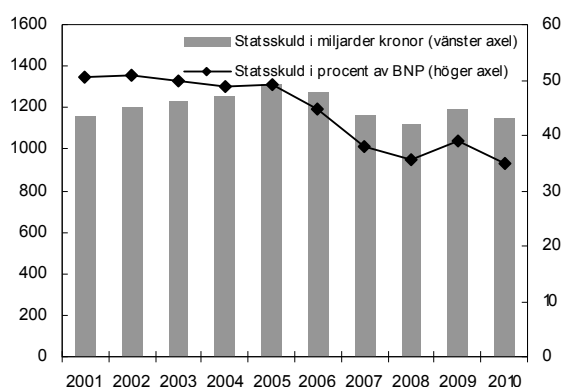
utredare som på Regeringskansliets uppdrag granskat statsskuldspolitiken för 2008 och 2009 har i huvudsak gjort samma bedömning. Nästa utvärderingsskrivelse, som ska avse 2007–2011, kommer att överlämnas till riksdagen i april 2012.

Åren mellan skrivelserna redovisar regeringen sin preliminära syn på den genomförda statsskuldförvaltningen i budgetpropositionen. Nedan redovisas i korthet riktlinjer och uppnådda resultat för statsskuldförvaltningen 2010.

Statsskuldens storlek och kostnad

Statsskuldens storlek och förväntade utveckling är en utgångspunkt för hur statsskuldspolitiken ska avvägas. Statsskulden har som andel av BNP minskat under hela 2000-talet, bortsett från 2009 då skulden steg i samband med konjunkturnedgången och vidareutlåning av närmare 100 miljarder kronor till Riksbanken. Vid utgången av 2010 uppgick den okonsoliderade statsskulden till 1 151 miljarder kronor, vilket motsvarade 35 procent av BNP. I kronor räknat är detta ungefär i nivå med skuldens storlek för tio år sedan. I förhållande till BNP har dock statsskulden minskat med 16 procentenheter, från 51 till 35 procent, under samma period. Detta innebär att statsskuldens påverkan på statsfinanserna har minskat kraftigt de senaste tio åren.

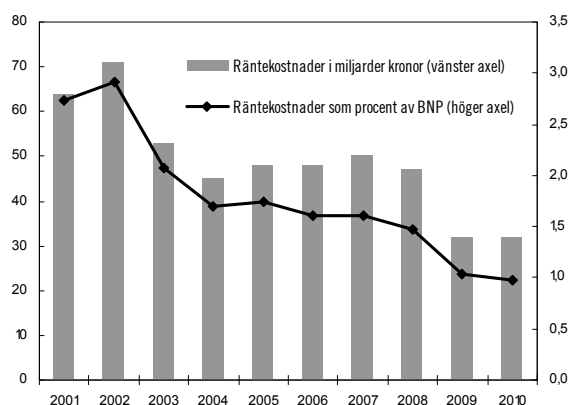
Diagram 10.1 Statsskulden

Källa: Riksgäldskontoret

De senaste tio åren har räntekostnaderna för statsskulden halverats, från 60 till 30 miljarder kronor per år. Detta är främst en följd av lägre räntenivåer. Som andel av BNP har de kostnads-mässiga räntorna minskat från ca 3 procent för tio år sedan till ca 1 procent de senaste åren.

Diagram 10.2 Kostnads-mässiga statsskuls-räntor

Källa: Riksgäldskontoret

Olika mått på statsskulden

Statsskulden mäts på olika sätt beroende på måttets syfte. I diagram 10.1 redovisas statsskuldens utveckling enligt det mått som visar den skuld som Riksgäldskontoret förvaltar, kallat okonsoliderad statsskuld. I andra delar av budgetpropositionen använder regeringen måttet konsoliderad statsskuld. Måttet okonsoliderad statsskuld visar statens totala skuld, medan den konsoliderade statsskulden visar statens skuld till aktörer utanför staten. Skillnaden utgörs av statliga myndigheters innehav av statspapper. Detta innehav brukar uppgå till omkring 50 miljarder kronor. Båda måtten visar statens framtida åtaganden i termer av summerade nominella slutbelopp för Riksgäldskontorets utestående låneinstrument, med respektive utan myndigheternas innehav.

För styrning av statsskulden används sedan 2007 måttet statsskuldens summerade kassaflöde (SSK-måttet). Detta mått mäter risken i statsskulden genom att omfatta framtida åtaganden i termer av kassaflöden. Förutom nominella slutbelopp ingår även kupongbetalningar och inflationskompensation. En annan viktig skillnad jämfört med måtten okonsoliderad och konsoliderad statsskuld är att SSK-måttet inkluderar kassaflöden från tillgångar som ligger inom Riksgäldskontorets skuldförvaltning. Denna typ av tillgångar har under perioder ökat till följd av t.ex. extraupplåning i statsskuldväxlar (hösten 2008) och vidareutlåning till Riksbanken (från våren 2009). De styrande måndelarna för statsskuldens sammansättning liksom riktvärdena för löptiden i de olika skuldslagen baseras på SSK-måttet.

Statsskuldens sammansättning

Regeringen styr statsskuldens sammansättning genom att ange målandelar för valutaskulden och den reala kronskulden. Därtill består statskulden av nominell kronskuld, vars andel blir en direkt konsekvens av målandelarna för de båda övriga skuldandelarna.

Sommaren 2008 uppnåddes det långsiktiga målet om 15 procenters valutaskuld. Minskningen har främst skett för att minska risken i statskulden¹⁵. Från sommaren 2008 tillämpas ett styrintervall på 2 procentenheter i förhållande till riktvärdet på 15 procent. Under 2010 uppgick andelen valutaskuld i genomsnitt till 14 procent. Den viktigaste orsaken till att andelen låg under riktvärdet var den kraftiga kronförstärkningen under året. I slutet av året minskade även andelen till följd av det säsongsmässigt stora lånebehovet i december, vilket i huvudsak täcktes av upplåning i kronor.

Sedan 1994 har upplåning skett i real kronskuld. I takt med att valutaandelen minskat har regeringen strävat efter att öka realskuldens andel. Sedan 2007 är riktvärdet för den reala kronskulden 25 procent. Andelsstyrningen av den reala kronskulden görs på lång sikt, eftersom det på kort sikt är svårt att till rimliga kostnader styra andelen real kronskuld. Under 2010 var andelen real kronskuld i genomsnitt 26 procent.

Det kalkylmässiga resultatet för realupplåningen, mätt som kostnadsskillnaden mellan upplåning i reala och nominella obligationer, ökade med 3 miljarder kronor under 2010.

Statsskuldens löptid

Avvägningen mellan kostnad och risk i statskuldsförvaltningen påverkas i stor utsträckning av besluten om skuldens löptid. Avkastningskurvan på den svenska räntemarknaden har i genomsnitt haft en positiv lutning (de kortare räntorna har historiskt sett varit lägre än de längre). Av kostnadsskäl har regeringen därför, fram till mars 2009, sökt förkorta löptiden. I syfte att ta tillvara kostnadsfördelarna med den lågräntemiljö som följde av finanskrisen beslutade regeringen i mars 2009 att temporärt

upphäva löptidsriktvärdet i den nominella skulden. Beslutet gjorde det möjligt för Riksgäldskontoret att under våren 2009 emittera en 30-årig nominell obligation med volymen 38 miljarder kronor och räntan 3,75 procent. Emissionen minskade refinansieringsrisken samtidigt som upplåningen spreds på fler löptider.

Styrningen av statsskulden görs i termer av räntebindningstid, dvs. tiden fram till dess att räntan justeras. För obligationer och statskuldväxlar är räntebindningstiden i princip densamma som tiden till förfall. Därutöver använder Riksgäldskontoret derivatinstrument, i första hand ränteswappar, på ett sådant sätt att den totala räntebindningstiden förkortas utan att förfallostrukturen påverkas. Det får till effekt att den genomsnittliga tiden till förfall i skulden är längre än vad som framgår av löptidsriktvärdena.

I riktlinjebeslutet för 2010 angav regeringen att löptiden ska styras mot 9,4 år för realskulden och 0,125 år för valutaskulden. Styrningen för den nominella kronskulden delades upp så att låneinstrument med kortare löptid än tolv år styrs mot löptidsriktvärdet 3,2 år. Låneinstrument med längre löptid än 12 år begränsades av ett lånetak på 60 miljarder kronor 2010. Räntebindningstiden för hela den nominella kronskulden motsvarar omkring fem år, vilket är ungefär detsamma som för de tre skuldslagen tillsammans.

Positionstagande

Vid sidan av den ordinarie finansieringen av statsskulden har Riksgäldskontoret möjlighet att ta ränte- och valutapositioner för att, med beaktande av risk, sänka kostnaden för statskulden. Positionerna begränsas dels genom att regeringen anger en samlad högsta risknivå, dels genom ett högsta nominellt belopp. En position innebär att Riksgäldskontoret ökar eller minskar exponeringen i ett visst skuldslag utifrån myndighetens bedömning av den framtida värdeutvecklingen. En vinst genom en position minskar statens räntekostnader med samma belopp.

I maj 2009 beslutade regeringen att utöka Riksgäldskontorets mandat för positioner mellan kronor och andra valutor från 15 till 50 miljarder kronor. Beslutet fattades efter att den svenska kronan hade försvagats kraftigt under finanskrisen. Regeringen delade Riksgäldskontorets bedömning att kronan skulle stärkas när den finansiella oron hade ebbat ut.

¹⁵ I samband med den statsfinansiella krisen i början av 1990-talet gjordes en stor del av nyupplåningen i utländsk valuta. Andelen valutaskuld steg då från 10 till knappt 30 procent. Regeringen bedömde att detta var en för stor andel valutaskuld och en långsiktig amortering på valutaskulden inleddes.

Syftet med positionen var att minska kostnaderna för statsskulden, samtidigt som påfrestningen på kronmarknaden kunde reduceras. I slutet av 2009 var positionen på motsvarande 50 miljarder kronor helt uppbyggd. En gradvis avveckling av positionen inleddes i september 2010. Kronan hade då stärkts betydligt sedan våren 2009 och växelkursen låg till synes varaktigt på relativt normala nivåer. Vid utgången av 2010 hade positionen minskat från 50 till 27 miljarder kronor och i juni 2011 var positionen helt avvecklad. Den slutliga vinsten uppgick till 8,1 miljarder kronor.

Riksgäldskontoret bedriver också en löpande aktiv förvaltning i utländsk valuta. Under 2010 gav den löpande förvaltningen ett negativt resultat om 324 miljoner kronor. Enligt riktlinjerna ska resultatet utvärderas under en femårsperiod. För perioden 2006–2010 uppgick överskottet till 783 miljoner kronor eller i genomsnitt 157 miljoner kronor per år.

Tabell 10.2 Resultat av aktiv förvaltning, miljoner kronor

Miljoner kronor					
	2006	2007	2008	2009	2010
Total förvaltning	339	-238	492	514	-324
Summa resultat 2006–2010					783

Marknads- och skuldvard

Riksgäldskontorets marknads- och skuldvard har bedrivits enligt samma principer som tidigare. Detta innebär att investerarrelationerna präglas av öppenhet, transparens och förutsägbarhet.

Som en del av marknads- och skuldvarde ger Riksgäldskontoret ut rapporten Statsupplåning – prognos och analys tre gånger per år. I rapporten beskrivs samverkan mellan prognosen över statens lånebehov och upplåningens fördelning på olika instrument. Syftet med rapporten är att den ska underlätta för marknadsaktörer att följa och bilda sig en uppfattning om statskuldspolitiken och kommande upplåningsbehov.

Riksgäldskontoret har liksom tidigare låtit TNS Sifo Prospera genomföra en utvärdering av upplåningsverksamheten. Den senaste mätningens betyg var något lägre jämfört med föregående undersökning. För 2008 och 2009 bör dock betyget beaktas utifrån de exceptionella omständigheter som rådde då Riksgäldskontoret deltog aktivt i likviditetsstödande åtgärder. I en

internationell jämförelse fick Riksgäldskontoret betyget utmärkt.

Lån för att tillgodose behovet av statslån

Sedan hösten 2008 har Riksgäldskontoret möjlighet att ta upp lån för att tillgodose behovet av statslån (statsskuldväxlar eller obligationer). Möjligheten får bara utnyttjas om det är påkallat på grund av hot mot den finansiella marknadens funktion. Under 2010 har möjligheten inte utnyttjats.

De extra emissioner som genomfördes under hösten 2008 bedöms ha haft en stabiliserande inverkan på räntebildningen och hölls inom de ramar som fastställts i regeringens riktlinjer. Metoden att på ett förutbestämt sätt samtidigt byta in bostadspapper bedöms även ha bidragit till att förbättra likviditeten på bostadsobligationsmarknaden, vilket i sin tur bedöms ha minskat effekten av den finansiella oron i Sverige (se vidare utvärdering i skr. 2009/10:104).

Upplåning på privatmarknaden

Riksgäldskontoret bedriver upplåning på privatmarknaden riktad till privatpersoner, mindre företag och organisationer. I regeringens riktlinjer anges att privatmarknadsupplåningen ska bidra till att sänka kostnaderna för statsskulden.

Under 2010 minskade privatmarknadsupplåningen kostnaderna för statsskulden med 183 miljoner kronor. För perioden 2006–2010 blev den sammanlagda kostnadsbesparingen 882 miljoner kronor eller 176 miljoner kronor i genomsnitt per år. Det är framför allt försäljningen av premieobligationer som bidrar till överskottet.

Tabell 10.3 Kostnadsbesparing privatmarknadsupplåning

Miljoner kronor					
	2006	2007	2008	2009	2010
Premieobligationer	150	149	106	170	171
Riksgäldsspar	27	23	38	36	12
Summa besparing	177	171	144	206	183
Summa besparing 2006–2010					882

Garantier och krediter

Riksgäldskontoret ger garantier och lån till företag och annan verksamhet efter beslut av riksdagen och regeringen. En garanti innebär att staten går i borgen för någon annans betalningar. Utlåningen sker antingen genom särskilda beslut

eller genom lagar och förordningar om låneprogram. Garantier och krediter innebär att staten tar på sig finansiell risk.

Målet för garanti- och kreditområdet är bl.a. att Riksgäldskontoret ska bidra till att statens risk begränsas och dess rätt tryggas.

Bestämmelser i den nya budgetlagen

Statlig utlåning med kreditrisk regleras sedan den nya budgetlagen trädde i kraft den 1 april 2011 på liknande sätt som statliga garantier. I förordningen (2011:211) om utlåning med kreditrisk och garantigivning finns detaljerade bestämmelser på området.

Grundprincipen för garanti- och kreditmodellen är att en avgift ska tas ut motsvarande statens förväntade kostnad (inklusive administrativa kostnader) för åtagandet, såvida inte riksdagen beslutat annat. Avgifterna sätts som huvudprincip in på konto hos Riksgäldskontoret. Eventuella infrianden täcks med medel från dessa konton. Modellen innebär att avgifterna på lång sikt förväntas täcka både kreditförluster och administrationskostnader.

Det finns även särskilda statliga garantier som regleras i andra lagar än budgetlagen. Avgifterna för sådana garantier är i regel angivna direkt i lag och sätts utifrån andra grunder än att de ska täcka de förväntade kostnaderna. Insättningsgarantin, investerarskyddet och garantiprogrammet för banker och vissa andra kreditinstitut är exempel sådana garantier.

Garantier till bilindustrin

Finansoron och den kraftiga konjunkturunedgången ledde till att Riksgäldskontoret fick nya och viktiga uppdrag som garanti- och kreditmyndighet.

I december 2008 beslutade riksdagen om en ram för statliga kreditgarantier till fordonsföretag som söker lån från Europeiska investeringsbanken (EIB). Garantierna får sammantaget uppgå till högst 20 miljarder kronor och syftar till att påskynda omställningen till grön teknologi (prop. 2008/09:95, bet. 2008/09:FiU19, rskr. 2008/09:144). Under 2010 beviljades både Saab Automobile AB och Volvo Personvagnar AB lån med statliga garantier. EU-kommissionen har godkänt villkoren enligt det tillfälliga regelverket för statligt stöd.

I februari 2010 slutfördes försäljningen av Saab Automobile AB till det holländska bolaget Spyker. I samband med detta ingick Riksgälds-

kontoret avtal om en kreditgaranti för lån om högst 400 miljoner euro (cirka 3,6 miljarder kronor) hos EIB. Vid årsskiftet 2010/11 hade garantier utfärdats om 217 miljoner euro (1,9 miljarder kronor). EIB kontrollerar att de projekt som lånet ska finansiera genomförs enligt plan och att företaget självt står för minst halva kostnaden. Inför varje utbetalning kontrollerar Riksgäldskontoret att Saab Automobile AB uppfyller villkoren i garantiavtalet och att de ställda säkerheterna är fullgoda.

På begäran av Saab har Riksgäldskontoret släppt säkerheten i Saabs fastighetsbolag ProCo mot att låneramen justerades ned från 400 till 280 miljoner euro. Statens säkerheter täcker hittills utfärdade garantier, även i beaktande av eventuell rekonstruktion eller konkurs.

I december 2010 ingick Riksgäldskontoret och Volvo Personvagnar AB avtal om en statlig kreditgaranti avseende ett projektlån på högst 3,55 miljarder kronor från EIB. Förhandlingar pågick redan under 2009 och återupptogs när kinesiska Geely blev ny ägare i Volvo Personvagnar AB. Lånet ska användas till utveckling av nya motorgenerationer och teknik med tydlig miljöprofil vid anläggningarna i Göteborg och Skövde. Lånet ska börja betalas ut under 2011 och löper på sju år.

Utlåning till länder i kris

Riksgäldskontoret har i uppdrag att handlägga de krediter till Island och Lettland som riksdagen bemyndigat regeringen att besluta om (se avsnitt 13). Riksgäldskontoret har även fått i uppdrag av regeringen att bistå med utformningen av ett avtal om kredit till Irland (Fi 2010/5536).

Låneram för Svensk Exportkredit AB

I syfte att stödja svensk exportfinansiering har Svensk Exportkredit AB (SEK) sedan 2009 en låneram hos Riksgäldskontoret. Låneramen uppgår till 100 miljarder kronor och har hittills inte utnyttjats. Låneramen har dock betydelse för SEK:s möjligheter att lämna statsstödda exportkrediter till fast ränta, via den s.k. CIR-finansieringen. Regeringen föreslår att låneramen på 100 miljarder kronor kvarstår under 2012 (se utgiftsområde 24 Näringsliv avsnitt 4.4–4.6).

Garantiportföljen

De utställda garantierna uppgick till 45 miljarder kronor vid utgången av 2010 (exklusive garantier

till svenska kreditinstitut och insättningsgarantin), vilket var 1 miljard kronor lägre än föregående år. Garantiportföljen var i stor utsträckning koncentrerad till ett fåtal stora projekt. Öresundsbron stod för 56 procent av garantiåtagandena. Övriga garantiåtaganden rör främst pensioner till tidigare anställda i statliga myndigheter som omvandlats till bolag (19 procent), internationella åtaganden (14 procent), svenska kreditinstitut (7 procent) samt forskning och utveckling (4 procent). Utöver Riksgäldskontoret hanterar även Exportkreditnämnden, Statens bostadskreditnämnd och Styrelsen för internationellt utvecklingsarbete statliga garantier.

Tabell 10.4 Riksgäldskontorets garantiverksamhet

Miljoner kronor

	2006	2007	2008	2009	2010
Garantiåtagandena					
- Ordinarie reserv	48 475	47 426	50 610	46 213	45 063
- Venantius AB	4 373	0	0	0	0
Saldo på garantireserver¹					
- Ordinarie reserv	1 949	2 191	2 278	2 227	2 284
- Venantius AB	562	0	0	0	0

¹ Avser de medel som avsatts på räntekonto i RGK för framtida infrianden av garantier, inklusive räntor.

De garantiavgifter som Riksgäldskontoret tar in för att täcka framtida förluster bildar en garanti-reserv. Vid 2010 års utgång uppgick garanti-reserven till 2,3 miljarder kronor, medan reserveringen för förväntade förluster uppgick till 1,6 miljarder kronor. Garantireserven var därmed större än avsättningen för förväntade förluster. Ett infriande eller en större risk kan dock i framtiden medföra att garantireserven blir mindre än avsättningarna.

Vid sidan av garantireserven finns garantier utställda av affärsverk och andra myndigheter på 1,6 miljarder kronor. Vidare finns ett särskilt garantikapital till internationella finansieringsinstitutioner på 96 miljarder kronor (hanteras av Finansdepartementet och Utrikesdepartementet) som är undantagna från garantimodellen, men för vilka en separat garantireserv finns i Riksgäldskontoret. Historiskt sett har medlemsländerna i de aktuella internationella finansieringsinstitutionerna alltid valt att kollektivt tillskjuta mer kapital framför att låta utställda garantier infrias. Ett eventuellt infriande av en sådan garanti skulle dock medföra att reserven

belastades, vartefter motsvarande belopp skulle avräknas från anslag inom respektive departements ansvarsområde. Förfarandet innebär att saldot på denna särskilda garantireserv normalt kommer att vara noll kronor. Kostnaden för dessa åtaganden görs synlig genom att ändamålet för de anslag som täcker kapitaltillskottet har vidgats till att även gälla infrianden av garantikapital.

Lån med kreditrisk

Riksgäldskontorets utlåning till låntagare utanför staten uppgick vid 2010 års slut till 26 miljarder kronor (exklusive utlåningen till Island), vilket är en ökning med 3 miljarder kronor jämfört med utgången av 2009. Utlåningen finansierar främst infrastrukturprojekt. Lånen är på grund av förväntade kreditförluster värderade till 25 miljarder kronor. Nedskrivningen med 0,9 miljarder kronor är oförändrad jämfört med föregående årsskifte. De största låntagarna är Botniabanan AB, Svensk-Danska broförbindelsen AB (SVEDAB AB), Swedavia och A-Train AB. I tabell 10.5 redovisas Riksgäldskontorets samlade utlåning med kreditrisk inklusive krediten till Island.

Tabell 10.5 Lån med kreditrisk hos Riksgäldskontoret

Miljoner kronor, per 31 december 2010

	Låneram	Utestående lån	Nedskrivning till följd av förväntade kreditförluster
Botniabanan AB	17 800	16 665	
SVEDAB AB	5 200	5 266	700
A-train AB	1 000	1 000	200
Swedavia	3 240	2 313	
Island	¹	2 229	
Övriga	-	491	
Summa		27 964	900

¹ 495 miljoner euro.

Insättningsgaranti och investerarskydd

Riksgäldskontoret är garantimyndighet enligt lagen (1995:1571) om insättningsgaranti och lagen (1999:158) om investerarskydd. Syftet med insättningsgarantin och investerarskyddet är att ge ett starkt konsumentskydd för allmänhetens insättningar respektive för finansiella instrument. Insättningsgarantin bidrar även till stabilitet i det finansiella systemet.

Insättningsgarantin

Insättningsgarantins omfattning och utformning styrs av regelverk inom Sverige och EU och finansieras genom avgifter från de institut som omfattas av systemen. I Sverige infördes garantin 1996. Riksgäldskontoret har haft i uppgift att administrera insättningsgarantin sedan den 1 januari 2008.

Genom en ökad harmonisering inom EU ska konsumentskyddet ytterligare stärkas och bidra till den finansiella stabiliteten. Som ett led i denna strävan har bestämts att det högsta ersättningsbeloppet för insättningsgarantin inom EU ska vara 100 000 euro. Den 31 december 2010 höjdes därmed det maximala ersättningsbeloppet i den svenska insättningsgarantin från 500 000 kronor till 100 000 euro. En annan åtgärd är att utbetalningstiden för insättningsgarantin har förkortats från 3 månader till 20 arbetsdagar samt att Finansinspektionen kan besluta om att insättningsgarantin ska träda in när insatta medel inte är tillgängliga. Tidigare utlöstes garantin först efter en konkurs.

I början av 2010 försattes den danska banken Capinordic Bank i konkurs av en dansk domstol. Sparare i bankens svenska filial omfattades av den danska insättningsgarantin. Filialen hade tecknat ett avtal om komplettering med den svenska insättningsgarantin. Vid det aktuella tillfället uppgick den svenska insättningsgarantin till det högsta beloppet av 50 000 euro respektive 500 000 kronor, medan den danska insättningsgarantin uppgick till 50 000 euro. På utbetalningsdagen var 50 000 euro mindre värda än 500 000 kronor varför den svenska insättningsgarantin fick täcka mellanskillnaden, som för de 825 berörda kunderna uppgick till sammanlagt 10,6 miljoner kronor.

Avgifter för insättningsgarantin och fondens värde

Insättningsgarantin finansieras genom årliga avgifter från de anslutna instituten. Drygt 150 institut är anslutna till garantin. Enligt gällande bestämmelser ska den sammanlagda årliga avgiften uppgå till 0,1 procent av de totala garanterade insättningarna. Institutens avgift varierar beroende på hur stor andel kapital institutet har jämfört med övriga institut. De totala garanterade insättningarna uppgick den 31 december 2009 till 948 miljarder kronor. Den totala avgiften för 2010 blev därmed 948 miljoner kronor.

Avgifterna placeras i en fond som förvaltas av Kammarkollegiet på uppdrag av Riksgäldskontoret. Placeringarna görs i statsobligationer och på ett räntebärande konto i Riksgäldskontoret. Vid utgången av 2010 uppgick insättningsgarantifondens värde till 22,6 miljarder kronor. Avkastningen för 2010 blev 2,81 procent.

Investerarskyddet

Investerarskyddet gäller när ett institut har gått i konkurs och det visar sig att kunden inte kan få ut sina värdepapper eller pengar. Kundens värdepapper och pengar ska dock vara åtskilda från institutets tillgångar, vilket i normalfallet innebär att värdepapperna och pengarna lämnas ut vid en konkurs. Skyddet infördes i Sverige 1999 och baseras på ett EU-direktiv (97/9/EG). Investerarskyddet är begränsat till 250 000 kronor per kund och institut.

Arbetet med att hantera ersättningsfallet med anledning av CTA Lind & Co Scandinavia AB:s (CTA) konkurs fortsatte under 2010. Vid årets slut uppgick de kostnader som ersättningsfallet medfört för staten till ca 140 miljoner kronor. Kostnaderna ska fördelas mellan de institut som var anslutna till investerarskyddet vid konkurs-tillfället (2004).

Avgifter för investerarskyddet

Institut anslutna till investerarskyddet betalar årligen en avgift för administrationen av skyddet. Om investerarskyddet aktiveras tas de tillkommande kostnaderna för ersättningsfallet ut i efterhand. Under 2010 utvecklade Riksgäldskontoret en modell som kommer att användas för att fördela kostnaderna för det ersättningsfall som uppstod när CTA gick i konkurs.

Stöd till kreditinstitut

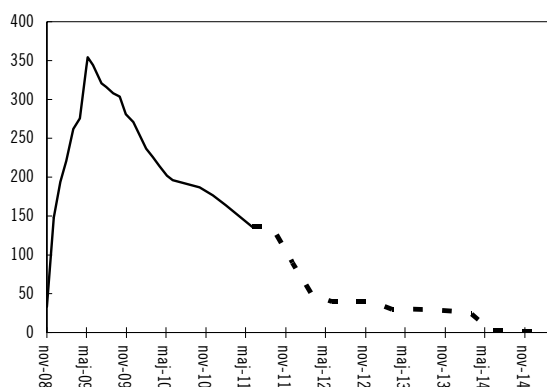
Riksgäldskontoret är stödmyndighet enligt lagen (2008:814) om statligt stöd till kreditinstitut (stödlagen). Med stöd av lagen kan åtgärder vidtas för att motverka allvarliga störningar i det finansiella systemet. Stödåtgärderna ska så långt som möjligt vara affärsmässiga. De får inte heller leda till otillbörlig snedvridning av konkurrensen. Åtgärderna ska utformas så att statens långsiktiga kostnader för stödet minimeras och så att insatserna i möjligaste mån kan återfås.

Garantiprogrammet för bankers m.fl. upplåning

Det statliga garantiprogrammet inrättades av regeringen under finanskrisen hösten 2008, se förordning (2008:819). Syftet med garantiprogrammet var att underlätta bankernas och bostadsinstitutens upplåning och därmed ge bättre förutsättningar för företag och hushåll som behövde låna pengar. Programmet löpte ut den 30 juni 2011. De sista garantierna förfaller under 2015. Nedan ges en kort beskrivning av i vilken omfattning garantiprogrammet utnyttjats.

Ramen för garantiprogrammet var inledningsvis 1 500 miljarder kronor. Den 18 november 2010 halverades ramen till 750 miljarder kronor. När de utställda garantierna var som störst, i juni 2009, garanterades 354 miljarder kronor inom programmet. I takt med att finansorn avtog började gamla garantier löpa ut i en snabbare takt än nya ställdes ut. Sedan sommaren 2009 har de garanterade volymerna successivt minskat och efter halvårsskiftet 2010 har inga nya garantier ställts ut. Vid utgången av 2010 uppgick den garanterade volymen till 176 miljarder för att minska till 136 miljarder kronor vid halvårsskiftet 2011. Under förutsättning att inga nya garantier ställs ut förväntas volymen uppgå till omkring 90 miljarder kronor vid slutet av 2011 och till 40 miljarder kronor vid slutet av 2012. I diagram 10.3 framgår de garanterade volymerna i miljarder kronor om inga nya garantier ställs ut.

Diagram 10.3 Omfattning av åtagandet inom garantiprogrammet

Källa: Riksgäldskontoret

Vid halvårsskiftet 2011 beräknades programmet komma att ge en nettointäkt på 5,8 miljarder kronor, baserat på en uppskattning av avgifter under programmets hela livslängd. Den nuvärdesberäknade förväntade intäkten uppgår till 6,1 miljarder kronor och motsvarande för-

väntade kostnader till 0,3 miljarder kronor. Inga infrianden har skett.

Kapitaltillskottsprogrammet

Kapitaltillskottsprogrammet inrättades i februari 2009. Syftet med kapitaltillskottsprogrammet var att möjliggöra för banker och bostadsinstitut att utöka sin utlåning till företag och hushåll för att på detta sätt undvika en kreditåtstramning. Kapitaltillskott kunde endast ges till solventa banker och bostadsinstitut och då i form av lån eller aktiekapital. Programmet löpte ut den 30 juni 2011.

Ramen för kapitaltillskottsprogrammet var 50 miljarder kronor och insatserna finansierades genom stabilitetsfonden. Endast en bank, Nordea Bank AB, har deltagit i programmet. Staten bidrog våren 2009 i samband med en nyemission i banken med 5,6 miljarder kronor. Den 30 juni 2011 motsvarade börsvärdet på Nordeaaktierna i nyemissionen 19,3 miljarder kronor. Värdeökningen motsvarar mer än 200 procent och beror främst på en positiv aktiekursutveckling, men även på att emissionen genomfördes till en kraftig rabatt.

Den 16 juni 2011 beslöt regeringen att svenska statens aktier i Nordea Bank AB ska avyttras. Avyttringen ska ske proportionellt mellan de aktier som förvaltas av Regeringskansliet och de aktier som innehas av stabilitetsfonden. Försäljningslikviden från de aktier som innehas genom stabilitetsfonden ska, efter avdrag för försäljningskostnader, inlevereras till stabilitetsfondens konto i Riksgäldskontoret.

Särskilt stöd till kreditinstitut

I sin roll som stödmyndighet kan Riksgäldskontoret ge ett finansiellt institut stöd om det skulle få så stora problem att det finns risk för en allvarlig störning i det finansiella systemet i Sverige. I november 2008 gav Riksgäldskontoret Carnegie Investment Bank (CIB) ett stödlån. Regeringen rapporterade senast i budgetpropositionen för 2011 om ärendet samt om att en tvist inletts. CIB:s förra ägare D. Carnegie & Co AB har begärt att Riksgäldskontorets värdering av CIB och Max Matthiessen ska prövas av Prövningsnämnden för stöd till kreditinstitut, dvs. det organ för tvistlösning som inrättats enligt stödlagen. Huvudförhandling i Prövningsnämnden har genomförts under maj 2011 och ett beslut förväntas under hösten 2011. Tvisten i allmän domstol om pantavtalets

giltighet och huruvida övertagandet gick rätt till är på begäran av parterna vilande i avvaktan på utslaget i Prövningsnämnden.

Stabilitetsfonden

Riksdagen beslutade under hösten 2008 att bygga upp en stabilitetsfond i form av ett konto i Riksgäldskontoret. Stabilitetsfonden finansierar statens stödinsatser inom ramen för stödlagstiftningen. Inledningsvis tillfördes fonden 15 miljarder kronor. Målet är att fonden inom 15 år, dvs. till 2023, ska uppgå till motsvarande 2,5 procent av BNP.

Den 30 juni 2011 uppgick stabilitetsfondens totala behållningar exklusive Nordeaaktierna till 16,6 miljarder kronor. Om Nordeaaktierna inkluderas till bokfört värde uppgick behållningarna till 22,2 miljarder kronor och till 35,9 miljarder kronor om i stället marknadsvärdet används.

Riksrevisionen har inlett en granskning av stabilitetsfonden. Frågorna som granskas är om fondens utformning är ändamålsenlig och effektiv samt om fonden i samband med Nordea Bank AB:s nyemission användes på ett sätt som överensstämde med riksdagens intentioner.

Regeringen tillsatte i februari 2011 en kommitté med uppdrag att genomföra en översyn av regelverket för hantering av finansiella kriser (dir. 2011:6). I uppdraget ingår bl.a. att utreda och föreslå ett system för stabilitetsfonden med en riskdifferentierad avgift. Kommittén ska även utvärdera för- och nackdelar med en målsatt nivå för stabilitetsfonden. Uppdraget ska redovisas senast den 15 augusti 2012.

Tabell 10.6 Översikt, stabilitetsfonden den 30 juni 2011

Typ av transaktion	Miljoner kronor
Kapital, anslag till fonden	15 000
Influtna garantiavgifter t.o.m. 20110630	4 352
Stabilitetsavgifter för 2009	1 313
CIB och MM (netto exkl.förvaltningskostn.)	- 88
Nordea, nyemission	-5 610
Nordea, aktieutdelning	1 424
Tillförd ränta på behållning	321
Förvaltningskostnader	-86
Fondbehållning exkl. Nordeaaktierna	16 626
Fondbehållning inkl. Nordea bokfört värde	22 236
Fondbehållning inkl. Nordea marknadsvärde	35 909

Källa: Riksgäldskontoret

Stödmyndighetens förvaltningskostnader

De förvaltningskostnader som kan hänföras till Riksgäldskontorets uppdrag som stödmyndighet tas från stabilitetsfonden. Regeringen fastställer årligen ett kostnadstak för stödmyndighetens förbrukning.

Under 2010 uppgick stödmyndighetens förvaltningskostnader till 14,7 miljoner kronor, vilket var lägre än kostnadstaket på 22 miljoner kronor. Under det första halvåret 2011 uppgick kostnaderna till 9,2 miljoner kronor. Prognosen för helåret beräknas i dagsläget till 14,6 miljoner kronor, vilket är lägre än kostnadstaket på 17 miljoner kronor. De samlade förvaltningskostnaderna, från det att stödmyndigheten inrättades hösten 2008 till halvårsskiftet 2011, uppgår till 86 miljoner kronor. Av detta utgör konsultkostnader 56 miljoner kronor. Förvaltningskostnaderna är beroende av händelseutvecklingen och de åtgärder som vidtas inom ramen för stödmyndighetens verksamhet.

Regeringen har för avsikt att fastställa ett kostnadstak för stödmyndighetens förvaltningskostnader även avseende 2012. Nuvarande prognos, som bygger på att inga nya ärenden inom kapitaltäckningsprogrammet eller garanti-programmet aktualiseras, pekar på att stödmyndighetens förvaltningskostnader kommer att uppgå till 11 miljoner kronor 2012.

Prövningsnämnden för stöd till kreditinstitut har till uppgift att pröva vissa tvister enligt stödlagen. Sedan den 1 juli 2011 har Prövningsnämnden även till uppgift att pröva vissa ansökningar och överklaganden enligt lagen om insättningsgaranti. Nämndens förvaltningskostnader belastar stabilitetsfonden, med undantag av kostnader för insättningsgarantiärenden som belastar insättningsgarantifonden. Regeringen har beslutat om ett tak för Prövningsnämndens förvaltningskostnader. För 2011 är taket satt till 1 miljon kronor.

10.2.3 Analys och slutsatser

Det är av stor vikt för såväl staten som helhet som för enskilda myndigheter att finansieringslösningarna i staten är ändamålsenliga och effektiva. Genom att samla ansvar och expertis för statens betalningar, statsskulden, garantier, lån och bankstöd hos Riksgäldskontoret får staten en effektiv finansförvaltning.

Statens internbank

Internbanksverksamheten har utvecklats i enlighet med Riksgäldskontorets uppdrag. Ramavtal för betalningstjänster har upphandlats och åtgärder för att öka säkerheten i den statliga betalningsmodellen har vidtagits. Styckkostnaderna för statens betalningar har minskat under flera år, men var oförändrade under 2010. När de nya ramavtalen träder i kraft bedöms dock kostnaderna minska ytterligare. Den årliga kundenkäten visar på att myndigheterna är nöjda med internbankens service och tjänster. Sammantaget gör regeringen bedömningen att målen för statens internbank har uppnåtts.

Statsskuldskötsel

Regeringen lämnar vartannat år en skrivelse till riksdagen innehållande en utvärdering av statens upplåning och skuldskötsel. Utvärderingen görs över rullande femårsperioder. Nästa utvärderingsskrivelse ska avse perioden 2007–2011 och kommer att överlämnas till riksdagen i april 2012.

För 2010 visar de kvantitativt mätbara delarna i statsskuldskötseln positiva utfall, med undantag för den aktiva skötseln som visade ett negativt resultat på 324 miljoner kronor. Den långsiktiga positionen för en starkare krona slutavvecklades i juni 2011, med en vinst om 8,1 miljarder kronor. Vinsten minskar kostnaden för statsskulden med motsvarande belopp. Det kalkylmässiga resultatet för realupplåningen ökade under året med 3 miljarder kronor. Privatmarknads-upplåningen bidrog med besparingar på 183 miljoner kronor.

Regeringens preliminära bedömning är att målet för statsskuldskötseln har uppnåtts. Den slutliga utvärderingen av resultatet för 2010 kommer att göras i utvärderingsskrivelsen i april 2012.

Garantier och krediter

Finansöron och den kraftiga konjunkturdugången har inneburit flera nya och stora uppdrag för Riksgäldskontorets garanti- och kreditverksamhet. Kreditgarantier har utfärdats till företag i bilindustrin som söker lån från Europeiska investeringsbanken. Utlåning har skett till Island inom de ramar som riksdag och regering beslutat. Riksgäldskontoret har även lämnat förslag till regeringen kring regelverket för garanti- och kreditverksamheten.

Regeringen bedömer att garanti- och kreditverksamheten har bedrivits i enlighet med de mål och uppdrag som Riksgäldskontoret tilldelats.

Insättningsgaranti och investerarskydd

Riksgäldskontoret har hanterat ett nytt ersättningsfall inom insättningsgarantin och arbetat vidare med ett tidigare ersättningsfall inom investerarskyddet. Avgifterna för insättningsgarantin har mottagits och placerats i insättningsgarantifonden.

Riksgäldskontoret bedöms ha hanterat uppgifterna i enlighet med sitt uppdrag och utifrån gällande mål.

Stöd till kreditinstitut

Riksgäldskontoret har i sin roll som stödmyndighet vidtagit åtgärder enligt stödlagen. Vidtagna åtgärder har rapporterats kvartalsvis till regeringen.

Riksgäldskontoret bedöms ha utfört sitt uppdrag i enlighet med instruktionerna och på ett sådant sätt att det främjat stabiliteten i det finansiella systemet i Sverige.

10.3 Politikens inriktning

Ett kontinuerligt arbete bedrivs för ökad effektivitet och säkerhet i statens betalningar. Regeringen beslutade i maj 2011 ändringar i betalningsförordningen i syfte att göra myndigheternas ansvar för säkerheten i sina betalningar tydligare. Av samma skäl meddelade Riksgäldskontoret nya föreskrifter som ansluter till förordningen. Vidare har regeringen för avsikt att utforma en årlig process i syfte att erhålla en tydligare bild av de samlade riskerna i statens betalningsprocesser. Under det första kvartalet 2012 kommer regeringen i en särskild skrivelse

till riksdagen redovisa vilka åtgärder som vidtagits på området de senaste åren.

Under 2010 lämnade en särskild utredare förslag till hur krisberedskapen i betalningssystemet skulle kunna stärkas (Fi2010/1619). Finansdepartementet har under 2011 tillsatt en genomförandeutredning på området (dir. 2011:58). Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2011.

Det pågår även ett ständigt arbete för att vidareutveckla styrsystemet avseende statskuldens förvaltning. Nya förutsättningar kräver förändringar för att en ändamålsenlig styrning ska kunna upprätthållas. Riksgäldskontoret har för närvarande i uppdrag att analysera hur skuldslagens andelar och löptid bör hanteras i en situation med betydligt högre respektive lägre statsskuld. Hur statsskulden ska förvaltas fastställs av regeringen i riktlinjebeslut i november varje år.

Inriktningen för utfärdandet av garantier och krediter kvarstår. Regelverket har förstärkts och förtydligats genom ikraftträdande av den nya budgetlagen. Utgångspunkten är att garantier och krediter på lång sikt ska vara finansiellt självbärande. Avgifter sätts in på reservkonton som ska användas för att täcka konstaterade förluster i statens garantier och utlåning. Riksgäldskontoret har fått i uppdrag att lämna en separat rapport till regeringen om riskerna i statens garanti- och kreditportfölj. Riskanalysen ska utgå från statens kreditrisk och likviditetsrisk. Riksgäldskontoret ska avrapportera uppdraget senast den 15 mars 2012.

Det pågår ett arbete för ökad harmonisering av insättningsgarantin inom EU. Syftet är att stärka konsumentskyddet och förutsättningarna för finansiell stabilitet inom EU. Utbetalningstiden har kortats från 3 månader till 20 dagar, ersättningsbeloppet har fastställts till 100 000 euro oavsett EU-land och Finansinspektionen kan sedan den 1 juli 2011 besluta att insättningsgarantin ska träda in när de insatta medlen inte är tillgängliga. Nytt är även att Riksgäldskontoret, efter ansökan från instituten, ska avgöra om ett konto omfattas av insättningsgarantin. De nya reglerna innebär att ändringar i EU:s insättningsgarantidirektiv har genomförts i svensk lag.

Även på investerarskyddsområdet pågår ett arbete inom EU. Kommissionen lade fram ett förslag till ändringarna i direktiv 97/9/EG om system för ersättning till investerare

(investerarskyddsdirektivet) den 12 juli 2010. Syftet med arbetet är att öka harmoniseringen av reglerna för investerarskyddet inom EU, förstärka investerarskyddet samt att förbättra funktionen av den inre marknaden. Förslaget innebär bl.a. att det införs krav på ex-ante fondering av medel, att ersättningsnivån ändras till 50 000 euro, att ersättning ska betalas ut snabbare och att en lånemekanism inrättas som gör det möjligt att låna en begränsad andel av fonderade medel från en annan medlemsstat. Det föreslås också att skyddets omfattning utvidgas till att inkludera finansiella instrument i värdepappersfonder och finansiella instrument som ett värdepappersinstitut har uppdragit åt någon annan att förvara.

Förhandlingarna förväntas fortsätta under hösten 2011 och målet är att nå en överenskommelse före årsskiftet.

Garanti- och kapitaltillskottsprogrammen inom verksamheten för stöd till kreditinstitut avvecklades den 30 juni 2011. Detta innebär att inga nya åtgärder inom stödprogrammen kan ställas ut. Om behov skulle uppstå kan programmen åter införas med kort varsel. Stöden ska i så fall utformas så att statens långsiktiga kostnader minimeras och så att otillbörlig snedvridning av konkurrensen förhindras.

10.4 Budgetförslag

10.4.1 1:12 Riksgäldskontoret

Tabell 10.7 Anslagsutveckling för 1:12 Riksgäldskontoret

Tusental kronor

2010	Utfall	282 882	Anslags-sparande	30 973
2011	Anslag	306 973	Utgifts-prognos	290 296
2012	Förslag	311 567		
2013	Beräknat	317 818 ¹		
2014	Beräknat	325 163 ²		
2015	Beräknat	333 118 ²		

¹ Motsvarar 310 246 tkr i 2012 års prisnivå.

² Motsvarar 311 160 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslaget används för Riksgäldskontorets förvaltningskostnader. Administrationskostnaden för insättningsgarantin och investerarskyddet avräknas från efterföljande års avgifter och redovisas mot inkomstitel. Stödmyndighetens kostnader avräknas från stabilitetsfonden.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Avgifter tas ut för verksamheterna inom områdena garantier och krediter, statens internbank samt insättningsgaranti och investerarskydd.

Garanti- och låntagarna finansierar själva de riskavspeglande garanti- och kreditavgifterna såvida inte subventionering sker från anslag. Avgifterna och återvinningar från tidigare infrianden placeras på räntebärande konton hos Riksgäldskontoret. Från reservkontona tas medel för att täcka infrianden samt för att finansiera de administrationskostnader som garanti- och kreditverksamheten medför. Målet är att avgifterna ska täcka infrianden och administrationskostnaderna sett över en längre tid. Genom modellen tydliggörs kostnaderna för statens garanti- och kreditgivning. Kassafloedemässigt är dock reservkontona konsoliderade med statens övriga finanser. Detta innebär att inbetalda avgifter minskar statens upplåningsbehov, statsskulden och statens räntekostnader, medan infrianden leder till motsatt effekt.

Tabell 10.8 Riksgäldskontorets garanti- och kreditverksamhet

Tusental kronor

Avgiftsbelagd verksamhet ¹	Intäkter till inkomstitel	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2010	–	163 000	591 000	-428 000
Prognos 2011	–	258 000	150 000	108 000
Budget 2012	–	260 000	150 000	110 000

¹ Exklusive bankgarantier och insättningsgaranti (se tabell 10.6 och 10.9).

För 2010 resulterade den avgiftsbelagda garanti- och kreditverksamheten i ett underskott på 428 miljoner kronor. Minusresultatet beror främst på större reservationer i samband med nyutställda garantier till fordonsindustrin. Reservationerna redovisas som kostnader när garantin tecknas, medan intäkter från garantiavgiften fördelas över garantiåtagandets löptid. För 2011 och 2012 beräknas resultatet för garanti- och kreditverksamheten till 108 respektive 110 miljoner kronor.

Avgifterna inom statens internbank förs till inkomstitel 2557 *Avgifter vid statens internbank i Riksgäldskontoret*. Avgifterna används som styrmedel i strävan mot ökad effektivisering av den finansiella verksamheten inom staten. För att undvika subventionering har Riksgäldskon-

toret även möjlighet att ta ut avgifter av kunder som inte är myndigheter.

Under 2010 uppgick avgifterna inom Statens internbank (och därmed inleveransen på inkomstitel) till 4,5 miljoner kronor. För 2011 och 2012 beräknas motsvarande avgifter till 4,7 respektive 4,5 miljoner kronor.

Tabell 10.9 In- och utlåningsverksamheten i Statens internbank

Tusental kronor

Avgiftsbelagd verksamhet	Intäkter till inkomstitel	Intäkter som får disponeras
Utfall 2010	4 490	0
Prognos 2011	4 700	0
Budget 2012	4 500	0

Verksamheten insättningsgaranti och investerarskydd finansieras genom Riksgäldskontorets förvaltningsanslag. Administrationskostnaden för denna verksamhet avräknas från efterföljande års avgifter och redovisas mot inkomstitel 2552 *Övriga offentligt rättsliga avgifter*. Resterande avgifter placeras på räntebärande konto i Riksgäldskontoret eller i skuldförbindelser utfärdade av staten. Avgifter för insättningsgaranti och investerarskydd betalas av de institut som omfattas av garantin respektive skyddet.

Tabell 10.10 Insättningsgaranti och investerarskydd

Tusental kronor

	Intäkter till inkomstitel ¹	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2010	7 261	-	7 600	-339
Prognos 2011	7 600	-	7 000	600
Budget 2012	7 000	-	8 000	-1 000

¹ Intäkterna till inkomstitel motsvaras normalt av föregående års anslagsförbrukning. Beloppet 2011 redovisas exklusive hittills uppkomna administrationskostnader i ersättningsfallet CTA Lind & Co Scandinavia AB (28 748 tkr). Dessa kostnader har balanserats tidigare. Dock görs överföring till inkomstitel under 2011.

Regeringens överväganden

Tabell 10.11 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:12 Riksgäldskontoret

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	306 973	306 973	306 973	306 973
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	4 498	12 100	18 515	26 478
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	96	-1 255	-325	-333
Förslag/ beräknat anslag	311 567	317 818	325 163	333 118

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

Regeringen föreslår att anslaget för 2012 uppgår till 311 567 000 kronor. För 2013 beräknas anslaget till 317 818 000 kronor, för 2014 till 325 163 000 kronor och för 2015 till 333 118 000 kronor.

11 Sjunde AP-fonden

11.1 Omfattning

Avsnittet omfattar krediter till Sjunde AP-fonden för att finansiera verksamheten och fördela kostnaderna för att bygga upp Sjunde AP-fondens verksamhet över tiden. Detta ska ske i syfte att åstadkomma neutralitet mellan generationer av pensionssparare. Skulden för uppbyggnaden av Sjunde AP-fondens verksamhet ska amorteras på ett rättvist sätt mellan olika generationer.

Sjunde AP-fonden förvaltar två fonder i premiepensionssystemet, de s.k. byggstensfonderna AP7 Aktiefond och AP7 Räntefond. Fonderna bildades i maj 2010 inom ramen för de förändringar i premiepensionssystemet som riksdagen fattade beslut om under 2009 (prop. 2009/10:44, bet. 2009/10:SfU9, rskr. 2009/10:113). AP7 Aktiefond och AP7 Räntefond har ersatt de två tidigare fonderna Premiesparfonden och Premievals-fonden. Premiesparfonden var det tidigare förvalsalternativet för de premiepensionssparare som inte hade gjort ett aktivt val. Genom reformeringen har ett förvalsalternativ med generationsprofil införts – AP7 Såfa – som i praktiken är en s.k. generationsfond med en sammansättning som avspeglar premiepensionsspararens ålder. Upp till 55 år består Såfa enbart av aktiefonden, för att sedan, upp till 75 år, minska till en tredjedel aktiefond och två tredjedelar räntefond. Sjunde AP-fonden erbjuder totalt sex placeringsalternativ. Förutom AP7 Såfa och de två fonderna är det en kombination av aktie- respektive räntefonden i de tre portföljerna offensiv (75 procent aktiefond), balanserad (50 procent aktiefond) och försiktig (33 procent aktiefond). Samtliga placeringsalternativ och de två fonderna är valbara inom premiepensionssystemet.

11.2 Mål

Målet för Sjunde AP-fonden (fondens uppdrag) är att uteslutande förvalta premiepensionsmedel i pensionsspararnas intresse för att uppnå en långsiktigt hög avkastning, i syfte att tillförsäkra andelsägarna en så bra pension som möjligt i förhållande till risken i placeringarna. Risk och avkastning ska tolkas i termer av utgående pensioner.

Hänsyn till miljö och etik ska tas i placeringsverksamheten, utan att avkall görs på det övergripande målet om hög avkastning.

Sjunde AP-fonden förvaltar premiepensionsmedel av betydande storlek för ett stort antal personer. Många av dessa har inte aktivt valt Sjunde AP-fonden utan litar på att staten erbjuder en god förvaltning. Det är därför viktigt att allmänheten har förtroende för fondens sätt att sköta förvaltningen av premiepensionsmedlen, att avkastningen är god, att det finns välfungerande kontrollsystem och administrativa rutiner samt att kostnaderna är låga.

11.3 Resultatredovisning

11.3.1 Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Regeringens utvärdering av Sjunde AP-fondens resultat redovisas årligen i en särskild skrivelse till riksdagen, senast i skrivelsen Redovisning av AP-fondernas verksamhet t.o.m. 2010 (skr. 2010/11:130 s. 77 ff.). Regeringens utvärdering av resultatet omfattar bedömningar av styrelsens

strategiska beslut och den operativa förvaltningen.

Baserat på Sjunde AP-fondens uppdrag att nå en långsiktigt hög avkastning, vid vald risknivå, har styrelsen fastställt målet att förvalsalternativet AP7 Såfa (statens årskullsförvaltningsalternativ) ska uppnå en avkastning som överträffar genomsnittet av de privata fonderna inom premiepensionssystemet. För det tidigare förvalsalternativet Premiesparfonden var målet att överträffa genomsnittet av alla fonder som kan väljas aktivt (PPM-index) och att det skulle ske till en lägre risk, mätt som volatilitet i avkastningen. För den tidigare valbara fonden Premiesparfonden var målet att överträffa PPM-index med 0,35 procentenheter per år. Målen i de avvecklade fonderna utvärderades över rullande femårsperioder. Regeringens utvärdering av styrelsens strategiska beslut sker i förhållande till styrelsens mål.

För den operativa förvaltningen har Sjunde AP-fondens styrelse fastställt målen att avkastningen i de två fonderna, AP7 Aktiefond och AP7 Räntefond, ska överträffa de jämförelseindex som har fastställts för respektive fond.

Kostnaderna för Sjunde AP-fondens verksamhet ska täckas med förvaltningsavgifter som tas ur de två fonderna AP7 Aktiefond och AP7 Räntefond. Detta gäller även kostnaderna för att bygga upp verksamheten från grunden. I syfte att åstadkomma neutralitet mellan generationer sprids kostnaderna under uppbyggnadsskedet över en längre period. För detta ändamål disponerar Sjunde AP-fonden krediter i Riksgäldskontoret.

11.3.2 Resultat

Sjunde AP-fonden har bildats för att förvalta premiepensionsmedel inom det reformerade ålderspensionssystemet. En del av pensionsavgiften (ca 14 procent eller 2,5 procent av pensionsunderlaget) ger rätt till premiepension och förvaltas i värdepappersfonder efter individuella val. För de personer som avstår från att välja någon annan fond förvaltas medlen av Sjunde AP-fonden i förvalsalternativet AP7 Såfa.

Vid utgången av 2010 omfattade premiepensionssystemet 6,3 miljoner premiepensions-sparare med ett samlat fondvärde om 408 miljarder kronor. Av detta värde förvaltade Sjunde AP-fonden 110,1 miljarder kronor eller

27,0 procent av kapitalet för 2,7 miljoner andelsägare. Sjunde AP-fondens andel av det totala premiepensionskapitalet har minskat med 3,6 procentenheter sedan 2000.

I regeringens utvärdering av Sjunde AP-fondens förvaltning t.o.m. 2010 framgår att Sjunde AP-fondens förvalsalternativ (Premiesparfonden t.o.m. den 20 maj 2010 och AP7 Såfa fr.o.m. den 24 maj 2010) sedan starten 2000 överträffar den genomsnittligt valda fonden i premiepensionssystemet (PPM-index), vilket bedöms som positivt. Däremot har ingen av de tidigare fonderna, Premiesparfonden och Premievals-fonden, uppnått styrelsens mål för de tre senaste femårsperioderna, den period som Sjunde AP-fonden har använt för sin utvärdering av de tidigare fonderna. Regeringen anser att detta inte är tillfredsställande. Resultaten i Premiesparfondens och Premievalsfondens operativa förvaltning är under femårsperioden 2006–2010 negativa, vilket är otillfredsställande. Det är ännu för tidigt att utvärdera det nya förvalsalternativet och de två byggstensfonderna.

För AP7 Aktiefond och AP7 Räntefond uppgår förvaltningsavgiften till 0,15 respektive 0,09 procent av förvaltad kapital. Med den utgångspunkten har Sjunde AP-fondens avgiftsintäkter beräknats till 149,9 miljoner kronor för 2010. Samtidigt har verksamhetens kostnader uppskattats till 136,4 miljoner kronor, varav 2,4 miljoner kronor utgörs av räntekostnader. Det balanserade underskottet, som uppgick till 158,7 miljoner kronor vid utgången av 2010 och 159,8 miljoner kronor ett år tidigare, väntas därmed minska till cirka 145 miljoner kronor under 2011.

För 2011 disponerar Sjunde AP-fonden dels en låneram på högst 5 miljoner kronor för finansiering av investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten, dels ett räntekonto med kredit på högst 175 miljoner kronor.

Sjunde AP-fondens behov av krediter är lägre än det balanserade underskottet, främst på grund av att externa förvaltare ersätts kvartalsvis i efter-skott.

11.3.3 Analys och slutsatser

Sjunde AP-fondens redovisade resultat var negativa från starten av verksamheten fram t.o.m. 2004. Under 2005–2007 var resultaten positiva. Till följd av marknadsutvecklingen 2008

var resultaten negativa under 2008 och 2009. Under 2010 uppvisade Sjunde AP-fonden återigen ett positivt resultat (1,1 miljoner kronor), vilket i motsvarande grad minskade fondens balanserade underskott till 158,7 miljoner kronor.

Som ett led i sin strävan att behandla olika generationer av pensionssparare lika har Sjunde AP-fonden fastställt att det balanserade underskottet ska vara eliminerat till 2020.

Beräkningar utifrån en rad antaganden, innefattande bl.a. in- och utflöden i fonderna, förväntad avkastning och kostnadsutveckling, visar att Sjunde AP-fonden kommer att fortsätta redovisa successivt förbättrade årsresultat efter 2011. Detta beror främst på att fondkapitalet förväntas öka under de kommande åren, till följd av årliga tillflöden av kapital och en förväntat långsiktigt positiv avkastning. Sjunde AP-fonden beräknar att de kommande årens positiva resultat medför att den kredit på räntekonto som fonden disponerar, och som i dagsläget uppgår till 175 miljoner kronor, kan slutamorteras under 2016. Med nuvarande förvaltningsavgifter förväntas därefter ett ackumulerat överskott uppstå.

Det bör noteras att prognosen för Sjunde AP-fondens slutamortering av krediten är osäker, framför allt på grund av osäkerheten kring fondkapitalets utveckling. Det beror på att AP-fondens intäkter, men inte dess kostnader, är helt beroende av det förvaltade kapitalets storlek. Två faktorer är särskilt viktiga för fondkapitalets utveckling dels utvecklingen på de finansiella marknaderna, och då framför allt utvecklingen på de globala aktiemarknaderna, dels premiepensionsspararnas individuella val av fonder. Förändringarna i Sjunde AP-fondernas fonder under 2010 har medfört en ytterligare osäkerhet kring premiepensionsspararnas individuella val vilket försvårar bedömningen av fondkapitalets och intäkternas utveckling. Vad gäller fondens kostnader finns det en osäkerhet som följer av en tidigare omläggning av avtal med externa kapitalförvaltare. I de nya avtalen ingår resultatberoende avgifter som utbetalas om berörda förvaltare överträffar vissa angivna mål. Den högre avgiften belastar myndigheten Sjunde AP-fonden, medan den motsvarande högre avkastningen tillfaller fonderna och därmed fondspararna. Ur ett helhetsperspektiv gynnar de resultatberoende avgifterna fondandelsägarna. En tillfällig höjning av fondavgiften, i syfte att hantera osäkerheten kring intäkterna, bedöms

inte vara förenlig med ambitionen att behandla olika generationer av pensionssparare lika.

11.4 Politikens inriktning

I regeringens utvärdering av Sjunde AP-fondens verksamhet t.o.m. 2010 framhålls bl.a. behovet av öppenhet och information kring inriktning och risknivå i AP7 Såfa och behovet av fortsatt kritisk granskning av fondens operativa förvaltning, i den utsträckning sådan förekommer.

Sjunde AP-fondens styrelse har ansvaret för att fastställa och utvärdera fondernas övergripande mål. Regeringen är i sin tur ålagd att i efterhand utvärdera verksamheten. I det sammanhanget är det av särskilt intresse att följa upp utfallet av Sjunde AP-fondens förändrade uppdrag och de nya fonder och fondportföljer som inrättades i maj 2010.

11.5 Budgetförslag

Kredit på räntekonto och låneram för Sjunde AP-fonden

Regeringens förslag: För 2012 avseende Sjunde AP-fondens verksamhet får regeringen dels besluta om lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten intill ett belopp av 5 000 000 kronor, dels besluta om kredit på räntekonto i Riksgäldskontoret intill ett belopp av 185 000 000 kronor.

Skälen för regeringens förslag: Mot bakgrund av osäkerheten kring Sjunde AP-fondens kreditbehov, som är en följd av osäkerheten kring fondens intäkter, bedömer regeringen att det för 2012, i likhet med föregående år, finns behov av en högre säkerhetsmarginal för att tillgodose ett eventuellt likviditetsbehov om fondkapitalet kraftigt minskar. Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om en kredit i Riksgäldskontoret omfattande högst 185 miljoner kronor. Regeringen avser dock att bevilja Sjunde AP-fonden en ram för kredit på

räntekonto om 175 miljoner kronor, dvs. samma nivå som för 2011. Den högre ramen utgör en möjlighet för regeringen att med mycket kort varsel besluta om att utöka krediten om förutsättningarna skulle ändras, t.ex. till följd av ett utflöde av fondkapital från Sjunde AP-fonden eller en negativ utveckling på de finansiella marknaderna.

En oförändrad ram på 5 miljoner kronor avseende lån för finansiering av anläggningstillgångar under 2012 bedöms vara tillräcklig.

12 Kapitalhöjningar i vissa internationella finansiella institutioner

12.1 Omfattning

Avsnittet omfattar Sveriges deltagande i kapitalhöjningar i vissa internationella finansiella institutioner, nämligen Europeiska utvecklingsbanken (EBRD), Internationella återuppbyggnads- och utvecklingsbanken (IBRD), Nordiska investeringsbanken (NIB) och Europarådets utvecklingsbank (CEB).

Avsnittet omfattar även vissa garanti- och medlemsavgifter.

12.2 Mål

Målet för de internationella finansiella institutionernas verksamhet är att främja en hållbar ekonomisk utveckling och bidra till finansiell stabilitet. Målet med kapitalhöjningarna är att institutionerna ska kunna bedriva sin verksamhet ändamålsenligt och effektivt inom sina mandat samt bidra till att hantera effekterna av den ekonomiska och finansiella krisen.

12.3 Resultatredovisning

12.3.1 Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

De internationella finansiella institutionerna främjar ekonomisk utveckling, bl.a. genom rådgivning, tekniskt stöd samt utlåning till sam-

hållsnyttiga projekt i verksamhetsländerna inom områden såsom infrastruktur, miljö, klimat, social infrastruktur (t.ex. sjukvård och bostäder), innovation och utveckling av den privata sektorn. Institutionernas finansieringsverksamhet ska fokusera på regioner där utbudet av marknadsfinansiering är lågt. Regeringen anser att det är viktigt att de internationella finansiella institutionerna bidrar till att åtgärda marknadsmisslyckanden och genom sin långivning bidrar med ett mervärde jämfört med annan finansiering. Vidare är det angeläget att institutionerna verkar inom sina respektive mandat för att undvika överlappning och främja en effektiv arbetsfördelning. Verksamheten i de internationella finansiella institutionerna bör präglas av effektivitet, transparens och jämställdhet.

12.3.2 Resultat

De internationella finansiella institutionernas betydelse i det globala finansiella systemet har ökat till följd av den globala finansiella och ekonomiska krisen. Bristen på krediter på den privata utlåningsmarknaden har gjort att efterfrågan på lån från institutionerna ökat i såväl avancerade ekonomier som i medel- och låginkomstländer. De internationella finansiella institutionerna har svarat upp väl mot den allt större efterfrågan på finansiering. Den ökade utlåningen har medfört att institutionerna närmast sig tröskelvärdena för de utlåningsvolymerna som bedöms som långsiktigt hållbara. För att kunna möta det stora behovet av finansiering, och därigenom bidra till krisbekämpning samt till en

hållbar ekonomisk utveckling i medlemsländerna, har flera institutioner fått kapitalhöjningar beviljade av ägarländerna, däribland Sverige. Kapitalhöjningar har beslutats i bl.a. EIB (prop. 2008/09:116, bet. 2008/09:FiU36, rskr. 2008/09:200), NIB och EBRD (prop. 2010/11:1, bet. 2010/11:FiU2, rskr. 2010/11:140), samt IBRD (prop. 2010/11:1, bet. 2010/11:UU2, rskr. 2010/11:98).

12.3.3 Analys och slutsatser

Regeringen beslutade den 11 mars 2010 skrivelsen Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanken och de regionala utvecklingsbankerna under 2008–2009 (skr. 2009/10:153, ytr. 2009/10:FiU4y, bet. 2009/10:UU18, rskr. 2009/10:345). I skrivelsen redogörs för institutionernas verksamheter under 2008 och 2009 samt för regeringens bedömning av dessa.

Regeringen planerar överlämna nästa skrivelse om verksamheten i de internationella finansiella institutionerna till riksdagen under 2012. Skrivelsen kommer bl.a. innehålla en redogörelse av institutionernas låneverksamhet och övergripande mandatuppfyllnad samt för hur de institutioner som beviljats kapitalhöjning har använt det ökade utlåningsutrymmet.

Den snabba utvecklingen med politiska förändringar i vissa länder i södra och östra Medelhavsregionen har aktualiserat en utökad roll för de internationella finansiella institutionerna där. I EBRD pågår arbete med en geografisk utvidgning av bankens verksamhetsområde till länder i denna region. Regeringen avser att senare under riksdagsåret lämna en proposition till riksdagen med förslag om ändring av EBRD:s stadgar som är nödvändig för utvidgningen av verksamheten.

Behovet av finansiering inom de internationella finansiella institutionernas verksamhetsområden väntas kvarstå på en relativt hög nivå under de närmaste åren. Behovet har ytterligare förstärkts på grund av den förnyade oron på de finansiella marknaderna. Senare, när situationen normaliserats, bör behovet av finansiering från de internationella finansiella institutionerna minska. Om finansieringsbehovet kvarstår på en hög nivå under lång tid kan det inte uteslutas att en förnyad diskussion om kapitalhöjningar inleds i institutionerna. Samtidigt har samtliga de

institutioner som behandlats i detta avsnitt beviljats kapitalhöjningar relativt nyligen, vilket möjliggjort ökade utlåningsvolymerna. Ett fortsatt stort finansieringsbehov skulle dock kunna leda till att det inte blir möjligt att återföra en del av det ökade garantikapitalet till ägarländerna i de institutioner där redan beslutade kapitalhöjningarna var av delvis temporär beskaffenhet, dvs. kapitalhöjningarna i EBRD och NIB. Vad gäller EBRD är en återföring inte längre trolig på grund av institutionens planerade utvidgning av sitt verksamhetsområde till södra och östra Medelhavsregionen. Regeringen anser att framtida kapitalöversyner i institutionerna ska föregås av noggranna analyser av institutionernas långsiktiga resursbehov och av hur de begränsade resurserna ska kunna användas så effektivt som möjligt. Kapitalöversynerna bör kunna resultera i ett minskat ägarkapital.

Den kapitalhöjning i CEB som regeringen föreslår i detta avsnitt är inte av temporär beskaffenhet.

12.4 Politikens inriktning

De internationella finansiella institutionerna fyller en viktig funktion i det internationella samarbetet. Kärnan i deras verksamhet är finansiering av samhällsnyttiga projekt inom områden och regioner där utbudet av marknadsfinansiering är begränsat.

De internationella finansiella institutionernas finansiering är till stor del av långfristig karaktär, och leder ofta till att även privata aktörer bidrar med finansiering eftersom dessa ser institutionernas deltagande som en kvalitetsstämpel och god riskspridning. Utöver finansiering bidrar institutionerna även med rådgivning och tekniskt stöd. De internationella finansiella institutionerna spelar vidare en värdefull och viktig roll för att främja en hållbar ekonomisk utveckling, global ekonomisk och finansiell stabilitet, övergång till marknadsekonomi. De bidrar även till fattigdomsbekämpningen.

I samband med sina möten under 2009 enades G20-länderna om att säkerställa att de internationella finansiella institutionerna har tillräckliga resurser för att möta ett ökat behov av finansiering till följd av finanskrisen, då tillgången på privat finansiering minskade kraftigt. Länderna ansåg att ökade resurser samt

en ökad effektivitet, legitimitet och anpassningsförmåga behövdes för att göra institutionerna till effektiva verktyg såväl för att bidra till ekonomisk återhämtning som att motarbeta framtida kriser. Liknande slutsatser har dragits i samband med möten i respektive institutions policyskapande organ, där samtliga medlemsländer inklusive Sverige är representerade. Mot denna bakgrund har flera internationella finansiella institutioner efterfrågat och blivit beviljade kapitalhöjningar.

Sverige har verkat för att institutionerna ska ha tillräcklig kapacitet för att kunna hantera nya utmaningar, men har samtidigt intagit en restriktiv hållning till kapitalhöjningar. Sverige har betonat att förslag om permanenta kapitalhöjningar ska baseras på noggranna analyser av institutionernas långsiktiga resursbehov och av hur de begränsade resurserna ska kunna används så effektivt som möjligt. Institutionerna bör regelbundet analysera sitt kapitalbehov och även minskningar av ägarkapitalet bör ske om behovet av finansiering inom institutionens fokusområde bedöms minska på lång sikt. Sverige har vidare betonat att institutionerna ska utveckla och effektivisera sin verksamhet i enlighet med varje institutions särskilda kompetens och kärnmandat samt att verksamhetens resultat noggrant ska följas upp. Institutionerna bör med sin finansiering bidra till att åtgärda marknadsmisslyckanden och ge ett mervärde jämfört med annan finansiering samt fungera som en hävstång för andra, särskilt privata, aktörers medverkan som finansierare. Andra frågor som prioriterats av regeringen är bl.a. transparens och restriktivitet i ersättningsfrågor.

Kapitalkonstruktionen i de internationella finansiella institutionerna

De internationella finansiella institutionernas ägarkapital består vanligtvis av en mindre del inbetalt kapital och av en större del garantikapital. Det inbetalda kapitalet disponeras av institutionerna i den löpande verksamheten, medan garantikapitalet stärker institutionernas kreditvärdighet och ger lägre upplåningskostnader på marknaden, vilket möjliggör goda lånevillkor för institutionernas låntagare. Garantikapitalet betalas inte ut till institutionerna utan medlemsländerna förbinder sig att tillhandahålla kapitalet vid behov.

I de fall låntagare inte kan betala tillbaka lån täcks förlusterna först och främst av institutionens reserver. Institutionerna har betydande reserver, i första hand från sina vinster, som fungerar som riskbuffertar. Det är först om institutionerna skulle drabbas av mycket stora förluster som medlemsländernas garantikapital ska behöva tas i anspråk. Det faktum att institutionerna är prioriterade fordringsägare, samt deras långa erfarenhet av att bedöma och hantera kreditrisker, ger goda förutsättningar för att garantiåtagandena inte ska behöva tas i anspråk. Vidare har de finansiella institutionerna egna utlåningsbegränsningar för att säkerställa att utlåningen är hållbar, som är anpassade för respektive institutions verksamhet. Utlåningsbegränsningarna utgår vanligtvis från att utlåningens storlek och risk begränsas i relation till ägarländernas totala kapitalinsats (dvs. både inbetalt och garanterat kapital) och institutionens uppbyggda reserver.

12.5 Budgetförslag

12.5.1 Kapitalhöjning i Europarådets utvecklingsbank (CEB)

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner att Sverige under 2012 medverkar i kapitalhöjningen i Europarådets utvecklingsbank (CEB) och bemyndigar regeringen att ikläda staten betalningsansvar i form av statliga garantier till CEB intill ett belopp av 123 724 000 euro.

Skälen för regeringens förslag: En kapitalhöjning har föreslagits äga rum i CEB för att banken ska kunna svara upp mot ökade finansieringsbehov inom bankens sociala fokusområde. CEB ägs av 40 europeiska länder som samtliga även är medlemmar i Europarådet. CEB:s uppdrag är att finansiera projekt i ägarländerna i syfte att främja den sociala sammanhållningen i Europa. Den sociala inriktningen kommer till uttryck genom stöd till flyktingar, återuppbyggnad efter naturkatastrofer och insatser för utsatta folkgrupper i syfte att motverka utanförskap. Projekten riktar sig t.ex. till små och medelstora företag för att skapa arbetstillfällen, och förbättrar tillgång till utbild-

ning, sjukvård och bostäder för resurssvaga grupper. Utlåningsverksamheten kan ske till projekt i samtliga ägarländer. Länderna i central- och östeuropa bedöms dock vara i störst behov av finansiering från CEB och utgör därför en särskild målgrupp. Sedan dessa länder blev medlemmar i CEB, främst under senare delen av 90-talet, har utlåningen successivt ökat till denna grupp. Enligt bankens senaste utvecklingsplan ska andelen lån som går till målgruppsländerna höjas från knappt 50 procent vid slutet av 2009 till minst 55–60 procent vid slutet av 2014. Regeringen har varit pådrivande för en ökad fokusering på de länder som har störst behov av CEB:s utlåning.

Risksituationen för CEB har successivt försämrats till följd av dels den ökade fokuseringen på de ekonomiskt svagaste ägarländerna, dels försämrade kreditvärdering av flera av ägarländerna under perioden efter finanskrisens utbrott. Med anledning av detta har relationen mellan den riskvägda utlåningsportföljen och det riskvägda ägarkapitalet börjat närma sig de tröskelvärden som fastställts i bankens finansiella riktlinjer för att bibehålla en sund risknivå. Med nuvarande kapitalbas skulle CEB:s fortsatta utlåningsmöjligheter, särskilt till de ekonomiskt svagaste länderna, begränsas.

Finansieringsbehovet är stort i flera av CEB:s målgruppsländer, samtidigt som det är svårt att få marknadsfinansiering i kölvattnet av finanskrisen och med skärpta kapitalkrav för banker nära förestående. I och med kapitalhöjningen kommer CEB att få utökade möjligheter att finansiera projekt med högre risk, som ofta återfinns i målgruppsländerna där behovet av projekt med social inriktning är som störst och tillgången till marknadsfinansiering som lägst. Mot denna bakgrund anser regeringen att Sverige bör delta i kapitalhöjningen.

CEB har efterfrågat en höjning av ägarkapitalet med 2,2 miljarder euro till totalt 5,5 miljarder euro. Höjningen fördelas på 246 miljoner euro i inbetalt kapital och 1 954 miljoner euro i garantikapital. Det inbetalda kapitalet ökas genom en överföring från bankens reserver, dvs. dess ackumulerade vinstmedel. Vid styrelsemötet den 4 februari 2011 godkände ägarländerna, inklusive Sverige, kapitalhöjningen. För svensk del innebär ett deltagande i kapitalhöjningen en ökning av garantiåtagandet med 49,409 miljoner euro, motsvarande ca 444 miljoner kronor till totalt 123,724 miljoner euro,

vilket i dagsläget motsvarar ca 1,11 miljarder kronor. I och med överföringen från bankens reserver kommer Sveriges del av det inbetalda kapitalet att öka med 6,225 miljoner euro, vilket i dagsläget motsvarar ca 54 miljoner kronor, till 15,448 miljoner euro, eller ca 139 miljoner kronor. Sveriges kapitalandel i CEB uppgår till drygt 2,5 procent. Kapitalandelen förblir oförändrad om Sverige deltar i kapitalhöjningen och under förutsättning att samtliga ägarländer gör detsamma, vilket nästintill samtliga länder förväntas göra. Kapitalhöjningen träder i kraft den 31 december 2011, under förutsättning att minst två tredjedelar av kapitalhöjningen har tecknats av ägarländerna.

Genom att teckna ytterligare garantikapital tar Sverige en ökad risk. Denna risk är beroende av bankens resultat, utlåningspolitik, finansiella ställning och status som prioriterad fordringsägare. I CEB:s uppdrag ligger att bedriva utlåningsverksamhet med relativt hög risk. CEB bedöms dock ha en god förmåga att bedöma och hantera risk. Banken har under 2000-talet gått med vinst samtliga verksamhetsår. Bankens reserver uppgick den 31 december 2010 till 1 687 miljoner euro, vilket motsvarade ca 14 procent av de utestående lånen. Reserven utgör en buffert som i händelse av förluster skulle belastas innan det blir aktuellt att söka infriande av ägarernas garantikapital eller be dem om ytterligare kapitaltillskott.

Höjningen av garantikapitalet i CEB påverkar inte statens budgetsaldo, statsskulden eller det finansiella sparandet. Det beror på att garantikapitalet är undantaget från de krav på avsättningar till Riksgäldskontorets garanti-reserv som generellt gäller för statliga garantier.

12.5.2 1:14 Vissa garanti- och medlemsavgifter

Tabell 12.1 Anslagsutveckling för 1:14 Vissa garanti- och medlemsavgifter

Tusental kronor

2010	Utfall	1 897	Anslags-sparande	303
2011	Anslag	2 370	Utgifts-prognos	2 283
2012	Förslag	2 370		
2013	Beräknat	2 370		
2014	Beräknat	2 370		
2015	Beräknat	2 370		

Anslaget används för att finansiera Sveriges årliga medlemsavgifter i CEB, Bruegel, en ekonomisk-politisk tankesmedja baserad i Bryssel, och i European Institute of Public Administration (EIPA).

I enlighet med garantimodellen ska även anslaget kunna belastas om garantier till vissa internationella finansieringsinstitut behöver infrias.

Anslaget används också för att finansiera garantiavgiften till Riksgäldskontoret för Sveriges Hus i Sankt Petersburg.

Regeringens överväganden

Tabell 12.2 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:14 Vissa garanti- och medlemsavgifter

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	2 370	2 370	2 370	2 370
<i>Förändring till följd av:</i>				
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt				
Förslag/beräknat anslag	2 370	2 370	2 370	2 370

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

Budgetförslaget baseras på antagandet om en nominellt oförändrad årlig svensk avgift om 95 000 euro eller 870 000 kronor per år till Bruegel, vilket motsvarar 2 procent av medlemsstaternas bidrag.

Även för EIPA och CEB antas att avgifterna kommer att ligga kvar på 55 000 respektive 35 000 euro, motsvarande cirka 500 000 respektive 320 000 kronor. Garantiavgiften till Riksgäldskontoret för Sveriges Hus i Sankt Petersburg uppgår till 650 000 kronor.

Regeringen föreslår att anslaget för 2012 uppgår till 2 370 000 kronor. Även för 2013, 2014 och 2015 beräknas anslaget till 2 370 000 kronor.

13 Kredit till annan stat

13.1 Omfattning

Avsnittet Kredit till annan stat omfattar Sveriges krediter till Island och Lettland.

13.2 Mål

Målet för krediterna till andra stater är att genom internationellt samarbete mildra effekterna av den finansiella krisen inom EU och i Sveriges närområde samt bidra till att motverka att en finansiell kris i en stat sprids till andra stater och därigenom skapar allvarliga problem i det finansiella systemet i Europa.

13.3 Resultatredovisning

13.3.1 Indikatorer och andra bedömningsgrunder för redovisningen

Genom krediterna till andra stater stöder Sverige de berörda ländernas ekonomiska konsoliderings- och reformprogram. Ländernas prestationer under sina respektive reformprogram utvärderas löpande av Internationella valutafonden (IMF) och EU. Utvärderingen bygger bl.a. på utvecklingen av ekonomiska nyckelvariabler såsom BNP, bytesbalans, offentligfinansiellt sparande och den offentliga sektorns bruttoskuld.

13.1.1 Resultat

Island

Riksdagen beslutade den 25 februari 2009 att bemyndiga regeringen att under 2009 besluta om en kredit till Island om högst 6,5 miljarder kronor som ett tillägg till IMF:s finansiella stöd till Island (prop. 2008/09:106, bet. 2008/09:FiU34, rskr. 2008/09:177). Den 25 juni 2009 beslutade regeringen att underteckna låneavtal för en kredit till Island (dnr Fi2009/4680). Avtalen undertecknades den 1 juli 2009. Regeringen har i skrivelsen Villkoren för Sveriges kredit till Island (skr. 2008/09:230, bet. 2009/10:FiU8, rskr. 2009/10:20) och i efterföljande budgetproposition redogjort för den ekonomiska situationen på Island, landets genomförande av det reformprogram som presenterats för IMF och villkoren för Sveriges kredit till Island. Den svenska krediten är en del av de nordiska ländernas (Danmark, Finland, Norge och Sverige) krediter till Island på totalt 1,775 miljarder euro. Den svenska krediten uppgår till 495 miljoner euro, varav hittills hälften har utbetalats. Krediten har en löptid på 12 år, varav de första 5 åren är amorteringsfria. Krediten har en rörlig ränta på 3-månaders Euribor + 275 räntepunkter. Enligt det ursprungliga låneavtalet var lånet tillgängligt för utbetalning t.o.m. den 30 december 2010. Island begärde i slutet av november 2010 att tillgänglighetsperioden för de nordiska krediterna skulle förlängas med ett år till slutet av 2011 (dnr Fi2010/5319). Riksdagen beslutade den 21 juni 2011 att bemyndiga regeringen att under 2011 besluta om förlängd tillgänglighetsperiod, till utgången av 2011, för den svenska krediten till Island (prop. 2010/11:132, bet. 2010/11:FiU34,

rskr. 2010/11:177). Den 7 juli 2011 beslutade regeringen att underteckna tilläggsavtal om förlängd tillgänglighetsperiod av den svenska krediten till Island (dnr Fi2011/2967). Tilläggsavtalen för den svenska krediten samt övriga nordiska länders krediter till Island trädde i kraft i augusti 2011.

Tabell 13.1 Island. Ekonomiska nyckeldata 2010–2013

Procentuell volymförändring om inte annat anges

	2010	2011*	2012*	2013*
BNP	-3,5	2,5	3,1	2,8
Privat konsumtion	-0,2	3,1	3,3	3,3
Offentlig konsumtion	-3,2	-1,3	-1,0	-1,0
Bruttoinvesteringar	-8,1	17	14,7	13,3
Total export	1,1	2,2	3,7	2,9
Total import	3,9	5,4	5,2	5,2
Bytesbalans (% av BNP)	-10,2	2,2	2,8	-1,0
Offentligfinansiellt sparande (% av BNP)	-9,0	-6,2	-2,2	-1,0
Offentlig sektors bruttoskuld (% av BNP)	92,4	100,0	95,2	94,0
Arbetslöshet (% av arbetskraften)	8,1	7,1	5,7	4,3
Inflation (årsnitt %)	5,4	4,0	3,7	2,6

* Prognos

Källa: Internationella valutafonden, augusti 2011.

Islands ekonomiska reformprogram har främst syftat till att stabilisera växelkursen, rekonstruera banksystemet och uppnå hållbara offentliga finanser och har innehållit mål för finans- och penningpolitiken på medellång sikt samt strukturreformer. Reformprogrammet har stötts av IMF och IMF:s styrelse godkände i november 2008 ett 2-årigt stödprogram till Island, inklusive lån från IMF på ca 2,1 miljarder US dollar. Programmet löpte ursprungligen till utgången av november 2010, men förlängdes sedermera till utgången av augusti 2011. Översynerna av Islands genomförande av reformprogrammet har godkänts av IMF:s styrelse. Den sjätte och sista översynen godkändes av IMF:s styrelse i slutet av augusti 2011. IMF konstaterar i programöversynen att Islands IMF-program har varit framgångsrikt och att målen i reformprogrammet har uppfyllts. IMF förväntar sig viss BNP-tillväxt 2011 (2,5 procent), men konstaterar också att arbetslösheten ligger kvar på en hög nivå och att inflationen stiger, främst på grund av högre råvarupriser. IMF konstaterar vidare att Island hittills till stor del inte har påverkats av den senaste oron på de finansiella marknaderna, men

att riskerna för Islands återhämtning och landets fortsatta tillgång till de internationella kapitalmarknaderna har ökat. I juni 2011 lyckades Island åter få tillgång till den internationella kapitalmarknaden genom en emission av 5-åriga statsobligationer till 4,993 procents ränta, till ett värde av 1 miljard US-dollar. Det är den första internationella obligationsupplåningen som landet genomfört sedan finanskrisen 2008. Den ökade osäkerheten om Islands fortsatta tillgång till de internationella kapitalmarknaderna ökar sannolikheten för att Island kommer att vilja använda möjligheten till kredit från de nordiska länderna, inklusive Sveriges. IMF kommer även efter det att reformprogrammet har avslutats att följa den ekonomiska utvecklingen på Island i nära dialog med de isländska myndigheterna.

Island har kommit långt på vägen tillbaka efter den finansiella krisen. En betydande ekonomisk stabilisering har skett med en återgång till tillväxt, en stabilisering av växelkursen och inflationen, bytesbalansöverskott, en rekonstruktion av banksystemet samt påbörjad sanering av de offentliga finanserna. Vissa utmaningar kvarstår dock för den isländska ekonomin. Bland annat måste de under krisen införda restriktionerna för kapitalflöden gradvis avvecklas när situationen så tillåter. Frågan om Islands ekonomiska ansvar för hanteringen av insättare i Landsbankis filialer i Storbritannien och Nederländerna, den s.k. Icesave-frågan, måste få en slutlig lösning. Vidare är en fortsatt ambitiös finanspolitisk konsolidering viktig för att minska statsskulden och säkra att finanspolitiken blir långsiktigt hållbar. Både IMF och Europeiska kommissionen har pekat på att Islands tillväxtförutsättningar begränsas av den höga skuldsättningen hos hushåll och företag. Ytterligare en osäkerhetsfaktor för den framtida tillväxten är risken för att planerade investeringar i energi och energiintensiv industri försenas ytterligare.

Lettland

Riksdagen bemyndigade den 17 december 2009 regeringen att under 2010 besluta om kredit till Lettland om högst 720 miljoner euro som ett tillägg till IMF:s och EU:s finansiella stöd till Lettland. Den svenska krediten är en del av de nordiska ländernas (Danmark, Finland, Norge och Sverige) och Estlands krediter till Lettland på totalt 1,9 miljarder euro. Riksdagen tillkännagav i samband med bemyndigandet som sin mening att det var viktigt att regeringen återkom

till riksdagen med information om villkoren för krediten (prop. 2009/10:1 utg.omr. 2, bet. 2009/10:FiU2, rskr. 2009/10:163).

Regeringen beslutade den 23 juni 2010 att underteckna låneavtal för en kredit till Lettland (dnr Fi2010/1673). Avtalen undertecknades den 21 september 2010. Krediten uppgår till 720 miljoner euro, vilket motsvarar ca 6,6 miljarder kronor. Regeringen gav samtidigt Riksgäldskontoret i uppdrag att handlägga krediten (dnr Fi2010/3500).

Regeringen har i skrivelsen Villkoren för Sveriges kredit till Lettland (skr. 2009/10:244) redogjort för villkoren för krediten samt för den ekonomiska situationen i Lettland. Av skrivelsen framgår att landets ekonomiska läge har stabiliserats och att möjligheterna att finansiera budgetunderskottet genom marknadsupplåning har förbättrats avsevärt.

Det ekonomiska läget i Lettland har sedan skrivelsen beslutades fortsatt att förbättras. Under våren 2011 lyckades Lettland att åter få tillgång till de internationella kapitalmarknaderna genom en emission av 10-åriga statsobligationer till 5,25 procents ränta, till ett värde av 500 miljoner dollar. Det är den första internationella obligationsupplåningen som landet har genomfört sedan mars 2008. Den lettiska regeringen har tidigare förklarat att den tills vidare inte har för avsikt att begära någon utbetalning av de nordiska lånen eller andra bilaterala lån. Möjligheten att utnyttja krediten löper till den 22 december 2011. Företrädare för den lettiska regeringen uppger att det inte finns behov av en förlängd tillgänglighetsperiod. Oron på de finansiella marknaderna innebär dock att situationen kan förändras framöver.

Lettlands BNP för helåret 2010 blev -0,3 procent, vilket är väsentligt bättre än vad som bedömdes i tidigare prognoser. Industriproduktionen och exporten har återhämtat sig. Landets internationella konkurrenskraft fortsätter således att förbättras. Samtidigt kvarstår betydande utmaningar för att minska den höga arbetslösheten, öka tillväxten och säkra en långsiktigt hållbar finanspolitik.

IMF konstaterar i sin fjärde programöversyn i juni 2011 att budgetkonsolideringen för 2010 med marginal klarade de uppsatta målen. För 2011 är BNP-prognosen positiv och mycket tyder på att målet för budgetunderskottet för 2011 (mindre än 4,5 procent av BNP) kommer att kunna nås tack vare ytterligare budget-

åtgärder som presenterades i december 2010 och april 2011, utöver de som fanns i budgeten för 2010. IMF ser i dagsläget ingen förhöjd risk för Lettland kopplad till oron på finansmarknaderna och den negativa utvecklingen i världsekonomin under sensommaren 2011. Osäkerheter kvarstår emellertid i form av de effekter som en kraftig försämring av det ekonomiska läget i omvärlden skulle ha på den lettiska återhämtningen. Den femte översynen av det lettiska reformprogrammet är planerad att ske under oktober och november 2011.

Tabell 13.2 Lettland. Ekonomiska nyckeldata 2010–2013

Procentuell volymförändring om inte annat anges

	2010	2011*	2012*	2013*
BNP	-0,3	3,3	4,0	4,0
Privat konsumtion	-0,1	3,0	3,7	4,0
Offentlig konsumtion	-11,0	-2,0	0,0	1,0
Bruttoinvesteringar	-19,5	8,0	8,5	7,5
Total export	10,3	9,5	7,5	6,9
Total import	8,6	9,0	7,6	7,3
Bytesbalans (% av BNP)	3,6	1,7	0,5	-0,8
Offentligfinansiellt sparande (% av BNP)	-6,4	-4,4	-2,3	-1,8
Offentlig sektors bruttoskuld (% av BNP)	39,9	43,0	43,5	46,5
Arbetslöshet (% av arbetskraften)	19,0	17,2	15,5	14,1
Inflation (årsnitt %)	-1,2	3,2	1,8	1,7

* Prognos

Källa: Internationella valutafonden, juni 2011.

13.3.2 Analys och slutsatser

Sverige har genom krediterna till Island och Lettland bidragit till de internationellt samordnade insatserna för att stödja dessa länders ekonomiska och finansiella stabilisering och återhämtning från krisen. Båda länderna har kommit långt på sin väg tillbaka från krisen. Hittills har Island inte behövt begära full utbetalning och Lettland inte begärt någon utbetalning alls av den svenska krediten. Det har dock ändå varit en trygghet för de båda länderna att de haft möjlighet att vid behov låna från Sverige. I ett läge med ökad osäkerhet till följd av oron på de finansiella marknaderna och nyvalet i Lettland den 17 september har de svenska bilaterala krediterna bidragit till att förstärka förtroendet för Islands och Lettlands återhämtningsskapacitet.

13.4 Politikens inriktning

I första hand ges stöd till ett land i kris genom de internationella finansiella institutionerna. Ofta vänder sig ett land i kris till IMF för att söka betalningsbalansstöd. Medlemsstater i EU och länder i EU:s närområde har också möjlighet att erhålla lån från unionen. Som en följd av den finansiella krisen har både IMF och EU förstärkt sin kapacitet att tillhandahålla finansiering till länder i behov av stöd.

EU:s huvudsakliga instrument för krisutlåning är de två tillfälliga lånefaciliteterna Europeiska finansiella stabiliseringsfaciliteten (EFSF) och Europeiska finansiella stabiliseringsmekanismen (EFSM) samt det sedan tidigare existerande betalningsbalansstödet. Medlen i EFSF är finansierade av euroländerna och endast tillgängliga för lån till euroländerna. EFSF:s utlåningskapacitet planeras öka till 440 miljarder euro, givet ratificering i euroländernas respektive parlament. EFSM har en utlåningskapacitet på 60 miljarder euro som garanteras av EU-budgeten och kan utnyttjas av samtliga EU-länder. EU:s betalningsbalansstöd har en utlåningskapacitet på 50 miljarder euro som garanteras av EU-budgeten och kan utnyttjas av EU-länder som inte har infört euron. Från och med juli 2013 ska EFSF och EFSM ersättas av en permanent stabilitetsmekanism, Europeiska stabilitetsmekanismen (ESM), med en initial kapacitet om 500 miljarder euro. ESM kommer att vara finansierad av euroländerna och endast vara tillgänglig för lån till dessa länder.

Inom IMF har det gjorts betydande förändringar i låneramverket. Detta har delvis skett genom förändringar av existerande låneinstrument, t.ex. höjda lånetak och lättare policyvillkor. Därutöver har nya krisförebyggande instrument tillkommit, de s.k. FCL (Flexible Credit Line) och PLC (Precautionary Credit Line). Dessa utgör finansieringsgarantier helt utan eller med lättare policyvillkor än vad IMF normalt ställer till länder som av IMF bedöms föra en god ekonomisk politik och har också substantiellt ökat de resurser som finns tillgängliga för utlåning. Bland annat har det multilaterala låneramverket NAB (New Arrangements to Borrow) som lånar resurser ut till IMF mer än tiofaldigats till 367,5 miljarder SDR, vilket motsvarar ca 3 758 miljarder kronor. Det har också fattats ett beslut att fördubbla IMF:s grundresurser, s.k. kvoter, till 476,8 miljarder

SDR, vilket motsvarar ca 4 875 miljarder kronor. Beslutet förväntas värkställas under 2012.

Utlåningen från IMF och EU sker normalt inom ramen för fleråriga konsoliderings- och reformprogram, med mål för finans- och penningpolitiken på medellång sikt samt krav på strukturreformer. Reformkraven kan t.ex. röra åtgärder för att förbättra den offentliga finansiella styrningen eller omstrukturera banksektorn. För att stöd ska bli aktuellt måste också det berörda landets regering bedömas ha viljan och kapaciteten att genomföra det överenskomna åtgärdsprogrammet. Andra multilaterala finansieringsinstitutioner, t.ex. Europeiska investeringsbanken och institutionerna inom Världsbanksgruppen, kan också bistå med finansiering i vissa fall. I dessa fall handlar det dock inte om betalningsbalansstöd utan om projektstöd till den privata eller offentliga sektorn.

Som ett komplement till IMF:s och EU:s lån, samt eventuell annan multilateral finansiering, kan bilateralt stöd ges i särskilda fall. Detta kan vara motiverat vid allvarliga kriser i enskilda länder, då det finns risk för särskilt långtgående konsekvenser eller för att en kris kan spridas regionalt. När kompletterande bilateralt stöd krävs tillfrågas företrädesvis länder som både har finansiell kapacitet och ekonomiska och politiska förbindelser till det krisdrabbade landet, t.ex. länder i närområdet, eller andra EU-länder. Insatserna samordnas i sådana fall i syfte att åstadkomma en rimlig bördefördelning mellan de deltagande långgivarna.

Sverige bidrar i dag till internationellt samordnade insatser genom medlemskapet i EU och genom mellanstatliga organisationer, såsom IMF. Regeringen anser att Sverige, vid behov av kompletterande bilateralt stöd, även bör lämna kredit till annan stat med vilken Sverige har nära ekonomiska och politiska förbindelser som befinner sig i en särskilt svår situation. Det är av stor betydelse att Sverige kan bidra till att motverka att en finansiell kris i en annan stat sprids och skapar allvarliga problem i det finansiella systemet regionalt. Sverige är en liten och öppen ekonomi. Regeringen anser därför att det är angeläget för Sverige att bidra till finansiell stabilitet i Europa. Som ett litet land har Sverige anledning att stötta andra små länder inom EU och i vår mer direkta närhet. Mot denna bakgrund har Sverige utlovat en kredit till Irland om 600 miljoner euro. Utfästelsen gjordes 28 november 2010 efter samråd med riksdagen

EU-nämnd. Som vid tidigare krediter är utfästelsen kopplad till ett ekonomisk-politiskt program. I samband med utfästelsen om kredit klargjorde Sverige sina utgångspunkter för det irländska programmet. Utbetalningsplanen bör avspegla långivarnas förmånsställning, värna skattebetalarnas och medborgarnas intressen och ligga i linje med andra bilaterala långgivares. Det irländska programmet bör säkra en trovärdig och långsiktigt hållbar finanspolitisk konsolidering samt slå vakt om den sociala sammanhållningen. Programmet bör även innehålla en transparent och effektiv banksanering som också tillvaratar långivarnas intressen. En annan viktig utgångspunkt är att andra bilaterala långgivare utanför euroområdet deltar med krediter till Irland.

Förhandlingarna med Irland om låneavtalet är ännu inte avslutade. Mot bakgrund av den politiska krisen i Irland i början av 2011, som resulterade i ett nyval och regeringskifte, och de ännu inte avslutade förhandlingarna med de andra euroländerna om sänkt ränta på stödlånen från EFSF, har den irländska regeringen valt att vänta med att ta slutgiltig ställning till de svenska och danska förslagen till avtal om bilaterala krediter. Regeringen har för avsikt att lämna en proposition till riksdagen med förslag om kredit till Irland när avtalet är färdigförhandlat.

Förutsättningarna för ett eventuellt svenskt deltagande på bilateral basis i finansiella stödaktioner prövas från fall till fall utifrån de ovan redovisade utgångspunkterna. Eventuella utfästelser måste vara förankrade i riksdagen.

I Förslag till statens budget, finansplan m.m. avsnitt 10.2.1 antas beräkningstekniskt att Lettland och Island väljer att utnyttja sin möjlighet att låna från den svenska staten samt att det planerade lånet till Irland belastar nettoutlåningen 2012 och 2013.

14 God redovisningssed för företag och organisationer

14.1 Omfattning

Området omfattar Bokföringsnämnden och dess normgivning i redovisningsfrågor.

14.2 Mål

Bokföringsnämnden ska vara statens expertorgan på redovisningsområdet och ansvara för utvecklandet av god redovisningssed. Verksamheten ska också bidra till att förbättra standarden i mindre och medelstora företags redovisning.

14.3 Indikatorer och resultatredovisning

Bokföringsnämnden har under 2010 utfärdat kompletterande normgivning, biträtt Regeringskansliet i redovisningsfrågor och avgett yttranden om god redovisningssed till domstolar i olika frågor. Samtidigt har nämnden svarat på ca 3 000 frågor via telefon och e-post. Regeringen bedömer på dessa grunder att måluppfyllelsen är god.

Bokföringsnämnden har under året fortsatt arbetet med att förbättra myndighetens service och tillgänglighet och hemsidan har gjorts mer lättillgänglig.

Bokföringsnämnden arbetar med två för nämnden omfattande projekt. Det ena, kallat K-projektet, syftar till att skapa fyra separata

redovisningsregelverk utifrån organisationsform och storlek.

Den första kategorin av redovisningsregelverket omfattar enskilda näringsidkare och handelsbolag som ägs av fysiska personer och som bedriver verksamhet i mindre omfattning. Ett allmänt råd för enskilda näringsidkare beslutades 2006. Under 2010 beslutades om ett allmänt råd för ideella föreningar.

Kategori två omfattar aktiebolag och ekonomiska föreningar under en viss storlek samt de näringsidkare som inte kan eller vill tillhöra kategori ett. Under 2008 beslutades ett allmänt råd för mindre aktiebolag. Ett allmänt råd för ekonomiska föreningar beslutades under 2009.

Den tredje kategorin omfattar större icke-noterade företag och de företag som skulle kunna tillämpa regelverken för kategori ett eller två men väljer att inte göra det. Under 2010 har nämnden arbetat med att ta fram ett allmänt råd för större icke-noterade företag. Förslaget remissbehandlades under året.

Den fjärde kategorin omfattar företag som i sin koncernredovisning följer de internationella redovisningsreglerna (IFRS).

K-projektet beräknas vara helt klart 2013. För att nämnden ska kunna slutföra projektet ökades nämndens anslag med 2 000 000 kronor årligen under 2011–2013 i budgetpropositionen för 2011.

Under 2010 påbörjade Bokföringsnämnden arbetet med det andra projektet, som syftar till att ta fram ett samlat regelverk för bokföringslagens regler. Ett förslag till allmänt råd

kommer att remitteras under 2012. Projektet beräknas vara klart under 2013.

14.3.1 Analys och slutsatser

Regeringen bedömer att nämnden i hög grad bidrar till att uppfylla målet för området.

De redovisningsnormer som meddelas bidrar till att förbättra kvaliteten på företagens bokföring och bokslut vilket har stor betydelse för bl.a. skatteförvaltningens verksamhet. De ger också förutsättningar för banker och rådgivare att bättre kunna jämföra och analysera olika företags ekonomiska ställning.

Bokföringsnämndens normgivning och information har gjorts mera lättillgänglig och begriplig samt har blivit mer efterfrågad av småföretag och yrkesverksamma inom redovisningsområdet. Ytterligare steg har tagits mot att skapa redovisningsregler som är enklare att tillämpa för företag samt finansiell information som är mer begriplig.

Bokföringsnämnden har en betydande roll i regelförenklingsarbetet för att minska företagens administrativa kostnader. Det förenklingsarbete som bedrivits under flera år har gett resultat i form av ny lagstiftning som innehåller förenklade redovisningsregler.

14.4 Politikens inriktning

Bokföringsnämnden ska arbeta för att främja utvecklingen av god redovisningssed i företagens bokföring och offentliga redovisning. Verksamheten ska även under 2012 inriktas mot att förenkla regler och minska företagens administrativa kostnader.

14.5 Budgetförslag

Tabell 14.1 Anslagsutveckling för 1:13 Bokföringsnämnden

Tusental kronor

2010	Utfall	9 154	Anslags-sparande	92
2011	Anslag	11 203	Utgifts-prognos	11 059
2012	Förslag	11 349		
2013	Beräknat	11 557 ¹		
2014	Beräknat	9 686 ²		
2015	Beräknat	9 944 ²		

¹ Motsvarar 11 349 tkr i 2012 års prisnivå.

² Motsvarar 9 315 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslaget används för Bokföringsnämndens förvaltningskostnader.

Regeringens övervägande

Tabell 14.2 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:13 Bokföringsnämnden

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	11 203	11 203	11 203	11 203
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne-omräkning ²	110	317	560	873
Beslut			-2 100	-2 156
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	36	37	23	24
Förslag/beräknat anslag	11 349	11 557	9 686	9 944

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

Regeringen föreslår att anslaget för 2012 uppgår till 11 349 000 kronor. För 2013 beräknas anslaget till 11 557 000 kronor. För 2014 beräknas anslaget till 9 686 000 kronor. För 2015 beräknas anslaget till 9 944 000 kronor.

15 Riksrevisionen

15.1 Riksrevisionen

Riksrevisionen är en del av riksdagens kontrollmakt och ansvarar för oberoende granskning av statlig verksamhet. Granskningen omfattar såväl effektivitetsrevision som årlig revision. Riksrevisionen företräder Sverige som det nationella revisionsorganet i internationella sammanhang. Myndigheten ska bedriva internationellt utvecklingssamarbete och kan i övrigt inom sitt verksamhetsområde utföra uppdrag och tillhandahålla tjänster internationellt. För sin verksamhet disponerar Riksrevisionen anslagen 1:15 *Riksrevisionen* inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning samt anslaget 1:5 *Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete* inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

15.2 Mål för Riksrevisionen

15.2.1 Uppgifter

Riksrevisionen är en myndighet under riksdagen. Målen för Riksrevisionens verksamhet tar sin utgångspunkt i den roll och de uppgifter som riksdagen lagt fast i regeringsformen och i annan lagstiftning. Riksrevisionen granskar hela beslutskedjan i den verkställande makten och förser riksdagen med ett kvalificerat beslutsunderlag. Detta ställer stora krav på myndigheten. Riksrevisionen måste präglas av hög effektivitet och kvalitet. Riksrevisionen strävar efter att utföra sina uppgifter på ett sådant sätt att myndigheten utgör ett föredöme i statsförvaltningen.

15.2.2 Verksamhetsmål

Riksrevisionen redovisar sin verksamhet i fyra verksamhetsgrenar: årlig revision, effektivitetsrevision, internationellt utvecklingssamarbete och omvärldsriktad verksamhet.

Målet för den årliga revisionen är att i enlighet med god revisionssed och i tid avlämna revisionsberättelser avseende årsredovisningen för de granskningsobjekt som omfattas av lagen (2002:1022) om statlig revision.

Målet för effektivitetsrevisionen är att genom granskningsverksamhet främja en sådan utveckling att staten med hänsyn till allmänna samhällsintressen får ett effektivt utbyte av sina insatser. För granskningsverksamheten gäller vidare att den ska vara relevant och intressant, hålla hög kvalitet samt att den ska nå en hög verkningsgrad.

Målet för det internationella utvecklingssamarbetet är att inom ramen för svensk biståndspolitik stärka de nationella revisionsorganens kapacitet och förmåga att bedriva offentlig revision, stärka parlamentens kontrollmakt samt bidra till uppbyggnaden av en god förvaltning och korruptionsbekämpning i utvecklingsländer.

Målet för verksamhetsgrenen omvärldsriktad verksamhet är att befästa och befrämja revisionens roll, nationellt och internationellt, samt att öka genomslaget av Riksrevisionens verksamhet.

15.3 Resultatredovisning

15.3.1 Resultat

Riksrevisionen nådde 2010 de mål som satts upp för året och kunde också genom att effektivt utnyttja resurserna öka verksamheten inom flera verksamhetsgrenar. En ökad verksamhet innebar också ökade kostnader. Kostnadsökningarna motsvarades emellertid av en ökad produktion med bibehållna krav på kvalitet.

En förutsättning för det goda resultatet under 2010 har varit en låg personalomsättning med få avgångar och fler medarbetare i tjänst. Detta har haft särskild betydelse för möjligheterna att effektivt ta tillvara kompetens och resurser i granskningsverksamheten. Därmed har ökade resurser kunnat utnyttjas såväl för nödvändig verksamhetsutveckling till stöd för granskningsverksamheten och anpassning av den årliga revisionen till nya internationella standarder som för en ökad produktion inom effektivitetsrevisionen.

Riksrevisionens personal är dock efterfrågad och i en kommande högkonjunktur är sannolikheten hög för att personalomsättningen ökar. Myndigheten har därför fastställt en kompetensförsörjningsstrategi, investerat i program för ledarförsörjning och ledarskap, ökat insatserna för kompetensutveckling och förbättrat den interna arbetsmiljön. Medarbetarenkäter har visat att åtgärderna varit framgångsrika.

De ekonomiska förutsättningarna kommande år kommer att ställa stora krav på myndigheten. Riksrevisionens anslagsutnyttjande ligger något över de anvisade medlen. Även med begränsade öknings av personalkostnaderna de närmaste åren kommer det att krävas effektiviseringar för att 2010 års verksamhetsvolym ska kunna upprätthållas. Riksrevisionen har därför bl.a. intensifierat arbetet med att se över de administrativa processerna i syfte att minska gemensamma kostnader och därmed frigöra resurser.

Effektivitetsrevisionen har genomförts inom ramen för planerade granskningsstrategier. Under året färdigställdes totalt 31 rapporter, varav 26 publicerades. Fem rapporter publicerades först under inledningen av 2011 med hänsyn till att den nu avvecklade styrelsen inte hann slutbehandla dessa under året. Produktionen i övrigt har varit hög med ett jämförelsevis stort antal pågående effektivitetsgranskningar vid

årets slut. Både interna och externa uppföljningar av kvaliteten i granskningarna visar att de motsvarar de uppställda kvalitetskraven.

Den årliga revisionen har bedrivits enligt god revisionssed och samtliga revisionsberättelser lämnades i tid. Enkäter som besvarats av dem som granskats visar på ett högt förtroende för den årliga revisionen. Året har i övrigt präglats av förberedelserna inför en övergång till nya internationella standarder för finansiell revision. Omfattande interna utbildningsinsatser har genomförts, och samtliga berörda myndigheter har informerats om de förändringar som övergången kommer att innebära för revisionens innehåll och omfattning.

Den internationella organisationen för högre revisionsorgans (INTOSAI) kongress INCOSAI¹⁶ fastställde slutligt i november 2010 dessa nya standarder, vilka nu utgör en komplett och omfattande uppsättning av riktlinjer för revision anpassad till INTOSAI:s medlemmar. Arbetet med riktlinjer för finansiell revision har letts av Riksrevisionen och har engagerat mer än 100 experter från 60 olika nationella revisionsmyndigheter.

Riksrevisionen har haft en ledande roll i bl.a. INTOSAI:s arbete med att beskriva orsakerna till nuvarande och tidigare finanskriser samt vilka lärdomar som kan dras för framtiden. Vidare har medarbetare deltagit i utbytet med systerorganisationer för att dra fördel av den internationella metodutvecklingen inom skilda granskningsområden. Riksrevisionen har dessutom varit externrevisor i ett antal internationella organisationer där Sverige är medlem.

Det internationella utvecklingssamarbetet har under året genomförts inom ramen för nio projekt. Verksamheten har i stort följt fastställda planer. En uppföljningsenkät har riktats till samtliga samarbetspartner. Riksrevisionens samlade bedömning är att verksamheten bidragit till en utveckling som stärkt revisionsmyndigheternas kapacitet och bidragit till att förstärka parlamentens kontrollmakt. Utvecklingssamarbetet är generellt långsiktigt, och effekterna av Riksrevisionens insatser är svåra att avläsa i ett kortsiktigt perspektiv. Riksrevisionen har därför utarbetat en uppföljningsrapport där resultat och effekter av utvecklingssamarbetet redovisas.

¹⁶ International Congress for Supreme Audit Institutions

Tabell 15.1 Kostnadernas fördelning mellan verksamhetsgrenarna (2010)

Tusental kronor

Årlig revision	121 205
Effektivitetsrevision	146 743
Internationellt utvecklingssamarbete	34 459
Omvärldsriktad verksamhet	29 138

15.3.2 Analys och slutsatser

Resultaten av Riksrevisionens verksamhet redovisas i myndighetens årsredovisning. Riksrevisionen redovisar i en årlig särskild rapport en uppföljning av genomförda granskningar. Även för det internationella utvecklingssamarbetet har en särskild uppföljningsrapport publicerats. Denna rapport kommer att vara en återkommande publikation.

Riksrevisionen konstaterar att verksamhetsmålen kunnat nås 2010 men också att anslagsbelastningen varit högre än årets anvisade medel under anslaget 1:15 *Riksrevisionen*. Kommande års beräknade anslagsutveckling ställer stora krav på ökad effektivitet för att verksamhetens volym ska kunna bibehållas. Riksrevisionen bedömer att anslagstilldelningen de kommande åren endast bör påverkas av pris- och löneomräkningen. För anslaget 1:5 *Riksrevisionen: Internationellt utvecklingssamarbete* har 93,2 procent av anvisat anslag förbrukats. Riksrevisionen bedömer att verksamheten fortsatt bör bedrivas på en nominellt oförändrad nivå.

15.4 Revisionens iakttagelser

Finansutskottet har uppdragit åt en revisionsbyrå att utföra extern revision av Riksrevisionen. Revisionen har i sin revisionsberättelse bedömt att Riksrevisionens årsredovisning är i allt väsentligt rättvisande.

15.5 Budgetförslag

15.5.1 1:15 Riksrevisionen

Tabell 15.2 Anslagsutveckling för 1:15 Riksrevisionen

Tusental kronor

2010	Utfall	297 827	Anslags-sparande	2 341
2011	Anslag	299 031	Utgifts-prognos	296 300
2012	Förslag	300 685		
2013	Beräknat	305 893 ¹		
2014	Beräknat	312 692 ²		
2015	Beräknat	321 039 ²		

¹ Motsvarar 300 921 tkr i 2012 års prisnivå.² Motsvarar 301 076 tkr i 2012 års prisnivå.

Anslaget används för Riksrevisionens förvaltningskostnader utom för Riksrevisionens internationella utvecklingssamarbete som finansieras inom utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

Budget för avgiftsbelagd verksamhet

Den årliga revision som Riksrevisionen utför är i allt väsentligt avgiftsbelagd. Inkomsterna tillförs inkomsttitel 2558 Avgifter för årlig revision.

Tabell 15.3 Offentligrättslig verksamhet Avgifter för årlig revision, inkomsttitel 2558

Tusental kronor

Offentlig-rättslig verksamhet	Intäkter till inkomsttitel (som inte får disponeras)	Intäkter som får disponeras	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2010	120 692		121 006	- 315
Prognos 2011	122 000		126 000	- 4 000
Budget 2012	122 200		126 200	- 4 000

I syfte att minska det överskott som uppstått tidigare år sänktes 2010 taxorna för andra året i rad vilket resulterade i att kostnaderna överstiger intäkterna.

Riksrevisionen gör årligen en översyn av taxorna. Under början av 2011 beslutades om oförändrade taxor med syftet att kostnaderna ska överensstämma med intäkterna på längre sikt.

Den internationella uppdragsverksamheten har under 2010 avsett revision av verksamheten inom Östersjöstaternas råd (Council of Baltic Sea States).

Tabell 15.4 Uppdragsverksamhet Avgiftsfinansierade internationella uppdrag

Tusental kronor

Uppdragsverksamhet	Intäkter	Kostnader	Resultat (intäkt - kostnad)
Utfall 2010	105	110	-5
Prognos 2011	100	100	0
Budget 2012	100	100	0

Riksrevisionens överväganden**Tabell 15.5 Härledning av anslagsnivån 2012–2015, för 1:15 Riksrevisionen**

Tusental kronor

	2012	2013	2014	2015
Anvisat 2011¹	299 031	299 031	299 031	299 031
<i>Förändring till följd av:</i>				
Pris- och löne- omräkning ²	1 486	6 450	13 080	21 411
Beslut				
Överföring till/från andra anslag				
Övrigt	168	412	582	597
Förslag/ beräknat anslag	300 685	305 893	312 692	321 039

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2010 (bet. 2010/11:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut på ändringsbudget under innevarande år.

² Pris- och löneomräkningen baseras på anvisade medel i 2011 års budget för staten. Övriga förändringskomponenter redovisas i löpande priser och inkluderar därmed en pris- och löneomräkning. Pris- och löneomräkningen för 2013–2015 är preliminär och kan komma att ändras.

Riksrevisionen föreslår att anslaget 1:15 *Riksrevisionen* för 2012 anvisas med 300 685 000 kronor. Anslaget för 2013, 2014 och 2015 bör beräknas till 305 893 000 kronor, 312 692 000 kronor respektive 321 039 000 kronor.

Riksrevisionens förslag: Riksrevisionen bemyndigas att för 2012 ta upp lån i Riksgäldskontoret för investeringar i anläggningstillgångar som används i verksamheten intill ett belopp av 15 000 000 kronor.

Bilaga

Statsförvaltningens utveckling

Bilaga

Statsförvaltningens utveckling

Innehållsförteckning

---

1. Inledning	7
2. Den statliga förvaltningens organisation och kostnader.....	7
2.1 Organisationsförändringar per departement	8
2.2 Bedömningar av framtida personalkonsekvenser	9
3. Kompetensförsörjningen i staten	13
3.1 De anställda.....	13
3.2 Ålderstrukturen	14
3.3 Könsfördelningen.....	16
3.4 Den etniska och kulturella mångfalden.....	16
3.5 Personalrörligheten	18
3.6 Antalet uppsägningar i staten	18
3.7 Sjukfrånvaron.....	19
3.8 Lönenivåerna och lönebildningen	21
Myndighetschefer per den 8 september 2011	29
Ordförande i styrelsemyndigheter per den 1 september 2011	34

Tabellförteckning

2.1 Kostnader för statens egen verksamhet	7
2.2 Personalkonsekvenser i Försvarsmakten	10
3.1 Antalet anställda och andelen kvinnor och män i procent 2009 och 2010 fördelade efter COFOG-grupper.....	14
3.2 Andelen kvinnor och män fördelat på olika kompetenskategorier 2010.....	14
3.3 Antal anställda 67 år eller äldre fördelade efter kompetenskategori och kön	15
3.4 Beviljade delpensioner 2009 och 2010.....	15
3.5 Andelen nybeviljade respektive löpande delpensioner hos anställda inom lednings-, stöd- och kärnkompetens	16
3.6 Fördelningen den 8 september 2011 av kvinnor och män bland myndighetschefer som regeringen anställt.....	16
3.7 Andelen anställda med utländsk bakgrund inom staten samt för befolkningen i arbetsför ålder 2009 och 2010	17
3.8 Andelen anställda med utländsk bakgrund fördelade på COFOG-grupper och kompetenskategorier 2010	18
3.9 Anställda som har beviljats tillfällig sjukpension respektive sjukpension 2009 och 2010.....	20
3.10 Nominell och real löneutveckling i statlig sektor, 1997–2010.....	21

Diagramförteckning

2.1 Antal myndigheter under regeringen	8
3.1 Åldersstrukturen i staten och på arbetsmarknaden totalt 2010, andel fast anställda av de sysselsatta i arbetskraften.....	14
3.2 Medianålder då statsanställda kvinnor och män lämnat sin anställning i pensioneringssyfte 1998–2010.....	15
3.3 Personalrörlighet fördelad på kompetens kategorier och ålder 2009 och 2010	18
3.4 Totalt inflöde av uppsagda till Trygghetsstiftelsen 1990–2010	19
3.5 Sjukfrånvaro som andel av tillgänglig arbetstid dels totalt och dels uppdelat på kön och ålder 2009 och 2010	20
3.6 Sjukfrånvaro 1990–2010 enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar	20
3.7 Genomsnittlig månadslön i olika sektorer på arbetsmarknaden 2010	21
3.8 Utvecklingen av genomsnittliga löner i olika sektorer på arbetsmarknaden 1994–2010	22
3.9 Löneskillnader mellan kvinnor och män i staten uppdelat på förklaringsfaktorer 2001–2010	22

1. Inledning

Regeringen ger i denna bilaga en allmän beskrivning av statsförvaltningens utveckling i termer av organisations- och strukturförändringar. Vidare redovisas bedömningar när det gäller framtida personalkonsekvenser.

Regeringen redovisar årligen i budgetpropositionen sin bedömning av den statliga arbetsgivarpolitiken och dess utveckling för riksdagen, se utg.omr. 2, avsnitt. I denna bilaga redovisas regeringens övergripande iakttagelser för 2010.

2. Den statliga förvaltningens organisation och kostnader

Organisationsförändringar pågår kontinuerligt i statsförvaltningen i syfte att uppnå ökad kvalitet och effektivitet och renodla myndigheters verksamhet. Fortsatta effektivitetssträvanden kommer att handla om att det statliga åtagandet måste prövas med omsorg. Regeringen har under 2010 och 2011 fortsatt initierat och genomfört ett antal organisationsförändringar för att stärka och effektivisera förvaltningen. Under senare år har antalet myndigheter fortsatt att minska något även om det offentliga åtagandet varit relativt konstant under åren som gått.

Statistiska centralbyrån (SCB) ansvarar för myndighetsregistret som uppdateras löpande.

Regeringen gav i december 2009 SCB i uppdrag att i samverkan med ESV ta fram förslag på hur registret kan bli mer korrekt, användarvänligt och informativt. SCB inkom under hösten 2010 med förslag på ändringar i förordningen (2007:755) om det allmänna myndighetsregistret. SCB föreslår bl. a. att verksamhetsområde, finansiering och departementstillhörighet bör framgå samt att utlandsförvaltningen inte bör ingå i registret. Beredningen av förslagen pågår för närvarande i Regeringskansliet.

Statskontoret redovisar i rapporten *Den offentliga sektorns utveckling* att antalet myndigheter under åren 2007–2010 minskade med 77 stycken, dvs. drygt 16 procent. En betydande del av utvecklingen handlar om att två eller flera myndigheter har slagits samman utan att verksamhetens omfattning väsentligen har ändrats. Kostnader för statens egen verksamhet uppgick 2010 till 222,8 miljarder kronor, vilket utgör 21

procent av statens totala kostnader. En närmare beskrivning av förvaltningens kostnader finns i regeringens skrivelse Årsredovisning för staten (skr. 2010/11:101).

Kostnaderna för statens egen verksamhet dvs. för de statliga myndigheternas drift kan redovisas med följande mått: Kostnader för personal, lokaler och driftskostnader samt avskrivningar och nedskrivningar.

Tabell 2.1 Kostnader för statens egen verksamhet

Miljoner kronor		
	2010	2009
Personal ²	95 565	104 410
Lokaler	16 778	16 334
Övrig drift ¹	88 096	74 170
Av- och nedskrivningar	22 339	22 464
Totalt	222 778	217 378

Källa: ESV.

¹ Inkl. vissa garanti- och kreditkostnader.

² Exklusive arbetsgivaravgifter.

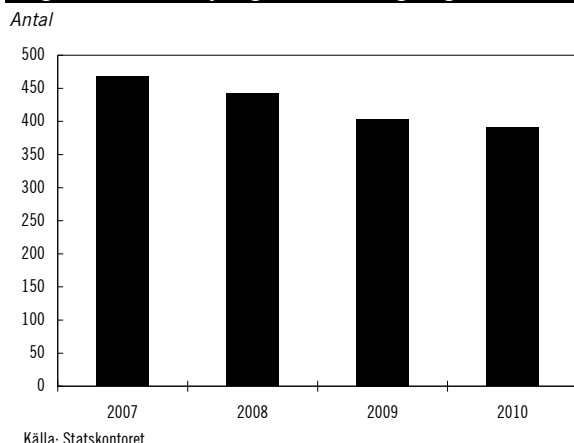
Kostnaderna har stigit med 5,4 miljarder kronor jämfört med 2009, vilket motsvarar en ökning om 2,5 procent. Huvuddelen av de ökade kostnaderna hänförs till ökade kostnader för övrig drift som utgörs av myndigheternas köp av tjänster, varor, reparationer och diverse andra driftskostnader. Merparten av ökningen utgörs av ökade driftskostnader hos Trafikverket och Försvarsmakten. Trafikverkets ökade driftskostnader beror till största del på en ökning av entreprenadtjänster i och med bolagisering av tidigare produktionsenheter. Försvarsmaktens ökade driftskostnader avser främst ökade kostnader för varor samt för materialkonsulter och övriga externa tjänster (se vidare utg.omr. 2, avsnitt 3, Statlig förvaltningspolitik). Minskningen av kostnaderna för personal beror främst på att de försäkringstekniska avsättningarna för statliga tjänstepensionsförmåner har minskat¹. Sammanfattningsvis har, förutom ökningen på trafik- och försvarsområdena, kostnaderna i statsförvaltningen minskat något.

Antalet myndigheter har under 2010 minskat något. Under åren 2007 till 2010 minskade antalet myndigheter med 16 procent, medan antalet anställda minskade med 3 procent, vilket

¹ En närmare redovisning av förvaltningens kostnader finns i regeringens skrivelse Årsredovisning för staten 2010 (skr. 2010/11:101).

innebär att myndigheterna totalt sett blivit färre men större.

Diagram 2.1 Antal myndigheter under regeringen

2.1 Organisationsförändringar per departement

Nedan beskrivs förändringar per departementet under året som gått. Där det inte sker någon redovisning har det inte skett några struktur- och organisationsförändringar.

Justitiedepartementet

I propositionen Utnämning av ordinarie domare (prop. 2009/2010:181) föreslog regeringen att Domarnämnden inrättas från och med den 1 januari 2011. Domarnämnden blev därmed en fristående myndighet med ett eget kansli. Domstolsverket fungerade tidigare som värdmyndighet.

Försvarsdepartementet

Våren 2010 beslutade riksdagen att försvarets personalförsörjning från och med den 1 juli 2010 ska bygga på frivillighet och inte på plikt. Från det datumet ansvarar Försvarsmakten, istället för Totalförsvarets pliktverk, för rekryteringen till grundläggande militär utbildning. Totalförsvarets pliktverk har under 2010 avvecklats och omorganiserats till Totalförsvarets rekryteringsmyndighet som ansvarar för att ge stöd och service i frågor som avser bemanning med totalförsvarspliktiga. På uppdrag av Försvarsmakten ska Totalförsvarets rekryteringsmyndighet även tillhandahålla urvalstester av dem som ansökt till militär utbildning inom Försvarsmakten.

Den 1 augusti 2010 bildades Försvarsexportmyndigheten. Den nya myndighetens huvud-

uppgift är att bedriva exportrelaterad verksamhet inom försvarssektorn.

Socialdepartementet

Den 1 januari 2011 bildades Myndigheten för vårdanalys. Myndigheten ska följa upp och granska sjukvården ur ett tydligt patientperspektiv. En stor del av den uppföljning som gjorts saknade perspektiv från patienternas eller medborgarna. Ett av målen med myndigheten är att stärka patienternas och medborgarnas ställning och inflytande.

Till följd av patientsäkerhetsreformen och den nya patientsäkerhetslagen (2010:659) överfördes hanteringen av patientklagomål från Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN) till Socialstyrelsen den 1 januari 2011. HSAN:s verksamhet renodlades till ett ansvar för behörighetsfrågor. Den 1 juli 2011 ombildades HSAN till en nämndmyndighet med Kammarkollegiet som värdmyndighet.

Utbildningsdepartementet

Den 1 januari 2011 slogs Dramatiska Institutet och Teaterhögskolan i Stockholm samman till en ny högskola – Stockholms dramatiska högskola. Sammanslagningen är ett led i regeringens arbete med att utveckla och förbättra lärosätenas kvalitet och effektivisera verksamheten.

Näringsdepartementet

Den 1 januari 2011 inrättades E-legitimationsnämnden vid Skatteverket. E-legitimationsnämnden ska stödja och samordna elektronisk identifiering och signering (e-legitimationer) i den offentliga förvaltningens e-tjänster.

Rikstrafiken avvecklades den 31 december 2010. Uppgifterna överfördes till Trafikverket.

Den 1 september 2010 bildades Patentombudsnämnden. Den hanterar auktorisationen och tillsynen över patentombuden.

Kulturdepartementet

Den 31 december 2010 avvecklades Statens biografbyrå. Uppgifterna övertogs av Statens medieråd, som inrättades den 1 januari 2011. Statens medieråd övertog även uppgifter från kommittén Medierådet. Myndigheten ska bl.a. verka för att stärka barn och unga som medvetna medieanvändare och skydda dem från skadlig mediepåverkan, följa medieutvecklingen när det gäller barn- och unga samt sprida information

och ge vägledning om barns och ungas mediesituation.

Den 1 april 2011 inrättades Myndigheten för kulturanalys. Myndigheten har till uppgift att, med utgångspunkt i de nationella kulturpolitiska målen, utvärdera, analysera och redovisa effekter av förslag och genomförda åtgärder inom kulturområdet. I uppgiften ingår att analysera utvecklingen både inom detta område och inom andra samhällsområden som har betydelse för kulturlivet.

Statens musiksamlingar har fått ett utvidgat uppdrag och övertagit vissa uppgifter från Stiftelsen svenska rikskonserter, som är under avveckling. Från den 1 maj 2011 ändrades myndighetens namn därför till Statens musikverk. Myndigheten ska främja ett varierat musikaliskt utbud i hela landet, präglad av konstnärlig förnyelse och hög kvalitet, och utvecklingen av ett professionellt musikliv. Statens musikverk ska vidare dokumentera, bevara, främja samt bygga upp kunskap om och tillgängliggöra teaterns, dansens och musikens kulturarv.

Miljödepartementet

Den 1 juli 2011 inrättades den nya myndigheten Havs- och vattenmyndigheten. Fiskeriverket har avvecklats och verkets verksamhetsområden har tagits över av Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges lantbruksuniversitet och Jordbruksverket. Havs- och vattenmyndigheten har som huvudsaklig uppgift att verka för levande hav, sjöar och vattendrag. Regeringens målsättning med havsmyndigheten är att etablera en effektiv och samlad svensk havs- och vattenmiljöförvaltning som skapar både förutsättningar för ett hållbart nyttjande av naturresurserna och för att förbättra miljötillståndet i de svenska vattenmiljöerna.

I samband med att gränsälvsöverenskommelsen mellan Sverige och Finland (prop. 2009/10:212, bet. 2009/10:MJU23, rskr. 2009/10:347) trädde i kraft den 1 oktober 2010 avvecklades den tidigare Finsk-svenska gränsälvscommissionen och en ny kommission inrättades.

Landsbyggsdepartementet

Fiskeriverket har avvecklats den 30 juni 2011. Fiskeriverkets forskningsverksamhet har inordnats i Sveriges Lantbruksuniversitet. Statens jordbruksverk har övertagits hanteringen av Europeiska fiskerifonden samt främjande-

frågorna inom fritidsfiske och vattenbruk. Övrig verksamhet ingår i den nya Havs- och vattenmyndigheten. En avvecklingsmyndighet för Fiskeriverket, vars uppdrag avslutas senast den 1 september 2012, har inrättats den 1 juli 2011.

2.2 Bedömningar av framtida personalkonsekvenser

Inledning

Nedan redovisas respektive departements bedömning av framtida personalkonsekvenser som följer av förslagen i denna budgetproposition och andra propositioner som lämnas till riksdagen under 2011. Bedömningen avser 2010–2014. Redovisning sker endast av förslag som bedöms medföra personalpolitiska konsekvenser.

Bedömningarna är, i likhet med tidigare år, preliminära eftersom det finns många osäkra faktorer. Huruvida bedömda minskningar av personal faktiskt leder till uppsägningar och arbetslöshet är något som inte kan förutses. I övrigt anges kommentarer under respektive utgiftsområde.

Justitiedepartementet

Antalet poliser överstiger nu 20 000. Polisen behöver de kommande åren rekrytera personer med annan kompetens för att vidareutveckla verksamheten. Dessutom kommer många civilanställda att sluta av naturliga orsaker som ålderspension eller de som har haft tillfälliga anställningar.

Som ett led i arbetet med att renodla domstolarnas verksamhet till dömande uppgifter, flyttas den 1 oktober 2011 handläggningen av vissa ärendetyper från tingsrätt till olika förvaltningsmyndigheter.

Domarnämnden inrättades den 1 juli 2008 och ersatte då Tjänsteförslagsnämnden för domstolsväsendet. Domarnämnden har därefter ombildats och är från och med den 1 januari 2011 en statlig myndighet. Nämndens främsta uppgift är att lämna förslag till regeringen i ärenden om utnämning av ordinarie domare eller hyresråd.

Kriminalvården har under de senaste fem åren, 2004–2010, ökat antalet årsarbetskrafter från 7 911 till totalt 9 020. Ökningen beror till en del på öppnandet av nya enheter. Kriminalvården har reviderat sin långsiktiga lokalförsörjnings-

plan, varför det i nuläget är svårt att bedöma framtida personalkonsekvenser.

Brottsoffermyndigheten och Brottsförebyggande rådet har pendlat runt cirka 60 respektive 80 årsarbetskrafter under de senaste åren, och det beräknas inte bli någon stor förändring inom dessa myndigheter inom överskådlig tid.

Säkerhets- och integrationsskyddsmyndighetens tillsynsområde utökas fr.o.m. den 1 mars 2012. Mot bakgrund av detta ökas anslaget med 4 miljoner kronor så att ytterligare personal kan anställas.

Antalet årsarbetskrafter vid Migrationsverket beräknas totalt sett vara oförändrat i slutet av 2012 jämfört med början av 2011. Planerad avveckling av cirka 200 årsarbetskrafter under perioden 2010–2012 avbryts på grund av fortsatt resursbehov till följd av större ärendevolymer än beräknat.

Justitiekanslerns anslag kommer att öka med 4 miljoner kronor för att myndigheten ska kunna upprätthålla en godtagbar nivå på verksamheten utifrån myndighetens uppdrag. I och med tillskottet kommer myndigheten att kunna anställa ytterligare personal.

Valmyndigheten har i dag 13 anställda motsvarande 11 årsarbetskrafter. Myndigheten kommer att tillföras 2,75 miljoner kronor för att kunna upprätthålla hög kvalitet i verksamheten, vilket kommer att påverka antalet anställda.

Förstärkt tillsyn för Fastighetsmäklarnämnden. Anslagsökning om 2,5 miljoner kronor, motsvarande cirka 3,5 årsarbetskrafter.

Utrikesdepartementet

Utrikesdepartementet övertar administrationen av nio utlandsmyndigheter 2012. Arbetsuppgifter motsvarande cirka 9 årsarbetskrafter överförs från Sida till Utrikesdepartementet.

Inspektionen för strategiska produkter tillförs från 2011 medel för hantering av ökade sanktioner mot Iran, vilket motsvarar 2 årsarbetskrafter.

Den 1 januari 2012 överförs den verksamhet som bedrivs vid Sida, och som syftar till att utveckla Sveriges relationer med Östersjöregionen, till Svenska institutet. Detta innebär att Svenska institutets personal ökar med 15 årsarbetskrafter och att Sidans minskar med samma antal.

Försvarsdepartementet

Försvarsmaktens arbete med att genomföra den personella omstrukturering som föranleddes av riksdagens försvarspolitiska inriktningsbeslut (prop. 2008/09:140, bet. 2008/09:FöU10, rskr. 2008/09:292 och prop. 2009/10:160, bet. 2009/10:FöU08, rskr. 2009/10:269) fortgår. Som framgår av tabellen nedan bedöms personalgenomströmningen vara fortsatt hög. Det beror bl.a. på omsättning av kontinuerligt tjänstgörande gruppbefäl, soldater och sjömän.

Tabell 2.2 Personalkonsekvenser i Försvarsmakten

<i>Personer</i>				
År	2011	2012	2013	2014
Minskning	-1 290	-1 345	-1 520	-1 590
Ökning	2 500	1 140	1 900	1 900
Summa	1 210	-205	380	310

Försvarsstrukturutredningen har i april 2011 lämnat sitt förslag på en mer ändamålsenlig och kostnadseffektiv stödverksamhet inom framför allt materiel- och logistikförsörjningen samt forskning och utveckling (SOU 2011:36). I betänkandet föreslås åtgärder som syftar till att effektivisera och rationalisera stödverksamheten inom Försvarsmakten, Försvarets materielverk (FMV) och Totalförsvarets forskningsinstitut. Totalt föreslås 3 049 årsarbetskrafter överföras från Försvarsmakten till FMV och cirka 10 årsarbetskrafter från FMV till Försvarsmakten. Utredningens förslag bedöms på sikt kunna medföra verksamhetsförändringar som innebär ett minskat personalbehov med cirka 650 årsarbetskrafter.

Regeringen avser med utredningens betänkande som underlag att uppdra åt berörda myndigheter att planera och genomföra åtgärder som syftar till att effektivisera och rationalisera stödverksamheten inom bl.a. inköp, service, förråd, verkstäder samt forskning och utveckling. Därutöver ska möjligheterna till ytterligare utkontraktering, samverkan och bolagisering av berörd verksamhet också prövas. Avsikten är att frigöra ytterligare medel för att möjliggöra omställningen till ett mer användbart och tillgängligt försvar.

Åtgärderna kan komma att medföra personella förändringar som avviker från ovan redovisade, såväl inom som mellan myndigheter.

Socialdepartementet

Inom Försäkringskassan beräknas antalet anställda minska med drygt 1 100 personer mellan 2011 och 2014. Minskningen är en följd av bland annat stora pensionsavgångar och automatisering av ärendehandläggningen. Det senare innebär även att den kvarvarande ärendehandläggningen blir mer komplex och delvis annorlunda än tidigare, vilket leder till att kompetenskraven kommer att förändras.

Den 1 januari 2011 inrättades Myndigheten för vårdanalys. Myndigheten har till uppgift att ur ett patient-, brukar-, och medborgarperspektiv följa upp och analysera verksamheter och förhållanden inom hälso- och sjukvård, tandvård samt i gränssnittet mellan vård och omsorg. Myndigheten byggs successivt upp och beräknas ha 10–15 anställda 2012.

Antalet anställda vid Nämnden för statligt stöd till trossamfund beräknas öka med 2 personer fr.o.m. 2012 med anledning av att regeringen i denna proposition föreslår en förstärkning av nämndens resurser mot bakgrund av ett ökat behov av stöd till trossamfunden.

Inom Pensionsmyndigheten kommer de största minskningarna att ske inom den ärendehandläggande verksamheten i samband med att ärendehanteringens effektiviseras och automatiseras samt genom pensionsavgångar. Bedömningen är att antalet anställda från 2011 till utgången av 2014 minskar netto med cirka 80 årsarbetskrafter.

Regeringen har givit Smittskyddsinstitutet i uppdrag att i samverkan med Karolinska institutet förbereda och genomföra överföring av försöksdjursverksamheten vid Astrid Fagraeuslaboratoriet från Smittskyddsinstitutet till Karolinska institutet. Karolinska institutet tar därmed över de uppskattningsvis 15 anställda som arbetar vid laboratoriet. Förändringarna ska ske den 1 januari 2012.

Regeringen avser lämna en proposition om ändring av viss länsstyrelseverksamhet till riksdagen hösten 2011. Förändringen innebär att viss verksamhet fr.o.m. den 1 juli 2012 omfördelas från 14 länsstyrelser till 7. Förändringen beräknas medföra att de länsstyrelser som tillförs uppgifter utökar sin personal med ca 30 årsarbetskrafter medan de avlämnande länsstyrelserna minskar sin personal med motsvarande antal årsarbetskrafter.

Prövningen av ansökan om tillstånd till mindre miljöfarliga verksamheter, s.k. B-

verksamheter, bedöms av regeringen fr.o.m. den 1 januari 2012 kunna fördelas på 11–12 länsstyrelser i stället för nuvarande ordning där samtliga 21 länsstyrelser hanterar uppgiften. Detta innebär att de länsstyrelser som kommer att hantera uppgiften utökar sin personal med ca 25–30 årsarbetskrafter medan de avlämnande länsstyrelserna minskar sin personal med motsvarande antal årsarbetskrafter.

Finansdepartementet

Finansdepartementets tolv myndigheter har knappt 17 000 anställda, varav de fyra största myndigheterna tillsammans svarar för drygt 90 procent av antalet anställda.

Sammantaget bedöms mycket begränsade förändringar ske under perioden 2012–2014. Det handlar om en bedömd ökning med cirka 400 anställda 2011, främst vid Skatteverket och Tullverket till följd av tidigare års tillskott och myndigheternas planering. År 2012–2014 bedöms antalet i stället minska med 200–250 anställda per år. Det främsta skälet är effektivisering i verksamheterna, bl.a. genom it-utveckling och färre rekryteringar än avgångar.

Finansinspektionen föreslås i förevarande proposition få tillskott, varav delar motsvarar tidigare års tillskott som görs permanent. Tillskottet bedöms motsvara cirka 20–30 anställda beroende på år. De ökade resurserna syftar bl.a. till att stärka inspektionens arbete för att minska risken för allvarliga finansiella kriser.

Som framgick av budgetpropositionen för 2011 (prop. 2010/11:1, utg.omr. 2) inordnades den 1 januari 2011 nio myndigheters ramavtalsupphandlingsverksamheter i Kammarkollegiet, som ökade med cirka 25 årsarbetskrafter. Det är aningen mer än vad som bedömdes hösten 2010.

Utbildningsdepartementet

Antalet studenter på grundnivå och avancerad nivå har successivt ökat de senaste åren till följd av stora ungdomskullar och det kärva arbetsmarknadsläget. Samtidigt som omfattningen av utbildningsverksamheten ökar, ökar också forskningsmedlen i enlighet med propositionen Ett lyft för forskning och innovation (prop. 2008/09:50). Antalet anställda har också stigit med nästan 10 procent mellan 2009 och 2010. Regeringen bedömer att antalet anställda vid lärosätena kommer att öka ytterligare de närmaste åren.

Den 1 januari 2011 slogs Dramatiska institutet och Teaterhögskolan i Stockholm samman till en ny högskola – Stockholms dramatiska högskola. Sammanslagningen är ett led i regeringens arbete med att utveckla och förbättra lärosätenas kvalitet och effektivisera verksamheten.

Regeringen har givit Smittskyddsinstitutet i uppdrag att i samverkan med Karolinska institutet förbereda och genomföra överföring av försöksdjursverksamheten vid Astrid Fagraeus-laboratoriet från Smittskyddsinstitutet till Karolinska institutet. Karolinska institutet tar därmed över de uppskattningsvis 15 anställda som arbetar vid laboratoriet. Förändringarna ska ske den 1 januari 2012.

Landsbyggsdepartementet

Fiskeriverket avvecklades den 30 juni 2011. I avvecklingsmyndigheten, som inrättades den 1 juli 2011, ingår 17 personer.

Regeringen föreslår i denna proposition en minskning av medlen till Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) under perioden 2012–2015. Mot bakgrund av detta kommer SLU att behöva minska sin personal med cirka 30 personer.

Skogsstyrelsens funktion för rådgivning om förbättrad miljöhänsyn vid åtgärder i skogen förstärks. En utökning med 5–10 årsarbetskrafter beräknas för denna uppgift.

Miljödepartementet

Regeringen har i de ekonomiska vårpropositionerna för 2010 och 2011 samt i budgetpropositionen för 2011 redovisat personalpolitiska konsekvenser med anledning av regeringens beslut att inrätta en ny myndighet – Havs- och vattenmyndigheten – fr.o.m. den 1 juli 2011. Den nya myndigheten kommer även att vara ansvarig för havsplanering. I denna proposition avsätts medel för arbete med havsplanering. Havs- och vattenmyndigheten kommer att ha cirka 250 anställda.

Regeringen föreslår i denna proposition att medel avsätts för att Strålsäkerhetsmyndigheten även fortsättningsvis kan upprätthålla och säkerställa kompetens inom vissa områden och även möta det ökade behovet av internationellt arbete till följd av händelserna i det japanska kärnkraftverket i Fukushima. Som en följd av detta beräknas Strålsäkerhetsmyndigheten öka sin personal med cirka 10 årsarbetskrafter.

Näringsdepartementet

Affärsverket svenska kraftnät beräknas som en följd av det omfattande investeringsprogrammet öka sin personal med omkring 50 personer (25 årsarbetskrafter) under 2012.

Antalet anställda vid Statens energimyndighet beräknas öka med cirka 20 personer 2012 till följd av nya arbetsuppgifter rörande bl.a. genomförande av EU-direktiv på energiområdet och utökade arbetsuppgifter inom området för internationella klimatinsatser.

Energimarknadsinspektionen beräknas öka antalet anställda med omkring 4 personer som en följd av nya EU-regelverk.

Kulturdepartementet

Regeringen föreslår i denna proposition att medel avsätts för ytterligare platser inom arbetsmarknadspolitiken för personer som lämnar sjukförsäkringen. Inom ramen för denna satsning föreslås att i genomsnitt 1 400 personer får lönebidragsanställningar inom satsningen Kulturarvslyftet under perioden 2012–2014. Utöver att skapa sysselsättning för personer som lämnar sjukförsäkringen och som har någon typ av funktionsnedsättning beaktas inom satsningen sysselsättningsbehovet bland kulturarbetare och behovet av fortsatta insatser för att vårda och tillgängliggöra arkiv, museer och kulturmiljö. Riksantikvarieämbetet får i uppdrag att fördela bidrag för anställning av arbetsledare till de lönebidragsanställda. Bidraget för arbetsledare ska kunna fördelas till såväl statliga som regionala och lokala institutioner. Totalt beräknas satsningen i genomsnitt omfatta cirka 200 arbetsledare inom kulturområdet. Av dessa anställningar kommer en del att avse de statliga kulturarvsinstitutionerna.

Riksantikvarieämbetet beräknas få ett tillskott med 1,8 miljoner kronor per år för att administrera satsningen, vilket bedöms möjliggöra en ökning med 3 årsarbetskrafter.

Den 1 april 2011 inledde Myndigheten för kulturanalys sin verksamhet. Antalet anställda vid den nya myndigheten beräknas motsvara 5 heltidstjänster.

Statens kulturråds förvaltningsanslag minskades med 4 miljoner kronor 2011, bl.a. som en följd av de organisationsförändringar som ägt rum inom kulturområdet och som inverkat på myndighetens uppgifter och ansvar. I enlighet med vad som aviserades i budgetpropositionen för 2011 beräknas anslaget öka med 2 miljoner

kronor per år för 2012 och 2013 för uppgifter som hänger samman med den nya kultursamverkansmodellen. I vilken omfattning detta kommer att påverka antalet anställda är för närvarande svårt att överblicka.

Arbetsmarknadsdepartementet

Regeringen menar att det är angeläget att förstärka stödet till såväl långtidsarbetslösa som till dem som riskerar långtidsarbetslöshet, samt öka uppföljningen av arbetssökande. För att genomföra detta krävs en ökad handläggartäthet på arbetsförmedlingarna. Regeringen föreslår att Arbetsförmedlingen, jämfört med vad som beräknades i budgetpropositionen för 2011, förstärks med 1 214 miljoner kronor 2012, 695 miljoner kronor 2013, 559 miljoner kronor 2014 och 158 miljoner kronor 2015. Det motsvarar en ökning av antalet anställda med cirka 1 500 personer 2012, 1 000 personer 2013, 800 personer 2014 och 200 personer 2015. Samtidigt bedöms antalet anställda 2012 minska med 800 personer jämfört med 2011 till följd av att de tillfälliga förstärkningarna 2011 nu upphör.

Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering (IFAU) får ett utvidgat uppdrag för utvärdering av utbildningssystemet och resurserna ökas med 4 miljoner kronor 2012, 8 miljoner kronor 2013 och 10 miljoner kronor från och med 2014. Vilka personalkonsekvenser detta får kan för närvarande inte överblickas.

Regeringskansliet

Regeringskansliet berörs av den förändring som redovisas ovan avseende Utrikesdepartementet. Därutöver får förslaget om en ökning av Regeringskansliets anslagsnivå med 300 miljoner kronor personella konsekvenser.

3. Kompetensförsörjningen i staten

Ansvar för genomförandet av den statliga arbetsgivarpolitiken har till stor del delegerats till de statliga myndigheterna. Det innebär att myndigheterna, utifrån sina uppgifter, har en betydande frihet vad gäller bl.a. att utforma organisation, arbetsprocesser, lönebildning och kompetensförsörjning.

För att regeringen ska kunna följa utvecklingen av kompetensförsörjningen redovisar myndigheterna varje år sedan 1997 sin

kompetensförsörjning till regeringen. Från och med 2003 sker denna redovisning i myndigheternas årsredovisning.

Myndigheterna ska i sin kompetensförsörjning säkerställa att relevant kompetens finns för att fullgöra de uppgifter som de är ålagda och för att tillgodose sina behov på både kort och lång sikt. Myndigheterna ska i sin strategiska kompetensförsörjning systematiskt analysera vilken kompetens som behövs för att de ska klara sina nuvarande och framtida uppgifter.

3.1 De anställda

Antalet statsanställda

År 2010 var ca 235 000 personer anställda i den statliga sektorn, vilket är en ökning med knappt 400 sedan 2009.

Uppföljningen av utvecklingen i staten redovisas fr.o.m. 2008 efter den internationella klassifikationen COFOG². Som framgår av tabell 3.1. finns flest anställda inom COFOG-gruppen Utbildning och minst antal inom gruppen Fritidsverksamhet. Antalet anställda inom COFOG-gruppen Näringslivsfrågor har minskat med ca 27 procent från 2008. Minskningen under 2010 beror främst på bolagiseringar, bl.a. har Banverket Produktion med ca 3 000 anställda brutits ut ur Banverket.

Vissa justeringar har gjorts avseende några myndigheters COFOG-tillhörighet.

² COFOG (Classification of the functions of the government) syftar till att redovisa sektorns uppgifter efter deras funktion eller ändamål.

Tabell 3.1 Antalet anställda och andelen kvinnor och män i procent 2009 och 2010 fördelade efter COFOG-grupper

Grupper		
Kön	2009	2010
Allmän offentlig förvaltning	29 693	28 019
Kvinnor	61	61
Män	39	39
Försvar	23 004	23 384
Kvinnor	22	22
Män	78	78
Samhällsskydd och rättsskipning	48 419	49 670
Kvinnor	47	47
Män	53	53
Näringslivsfrågor m.m. ¹	29 720	24 783
Kvinnor	41	46
Män	59	54
Fritidsverksamhet, kultur och religion	2 687	2 692
Kvinnor	59	59
Män	41	41
Utbildning	67 817	71 262
Kvinnor	54	54
Män	46	46
Socialt skydd m.m. ²	33 238	35 133
Kvinnor	68	68
Män	32	32
TOTALT	234 578	234 943
Kvinnor	51	51
Män	49	49

Källa: Arbetsgivarverket.

¹ Näringslivsfrågor, miljöskydd samt bostadsförsörjning och samhällsutveckling.

² Socialt skydd inklusive hälso- och sjukvård.

Andelen visstidsanställda är oförändrad

En knapp femtedel av statens anställda har visstidsanställning och av dessa är något fler kvinnor än män. Andelen visstidsanställda skiljer sig åt mellan olika myndigheter. År 2010, liksom tidigare år, fanns den högsta andelen visstidsanställda inom universitet och högskolor.

Befattningsstruktur i staten

Av tabell 3.2 framgår andelen kvinnor och män fördelat på olika kompetenskategorier 2010. Fördelningen överensstämmer i stort med 2009. Fortfarande återfinns fler män än kvinnor i gruppen ledningskompetens medan kvinnornas dominans i gruppen stödkompetens ökat. I gruppen kärnkompetens är det nu en helt jämn könsfördelning.

Tabell 3.2 Andelen kvinnor och män fördelat på olika kompetenskategorier 2010

Procent			
	Totalt	varav kvinnor	varav män
Ledningskompetens ¹	7	36	64
Kärnkompetens ²	65	50	50
Stödkompetens ³	25	61	39
Oklassade	4	41	59

Källa: Arbetsgivarverket.

¹ Ledningskompetens: personal med formellt personalansvar som har till uppgift att planera och leda myndighetens verksamhet på olika nivåer, oavsett om uppgifterna avser kärn- eller stödkompetens.

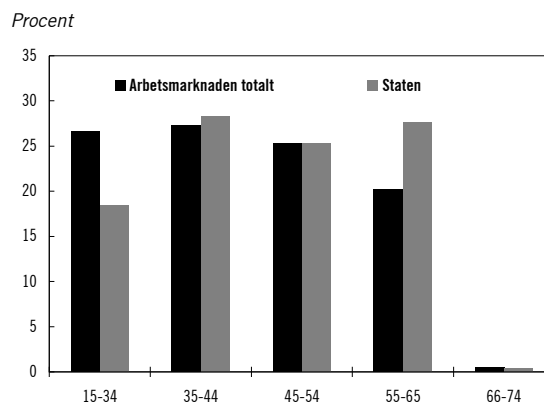
² Kärnkompetens: personal med sakområdeskompetens inom myndighetens verksamhetsområde.

³ Stödkompetens: personal med stödfunktion för lednings- och kärnkompetens, utan specifik sakområdeskompetens inom myndighetens verksamhetsområde.

3.2 Ålderstrukturen

Fler äldre och färre yngre i staten

Staten har en äldre personalstyrka än arbetsmarknaden i övrigt. År 2010 var medelåldern för statligt anställda kvinnor och män 45 år. Åldersfördelningen i staten 2010 överensstämmer i stort med 2009, dvs. 27 procent (28) av de statsanställda var 55 år eller äldre och 22 (21) procent var yngre än 35 år. På hela arbetsmarknaden var endast ca 21 procent 55 år eller äldre, medan ca 27 procent var yngre än 35 år³.

Diagram 3.1 Åldersstrukturen i staten och på arbetsmarknaden totalt 2010, andel fast anställda av de sysselsatta i arbetskraften

³ Data är insamlade under året och skattas för hela året. Populationen skiljer sig något från den åldersstruktur som redovisas i diagram 5.6, avsnitt. 5.3.2. Här redovisar Arbetsgivarverket läget per september 2010. I Arbetsgivarverkets underlag ingår affärsverken. Dessa ingår inte i de siffror avseende staten som Statistiska centralbyrån (SCB) redovisar.

Fler tar ut ålderspension efter 65

Antalet nybeviljade ålderspensioner ökar återigen efter en minskning mellan 2008 och 2009. Totalt uppgick antalet nybeviljade ålderspensioner 2010 till 5 441 stycken, dvs. en ökning med ca 15 procent i förhållande till 2009. Ökningen var ungefär på samma nivå för kvinnor och män, nämligen ca 14 respektive ca 16 procent⁴.

Andelen anställda som tar ut ålderspension först efter att de har fyllt 65 år har ökat med ca 28 procent för både kvinnor och män mellan 2009 och 2010.

Antalet statsanställda med månadslön och som är 67 år eller äldre har fortsatt att öka och uppgick 2010 till 974 personer, att jämföra med 808 personer 2009 och drygt 30 personer 2002. Fördelningen efter kompetenskategori och kön framgår av tabell 3.3.

Tabell 3.3 Antal anställda 67 år eller äldre fördelade efter kompetenskategori och kön

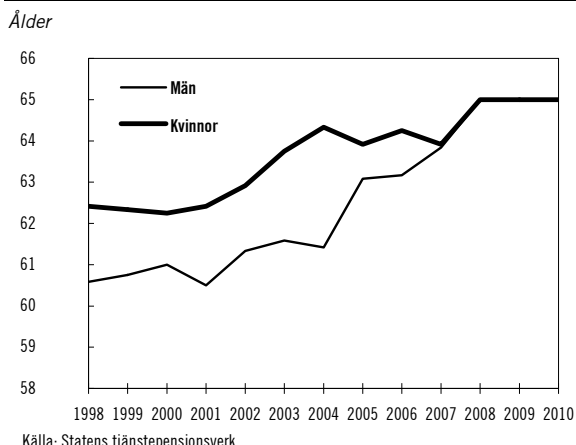
Antal			
	Män	Kvinnor	Total
Ledningskompetens	27	6	33
Kärnkompetens	475	181	656
Stödkompetens	114	99	213
Oklassad	54	18	72
Summa	670	304	974

Källa: Arbetsgivarverket.

Medianåldern för pensionsavgångar är fortsatt lika för kvinnor och män

Medianåldern för de statsanställda som har gått i pension⁵ är fortsatt lika för kvinnor och män och uppgår även för 2010 till 65 år. Av diagram 3.2 framgår utvecklingen under perioden 1998–2010. Sedan 2008 finns det inga skillnader mellan könen vad gäller medianåldern vid pensionsavgångar.

Diagram 3.2 Medianålder då statsanställda kvinnor och män lämnat sin anställning i pensioneringssyfte 1998–2010

Antalet nybeviljade delpensioner minskar

Mellan 2009 och 2010 ökade det totala antalet nybeviljade delpensioner med ca 1,5 procent. De första tre åren efter införandet av avtalet om delpension var det fler män än kvinnor som beviljades delpension. De senaste fem åren har fler kvinnor beviljats förmånen.

Av de individer i åldern 61 till 64 år som under 2010 har haft möjlighet till delpension beviljades 22 procent delpension. Andelen beviljade delpensioner av totalt antal möjliga har sjunkit sedan 2007.

Som framgår av tabell 3.4 var det under 2009 och 2010 fortfarande fler män som beviljades en delpension med en omfattning på 50 procent. Andelen kvinnor som beviljats delpension med en omfattning på 20 procent eller mindre är fortfarande betydligt större än andelen män.

Tabell 3.4 Beviljade delpensioner 2009 och 2010

Antal				
Delpensionens omfattning	Kvinnor 2009	Män 2009	Kvinnor 2010	Män 2010
50 procent	137	187	126	143
40–49 procent	43	33	56	47
21–39 procent	61	38	52	26
≤ 20 procent	648	491	717	495
Samtliga	889	749	951	711

Källa: Statens tjänstepensionsverk.

Av tabell 3.5 framgår att nybeviljade delpensioner under 2010 är vanligast hos anställda inom kompetenskategorin kärnkompetens och minst vanliga inom ledningskompetens.

⁴ I antalet med nybeviljade ålderspensioner har inte de som har avgått med pensionsersättning eller sjukpension inräknats.

⁵ Här ingår ålderspension, pensionsersättning, särskild pensionsersättning och sjukpension.

Tabell 3.5 Andelen nybeviljade respektive löpande delpensioner hos anställda inom lednings-, stöd- och kärnkompetens

Procent

Kompetenskategori	Nybeviljade delpensioner 2010	Löpande delpensioner under 2010
Ledningskompetens	3,0	2,5
Kärnkompetens	64,3	64,8
Stödkompetens	32,4	32,4
Oklassade	0,3	0,3

Källa: Statens tjänstepensionsverk.

Beviljade delpensioner står i relativ god proportion till kompetenskategoriernas relativa andel (se tabell 3.2).

3.3 Könsfördelningen

Jämn könsfördelning i staten

Staten är den sektor som har jämnast könsfördelning på arbetsmarknaden. Andelen kvinnor bland de anställda har ökat de senaste åren. År 2008 fanns det för första gången fler kvinnor än män bland de statsanställda (50,3 procent). År 2010 var andelen kvinnor 51 procent, dvs. samma nivå som 2009.

Av tabell 3.1 framgår dock att könsfördelningen skiljer sig åt mellan COFOG-grupperna och därmed också mellan myndigheter och kompetens kategorier.

Andel kvinnor och män med chefsuppgifter

Andelen kvinnliga chefer ökar kraftigt i staten. Totalt finns nu ca 5 190 kvinnliga chefer, vilket motsvarar 36 procent av alla chefer inom staten. För tio år sedan var andelen 22 procent och antalet 2 900.

Fördelning av kvinnor och män bland myndighetschefer som regeringen anställt, m.m.

Under 2010 anställde regeringen totalt 31 myndighetschefer, varav 16 var kvinnor. Detta motsvarar 51,6 procent.

Bland myndighetscheferna var andelen kvinnor 44,6 procent i september 2011, vilket innebär en ökning med 1,5 procentenheter sedan 2010. Som en följd av förändringar i myndighetsstrukturen och att ordförandena i Högsta domstolen och nuvarande Högsta förvaltningsdomstolen (tidigare Regeringsrätten) inte längre ingår i denna krets, har det totala antalet

myndighetschefer som regeringen anställer minskat från 205 till 202 mellan 2010 och 2011.

Tabell 3.6 Fördelningen den 8 september 2011 av kvinnor och män bland myndighetschefer som regeringen anställt

Antal

	Kvinnor	Män	Totalt
Generaldirektörer	49	53	102
Landshövdingar	12	9	21
Rektorer ¹	15	19	34
Överintendenter ²	3	7	10
Övriga titlar ³	11	24	35
Myndighetschefer totalt⁴	90	112	202

¹ Regeringen utser rektorer vid statliga universitet och högskolor efter förslag från lärosätets styrelse.

² Här ingår museichefen vid Arkitekturmuseet.

³ Här ingår myndighetschefer med andra eller unika titlar såsom ombudsmän, direktörer, ordföranden samt rikspolischef, riksåklagare etc.

⁴ Inklusive vikarierande myndighetschefer.

3.4 Den etniska och kulturella mångfalden

Andelen anställda med utländsk bakgrund fortsätter att öka

Andelen anställda med utländsk bakgrund i staten ökar stadigt och uppgick 2010 till 13,3 procent. Det är en ökning med 0,8 procentenheter jämfört med 2009 och den högsta ökningen mellan två år under 2000-talet. Totalt 30 400 statsanställda har utländsk bakgrund. Bland de nyanställda i staten har 20,4 procent utländsk bakgrund, vilket är högre än andelen individer med utländsk bakgrund bland förvärvsarbetande på hela den svenska arbetsmarknaden, men lägre än andelen i befolkningen. Ökningen bland nyanställda är 1,4 procentenheter sedan 2009.

I och med att andelen individer med utländsk bakgrund bland de nyanställda i staten, jämfört med övriga arbetsmarknaden, ökar så ökar även andelen anställda med utländsk bakgrund i staten snabbare än bland det totala antalet förvärvsarbetande. Andelen i staten har ökat med 3,7 procentenheter under perioden 2001–2010. Bland de förvärvsarbetande på hela den svenska arbetsmarknaden var ökningen 2,9 procentenheter mellan åren 2001–2009. Den senast tillgängliga uppgiften om förvärvsarbetande är från 2009 då 15,8 procent av de förvärvsarbetande hade utländsk bakgrund.

Andelen kvinnor i statsförvaltningen med utländsk bakgrund var 13,9 procent, och andelen män var 12,7 procent 2010. Att andelen är lägre

bland män hänger samman med strukturen i de tre mest mansdominerade verksamhetsinriktningarna, Försvar, Näringslivsfrågor m.m. samt Samhällsskydd och rättsskipning. Inom dessa verksamhetsinriktningar har mellan 5 och 9 procent av de anställda utländsk bakgrund. De låga andelarna kan till viss del förklaras av en skev könsfördelning och det krav på svenskt medborgarskap som följer av lag bl.a. lagen (1994:260) om offentlig anställning, förkortad LOA, eller av säkerhetsklassning som gäller för vissa arbetsuppgifter inom dessa verksamhetsinriktningar. Att en betydande andel av verksamheterna bedrivs i regioner med få i befolkningen med utländsk bakgrund kan också ha betydelse.

Medelåldern är lägre bland personer med utländsk bakgrund. Den totala andelen anställda i åldrarna 25–34 år var 20,0 procent 2010, medan andelen i gruppen anställda med utländsk bakgrund var 28,3 procent. Andelen äldre är generellt lägre bland anställda med utländsk bakgrund. Bland samtliga anställda var 2010 andelen som var 55 år eller äldre 27,0 procent, men bland anställda med utländsk bakgrund endast 18,2 procent.

Andelen med utländsk bakgrund varierar regionalt över Sverige. I stort sett följer fördelningen för statsanställda demografin i befolkningen och arbetsmarknaden i stort. Högst andel med utländsk bakgrund i staten finns i de tre storstadsområdena Stockholm, Göteborg och Malmö, där andelarna är 17,4, 16,5 respektive 16,5 procent 2010.

Tabell 3.7 Andelen anställda med utländsk bakgrund inom staten samt för befolkningen i arbetsför ålder 2009 och 2010

Procent		
	2009	2010
Staten totalt¹	12,5	13,3
Kvinnor	13,2	13,9
Män	11,9	12,7
Ledningskompetens	6,1	6,1
Kvinnor	7,0	7,4
Män	5,6	5,4
Kärnkompetens	13,5	14,8
Kvinnor	14,0	14,9
Män	13,1	14,6
Stödkompetens	10,8	11,2
Kvinnor	11,9	12,4
Män	9,2	9,5
Nyanställda i staten²	19,0	20,4
Förvärvsarbetande 20–64 år³	15,8	i.u.
Befolkningen 20–64 år⁴	21,1	21,8

Källa: Arbetsgivarverket.

¹ Avser personer med månadsavlönad anställning hos obligatoriska och frivilliga medlemmar i Arbetsgivarverket. Timanställda m.fl. ingår ej.

² Som nyanställda räknas individer som inte var anställda i staten föregående år samt individer som bytt anställningsmyndighet sedan föregående år.

³ Källa: Statistiska centralbyråns (SCB) registerbaserade arbetsmarknadsstatistik (RAMS). I RAMS ingår egna företagare och personer vars arbetstidsomfattning är minst en timme per vecka.

⁴ Källa: SCB:s befolkningsstatistik.

Variation mellan COFOG-grupperna

Andelen anställda med utländsk bakgrund varierar mellan olika delar av statsförvaltningen eftersom verksamhetens karaktär har betydelse. Den högsta andelen anställda med utländsk bakgrund, 22,2 procent, finns inom verksamhetsinriktningen Utbildning. Det är också denna grupp som har flest anställda i statlig sektor. Universitetens och högskolornas verksamhet karaktäriseras av internationellt samarbete inom både forskning och utbildning. För att knyta den bästa kompetensen till det egna universitetet eller högskolan sker rekryteringar ofta internationellt, vilket förklarar den relativt höga andelen anställda med utländsk bakgrund inom verksamhetsinriktningen. Nästan var tredje nyanställd har utländsk bakgrund inom verksamhetsinriktningen Utbildning.

Verksamhetsinriktningen Socialt skydd m.m. har den näst högsta andelen anställda med utländsk bakgrund, 14,5 procent. Övriga fem verksamhetsinriktningar har andelar under genomsnittet på 13,3 procent.

Gemensamt för alla grupper, utom Fritidsverksamhet, kultur och religion, är att andelen anställda med utländsk bakgrund ökat årligen 2001–2010. Inom Fritidsverksamhet, kultur och

religion är andelen med utländsk bakgrund nu på samma nivå som den var 2001.

Den lägsta andelen anställda med utländsk bakgrund finns inom verksamhetsinriktningen Försvar, där 5,3 procent av de anställda har utländsk bakgrund. Inom Försvar har endast 90 av de 22 200 anställda, eller 0,4 procent, annat medborgarskap än svenskt. Inom Samhällsskydd och rättsskipning är motsvarande antal 360 av 47 400 anställda, motsvarande 0,7 procent. Inom den största gruppen Utbildning, som har drygt 65 000 anställda, har 7 800 personer utländskt medborgarskap, vilket motsvarar en andel på 12 procent, att jämföra med 4,4 procent i statsförvaltningen och 8,3 procent i befolkningen mellan 20–64 år.

Tabell 3.8 Andelen anställda med utländsk bakgrund fördelade på COFOG-grupper och kompetens kategorier 2010

Procent	Kompetenskategori			
	Totalt	Ledning	Kärn	Stöd
Allmän offentlig förvaltning	10,3	6,8	10,4	10,9
Försvar	5,3	3,4	5,8	5,0
Samhällsskydd och rättsskipning	9,0	4,6	9,2	10,0
Näringslivsfrågor m.m.	8,3	5,9	8,5	7,8
Fritidsverksamhet, kultur och religion	12,8	7,7	13,9	13,5
Utbildning	22,2	10,7	25,7	15,5
Socialt skydd m.m.	14,5	8,7	15,3	12,3
Totalt	13,3	6,1	14,8	11,2

Källa: Arbetsgivarverket.

Anm. Uppgifterna i tabellen baseras på alla anställda med månadsavlönad anställning hos samtliga Arbetsgivarverkets medlemmar. Timavlönade m.fl. ingår inte.

3.5 Personalrörligheten

Rörligheten är oförändrad

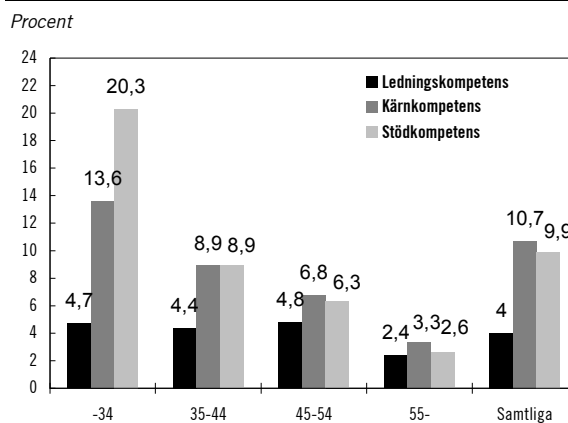
Mellan september 2009 och september 2010 uppgick personalrörligheten⁶ i staten till 11 procent. Det innebär att rörligheten minskat med en procentenhet i jämförelse med perioden september 2008–september 2009. Med personalrörlighet avses här nyanställningar och avgångar vid myndigheterna oavsett om det skett inom

staten eller i förhållande till andra arbetsmarknadssektorer.

Högre rörlighet bland yngre än äldre

I likhet med tidigare år var rörligheten totalt sett högre bland anställda under 35 år, för att sedan avta med stigande ålder. Personalrörligheten var också högre inom kompetenskategorierna kärn- och stödkompetens än inom kategorin ledningskompetens, framför allt i den yngsta åldersgruppen. Skillnaderna i personalrörligheten mellan kvinnor och män var marginella.

Diagram 3.3 Personalrörlighet fördelad på kompetens kategorier och ålder 2009 och 2010

Källa: Arbetsgivarverket

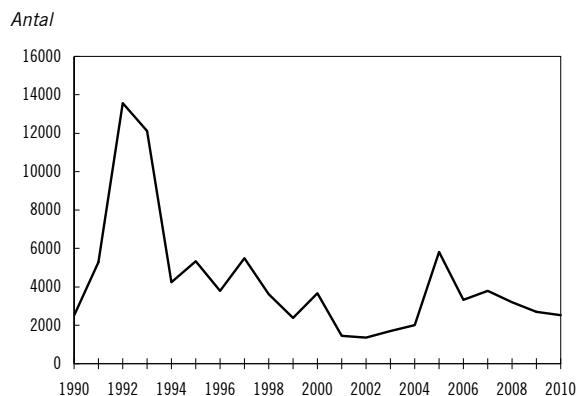
3.6 Antalet uppsägningar i staten

Trygghetsstiftelsen bildades av parterna på den statliga arbetsmarknaden 1990 i samband med att de enades om Trygghetsavtalet för de statligt anställda. Stiftelsens uppgift är att administrera och genomföra de aktiviteter som uttrycks i Trygghetsavtalet.

När en statsanställd blir uppsagd på grund av arbetsbrist är det Trygghetsstiftelsens uppgift att så långt som möjligt förhindra att han eller hon blir arbetslös. Detsamma gäller när någon till följd av omlokalisering väljer att inte följa med till den nya orten. Stödet till de uppsagda är individinriktat och utgår ifrån regeringens arbetslinje.

Sedan starten av Trygghetsstiftelsen 1990 har cirka 90 000 personer omfattats av Trygghetsavtalet. Inflödet de senaste åren har varierat mellan 3 000 och 4 000 personer per år.

⁶ Personalrörlighet beräknas utifrån det lägsta av värdena för antalet nyanställda respektive de som slutat i förhållande till det genomsnittliga antalet anställda under året.

Diagram 3.4 Totalt inflöde av uppsagda till Trygghetsstiftelsen 1990–2010

Källa: Trygghetsstiftelsen

Inflödet till Trygghetsstiftelsen uppgick 2010 till 2 520 personer. Det är sex procent färre än 2009, och det lägsta inflödet sedan 2004. Inflödet av tidsbegränsat anställda från universitet och högskolor har minskat något i jämförelse med tidigare år. Samtidigt ökade inflödet av tillsvidareanställda i slutet av året när Försvarsmakten sade upp ett större antal personer. Det har gjort att fördelningen mellan grupperna tidsbegränsat anställda och tillsvidareanställda i inflödet skiljer sig från 2009 då det var nästan hälften tidsbegränsade och hälften som kom från tillsvidareanställning. Trots att andelen män ökade under slutet av året utgör kvinnorna 53 procent av 2010 års inflöde. Könsfördelningen har sett olika ut från år till år, men sammantaget under de 20 år som Trygghetsstiftelsen funnits har inflödet bestått av lika många kvinnor som män.

Aktuella personer är de som ännu inte fått en permanent lösning av sin arbetssituation. Vid utgången av 2010 uppgick det totala antalet personer till 5 876, vilket är en minskning med 4 procent jämfört med föregående år. Av dessa har drygt 48 procent en lösning, men tillhör fortfarande Trygghetsavtalet. De allra flesta av dem har en tillfällig anställning, några är på praktik, inskolning, utbildning eller håller på att starta eget företag.

Under 2010 lämnade 3 287 personer Trygghetsstiftelsen. Av de som avslutades var 48 procent tidsbegränsat anställda. Nästan 78 procent avslutades för att de fick en ny tillsvidareanställning eller hade startat eget företag, medan 14,5 procent gick i någon typ av pension.

Av dem som gick till en ny tillsvidareanställning var det andelsmässigt fler som gick

till en ny tjänst inom statlig sektor under 2010 jämfört med 2009.

Trygghetsstiftelsen har 2010 haft den bästa lösningsgraden för tillsvidareanställda sedan 2006. Innan de uppsagda passerat uppsägnings-tidens slut var 81 procent tillbaka i nytt arbete.

Antalet personer som fått någon form av pensionsersättning uppgick till 350 och är en minskning med cirka 100 personer jämfört med 2009. Minskningen gäller främst de som fått pensionsersättning.

Under 2009 var andelen tillsvidareanställda som löst sin situation vid anställningens slut 70,3 procent, vilket är 4 procent färre än under 2008. Den huvudsakliga orsaken är med största sannolikhet den kraftigt försämrade arbetsmarknaden. Bland de som löst sin situation hade ca 33 procent av kvinnorna fått nytt arbete eller startat företag, jämfört med 37 procent av männen. Under 2008 var denna andel ca 40 procent för både kvinnor och män.

För de som anmälts till Trygghetsstiftelsen efter att deras tidsbegränsade anställningar upphört mäts måluppfyllelsen nio månader efter det att anställningen tog slut. Under 2009 var andelen som då löst sin situation 75,8 procent, vilket är en förbättring med ca 5 procentenheter jämfört med 2008. Andelen som skaffat nytt arbete eller startat eget företag var ca 40 procent för båda könen.

3.7 Sjukfrånvaron

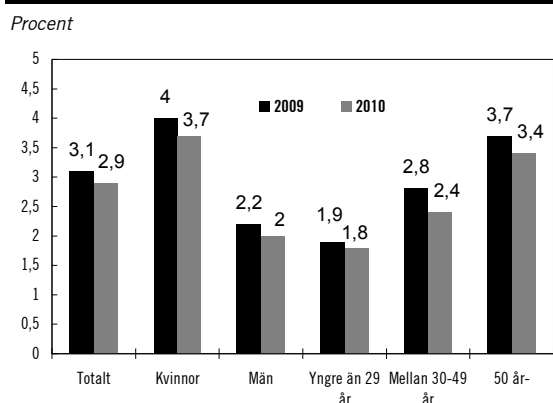
Sjukfrånvaron i de statliga myndigheterna fortsatte att sjunka även under 2010. Jämfört med 2009 var sjukfrånvaron i genomsnitt 0,2 procentenheter lägre, vilket ger en total sjukfrånvaro på 2,9 procent av den tillgängliga arbetstiden (se diagram 3.5). För såväl kvinnor och män som samtliga åldersgrupper minskade sjukfrånvaron jämfört med föregående år.

Kvinnors sjukfrånvaro är fortfarande högre än männen och minskningstakten har avtagit något jämfört med de senaste åren. Sjukfrånvaron för anställda i åldersgrupperna från 50 år och uppåt respektive 30–49 år har fortsatt att sjunka stadigt, medan sjukfrånvaron i åldersgruppen under 30 år i stort sett har varit oförändrad kring 2 procent de senaste åren.

Av 198 myndigheter var det 118 (60 procent) som hade samma eller lägre sjukfrånvaro och 80 som hade högre sjukfrånvaro 2010 jämfört med

2009. Sjukfrånvaron minskade antalsmässigt mest i de stora myndigheterna. Hos 24 av 32 myndigheter med mer än 1 000 årsarbetskrafter minskade sjukfrånvaron jämfört med 2009. Även de flesta medelstora myndigheterna uppvisar minskad sjukfrånvaro, 66 av 127, medan 54 har ökad sjukfrånvaro. Av myndigheter med färre än 50 årsarbetskrafter har 19 ökad sjukfrånvaro, medan 20 har minskad eller oförändrad sjukfrånvaro.

Diagram 3.5 Sjukfrånvaro som andel av tillgänglig arbetstid dels totalt och dels uppdelat på kön och ålder 2009 och 2010

Under de senaste 20 åren har sjukfrånvaron hela tiden varit lägre i staten än i övriga arbetsmarknadssektorer. Under dessa 20 år har sjukfrånvaron i staten aldrig varit så låg som 2010.

Att statsanställda i snitt är mindre sjuka än andra hänger samman med att staten har en större andel anställda med tjänstemannayrken än de andra arbetsmarknadssektorerna. Om man skulle jämföra enbart tjänstemannagrupper inom de olika sektorerna med varandra skulle skillnaderna bli mindre. Samtliga sektorer följer samma trend, dock nådde sjukfrånvaron inom staten, inte ens under åren i början av 2000-talet, upp till mer än lite drygt fyra procent.

Sedan 2003 finns krav på att myndigheterna redovisar uppgifter om sjukfrånvaro i sin årsredovisning. Eftersom definitioner och mätmetoder är helt olika mellan sjukfrånvarouppgifterna i årsredovisningarna och SCB:s arbetskraftsundersökningar är dessa siffror inte jämförbara med de som visas i diagrammet nedan.

Diagram 3.6 Sjukfrånvaro 1990–2010 enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar

Antal sjukpensioner minskar

Antalet statsanställda med nybeviljad sjukpension har minskat för såväl kvinnor som män (se tabell 3.9).

Tabell 3.9 Anställda som har beviljats tillfällig sjukpension respektive sjukpension 2009 och 2010

Antal	2009		2010	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Tillfällig sjukpension < 100 procent	181	67	118	41
Tillfällig sjukpension 100 procent	28	18	18	13
Sjukpension	181	106	119	72

Källa: Statens tjänstepensionsverk.

Anm. I det redovisade antalet individer som beviljats sjukpension ingår även personer som tidigare beviljats tillfällig sjukpension.

Av de statsanställda som 2010 beviljades sjukpension eller tillfällig sjukpension på heltid, enligt det statliga pensionsavtalet PA 03, var 62 procent kvinnor. Detta är en minskning med en procentenhet jämfört med 2009. För tillfällig sjukpension på deltid var andelen kvinnor 74 procent (73 procent 2009).

Medianåldern för personer som 2010 beviljades sjukpension sjönk under 2010 från 59 år 3 månader till 57 år 8 månader, vilket är en relativt stor förändring, mot bakgrund av att medianåldern steg under perioden 2005–2009. Medianåldern var 57 år och 6 månader för kvinnor (59 år och 5 månader 2009) och 58 år och 1 månad för män (59 år och 1 månad 2009).

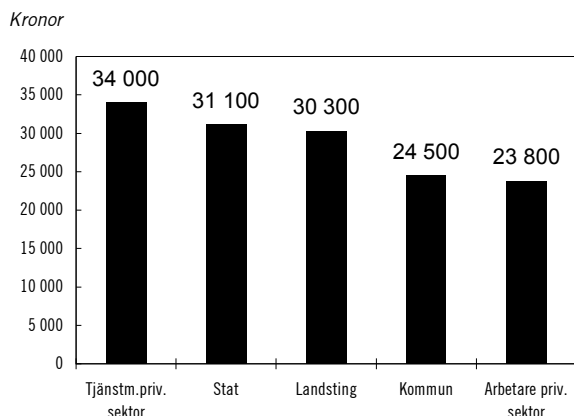

3.8 Lönenivåerna och lönebildningen

Lönenivåer i staten

I diagram 3.7 redovisas den genomsnittliga månadslönen för olika sektorer på arbetsmarknaden 2010. Den genomsnittliga månadslönen i staten uppgick till 31 100 kronor. Medellönen i samtliga sektorer vara 28 400 kronor⁷

Diagram 3.7 Genomsnittlig månadslön i olika sektorer på arbetsmarknaden 2010

Löneutvecklingen i staten

Arbetsgivarverket träffar som arbetsgivarpart avtal på statens vägnar med de fackliga parterna Offentliganställdas Förhandlingsråd (OFR/S, P, O), Sveriges Akademikers Centralorganisation Staten (Saco-S) samt Facket för service och kommunikation (SEKO).

Gällande ramavtal om löner m.m. för arbetstagare i staten avser perioden 1 oktober 2010–30 september 2012 (RALS 2010–2012) vad gäller SEKO och OFR/S, P,O. Avtalet med Saco-S (RALS 2010-T) är inte tidsbegränsat och gäller fr.o.m. den 1 oktober 2010 tills vidare.

Arbetsgivarverket har tagit fram uppgifter om den kollektiva löneutvecklingen 1997–2010 kopplat till årstakt, se tabell 3.10.

Tabell 3.10 Nominell och real löneutveckling i statlig sektor, 1997–2010

Procent

Statistikperiod sept–sept	Avtalsperiod för centrala avtal	Löneutv. års-takt	Förändring i KPI ¹	Real löneutv. i årstakt
1997–1998	RALS ² 1998–2001	3,8	-0,1	3,9
1998–1999	RALS 1998–2001	3,8	0,4	3,4
1999–2000	RALS 1998–2001	3,8	1,0	2,8
2000–2001	RALS 2001	4,2	2,5	1,7
2001–2002	RALS 2002–2004	3,8	2,1	1,7
2002–2003	RALS 2002–2004	3,6	1,9	1,7
2003–2004	RALS 2002–2004	3,4	0,4	3,0
2004–2005	RALS 2004–2007	3,1	0,4	2,7
2005–2006	RALS 2004–2007	3,2	1,4	1,8
2006–2007	RALS 2004–2007	3,2	2,2	1,0
2007–2008	RALS 2007–2010	3,7	3,5	0,2
2008–2009	RALS 2007–2010	3,4	-0,3	3,7
2009–2010	RALS 2007–2010	4,1	1,3	2,8
Genomsnittlig årlig ökning 1997–2010		3,6	1,3	2,3

Källa: Arbetsgivarverket.

¹ Förändringen är beräknad som förändring i årsmedeltal.

² RALS: Ramavtal om löner m.m. för arbetstagare i staten.

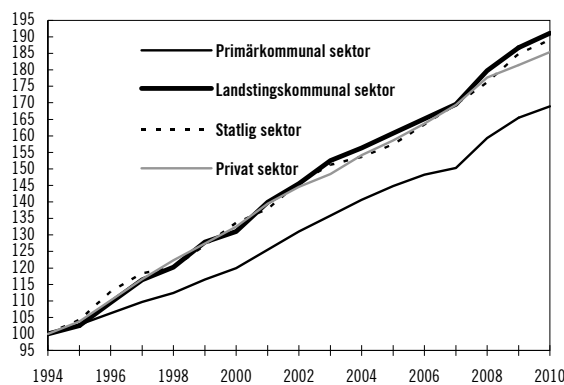
Utvecklingen av genomsnittliga löner

Löneutvecklingstakten inom det statliga området har förhållandevis väl följt utvecklingen på arbetsmarknaden i övrigt, enligt jämförande statistik från tiden efter ramanslagsreformen. Mellan 1994 och 2010 uppgick löneutvecklingen inom landstingen till 91,1 procent, inom den statliga sektorn till 89,0 procent och inom den privata sektorn till 85,4 procent. Under samma period var löneutvecklingen inom den kommunala sektorn 69,0 procent.

⁷ Alla tjänsters heltidslöner summeras och divideras med antalet tjänster.

Diagram 3.8 Utvecklingen av genomsnittliga löner i olika sektorer på arbetsmarknaden 1994–2010

Index 1994=100

Källa: Statistiska centralbyrån.

Anm. Uppgifterna avser nominella löner och är rensade med hänsyn till strukturella förändringar i utbildningsnivå, ålder och kön.

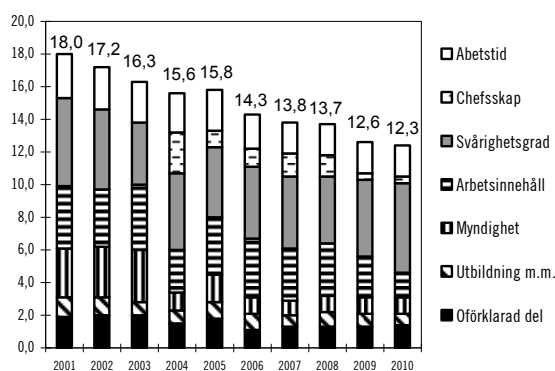
Löneskillnaderna mellan kvinnor och män

Regeringens mål är att löneskillnaderna mellan kvinnor och män i staten ska minska. Som underlag för uppföljningen används partsgemensam statlig förhandlingsstatistik.

I september 2010 var statsanställda kvinnors genomsnittslön totalt sett 12,3 procent lägre än statsanställda mäns genomsnittslön (se diagram 3.9). År 2009 var motsvarande löneskillnad 12,6 procent. Skillnaden har minskat successivt och trenden mot en minskad löneskillnad fortsatt. År 2000 var löneskillnaden 17,7 procent.

Diagram 3.9 Löneskillnader mellan kvinnor och män i staten uppdelat på förklaringsfaktorer 2001–2010

Procent

Källa: Arbetsgivarverket

Den statistiska analys som Arbetsgivarverket har gjort visar att den genomsnittliga löneskillnaden nästan helt kan hänföras till mätbara faktorer. Stora delar av löneskillnaden beror på att fler kvinnor än män arbetar deltid, arbetets svårighetsgrad och innehåll samt att fler män än kvinnor är chefer. Vidare påverkar det att arbetsinnehåll och löner ser olika ut hos olika myn-

digheter. Det finns också skillnader när det gäller utbildning, erfarenhet och i vilken region den anställde arbetar. Den löneskillnad som slutligen blir kvar, den s.k. oförklarade löneskillnaden som inte kan förklaras av den mätbara information som finns tillgänglig i den partsgemensamma statistiken, uppgick i september 2010 till ca 1,4 procent. Den oförklarade löneskillnaden uppgick 2007–2009 till ca 1,3 procent. Åren 2002–2003 var den som högst och uppgick då till 2,0 procent.

Som framgår av diagram 3.9 är det två faktorer som tillsammans står för mer än hälften av den totala löneskillnaden mellan kvinnor och män. Dessa två viktigaste förklaringar är att kvinnor jämfört med män oftare innehar befattningar med en lägre svårighetsgrad och att kvinnor arbetar deltid oftare än män. Skillnader i svårighetsgrad är den viktigaste förklaringen. Att förklaringsgraden ökat de senaste två åren från 4,1 till 5,5 procent beror huvudsakligen på strukturförändringar där viss statlig verksamhet bolagiserats och därmed inte längre ingår i statistiken. År 2010 var det knappt 19 procent av kvinnorna som arbetade deltid medan motsvarande andel för männen var knappt 9 procent. Det bör noteras att 94 procent av de statsanställda har en heltidsanställning. Bland kvinnorna har 93 procent en heltidsanställning att jämföra med 95 procent för männen.

Inom det statliga chefskollektivet hos Arbetsgivarverkets medlemmar har löneskillnaderna minskat kraftigt under den period som verket studerat detta. Mellan 2005 och 2010 ökade snittlönen för kvinnliga chefer från 38 597 till 46 511 kronor per månad, medan snittlönen för manliga chefer ökade från 40 549 till 44 874 kronor. Det innebär att tidigare löneskillnader mellan manliga och kvinnliga chefer, som 2009 uppgick till 0,2 procent eliminerats. År 2010 har vi ett omvänt förhållande där löneskillnaderna mellan kvinnliga och manliga chefer uppgår till 3,5 procent, till kvinnornas fördel. Den nya organisationen inom Försvarsmakten, där personalansvaret delegerats till ca 1 600 i huvudsak manliga befäl i insatsorganisationen, ger härvid genomslag.

Den genomsnittliga löneutvecklingen i årstakt under avtalsperioden för RALS 2007–2010 har varit högre för de kvinnliga cheferna än för de manliga och uppgår till 6,3 procent för kvinnorna och 5,7 procent för männen. Arbetsgivarverkets bedömning är att en orsak till att de

kvinnliga cheferna haft en högre löneutveckling än de manliga är att en relativt sett större andel av de kvinnliga cheferna blivit befordrade till chefer under mätperioden.

Kvar från Partsrådets arbete i det nu avslutade arbetsområdet Jämställda arbetsplatser är att slutföra och implementera det metodstöd som utvecklats i syfte att stödja lokala parter arbete med att säkerställa att det inte föreligger osakliga löneskillnader. Utifrån den nuvarande diskrimineringslagstiftningen och parternas skrivningar i de nu gällande RALS-avtalen är det angeläget att metodstödet implementeras i den lokala lönebildningsprocessen.

Bilaga

Underbilaga
Myndighetschefer och
ordförande i
styrelsemyndigheter

Bilaga

Underbilaga Myndighetschefer och ordförande i styrelsemyndigheter

Innehållsförteckning

Myndighetschefer per den 8 september 2011	29
Ordförande i styrelsemyndigheter per den 1 september 2011	34

Myndighetschefer per den 8 september 2011

Regeringen redovisar nedan en sammanställning över myndighetschefer som lyder omedelbart under regeringen och som anställs genom beslut av regeringen. Sammanställningen redovisar förhållandena per den 8 september 2011⁸.

<u>Myndighet</u>	<u>Titel</u>	<u>Efternamn</u>	<u>Förnamn</u>
Affärsverket svenska kraftnät	GD	Odenberg	Mikael
Allmänna reklamationsnämnden	Ordförande	Ahnmé Kågerman	Britta
Arbetsdomstolen	Ordförande	Koch	Michaël
Arbetsförmedlingen	GD	Bermudez-Svankvist	Angeles
Arbetsmiljöverket	GD	Sjöberg	Mikael
Arkitekturmuseet	Museichef	Rahoult	Lena
Barnombudsmannen	Barnombudsman	Malmberg	Fredrik
Blekinge tekniska högskola	Rektor	Hass	Ursula
Bolagsverket	GD	Bränström	Annika
Boverket	GD	Valik	Janna
Brottsförebyggande rådet	GD vik.	Bergman	Cecilia
Brottsoffermyndigheten	GD	Bergström	Margareta
Centrala studiestödsnämnden	GD	Gellerbrant Hagberg	Christina
Dans- och cirkushögskolan	Rektor	Lilja	Efva
Datainspektionen	GD	Gräslund	Göran
Diskrimineringsombudsmannen	Ombudsman vik.	Sandesjö	Håkan
Domstolsverket	GD	Thorblad	Barbro
Ekobrottsmyndigheten	GD	Håkansson Fröjelin	Eva
Ekonomistyrningsverket	GD	Wikström	Mats
Elsäkerhetsverket	GD	Falemo	Elisabet
Energimarknadsinspektionen	GD	Fredriksson	Yvonne
Exportkreditnämnden	GD	Apelman	Karin
Fastighetsmäklarnämnden	Ordförande	Järvstrand	Anna-Lena
Finansinspektionen	GD	Andersson	Martin
Folke Bernadotteakademin	GD	Landerholm	Henrik
Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (FORMAS)	GD	Annerberg	Rolf
Fortifikationsverket	GD	Jönsson	Lena
Forum för levande historia	Överintendent	Franck	Eskil
Försvarets materielverk	GD	Holmgren	Gunnar
Försvarets radioanstalt	GD	Åkesson	Ingvar
Förvarsexportmyndigheten	GD	Hammarström	Ulf
Förvarshögskolan	Rektor	Enmark	Romulo
Förvarsmakten	ÖB	Göranson	Sverker
Förvarsunderrättelsesdomstolen	Ordförande	Viksten	Runar
Försäkringskassan	GD	Lender	Adriana

⁸ På grund av särskilda bestämmelser ingår inte Arbetsgivarverket, Regeringskansliet och Verket för högskoleservice i sammanställningen.

<u>Myndighet</u>	<u>Titel</u>	<u>Efternamn</u>	<u>Förnamn</u>
Gymnastik- och idrottshögskolan	Rektor	Henriksson-Larsén	Karin
Göteborgs universitet	Rektor	Fredman	Pam
Havs- och vattenmyndigheten	GD	Risinger	Björn
Högskolan Dalarna	Rektor	Hilliges	Marita
Högskolan i Borås	Rektor	Brorström	Björn
Högskolan i Gävle	Rektor	Johansson	Maj-Britt
Högskolan i Halmstad	Rektor vik.	Ihlström Eriksson	Carina
Högskolan i Skövde	Rektor	Karlsson	Sigbritt
Högskolan Kristianstad	Rektor	Carlsson	Lars
Högskolan på Gotland	Rektor	Tholin	Jörgen
Högskolan Väst	Rektor	Norén	Kerstin
Högskoleverket	Universitetskansler	Haikola	Lars
Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	GD	Qvarfort	Anne-Marie
Inspektionen för socialförsäkringen	GD	Molander	Per
Inspektionen för strategiska produkter	GD	Ekman Duse	Andreas
Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering	GD	Åslund	Olof
Institutet för rymdfysik	Föreståndare	Eliasson	Lars
Institutet för språk och folkminnen	GD	Johansson-Lind	Ingrid
Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete (Sadev)	GD	Törnqvist	Gunilla
Internationella programkontoret för utbildningsområdet	GD	Melin	Ulf
Justitiekanslern	JK	Skarhed	Anna
Kammarkollegiet	GD	Ljungh	Claes
Karlstads universitet	Rektor vik.	Blom	Thomas
Karolinska institutet	Rektor	Wallberg-Henriksson	Harriet
Kemikalieinspektionen	GD	Cromnier	Nina
Kommerskollegium	GD	Johansson	Lena
Kompetensrådet för utveckling i staten	Direktör	Johns	Lärke
Konjunkturinstitutet	GD	Dillén	Mats
Konkurrensverket	GD	Sjöblom	Dan
Konstfack	Rektor	Björkman	Ivar
Konsumentverket	GD och KO	Larsson	Gunnar
Kriminalvården	GD vik.	Mellgren	Inga
Kronofogdemyndigheten	Rikskronofogde	Liedström Adler	Eva
Kungl. biblioteket	Riksbibliotekarie	Sahlin	Gunnar
Kungl. Konsthögskolan	Rektor	Wrangle	Måns
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	Rektor	Johansson	Johannes
Kungl. Tekniska högskolan	Rektor	Gudmundson	Peter
Kustbevakningen	GD	Melin	Judith
Lantmäteriet	GD	Kjellson	Bengt
Linköpings universitet	Rektor	Dannetun	Helen
Linnéuniversitetet	Rektor	Hwang	Stephen
Livruskammaren och Skokloster slott med Stiftelsen Hallwylska palatset	Överintendent	Hagberg	Magnus

<u>Myndighet</u>	<u>Titel</u>	<u>Efternamn</u>	<u>Förnamn</u>
Livsmedelsverket	GD	Andersson	Inger
Lotteriinspektionen	GD	Hallstedt	Håkan
Luftfartsverket	GD	Allard	Thomas
Luleå tekniska universitet	Rektor	Sterte	Johan
Lunds universitet	Rektor	Eriksson	Per
Läkemedelsverket	GD	Åkerman	Christina
Länsstyrelsen i Blekinge län	Landshövding	Engström	Gunvor
Länsstyrelsen i Dalarnas län	Landshövding	Norrfaik	Maria
Länsstyrelsen i Gotlands län	Landshövding	Schelin Seidegård	Cecilia
Länsstyrelsen i Gävleborgs län	Landshövding	Holmberg	Barbro
Länsstyrelsen i Hallands län	Landshövding	Lövdén	Lars-Erik
Länsstyrelsen i Jämtlands län	Landshövding	Bohlin	Britt
Länsstyrelsen i Jönköpings län	Landshövding	Akhtarzand	Minoo
Länsstyrelsen i Kalmar län	Landshövding vik.	Fiskesjö	Anne-Li
Länsstyrelsen i Kronobergs län	Landshövding	Alsér	Kristina
Länsstyrelsen i Norrbottens län	Landshövding	Eriksson	Per-Ola
Länsstyrelsen i Skåne län	Landshövding	Tunhammar	Göran
Länsstyrelsen i Stockholms län	Landshövding	Unckel	Per
Länsstyrelsen i Södermanlands län	Landshövding	Könberg	Bo
Länsstyrelsen i Uppsala län	Landshövding	Egardt	Peter
Länsstyrelsen i Värmlands län	Landshövding	Eriksson	Eva
Länsstyrelsen i Västerbottens län	Landshövding	Heister	Chris
Länsstyrelsen i Västernorrlands län	Landshövding	Källstrand	Bo
Länsstyrelsen i Västmanlands län	Landshövding	Skogö	Ingemar
Länsstyrelsen i Västra Götalands län	Landshövding	Bäckström	Lars
Länsstyrelsen i Örebro län	Landshövding	Frebran	Rose-Marie
Länsstyrelsen i Östergötlands län	Landshövding	Nilsson	Elisabeth
Malmö högskola	Rektor	Bengtsson	Stefan
Marknadsdomstolen	Ordförande	Fallenius	Christer
Medlingsinstitutet	GD	Stråth	Claes
Migrationsverket	GD	Eliasson	Dan
Mittuniversitetet	Rektor	Söderholm	Anders
Moderna museet	Överintendent	Birnbaum	Daniel
Myndigheten för handikappolitisk samordning (Handisam)	GD	Älfvåg	Carl
Myndigheten för internationella adoptionsfrågor	GD	Camving	Meit
Myndigheten för kulturanalys	Direktör	Frykholm	Clas-Uno
Myndigheten för radio och tv	GD	Larsson	Magnus
Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	GD	Lindberg	Helena
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	GD	Hjalmarsson	Dan
Myndigheten för utländska investeringar i Sverige	GD	Sandlund	Per-Erik
Myndigheten för vårdanalys	Direktör	Lennartsson	Fredrik
Myndigheten för yrkeshögskolan	GD	Enochsson	Pia
Mälardalens högskola	Rektor	Röding	Karin
Nationalmuseum med Prins Eugens Waldermarsudde	Överintendent	Söderlind	Solfrid
Naturhistoriska riksmuseet	Överintendent	Westerberg	Jan Olov
Naturvårdsverket	GD	Ågren	Maria

<u>Myndighet</u>	<u>Titel</u>	<u>Efternamn</u>	<u>Förnamn</u>
Nordiska Afrikainstitutet	Direktör	Norberg	Carin
Operahögskolan i Stockholm	Rektor	Aspegren	Magnus
Patent- och registreringsverket	GD	Ås Sivborg	Susanne
Patentbesvärsträtten	Ordförande	Carlson	Per
Pensionsmyndigheten	GD	Westling Palm	Katrin
Polarforskningssekretariatet	Föreståndare	Dahlbäck	Björn
Post- och telestyrelsen	GD	Marby	Göran
Presstödsnämnden	Kanslichef	Finnström	Åsa
Revisorsnämnden	Direktör	Strömberg	Peter
Riksantikvarieämbetet	Riksantikvarie	Liliequist	Inger
Riksarkivet	Riksarkivarie	Jordell	Björn
Riksgäldskontoret	Riksgäldsdirektör	Lundgren	Bo
Rikspolisstyrelsen	Rikspolischef	Svenson	Bengt
Riksställningar	GD	Forssell	Staffan
Rymdstyrelsen	GD	Norberg	Olle
Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige (Svenska ESF-Rådet)	GD	Lindh	Åsa
Rättsmedicinalverket	GD	Zelmin	Erna Ann- Catrine
Sjöfartsverket	GD	Zetterdahl	Ingemar
Skatteverket	GD	Hansson	Monika
Skogsstyrelsen	GD	Stridsman	Anders
Skolväsendets överklagandenämnd	Direktör	Heiborn	Johan
Smittskyddsinstitutet	GD	Carlson	Lars-Erik
Socialstyrelsen	GD	Holm	Greger
Specialpedagogiska skolmyndigheten	GD	Bååth	Måns
Statens beredning för medicinsk utvärdering	Direktör	Rosén	Lars
Statens bostadskreditnämnd	GD	Magnusson	Andres
Statens energimyndighet	GD vik.	Muld	Thomas
Statens fastighetsverk	GD	Norell	Sarah
Statens folkhälsoinstitut	GD	Wamala	Staffan
Statens försvarshistoriska museer	Överintendent	Bengtsson	Birgitta
Statens geotekniska institut	GD	Boström	Hans
Statens haverikommission	GD	Ytterberg	Lars
Statens historiska museer	Överintendent	Amréus	Ewa
Statens institutionsstyrelse	GD	Persson Göransson	Mats
Statens jordbruksverk	GD	Persson	Lennart
Statens järnvägar	GD	Dahlborg	Mikael
Statens konstråd	Direktör	Adsenius	Kennet
Statens kulturråd	GD	Johansson	Robert
Statens maritima museer	Överintendent	Olsson	Anki
Statens medieråd	Direktör	Dahlin	Sanne
Statens museer för världskultur	Överintendent	Houby-Nielsen	Stina
Statens musikverk	GD	Westerberg	Ann-Marie
Statens skolinspektion	GD	Begler	Anna
Statens skolverk	GD	Ekström	Ann- Christin
Statens tjänstepensionsverk	GD	Nykvist	

<u>Myndighet</u>	<u>Titel</u>	<u>Efternamn</u>	<u>Förnamn</u>
Statens va-nämnd	Ordförande	Ståhl	Kurt
Statens veterinärmedicinska anstalt	GD	Engvall	Anders
Statens väg- och transportforskningsinstitut	GD	Bjelfvenstam	Jonas
Statistiska centralbyrån	GD	Lundgren	Stefan
Statskontoret	GD	Gustafsson	Yvonne
Stockholms dramatiska högskola	Rektor	Gyberg	Bo-Erik
Stockholms universitet	Rektor	Bremer	Kåre
Strålsäkerhetsmyndigheten	GD	Eksborg	Ann-Louise
Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (SWEDAC)	GD	Holmqvist	Hans-Eric
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida)	GD	Petri Gornitzka	Charlotte
Svenska institutet	GD	Rembe	Annika
Svenska institutet för Europapolitiska studier (Sieps)	Direktör	Stelling	Anna
Sveriges geologiska undersökning	GD	Magnusson	Jan
Sveriges lantbruksuniversitet	Rektor	Sennerby Forsse	Lisa
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI)	GD	Häll Eriksson	Lena
Säkerhetspolisen	GD	Danielsson	Anders
Södertörns högskola	Rektor	von Wright	Moira
Talboks- och punktskriftsbiblioteket	Bibliotekschef	Esaiasson	Roland
Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket	GD	Hulth-Backlund	Gunilla
Tillväxtverket	GD	Lugnet	Christina
Totalförsvarets forskningsinstitut	GD	Lind	Jan-Olof
Totalförsvarets rekryteringsmyndighet	GD	Ågren	Birgitta
Trafikanalys	GD	Saxton	Brita
Trafikverket	GD	Malm	Gunnar
Transportstyrelsen	GD	Widlert	Staffan
Tullverket	Generaltulldirektör	Mattsson	Therese
Umeå universitet	Rektor	Gustafsson	Lena
Ungdomsstyrelsen	GD	Nilsson	Per
Uppsala universitet	Rektor	Hallberg	Anders
Verket för innovationssystem (Vinnova)	GD	Brogren	Charlotte
Vetenskapsrådet	GD	Millnert	Mille
Åklagarmyndigheten	Riksåklagare	Perklev	Anders
Örebro universitet	Rektor	Schollin	Jens
Överklagandenämnden för studiestöd	Direktör	Törnered	Mats

Ordförande i styrelsemyndigheter per den 1 september 2011

Regeringen redovisar nedan en sammanställning över ordförandena i de myndigheter som leds av en styrelse. Sammanställningen redovisar förhållandena per den 1 september 2011.

<u>Myndighet</u>	<u>Titel</u>	<u>Efternamn</u>	<u>Förnamn</u>
Affärsverket svenska kraftnät	Landshövding	Källstrand	Bo
AP-fonden Första	Ekon.dr.	Karlström	Urban
AP-fonden Andra	VD	Arwidson	Marie S
AP-fonden Tredje	F.d. statsråd	Nuder	Pär
AP-fonden Fjärde	Direktör	Caneman	Monica
AP-fonden Sjätte	Civilekonom	Lindsö	Ebba
AP-fonden Sjunde	Landshövding	Källstrand	Bo
Arbetsförmedlingen	F.d. riksgäldsdirektör	Franzén	Thomas
Arbetsgivarverket	Landshövding	Tunhammar	Göran
Blekinge tekniska högskola	VD	Seddigh	Akbar
Dans- och cirkushögskolan	F.d. rektor	Stark	Agneta
Exportkreditnämnden	VD	Roxendal	Jan
Finansinspektionen	F.d. statsråd	Westerberg	Bengt
Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap	VD	Ställdal	Ewa
Fortifikationsverket	Direktör	Söderlund	Thord
Försvarets materielverk	VD	Nilsson	Sven-Christer
Försvarshögskolan	Landshövding	Egardt	Peter
Gymnastik- och idrottshögskolan	Direktör	Lundquist	Bo
Göteborgs universitet	Direktör	Bennet	Carl
Högskolan Dalarna	Direktör	Samuelsson	Peter
Högskolan i Borås	Regionråd	Andersson	Roland
Högskolan i Gävle	F.d. landshövding	Ericsson	Lars Eric
Högskolan i Halmstad	Generaltulldirektör	Starrin	Karin
Högskolan i Skövde	Docent	Wass	Urban
Högskolan Kristianstad	Riksdagsledamot	Björkman	Jan
Högskolan på Gotland	Länspolismästare	Götblad	Carin
Högskolan Väst	F.d. statsråd	Nygren	Jan
Karlstads universitet	F.d. ambassadör	Winberg	Margareta
Karolinska institutet	Riksdagsledamot	Eberstein	Susanne
Konstfack	F.d. statssekreterare	Thorgren	Gunilla
Konstnärsnämnden	Dekan	Elam	Ingrid
Kungl. Konsthögskolan	Riksarkivarie	Lidman	Tomas
Kungl. Musikhögskolan i Stockholm	F.d. statssekreterare	Eliasson	Kerstin
Kungl. Tekniska högskolan	VD	Ekholm	Börje
Lantmäteriet	F.d. GD	Sandebring	Hans
Linköpings universitet	F.d. statsråd	Westerberg	Bengt

<u>Myndighet</u>	<u>Titel</u>	<u>Efternamn</u>	<u>Förnamn</u>
Linnéuniversitetet	Professor	Brändström	Dan
Lotteriinspektionen	F.d. hovrättslagman	Zachrisson	Ann-Christine
Luftfartsverket	GD	Billinger	Nils Gunnar
Luleå tekniska universitet	Professor	Ullenius	Christina
Lunds universitet	F.d. statsråd	Larsson	Allan
Läkemedelsverket	Direktör	Larson	Mats
Malmö högskola	Regionchef	Östling Ollén	Eva
Mittuniversitetet	VD	Böhlin	Birgitta
Myndigheten för vårdanalys	F.d. riksrevisor	Lindström	Eva
Mälardalens högskola	F.d. VD	Caesar	Madeleine
Operahögskolan i Stockholm	F.d. finansborgarråd	Axén Olin	Kristina
Post- och telestyrelsen	Kommunalråd	Hedén	Åke
Pensionsmyndigheten	Landshövding	Könberg	Bo
Riksgäldskontoret	F.d. kanslichef	Nilsson	Ove
Rymdstyrelsen	Landshövding	Egardt	Peter
Sjöfartsverket	VD	Sundling	Jan
Skogsstyrelsen	VD	Söderberg	Lena
Statens fastighetsverk	Direktör	Alvemur	Christer
Statens järnvägar	Senior adviser	Vikström	Bo
Statens kulturråd	F.d. VD	Brunnberg	Kerstin
Statens tjänstepensionsverk	Riksgäldsdirektör	Lundgren	Bo
Statens väg- och transportforskningsinstitut	Kommunikationskonsult	Grönlund Krantz	Anna
Stockholms dramatiska högskola	F.d. GD	Wigzell	Kerstin
Stockholms universitet	Regeringsråd	Heckscher	Sten
Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete	GD	Sjöstrand	Mats
Sveriges lantbruksuniversitet	Civilekonom	Petersson	Ingrid
Södertörns högskola	Landshövding	Heister	Chris
Tillväxtverket	Landshövding	Heister	Chris
Totalförsvarets forskningsinstitut	Direktör	Mellstig	Sören
Trafikverket	F.d. regionråd	Johansson	Kent
Transportstyrelsen	Kommunalråd	Gunnarsson	Carola
Umeå universitet	Direktör	Johansson-Hedberg	Birgitta
Uppsala universitet	Ekonomie doktor	Dalborg	Hans
Verket för innovationssystem (Vinnova)	Direktör	Johansson	Hasse
Verket för högskoleservice	Länsråd	Sandvik Wiklund	Pia
Vetenskapsrådet	Styrelseordförande	Anell	Lars
Örebro universitet	F.d. GD	Sandebring	Hans